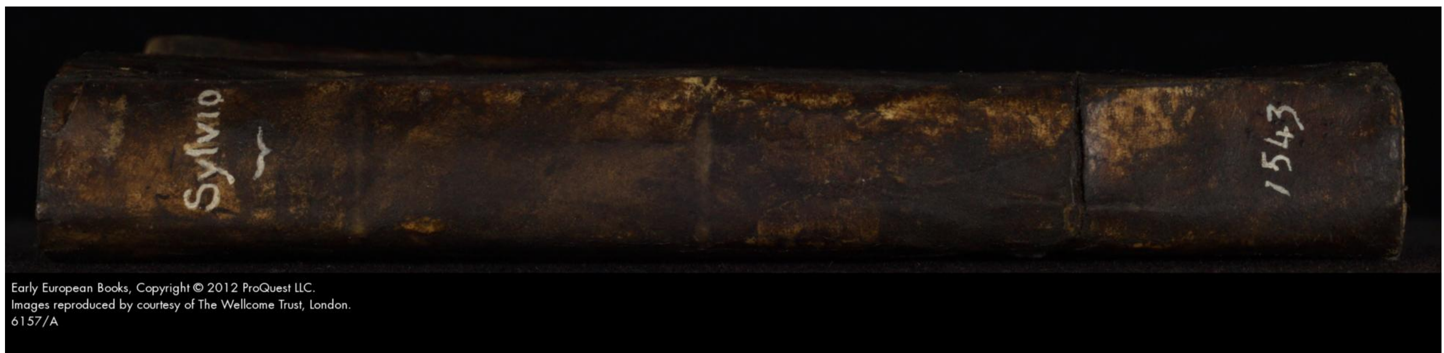

Sylvio
1543

2437 Du Bois (Jacques). De Medica | Mentorum Simplicium | Delectu, Praeparatio | nibus, mistionis modo, Libri tres, Ia- | cobo Syluio medico authore. *Printer's mark.* Venetiis. | Ex officina Erasmiana apud Vincentium | Vaugris prope horologium Diui Marci. | M.D.XLIII. *8vo. Rom. char.* 4 *ll.* 172 *numb. ll.*; *sign.* (+4, *a-x*^{8}, *y*^{4}). *Printer's mark on last page.* *Fine copy; limp vellum.* *Venice*, 1543. 16*s.*

RARE edition. Not in Brunet, Deschamps or Graesse. Nicéron, t. XXIX 103, mentions Paris ed. 1542, but not this one. No copy of this ed. in Br. Mus. or Surg. Gen. Libr.

Jacques Du Bois, French physician, b. Amiens in 1478, d. 1555. He was known under Latinised form, J. Sylvius.

Voynich May 03

DE MEDICAMENTORVM SIMPLICIVM DELECTV, PRAEPARATIONIBUS, mistionis modo, Libri tres, Iacobo Syluio medico authore.

*

VENETIIS.

Ex officina ERASMIANA apud Vincentium Vaugris prope horologium Diui Marci.

M. D. XLIII.

VT rectè est ueterum sermone celebrata sententia, Quam quisq; nouit artē, hanc exerceat unāatque excolat, & totus in ea uersetur, sic rectè nūc pronūtiari posse mihi persuadeo, quā quisq; exercere artē constituit, hāc accuratè prius pernoscat. Id quod si hodie diligētius obseruarēt homines, non tā multi repentè fierēt medici, nulladū medicinæ parte illis probè peruestigata, nullius adhuc morbi curatione apud præceptores obseruata. Cū tamen esset è re ipsorū: sed magis etiā ægrorū, si nullū omnino affectū susciperēt curandū, quē nō antè obseruassent à præceptoribus curatū. Quā rectè cū ægris agere-tur, si hac ætate qui medicinā factitant, sic essent antè sub præceptoribus instituti affectus cognoscere, illis occurrere, futura prænuntiare. Nō mediusfidius per hominū mortes, experimēta sic agerent imperiti adhuc & rerū omniū suarū rudes medici: tam quæstus auidi, ut quid eos deceat ignorēt, quid famā perstringat nesciāt, ut interim animæ detrimentū taceā. Vbi enim medicas nescio quas præceptiūculas memoria didicerint, ac medicamētorū certas quasdā scripturas, se medicos profitētur. Illis est satis scire antidotum, catholicū uerbi gratia, humorū omniū redundantiā uacuare, cū ignorent, quibus, & quāta singulorū mensura constet, quæ singulorū sit facultas, quæ horū cū illis sic mistorum: eadémque in cæteris medicamentis cōpositis utuntur, ignorantiæ impostura. Quid per deū immortalē hoc hominis portēto, se medicū mentiente, est reipublicæ pestilentius? quod nota censoria dignū magis est facinus? Cur leges cessatis in hos carnifices, ut meriti sunt, animaduertere

uertere? An nondum extant quæ hanc capitalem inſcitiam puniant, & nouo uindictæ exemplo coerceant? aut ſi hæc peccandi licentia impunè permittitur, cur nõ modo ex typographorũ prælis, ſed omni omniũ hominum ordine in medicinã non conuolatur? Sed Deus optime maxime nobis largire meliora, & indoctis his carnificibus ignorantiæ ſuæ conſcientiã oppone, ut facinorũ tam indignorũ pœnitentia confuſi, in ordinem ſuũ redigantur. Iam ab hac arena exploſis circulatoribus iſtis, rem medicã ſincerè tractaturo nõ ſoli pharmacopœo neceſſariã eſſe hanc medicinæ partem quæ ſimplicia deligit, ad compoſitionẽ præparat, & denique feliciter commiſcet, docere aggredior. ſi enim pharmacopœi fides tibi ſuſpecta eſt,ueliſque ob id ipſi ſimplicia deligenti, præparanti, miſcenti, adeſſe, quid ex hoc ſtudio emolumẽti cõſequere, niſi hæc tu ut ille pernoſcas? imò quã tibi infamiæ notam imprudens inuris, dum ignarus horũ ſimplicium medicamentorũ, tanquam aſinus quidã ad omnia eius rogata auribus motis uelut annuis. Quid quod tibi ſæpe etiam uolẽs pharmacopœus illudit, & mea ſententia iuſtiſsimè, dum corylli nucamentum pro pipere longo oſtentat, dum centaurij magni radicem pro rha pontico, dum acorũ paluſtrem noſtrũ pro Indico & uero porrigit, ſed uitia hæc tolerabilia ſunt. Pro elleboro autem nigro, Arabum napeliũ, aconiti genus quibuſdã, hodie propè ab omnibus pharmacopœis ſubſtitui quis ferat? an non cõmunis eſt utrique medicorũ & aromaticorũ ordini ignorantia & culpa? Venia dignior eſt impoſtura, cũ ariſtolochiã clematitim nobis frequentẽ pro duabus alijs

rarioribus

rarioribus supponunt: indignior cùm scãmonium crudum pro cocto miscent, aut largius quàm scriptura medicamẽti postulet, medicamentis immiscent, aut etiã cùm alicuius ex tithymallis lac miscent pro scãmonio. Quæ errata cæteráque omnia in medicamentorũ mistione cõmitti solita si uellem persequi, longior Iliade nostra procederet oratio. At ut donemus medico ad componendũ nihil opus esse diligenti ista in simplicibus medicamẽtis deligendis, parandis, & miscẽdis exercitatione, iam pharmacopœo cõmissa: ad pernoscendũ autẽ compositi uires, omnia hæc illi ad unguem sunt pernoscẽda. si enim unius simplicis improbitas totã sæpe cõpositionẽ uitiat, ut abundè in methodo medicamenta cõponendi docuimus, an parui esse tibi debet singulorũ simplicium delectus, si itẽ præparationis ratio simpliciũ uires auget, minuit, abolet, nouas acquirit, ut libro secundo explicamus: quã tu horũ ignarus facultatem toti medicamẽto tribues? Si denique mistionis modus ex eadẽ materia unguentũ, ceratum, emplastrũ efficiat an tibi est negligendus? Crede mihi absurdißimus est, ac sæpe ridiculus, qui medicinã facit harũ rerũ ignarus, nõ dico quoties medici imperiti enumerata simpliciũ turba subscribãt fiat emplastrũ, uel aliud, cũ tamen ad hanc medicamẽti formam scripta illa simplicia nunquã ueniant. Quæ res medicũ pharmacopœo ignorantiæ suspectum meritò reddit. Præterea multos me uidisse tam harũ rerum imperitos, ut cũ in officinas diuertissent pharmacopœorum, non modo simplicia usu ipsis quotidiano celebrata nõ agnouisse, sed neque cõposita medicamenta illis propè cõtinenter in ore

 & calamo

& calamo uersata nouisse mollia ne essent an solida, an nō id est ignorantia rerum maximè necessariarū crassissima? Quam ne exuant plerique à medici dignitate alienū putāt in medicamentarias officinas diuertere, ibi aliquādiu sedere, quæ componūtur obseruare. quæ consuetudo, ut in Gallia Narbonensi est antiquissima, utinā hîc saltē nunc inciperet ac procederet, spectarent medici quàm fœdè frequenter labuntur ob compositorum iniquitatē, & fortasse sua dignitate, si scientia id minimè possent sua, indoctos, aut improbos pharmacopœos à parua compositione deterrerent. Hæc prolixius à me scripta quàm rei natura postulet, fortasse ineptus aliquis calumniabitur: cùm tamen res ipsa longissimam efflagitet orationem, quæ profligata multorum ignorantia omnes medici nomine dignādos in id studium impellere posset, ne posthac esset accusationi locus. Faxit Deus, ut quisque quā exercet artē pernoscat, & medicus nihil eorum ignoret, quæ ad morbos citò & tutò curandos utilia, uel necessaria esse consueuerunt. Porrò medicū omnia hæc intelligere oportet, non ut in opus pharmacopœorum euadat(nisi siquando horum desyderio cogatur aliquid huius artis moliri) sed ut componenti pharmacopœo possit non modò adesse, sed etiam præesse. nec huius disciplinæ ignarus quotidie describat simplicia quæ in emplastrum cogi iubeat, cum ex his quiduis potius quàm emplastrum perfici queat, quomodo cum amphora cœpit formari, currente rota cur urceus exit?

Viue, uale lector, siquid scis rectius istis,
Candidus imperti: si non, his utere gratus.

QVANQVAM *plurima cum medico habet cō munia pharmacopœus, prudentiam natura insitā, medicamentorum absolutam cognitionē, diligentiam in his omnibus quæ suarum sunt partium maximam, probitatem: tamen non pauca ipsi propemodum propria uidentur, quæ tamen aliquando & medicorum fuerunt cū ipsi medicamēta parabant, id quod Galenum fecisse paßim scripta ipsius loquuntur. Eius generis sunt medicamentorum delectus, ratione & experientia summa quæsitus: dein de seruandi hæc modus, & tēpus quo uigent, aut iam uiribus effœta sunt ac exanimata. Item qua ratione unūquodque sit utendum, siue illud ipsum per se, siue cum alijs coquendo & terendo, uel alia ratione præparando. Sit præterea doctus grammaticam, ut compositiones ueterum, & scripturas medicorum quotidianas intelligat, in quibus si quid interdū hi scripserint largius aut parcius, aut ingratius quàm ægro huic competere cōiectet pharmacopœus, medicum amicè admoneat. Volumus præterea pharmacopœum artem omnem medicamenta deligendi, præparandi, & componendi callere, cultu mediocri contentum, hilarem, facetum, diligentem in rem ægrorum: non auarum, non libidinosum, non ebriosum, non contentiosum. Quæ iterum illi cum medico sunt communia, ut Hippocrates docuit libro de medici officio. Quibus animi & corporis, & fortunæ dotibus si præditus erit pharmacopœus, nihil inconsulto medico perito, cuiquam propinabit, præsertim magnarum uirium, sed neque quantumuis paruarum, cum horum uires nesciat: & plærunque*

runque

runque auxilia, hæc quanuis, ut uidetur, imbecilla, tamen quantitate, qualitate, tempore insalubria, magnorum sæpe morborum sunt occasio, & legitimam curandi rationem peruertunt, dum sub his curatum corpus remedia iam maiora, sed idonea nõ feret. Nihil etiam uel amore, uel odio, uel metu, uel pretio, uel ignorantia peccabit. neque uenena abortum faciẽtia, exoleta, adulterina, aut suppositititia unquam exhibebit: sed medicum doctum consulet quodnã simplex, aut compositum illius pœnuria uolet substitui. Non augebit medicamenti alicuius ualentis quantitatem, ut uacuatione hinc largiore sequuta dicatur medicamenta habere præstantiora. Quam uellem huius ætatis pharmacopœos ad hanc se uelut canonem conformare, & medicos ad suum. Non esset cur hodie tam neglecta iaceret medicina, etiam multorum probris lacerata. Deum optimum maximum supplex oro, & obtestor, ut aliquando id studium in mentes medicorum & pharmacopœorum immittat, ut esse quisque quàm uideri aut dici malit optimus, uel medicus, uel pharmacopœus. Quod si diuinam illam gratiam neglexerint, faxit Deus ut regia censura in eos aliquando animaduertatur, qui artem prius exercent quàm pernouerint, hominum corpori tam salubrem, cùm rectè obitur: tam insalubrem & perniciosam, cùm insciẽter tractatur.

De Medicamento-

RVM SIMPLICIVM DELECTV rite faciendo Liber Primus.

QVOS TRES libros his mẽsibus proximis ſum pollicitus ad modum rectè medicamenta componendi pertinẽtes, pręſtare aggredior. Primum ſcilicet, de accurato medicamentorum ſimplicium delectu: Alterum de legitima ipſorum præparatione: Poſtremum, de modo miſcendi medicamẽta cõponi idonea. Quod uerò ad primum laborem mihi propoſitum attinet, quanquam rectè à Meſue tradita eſt methodus medicamenta purgantia deligẽdi, & quam facilè ad alia quoque medicamenta deligenda transferre poſsit lector non indoctus: tamen paucis uiſum mihi eſt eam methodũ illuſtrare, & planiorem reddere locis aliquot communibus, à Meſue poſt Dioſcoridẽ, & Galenum obſeruatis, noſtro autem commẽtario latius effuſis: quanquam & à me non pauca in hanc rem ſunt dicta initio methodi medicamenta componendi: ſed tamen quę nunc trademus, neque bis dicta, neque ocioſa facilè intelliges, ſi ea legeris attentius. Delectus itaq; medicamentorum ſimplicium, ut aliarum rerum plurimarum pręcipue ſumitur ab ipſorum ſubſtantia, quantitate, qualitate, actione, ſitu, & tempore. Quædam enim ipſorum præ-

ſtãtiora ſunt, ſi craſſę ſint ſubſtãtię: alia, tenuis: nõ nulla, denſæ: alia, raræ. Sũt quæ magis leuitas cõmendet, quædam grauitas. Nec deſunt quę friabilia magis probamus, alia fractu & pulueratu contumacia. Adhæc glutinoſa quædam, alia fluxilia. Aſpera item nonnulla pręponimus, alia lęuia. Poſtremo hęc mollia alijs præſtatiora, illa uerò dura iudicamus. Hæc enim propria qualitatum tactilium nomina ſubſtantiæ per ſe incõprehenſibili & indicibili tribuuntur: quòd eius craſſamentum & ex elemẽtis miſtionem primæ ſequuntur, & omnium poſt ſapores (qui etiã ad has referri poſſunt, cum guſtatus quoque Ariſtoteli & Galeno quidã tactus ſit) maxime demõſtrant. Ad eandem plenius declarandam non leuiter conferũt ſinceritas, impuritas: hepatis, ferri, aliarũq́ue rerum nobis notarũ, in ſubſtantia ſimilitudo. Præterea ſubſtantiæ triplicis in unoquoque, ſi obſeruari queat, copia, penuria, mediocritas.

Quid autem hęc nomina qualitatum tactricũ medico ſignificent, licet abunde ſit explicatum libro ſecundo noſtræ methodi medicamenta componendi, hoc loco tamẽ paucis perſtingere nõ fuerit alienum.

Lib. 10. ſimp. ca. 3. Craſſum ſeu παχυμερὲς, quod ægrè in tenues partes comminui poteſt.

Tenue ſeu λεπτομερὲς, quod facilè in partes tenues cõminui poteſt, quod in ſiccis ſignificat in puluerẽ tenuiſsimum: in liquidis uerò, quod prompte latius ſe ſpargit, & corpus quaquauerſum cito imbuit, ipſumq́ue uelut uaneſcit, ut aqua uitæ, oleum terebintinę, & oleum ipſum aquæ collatum.

Denſum proprie quod poros, id eſt meatus, paruos per

uos per ſe totum habet.

Rarum proprie quod poros per ſe totum habet magnos. Lib.2. ſanit. tuendę.

Denſum per metaphorã & abuſiue eſt coactum in ſe, ut aqua, terra. Rarum uerò eſt laxum, ut ignis, aër: quanquam hæc elementa ſint unita, & ex ſimilaribus natura partibus conſtent, nec ullos tales poros habeant.

Graue quod mole exigua, pondus magnum exibet nobis, uel ſtateris; qualia ſunt aquea, terrea prę ſertim denſa.

Leue quod mole etiam magna pondus exiguum præſtat nobis, uel ſtateris: ut igneum & aëreum corpus, præſertim rarum. Aqua autem quæ cito calefit aut refrigeratur, Hippocrati leuiſsima dicitur: nõ tã tum prorie ut difiniuimus, ſed etiam per abuſum, quod hippochondrijs non ſit grauis, nec in his diu immoretur ob eſſentiæ tenuitatem: quæ facit ut cito alteretur, prompte in corpus diſtribuatur. Lib.11. Meth.

γλισχρὸν, id eſt, lẽtum & glutinoſum in ſolidis corporibus quod fractu eſt contumax, humore partes terreas glutinante multo, & tentioni cedente, ut in ſparto, ſalice, corijs, tendonibus, ligamentis, quę tuſa lateſcunt magis.

Friabile quod prompte friatur, & in puluerem abit, etiam digitorum compreſſu, ut amylum, ceruſſa, caphura. Lib.7. Meth. in melle.

Lẽtum autem in humidis eſt quicquid ęgrè diſſolubile adhæret, ſeu quod dum trahitur, aut digito uel alio tollitur, continuitatẽ longiſsimè ſeruat: non interciſum, nec abruptũ; ut oleũ, mel, adipes, pituita.

Lib. 11. Math. ῥυπτικὸν, id est detergēs, quod tantum abest ut adhereat, ut etiam quæ adhærent detergeat. Alibi autem in Methodo, ipsi glutinoso in humidis opponit Galenus fluxile & liquidum. Asperum non solum tactu inęquale, sed etiā gustatu partes inequaliter siccans, contrahens, humore terreo integens: quale acerbum, austerum, lene, lubricum, & æquale. in humidis uerò quod linguæ, faucium, asperæ arterię, dentium inęqualitatē corrigit, uel replēdo, uel modice tergendo, & laxando: quale dulce & unctuosum.

Molle quod cedit nostræ carni, Durū cui cedit nostra caro. De utroque plura lib. 2. sanit. tuendæ, & lib. 5. simp. cap. 4.

Ad crassum reducitur terreum, lapidosum, arenosum, astringens, opacum, crudum.

Ad tenue, aëreum, igneum, coctum, ustum, amarum, acre, perlucidum.

Ad densum, solidum, coactum, cōpactū, unitum.

Ad rarum, laxum, fungosum, solutum.

Ad graue, plenum, distentum: & si uis densum, succulentum, bene habitum, probe nutritum.

Ad leue, inane, foraminulentum, fungosum, rugosum: & si uis rarum, exucum, emaciatum, marcidum.

Ad glutinosum, pingue, gummosum, resinosum, mucosum, tenax, sibi fluendo continuum.

Ad fluxile, liquidum, pinguis expers.

Ad læue seu lene & politum, uel foris tantum enode, spinis carens, depile. uel etiam intus, æquale, sibi ubique simile, homœomeres, ac similare.

Ad asperum foris, spinis armatum, & his longis, breui-

breuibus, rectis, hamatis: hirſutum, lanuginoſum, muſcoſum, capillatum. Vel etiam intus, inæquale ſibi, partibus quibuſdam diſsimile, anomœomeres ac diſsimilare, grumoſum.

Ad molle, tenerum, carnoſum, ſuccoſum, fungoſum, muccoſum, pingue, lentum, & uitilium corijque modo flexile, humidum.

Ad durum, firmum, oſſeũ, lapidoſum, lignoſum, exuccum, ſolidũ, aridum, friabile, rigidum, inflexile, fractu cõtumax, uegetum, adamãtinũ, refertur.

Secundo loco cum quantitas ſit duplex multitudo & magnitudo, ab utraque notę etiam ſumũtur: quibus intenti, hoc eligimus, illud reijcimus. Numerus enim ſingularis, dualis, multiplex, uel aliter pluralis, radices, ſtipites, ramos, folia, flores, fructus, ſemina, cortices, & reliquas plantarum partes, atque adeo plantas totas, uel optatiores reddit, uel contemptiores ac minus ſalubres. quod in colocynthide plãta & fructu, & alijs quibuſdam rectè Meſues cõmemorauit, & in multorum aliorum delectu clarè apparet, tum ex noſtris ſimplicibus, tum ex hoc lib. 1. Pharmacopœiæ.

Magnitudo autem latius patet, non modò quia magis ad deligendum pertinet, ſed quia eius nomine interdum ſola lõgitudo uenit: ut Aph. ult. lib. 2. Poteſt etiam latitudo ſola intelligi, uel etiam ſola profunditas: nonnunquam longitudo ſimul & latitudo, uel longitudo & profunditas, uel latitudo & profunditas, uel tria ſimul: quo ſignificatu ferè accipimus. Huc pertinet quod in horum ſingulis contrarietas eſt, ratioq́ue maioris & minoris in infinitum exten-

ditur, & longum, breue, latum, angustum, profundum, elatum, symmetrio sui generis collatum, aliud magis & minus alio dicitur, idque paulo uel multo magis uel minus. Et inter hæc contraria, præter dicta, est mediocritas quædam indiuisibilis, alia maioris & minoris ratione diuidua.

Ad huius loci communis uastitatẽ pertinent nomina mensurarum nobis notarum, digiti, & eius parui, maximi, medij, pollicis, palmi, dodrantis, pedis, cubiti, & aliorum plurimorum. Hinc dicimus deligẽdum hoc illud uel fugiendum, quod magnum est, enorme, procerum, uastum, corpulentum, bene habitum, exiguum, gracile, strigosum, rugosum, marcidum, (nam hæc etiam quantitatem consignificant) & item quod est præditum magnitudine digiti, pollicis humani, manus, palmi, dodrantis, pedis, semipedis, dimidij cubiti, cubiti unius, duorũ, triũ, quatuor, quinque, seu digitali, pollicari, dodrãtali, pedali semipedali, bipedali, tripedali, cubitali, bicubitali, tricubitali. In quo sermonis genere magnitudo longitudinẽ potius declarat, quanquam crassitiem & profunditatem significare possit: quarum alterutra dum nobis apertius significanda est, exprimitur, ut humani digiti, parui, indicis, pollicis, cubiti, baculi, unius, duorum, &c. uel digitali, pollicari, cubitali, &c. crassitie uel longitudine. Id quod in profunditate similiter facimus frequenter, utranque dimensionem crassitiei nomine comprehendimus, dicentes, hoc tunc esse usui, quando est crassitie digiti, pollicis, cubiti, baculi. Est quãdo altitudo quoque exprimitur, ut protensorum utrinque hominis brachiorum altitudine

est sola-

est solanum Dios. & phœnix herba sedigitalis seu se-num digitorum.

Eodem modo in contrarijs, paruitate, breuitate, angustia & gracilitate, maioris & minoris ratio exercenda est.

Ex loco enim fertili plantæ & animalia, auctiora & pulchriora euadunt: eadem ob id uel deligenda uel interdum fugienda. Scillam nanque enormem (qualis terra feraci prouenit) Galenus damnat: improbat & strigosam flacidamque: bene habitam uerò & magnitudine mediocrem commendat.

Qui autem locus communis in qualitate est, notarũ ad deligenda medicamẽta necessariũ est fœcũdissimus. Hinc probamus aut improbamus medicamẽtũ hoc, illud: calidum, frigidum: humidũ, siccũ: principio, medio, fine: ordinis primi, secundi, tertij, quarti. Ad hæc, hac uel illa præditum facultate, secunda, tertia, & sapore, odore, colore, has qualitates primas consequentibus.

Sapore quidem uel nullo apparente, seu aqueo & fatuo, uel gustum astringente, seu acerbo austeròue uel acido, uel dulci, uel unctuoso, uel nitroso seu salso, uel amaro, uel acri (ad quem feruidus; linguam erodens, causticus, id est, urens reducitur, ut ad dulcem melleus, suauis, iucundus) uel ex horum quibusdam misto ut uinoso, medicato, uel rei alicuius notæ unicum saporem, & ob id insignem, sed fere inexplicabilem nactæ, ut sapore aloës, piperis: hoc illud est præstantius, uel deterius. Sed dum sapore medicamenta exploras, præsertim acria, aromatica, amara, salsa, ne gusta eodem tempore multa, ut non tibi

imponat gustatoria qualitas linguę ab his tradita: quam tamen aqua pura gargarizata, aut papyrus mansa delere putatur.

Gal.lib. de nat. homi.

Odore uerò, iucundo, suaui, bono, ingrato, fœdo, tetro, acerbo, austero, acido (tot enim sunt differentiæ odorum quot saporum, sed nominibus nō designatæ) odore item croci, bituminis, cucumeris, uel alterius cogniti, & odore eximio præditi, sed indicibili, & qui in nullam prędictarum differentiarum recte cōferri possit. Sic odore uinoso, aromatico, medicato, illud hoc commendante, iucundo. Hoc illud esse debet, non debet hoc, grauiter odoratum, halitu terram, hircum, picem, resinam pineam, bitumen, olente, uiroso, aspero, est melius uel peius.

Colorum differentiæ & in his ordo gal.li.1. Criseon.

Colore denique nullo insigni, uel albo pallido, rufo, flauo, rubro, uiridi, liuido, nigro, uel horum medio (unde hoc illud ὑπολευκὸν, ὑπώχρον, ὑπόπιῤῥον, ὑπόξανθον & similia Gręcis dicuntur, ut latinis subalbum, suppallidum, subrufum, subflauum uel albicans, pallescens, rufescens, flauescens, uel in albū. pallidum, rufum, flauum, inclinans) uel ex horum quibusdā misto, ūde χρυσώχρον, ὠχρὸπιῤῥον, ὠχρόξανθον, πιῤῥόξανθον & similia Gręcis sæpe dicuntur: nobis ex albo pallidum, ex pallido rufum, uel in pallido flauum, ex rufo pallidum, uel pallidum in rufum, inclinans, uel cum rubore albescens, cinereus, ad ceruleum uergens, & similia. Sed id illustrius apparet in semotis coloribus quàm natura propinquis. hāc uerò naturæ in coloribus propinquitatem ordo nobis Galenum lib.1.cris. sequutis seruatus ostendit. Albo enim pallidus ut situ hic est proximus, sic natura

& ali

& alijs ſimiliter..

Ad album uerò reducitur color lacteus, niueus, fulgore & nitore alabaſtri.

Ad pallidum, cinereus, plumbeus, buxeus.

Ad rufum, melinus.i. mali cydonij, fuluus, rutilus, igneus.

Ad flauum, aureus, luteus, croceus, diluti, aqua croci color.

Ad rubrum, roſeus, ſanguineus, puniceus, purpureus, uermiculus.

Ad uiridem, herbaceus.

Ad liuidum cæruleus, glaucus, cæſius nonnullis dictus, ferrugineus. & interdum cinereus plumbeus, buxeus. hæc enim ambigunt ut in ſuis in artem medicam Galeni commentarijs apertè demonſtrat Martinus Acacia medicus longe doctiſsimus.

Ad nigrum tenebroſus, opacus, terreus, bituminoſus, fuliginoſus.

A figura quoque non leuis eſt ad medicamenti delectum coniectura, quòd hæc ſint utenda uel uitanda, quæ figura ſunt eleganti, ſpecioſa, circinata ſeu rotunda & circulari, trigonia ſeu triquetra & triangula, quadrata, quadrangula, multãgula, mucronata ſeu acuta, obtuſa, recta, obliqua, tranſuerſa, ſolida, fiſtuloſa, ſpõgioſa, multifida. Alia item figura, forma, ſpecie, aſpectu, effigie, imagine, modo, ritu, oculi, oculi bubuli, capitis taurini, cornu caprini, caudę ſcorpionis, pulicis, ricini animalis, uitulinæ naris, cyrrorũ polypi piſcis, teſticulorum canis, uel alterius, capillorum, ligulæ, ligulæ bubulæ, aurium muris, delphini, pennarum auis, geniculata raro, crebro frutico-

ſa, iun-

ſa, iuncea, tuberoſa, bulboſa, fibroſa, cæpacea, pomi, pyri, cotonei, glandis, oliuæ.

Horum autem uel omnium uel plurimorum exẽpla poſtea leges frequentiſsima in particularium de lectu, & in notis à ſimilitudine ſumendis.

Probantur præterea aut reprobantur nũc ſimilia, nunc diſsimilia, uel inter ſe, & in aliqua plantarum ſpecie, ut abſinthium ponticum ſit ſimile ſantonico: abrotonum mas, diſsimile fœminæ.

Vt in aliquo genere ſuperiore propinquo ſumitur ſimilitudo aut diſsimilitudo qualitatum quarundam prædictarum, atque adeo ſubſtantiæ & quãtitatis, & actionis: ut in herbarum genere, abſinthiũ ſeriphium eſt deligendum ſimile abrotano, ſapore amaro, & foliorum habitu: uel in toto plantarum genere, ut chamædrys, camepitys herbæ ſunt ſimiles quercui pinui arboribus. Vel in genere diuerſo, ut aloe optima ſit ſimilis hepati: aſcyri folium cribri modo foraminulentum, ambitu ſerratum urticæ foliũ, illud in arcum flectitur, uel anchoræ modo eſt, uel creſcẽtis lunæ ritu incuruum: uenoſum, gibboſum, dorſo elato: galeri, petaſi, pileoli, lanceæ, lanceæ cuſpidis, cultelli, ſecuris, acetabuli, uaſculi, calathi, diſci, clypeoli, fuſi, pali, clauę, piſtilli, iunci, feſtucarũ, fœni, uitilium modo formatum. inflexile, uirgatum, uelut lineis interſectum alarum cauis binis, pluribus, uirgis arboreſcentibus ſpecie capituli rotundi, uerticillorum, pedum lecti, ſtellarũ, tomentoſa lanoſaque pube obducitur dictamus. bullæ in dipſaco ſpinoſæ. flos comicis perſonis hiantibus ſimilis, radice hoc eſſe debet crebro geniculata uel geniculis duobus tri-

bus crebris diſſecta, turbarum modo in ſe inuicem infartis radicibus, ſtipitibus condylorum modo tuberculis quibuſdam excreſcentibus.

Horũ nihil negligẽdum eſt ei, qui probe uolet medicamenta ſimplicia deligere, quibus ſingulis aliqua ex dictis inſunt accõmodatiſsima ad ipſa cognoſcenda & deligẽda non mediocriter pertinẽtia. quod exemplis quam uerbis pluribus probare maius erit operæprecium.

Quarto plantarum & aliorum ſimplicium medicamentorum delectus ſumendus eſt à ſitu & loco, non modo generali & regione, ut caſtorium ſit ponticum, cuminum Aëthiopicum, glycyrrhiza cretica: ſed etiam à particulari, in ſingulis regionibus, loco nempe calido, frigido, humido, ſicco, horum medio. Plantæ enim calidæ in locis calidis ualẽtiores euadunt: præhumidæ locis ſiccioribus caſtigãtur. Quæ ratio in animalibus quoque recipiẽda eſt. Sub loco autem & cęlum, & flatus uentorum comprehendas oportet. Ob id ad locum calidum reducimus apricũ, æſtium, inter tropicos aut proxime ipſos, inſolatum. qui in meridiem ſit apertus auſtro perfletur, montes habeat ſeptentrionibus obiectos, ut Galenus docet in ſeceſſu Tabiarum.

Ad frigidum umbroſus, nemoroſus: arboribus, ſepibus, & alijs ſtirpibus confertus, quercetis, frutetis, dumetis defenſus, muſcoſus, ſaxoſus, montoſus, opacus: parietibus, arboribus uel alijs: & item polo alterutri proximus, in parte Alpiũ aut Pyrenei Septentrionem ſpectante ſitus, niuoſus, glacialis, aquis niuoſis & glacialibus riguus, borea & aquilonibus perfla-

perflatus, ſoli auerſus obiectu montium.

Ad humidũ, quod in aquis uiuit aut uerſatur, & ipſis dulcibus, ſalſis, fluentibus, torrentibus, pigris, rapidis, ſtagnantibus, paludoſis, paludibus æſtate ſiccatis, lacubus, radicans, ſine radice innatans, aut prope aquas eaſdem & ſcatebras, fontes, canales, fluuiorum oſtia, alueos in conualle aquoſa, loco uliginoſo, pratis, puteorum parietibus & muris alijs humẽtibus, ſaxis roſidis, ſtillicidijs, foſsis urbium. Hinc fluuiales, maritimæ, pratenſes, aquaticæ plantæ alijs ſui generis alio loco educatis præſtantiores ſunt, uel deteriores pro uaria ipſarum natura, & expetita nobis earundem facultate.

Ad ſiccum, editus, montoſus, tumuloſus, cliuoſus, ſaxoſus, petroſus, ſcrupuloſus, tophaceus, pumicoſus, ſalebroſus, ſabuloſus, arenoſus, argillaceus, prę ruptus, ſcopuloſus, promontorijs altus, aſper, tenuis ſterilis, perflatilis, in ſemitis, uijs, iteneribus, in aggeribus uiarum & murorum, in ruderibus, & ruinis, aut circa ruinarum rudera, domos imparietibus, muris, murorum crenis & minis, in tectis recentibus, uetuſtis. Quanquam horum quædam aliquãdo humectata eſſe poſſunt, ut petræ litorales, teſtę piſciũ, quibus muſcus marinus innaſcitur.

Ad medium horum ſeu temperatum reducitur locus regionum temperatarum, uernus, & magna ex parte campeſtris, planus, pinguis, fœcundus, cultus: aruum, in ſegetibus, tritico, hordeo, leguminibus, uinetis, hortis.

Ad locum item & ſitum connexio reducitur & uicinia. Plãtę enim maleficæ & ipſarum fructus ſunt innocẽ

Innocentiores, si multæ simul ex eodem loco uenenosam, sed sibi familiarē substantiam trahāt, & multi fructus malefici ex una planta. ob id thimelęam, colocynthidem, scillam in loco aliquo solā rectè damnat Mesues, præfert quæ multas cōgeneres simul nutritas habet. & colocynthidis fructum si unicus erit aut paucus improbat, numerosum præfert. Rationabile enim est ut plantas benignas si pauce sint, uberiorem succum benignum trahere, & ob id salubriores esse: sic maleficas uenenosam, loci malitiam exhaurire, & in se transferre: quem & largiorē & uehementiorem paucæ, quàm multæ in se trahant necesse est. Sublimis quoque situs, infernus, dexter sinister, anticus, posticus quidam est, sic misy chalcitis, sori, situ diuersa, metallica substātiam indicant & facultatem diuersam' & tartarum in summo uase uinario melius, quam in lateribus, & cadmia botryitis melior alijs, & pompholix spodio præstantior: sic densi fructus quia conferti & compressi male nutriuntur, male coquuntur, maledifflantur: contrarij, contrà: laxi enim & rari partus plantarum, & animalium. Vberius alimentum trahunt. ob id meliores sunt, si nobis salubre est id alimentum: peiores si insalubre, ut in colocynthide Mesues probè docuit, Et plantarum partes humi repentes rectis alijs meliores, uel contrà: & in orbem circunacta radix, uel altera alteri insidens, uel sibi inuicem implexę radices, & partes mutuo cōtactu inhærentes, dissitæ, superficiariæ, profundæ. Cum uerò tēperamentum medicamenti, ut aliorum, sic causa facultatis, & facultas actiōis, & actio operis ipsius, ut docet Gal. lib.

de facul-

de facul. natu. & lib. de usu partium, quæ ex naturali cuiusque potentia, deligendi ratio sumi potest, ea nobis ab actione tãquam sensu notiore sumitur. Ab actione igitur facultates, primas, secundas, tertias, quartas consequente, delectus medicamentorum sumitur: estque hæc nota maximarum uirium. Quoniam tamen de omni genere harum facultatum nobis abunde est dictum initio lib. 2. nostræ methodi medicamenta componendi, necesse non putaui huc ascribere. Harum autem differentiarũ & notarum, uel plurimarum, uel omnium, uel saltem quarũdam, in singulis simplicibus medicamentis exempla plurima tibi Dioscorides suppeditabit, non pauca Galenus, & qui post eum de materia medica scripserunt.

Adde quòd ut tota substantia nobis alimentum est familiare, sic plantis suum. quò fit ut non omnis ferat omnia tellus, non solum quia calidior, frigidior humidior, siccior, aut per coniugationem, quã ipsius plantæ uel animalis naturæ conueniat: sed quia in ea alimentum plantæ & animali cognatum desideratur.

Nec tantum hæc in plantis totis, sed ipsarum partibus singulis sunt exploranda, (ut idem de animalibus, & ipsorum partibus, & terreis corporibus tibi persuadeas) quales sunt radices, trunci, caules, culmi, festucæ, rami, uirgæ, surculi, germina, sarmenta, uiticulæ, adnata, capreoli, spinæ, cirri, pediculi, folia, flores, fructus, semina, siliquę, uascula, capitula, calices, umbellæ, corymbi, comæ, spicæ, pappi, ligna, cortices, succi, liquores, la-

chrimæ gummosæ, & resinose, & si quæ sunt eiusmodi.

Quintò & ultimò tempus in deligendo medicamento multiplex obseruandum est, ætas scilicet, pars anni qua collecta sunt & reposita, aëris constitutio serena, pluuia, uentosa: his uiuentibus aut repositis: pars diei uaria: duratio & seruatio longa, breuis. Quæ alia tempus indicent diximus lib. 2. nostræ methodi.

Virtus enim alia, ut & temperatura, est neophytis & teneris: alia adultis & senescentibus. uis item alia euphorbio recens collecto, atque alia ueterato. Plantæ item calidæ, siccæ, si aër sit calidus, siccus, sunt meliores. Ob id plantas Italicas aromaticas Creticis non cedere dicit Galenus, si aëre nõ fuerint pluuio educatæ. In singulis tamen partes deligendæ sunt, omniũ præstãtissimæ & maximè medicamentosæ, si his uiribus egetur. Est enim quando ignobilioribus & imbecillioribus est opus, ob affectus ægri, aëris naturam. Præstantissimæ, uerò tum ex prædictis conditionibus: tum ex his quæ in singulis particulatim dicendæ sunt coniectantur, ratione eadem quæ in plantis dicta est, in animalibus quoque & corporibus terreis seruata. De tempore uerò collectionis Dioscoridis uerba hæc sunt, Imprimis curandum est, ut quæ in usum reponenda sunt medicamenta, suis temporibus singula demetãtur. Ex hoc enim fit, ut quędã uiribus magis ualeãt, alia sint inefficacia. Primũ itaque cęlo sereno plãtę legantur. Magni enim refert inter colligẽdũ, si, uel squalores & siccitates, uel imbres infestẽt, quẽadmodũ si loca

dũ si loca quibus hæc prodeũt sint mõtana, excelsa, perflata, frigida, sicca. In his enim locis uires habent longè ualentiores: contrà uerò quę in campestribus, riguis, opacis, cæterisque locis à uento silentibus, plærunquę degenerant, & minus ualent uiribus, præsertim si non suo tempore legantur, uel uitiata, & præ imbecillitate languentia. Ignorandum nãquę nõ est, multa pro soli & cæli natura ac temperie, citius aut tardius adolescere: non nulla ui propria, etiam hieme frondere & florere. Sciendum preterea est, quedam in herbaceis medicamentis, ut ueratrum utrunque, multis edurare annis: alia post trimatum inutilia. Quæ uero herbæ sunt fruticosæ ut stœcas, trixago, polium, abrotanum, seriphium, absinthium, hyssopum, & alia id genus, dum semine prægnantia sunt, demetenda. Flores uerò antequam sponte sua decidant. Fructus autem dum maturi sunt, ut semina dum siccari cœperunt, priusquam defluant, herbarum & foliorum succos elicies, cum primum cauliculi germinant. Lac & lachrimæ excipiuntur caule insiso per summum adolescentiæ uigorem. Radices & liquamenta corticesque ad recondendum eximantur, cum primum herbæ suis folijs exuuntur. Si puræ sunt & nitidæ, siccentur & reponantur loco non uliginoso: quæ autem terreno aut luto sunt sordidæ, aqua prius abluantur. Flores, & omnia iucundum odorem reddentia, arculis tiliaceis ædium parte siccissima reponantur. Est quando chartarum inuolucris & folliculis suis semina utilius & innocentius seruantur. Liquidis medicamentis densior materia, argentea, uitria, cornea conuenit: fictilis etiam

modo

modo rara nõ ſit:& lignea, præſertim è buxo:ænea uerò uaſa ocularijs medicamentis, & liquidis, & his omnibus quæ aceto, pice liquida, aut cedria componuntur. Adipem autem & medullas ſtanneis uaſis, ſeu plumbo albo recondi conuenit. Hæc Dioſc.

Finem labori propoſito imponemus, ubi locũ Meſuæ, quo quædam medicamenta purgantia cælo & ſolo ſimili meliora euadere ſcribit, ſed ſine exemplis explicauerimus: ſumpta ab animalibus analogia. Nã ut animalium naturæ, hoc eſt temperaturæ, & ætates, & morbi calidiores ad hiemem, regionem frigidam, uictus rationem refrigerantem, tanquam contrario exceſſu frigido, illorum caliditatem, immodicam corrigentia præſidia bene ſe habent, ad æſtatem uerò, regionem calidam, uictum calefacientem, ceu intemperaturam augentes cauſas, male: & contrà naturæ, ætates, morbi frigidiores, ad æſtatem calidam, regionem, uictum calefacientem, benè ſe habent, quod ab his contrarijs illorum atemperato receſſus corrigatur, male uerò ad hiemem, regionem frigidam, uictum refrigerantem, tanquam affectus illos propter ſimilitudinem aucturas cauſas, & ſimili ratione humidiora hæc ad cauſas ſiccantes, & ſicciora ad humectantes melius habent: ſic planè in plãtis apparet, quibus ut animalibus inſitum eſt alimento familiari nutriri, quibuſque ut animalibus conſueta uictus ratio naturam ſeruat, ſi eſt uictus illarũ naturæ ſimilis, aut nouam facit, ſi diſsimilis. Ob id plantę intemperatiores, id eſt, calidiores, frigidiores, humidiores, ſicciores, ſolo & cælo & alimento ipſis contrario emendantur, & ad temperaturam mediã,

quoad fieri poteſt, inclinãt: niſi quas multum calidas, frigidas, humidas, ſiccas expetimus. tales enim ſolũ & cælum & alimentum ſimile conſeruant: mirum ni etiam intendant. Quæ uerò animalium temperatura eſt omnium extremorum media, iniurijſque omnibus omnium maxime reſiſtit, illa ſimilibus temperatis ſeruatur. quod Galenus dilucide lib. prioribus ſanitatis tuendæ demonſtrauit. Sic plantæ temperatæ cælo & ſolo temperato conſeruatæ, meliores euadunt. niſi ad effecta alia, has calidiores, frigidiores, humidiores, ſicciores requiris. Tunc enim ſolo & cælo diſsimili, & à ſua natura temperata diuerſo, hoc eſt, calidiore, ſi calidiores uis: frigidiore, ſi frigidiores: humidiore, ſi humidiores: ſicciore, ſi ſicciores expetis, emendantur: & calidæ ſiccæ calido ſicco ſolo & cælo. Ob id Creticas plantas plurimas ad thiriacam, & alia medicamenta, & Italicas ſi ſolum & cælum ſicca fuerint, præponit Galenus. tamen in his eſt quodam prodire tenus, ſed nõ datur ultra. Nam eædẽ ex India aut AEthiopia fuerint deteriores, licet illi tractus plantas quaſdam habeãt eximias, ut AEthiopia cuminum, Troglodite myrrham, India nardum & malabathrum, & alia plurima, quæ inde largo prouentu Luſitani nauigationibus ad nos conuehunt. Quæ igitur ad methodum ſimplicia deligendi pertinent: ubi ex locis prius dictis memoria tenebis, eandem in particularibus ipſis exercere oportet, ordine illo, quem in ſimplicibus ſeruauimus. De radicum itaque delectu primum dicamus, in quibus ut alijs plantarum partibus, propterea quod noſtrates communem quãdam deligendi rationem ſuſtinent,

de his etiam cõmuniter ſcribemus: de exoticis uerò ſingulatim, tum quòd hæ ſunt cariores, & ob id ab exteris adulterari ſolitæ: tũ quòd hæ, quia infrequẽtes magis, etiam exercitatos fallunt.

Radices autem omnes incipiente foliorum deſfluuio legendas, & cælo ſereno, cenſuit Dioſcorides, cui in quibuſdam Galenus & Auicẽna & Meſues cõſentiunt, in alijs diuerſa ſentiunt, ut poſt leges. Sunt contra quibus placet magis, radices eſſe legẽdas priuſquam in caulem, folia, florem, fructum, ſemen, uis plantæ propè tota erumpat. Defluentibus autem folijs, eas eſſe fœtis animalibus ſimiles, hoc eſt, uelut ſemianimes ac multum imbecillas, niſi ſiquę tantum habebant uirium, ut etiam earum ſatis retineant arefacto caule, ut ſcilla. quomodo ualida animalia etiam fœta adhuc robuſta permanent: niſi dicas etiam in illis quæ uiua & ueteri radice repullulant, ſaliuam uitalem plãtę uelut ſanguinem per caulẽ priuſquam areſcat in radices, licet non totum, refluere, ut in arboribus fit, alio quouis tẽpore colligi poſſunt, quæ hominum cultu & ſatione crebra in omnẽ anni partem uegetæ incidunt. quales ferè ſunt hortenſes, alimentoſæ, ut apij uulgaris, bugloſsi utriuſque, betę, lactucæ, intibi, oxalidis, rhaphani, napi, paſtinacæ, ſiſari, cari, panacis, cępe, porri, allij: & preter has erraticæ, dauci, gingidij, caucalidis, ari, dracunculi, cyclamini, periclumeni, cotyledonis: nã hæ quinque, ut bulboſæ quędam, aliæ etiam æſtate ſiccatis folijs, plenæ ſunt, & frequenter autumno regerminãt, alimenti pinguis & craſsi copia.

Tempus colligendi

Quæ uerò ſolius naturæ ſponte creſcunt, aut ſe-

mel à nobis tempestiue seruntur, aut plãtantur, ferè sunt optimę, solo aut uere, aut (ut dixi) autũno, paucissimæ ęstate, aut hieme. Quin & hæ quas multis anni partibus communes diximus, sunt præstantiores cum tempestiue satæ adoleuerunt, & uigent: alijs uerò temporibus ignauiores, quando ut quadam & holitoris opera & irrigatione coguntur adolescere, sub cælo sibi parum propitio: quale æstiuum est, ac autumnale, & hiemale. Sic uere ipso, quando primum germinare incipiunt, nobis legũtur in annum, enula, althæa, iris, acorus, symphytum, ruscus, asparagus, petroselinum, apium, fœniculum, bryonia, cyperus, rubia, saxifraga, ualeriana, eryngium, tormentilla, pæonia utraque, polypodium, gramen, lilium: nisi recentibus aliquando sit opus, sed quæ omnino erunt imbecilliores, quam si quo tẽpore recentes colligi debent, in usum uenissent. Omnes tamen integræ sunt, si fieri potest, uellendę & unaquęque in solo & cælo suæ naturæ familiari, quod experientia confirmat. Nã tunc bene habitæ sunt, nec enormes ob alimenti copiam: nec strigosę, & marcidę, & tenues, & rugosæ ob eiusdem inopiam. Mox aqua lauandę sunt, & radiculæ purgandæ, multæ etiam elignandæ: quædã uerò crassæ & magnæ etiã in taleolas secandæ, posthæc siccandæ in sole, uento, interdum igni, ut in siccatione lib. 2. dicemus, nisi recentes sint utendæ. Igni autem præcipue siccantur, quando cęlum est nubilum, aut hiems, aut quãdo mox siccatis opus est. Adde, quòd in his & aliis plantarum partibus non solum tempus colligendi legitimum est obseruandum, quale multis radicibus

est ple-

eſt plenilunium natura humidiſsimum, ſed etiam repoſitio commoda & duratio. Non enim ſunt reponendę niſi exquiſitè ſiccatæ, ne putreſcant: nec loco humido, puluerulento, non perflato, reponendæ.

Radices ſupra tres annos nõ ſeruantur Auicennę. Quæ enim craſſæ & denſæ ſubſtantiæ ſunt tãdiu ſeruari poſſunt, ut radix bryoniæ, rha pontici, peucedani, mei, ariſtolochię. Quæ uerò tenui & rara conſtant ſubſtantia, ut aſari, apij, petroſelini, ſaxifragiæ, dictamni, tormentillę quotannis ſunt mutandæ. Radices autem legendas cum folia cadunt, etiam cenſet Auic. canone. 2. & Platearius in Ariſtolochia. Quędam tamen aliis temporibus ſaladino leguntur, ut ueris fine, aut æſtatis initio, acorus, gẽtiana: aut mẽſe auguſto quando etiam ſpina alba, uulgo bedegar, ruſcus, bryonia, cyperus, iris, enula campana, dictã nus uulgaris, pęonia, glycyrthiza, ut ſeptembri peucedanum.

Octobri cyclaminus, recens & ſiccus efficax.

Decembri eryngium iiſdem leguntur.

Efficaces autẽ illę quoque ſeruantur annum unum, pęonia utraque, peucedanum.

Duos, meũ, iris, cyperus, maior & minor dictãnus.

Tres, acorus, chelidonium, enula, ſaxifragia, ualeriana, pyrethrum.

Decem, coſtus, œnanthe, rha ponticum.

Daucus autem aſarum & aliæ radices multæ recentes ſunt meliores: recondita autẽ prope omnia, quia ſunt eſſentiæ tenuis, parum diu ſeruantur efficatia, prępertim puluerata.

Aſari radix ampla, ſpiſſa, odore tenui, ſapore acri,

& parum aſtringente.

Meſues in ſimpl. Eryngii radis eligēda āpla alba tenera,que cōdiatur

Idem initio Anti. Radix ſatyrii plena & recens,non flaccida & emortua ad diaſatyrion.

Ibidem. EXOTICAE uerò radices ſic deligantur.

Dioſ. Acori radix ſimilis ireos radici.i.complicata in obliquum, geniculis intercepta, candida, guſtu acri, & modice amaro, odore iucundo, calida. ſicca ordine tertio, denſa plena,carie nō exeſa, qualis à Colchide & Galatia affertur: quæ á quibuſdam galanga maior uocatur, quod ſit utraque crebro geniculata, & odore aromatico: ſed hæc iridis magnitudine, illa cyperi.

Vulgaris acorus huic diuerſiſsimus tota ſua natura, non uſurpandus, niſi medicus ad refrigerandum & ſiccandum imperauerit. Quòd ſiqua huius generis in locis ſiccioribus educata & calidioribus naturam acori prædictam aliquid induerit, utraque acorus eſto, ille indicus, hic noſtras imbecillior.

Dioſ. Gal. Meſues. Agaricus fœmininus rectis intus uenarum diſcurſibus conſtans, ſapore initio dulci, mox amaro, tandē etiam ſubacri & ſubaſtringente, leuior, rarior, mollior, albior, breuior,friabilior,ſplendidior quā mas, in fracturis ſuis,filoſus neruorū modo.i.grauis,denſus, durus, niger, lignoſus, longus, interdū rotundus, ſed ubique compactior & obſcurior, ſuperficie nō denſa, ſed rara.tota fœmininus præterea, ſed de uero & radice ſemiuliginoſa & ſemiputrigignitur in Agaria Sarmatiæ regione,& inde appellatur: hodie ex alpibus metitur.

Hæc autē ἐπιφανεία,id eſt, ſuperficies ſeu facies ſumma ſeu

ma, ſeu cum Meſue pars ſuperior, quanuis tota undique ſuperficies intelligi poſsit, tamen quæ pro ſitu in arbore uarior eſt, agarici pars ſuperior, uti à Meſue rectiſsimè dicitur, ea potior uidetur, quia magis aërea, & ob id leuior rarior, &c. cum aëreum ob inſitam leuitatē ſurſum feratur, ut in eodem terrenum & aqueum deorſum: ſiue autem ea pars ſuperior ſola, ſiue etiam tota eius ſuperficies optima eſt, non eſt nobis purgantibus agaricum excidenda & abicienda quorundam more. Nec ita ſuperficiem ad uiuum intellige, ut ſola uelut cuticula ſit utilis, ſed illæ partes quæ ſubſunt quo ipſi optimę ſunt propiores, eo meliores

Ariſtolochię clematidis longa radix nobis eſt per frequens, lōgua, rara, rotundæ uerò in agro Nemauſenſi plurima, etiam hic crebreſcit, Effodiēda eſt menſibus, & deſquamato terreno ſeruanda. Legendam utranque plenilunio, ut alias propè omnes quidam cōtendunt: ſic enim pleniores cū ſint, ſiccādominus flacceſcunt, alio tempore lectis magna ſui parte ſiccando uaporantibus, & marceſcētibus. Eligēda utraque bene habita, & ſi eſt ſicca, minus alte rugis ſtriata, carne multa, firma, odore & ſapore uegeto, ſed ſuo, non puluerulenta dum frangitur, nec ſitu obruta, nec carie aut terredinibus exeſa. Quæ bonitatis note reliquis propè plantarum partibus ſunt cōmunes. Pontica autem & Cretica eſt præſtantior. Behē accipiantur Armenia, calida, humida, odora, rubra potius quàm alba: quæ uerò hodie in Italia & prouincia in odoræ reperiūtur radices, & pro behē ſupponuntur, uel aliæ ſunt ab Armeniis, uel ſaltem his Serapio. Manardus

minus efficaces. Harum loco placerent magis radices eryngij, Behen rubrum folio lapathi rotũdi prope Burdegalam locis aquoſis plurimum, ac inde in alias Galliæ partes tranſportatur: album in Prouincia crebrius.

Dioſ. Gal.

Bryoniæ radix foris cineritia, intus albicans, ampla, conſummata, colligatur ueris initio,

Calamus aromaticus, calidus ſiccus, ordine ſecundo, partium nonnihil tenuium, fuluus, intus albicans, odore fragrantiſsimo, denſe geniculatus arũdinis modo, cætera mollis tactu, lentus in frangẽdo, confractus autem in aſſulas diſsilit, non totũ raphani modo rumpitur, fiſtula intus plena araneorum, caſię guſtu, leuiter aſtringens, & cũ quadam, ſed minima acrimonia amarus, in mandendo glutinoſus, ex India defertur, terredinibus facile tentatur. Qui uerò in officinis eſt, non calamus, ſed radix eſt, neque ea calami, ſed plantæ alterius: neque ex India uidetur afferri, quia uili uenditur, & ſępè recẽs multum cernitur. Ob id inter radices eum recenſui, iuſtius inter ligna locandum: ſi uerus habeatur, triẽnio ſeruatur.

Hor. Manardi.

Cẽtaurij magni radix, acris, aſtringens, ſubdulcis, ſubamara, rubeſcẽs, craſſa, grauis, ſolida, tripedalis (ſi integra eſt) ſucco prægnans dum recens eſt ex ſolo pingui & aprico Licyæ Peloponeſi, & aliarum multarum regionum, annos decem ſeruatur. Radix autem centaurij parui, medicamẽtis eſt inefficax.

Dioſ. Gal.

Ibidem.

Coſtus ſubamarus, modicè aſtringit, acer adeò & calidus ut ulceret, candidus, leuis, eximia odoris gratia recens, abunde plenus, denſus, ſiccus, à terredinibus

nibus non exesus, Arabicus. Post hunc indicus, tertius in bonitate Syriacus, grauis, colore buxeus, odore feriens. hodie Lugduni freques est Arabicus, non tamen quem Arabici scriptores dulcẽ & amarũ soli inuexerũt. Costi nigri mẽtiosit Dios. in rha pontico.

Dracunculi radix legenda uere, aut æstatis initio, ampla, completa, ex loco libero, hæc etiam nostras est, rarò externa huc conuehitur. Mesues

Dictãni radix Dioscoridi calefacit, alijs folia magis celebrantur calida, odorata, rotunda, parua, densa, lanugine utrinq; intecta. Cretica metitur ęstate & autumno. Quę uerò radix dictamni ab officinis supponitur alba, tenuis, elignata, propè inodora, minimum amara, nullo exiguóue caloris sensu pseudodictamni fuerit potius, aut herbæ nescio cuius, qua abiecta, potius pulegio utendum est.

Doronicum, radix parua, foris subflaua, intus alba, dulcis, calamo aromatico similis colore & figura. Serapio

Elleborus albus radicibus nititur multis, tenuibus, ab oblongo & exiguo capite exeuntibus, cęparum modo fibratis. optimæ sunt candidæ, friabiles, carnosæ, mediocriter extentæ, nec iunci modo mucronatæ, nec in frangendo puluerem emittentes: suntq́ue medula tenui, gustu feruente, nec tamẽ id uehementer, nec saliuam sub inde ciens. Quę enim confertim eam contrahunt, strangulant. Laudantur ex montibus & asperis, Cyrenaicæ, Galaticæ uerò & Cappadocicæ & Italæ sunt periculosiores. Omnis albus est periculosus Mesuæ, non item Græcis authoribus. Eidẽ minus acer & mordax, nec statim initio albus quã Dios.

quam

niger, ſed amarior eſt ac diutius ſeruari poteſt quam niger, cætera nigro ſimilis.

Meſues. Cortex radicum fibroſarum, aſari colore, fractu facilis, medius craſsi tenuis, antiqui recentis, grauis & leuis, aut potius leuior quam grauior, legitur uere & eſtatæ Meſ.

Dioſco. Elleborus niger radicibus coheret nigris tenuibus à capitulo cæpe ſimili, confibratis, ut albus, quarum eſt uſus. Optimæ ſunt corpulentæ, plenæ, in quibus ſit tenuis medulla, acres guſtu, & feruentes, in collibus aſperis & ſitientibus locis, ut Anticyra, Helycone, Parnaſo, Aetolia. Addit Meſues fragiles, leues, aſperitatiſque expertes, læuiores quam grauiores, tenuium & craſſarum, recentium & uetularũ medias. Salubrior eſt albo, colligitur uere & eſtate.

Meſues. Eſule minoris radicis cortex eligendus, tenuis leuis, fractu facilis, rubeſcens caſsie fiſtulæ modo poſt ſex acolletur menſes, ex loco libero collecta initio ueris. In fine ueris autem, lac eius colligendum eſt.

Galenga eſt radix ſubrubra, uel rufa, geniculata, intorta, grauis, ſapore acerrimo, linguã admodum uellicante, callida ſicca gradu tertio, odore & figura quadam cyperi. Vnde quibuſdam cyperus Babylonicus dicitur, in dicta priſcis, alba, odoris & ſaporis gratia carens. puluerabilis multum abijcienda.

Actuarius Serapio. Gentiana notis tantum communibus nititur, ex Iura monte in Gallias, totas diſtribuitur, colore foris buxeo, intus crocante, amariſsima (ob id aloë Gallica dicitur) dura, parum rugoſa, frangi contumax. In hortos Pariſienſes translata, minus efficax adoleſcit.

lescit.

Glycyrrhiza quanuis in Gallijs pasim luxuriet, laudatur tamen Galleno magis Cretica, aut saltem Hispanica, uel ex locis alijs minus humidis: colore est foris buxeo, ligno lento & fractu contumaci, intus multum croceo, sitimque mansa extinguente, sapore subacerbo, dulci. quibusdam melior est nigricans & lenta, quàm buxea & fragilis. Improbatur intus alba uel nigra, exucca, uetus, fragilis rhaphani modo, & inter frangendum puluerem edens: quæ nota in omni parte plantæ, si præter naturam adest, uetustatem prodit. Dios.

Hermodactylus Mesuæ probatur radice rotunda, ampla, foris & intus multum alba, mediocriter dura, ex loco edito lecta, calida & sicca initio gradus secundi: laxa uerò, rara, leuis, est imbecilla: rubra & nigra, mala. Quæ in officinis est, affirmatur mihi ab his qui legerunt frequenter in Gallia Narbonensi & Prouincia, esse folio nigro, porraceo, flore per autumnum croci sine croco tamen, foris nigra radice: quæ res declarat esse colchicum, innoxium tamen aut saltem innocẽtius experimur: forte quia siccatum est, nisi recens nobis usurpatur.

Iris illiryca ueteribus propè sola laudatur. parua, densa, frangi contumax, subruffa, intus albior, amara, sternutamẽta dum tunditur ciens, odorata. Florẽtina tamẽ sola nobis hodie inculcatur, cum Gallica alba purgata laudetur Galeno lib.8.c.ph.part. Ex locis apricis & siccioribus Illiridis lecta ad me missa Venetijs à Marti. Grego. medi. prestãtisimo in horti mei

partem

partẽ editam, & ſoli meridiano apertam trãslata, iã pulchré repullulat. Meſuæ uerò laudatur radix ampla, dura, dẽſa, uelut in nodos breues collecta, ex albo rubeſcẽs, odore uiolę nigrę aromatico ſapore, acri & mordaci, flore purpureo potius quàm albo, ueris initio collecta.

Nardi ſpica cũ radice dodrantali, digiti parui craſſitudine, aſtringente, ſubacri & leuiter amara, odorata, calida primo exceſſu, ſicca ſecundo. Mihi Lugduno delata eſt à Ioanne Horneo Pariſijs, Pharmacopœo lõge peritiſsimo, & fidiſsimo, latinè doctiſsimo, Græcé & Hebraicè mediocriter inſtituto, cum coſto acoro, & alijs non paucis.

Dioſ. Pyrethrum radice eſt lõga, pollicari craſsitudine, guſtu feruidiſsimo & igneo, à quo nomẽ habet, quæ manſa pituitam largam elicit.

Dioſ. Gal. Meſues. Polypodium radice dulci, auſtera, digiti parui magnitudine, multum ſiccante, ſed ſine morſu, probatur ſubdulce, ſubauſterum, guſtatu ad poſtremũ ſub amaro, & nonnihil aromatico, ſolidum, cirris ſeu nodis plenum, ex rubro nigreſcens, colore intus herbaceo piſtacij modo. recẽs, quercũ & arborum aliarum glandiferarum truncis innatum: alijs murale & ſaxoſum magis probatur, niſi loca ſint uliginoſa & umbroſa.

Dioſ. Rha ponticum radix nigra, coſto nigro foris, centaureo magno intus ſimilis, ſed minor, ruffior, fũgoſa & laxa, aliquantum leuis, ſine odore, quæ manſa colorem redit pallidum, ad crocum inclinatem, teredinibus non exeſa. Dioſc. In quo præter hæc legit Serapio, aſtringẽs, ſi pluſculũ mãdatur, ſubacris, &c.

Rha in

Rha indicum & proximũ ipsi rha barbarũ, laudatur subnigrum in rubrum inclinans, graue pro raritate sua: confractum, ex rufo & glauco alternat, & croci modo tingit, recens, nõ adulteratum, astringẽs amarum cholagagum calidum siccum ordine secundo. seruatur annis tribus, quatuor, in psyllio milio uel oblitum cera sola, uel ea cum terrebinthina.

Raued. sceni Mesue dicitur Gal. anti. lib. I.

Scilla sit bonę magnitudinis (nõ tamen admodum magna & enormis) benè habita & nutrita, alba, recens ex terra sumpta, cum folia eius & caulis exactè aruerint, seu quando triticum metũt, quia tunc potissimum uiget. Huic pancratium simile gustu & uiribus, sed imbecillius. Mesuæ præfertur, quæ sapore est dulci, acri, amaro, squammis delibrata, splendens ex loco libero prope alias educata.

Gal. lib. 8. simpl.

Turbith Arabibus laudatur, cortex albus, gũmosus lactis crassitie, uacuus, arundinaceus, fractu facilis, recens, foris autem cineritius & planus, ex locis siccioribus.

Mesues.

Zingiberis radix sit candida, odorata, piperis sapore & uiribus, nisi quod tardius calefacit: sed diutius, uti longum piper. Damnatur teredinibus exesum, puluerulentum, tectorio quouis circũlitum ad pondus & magis ad exesionem tegendam. Terram meritam & columbinum quod uocant male zingiberis loco supponũt, quoties puluere eius est opus, licet põdere, colore, & reliqua natura radices sint diuersę.

Zedoaria radix aristolochiæ rotundę æmula, sapore, & colore zingiberis, calida sicca gradu secũdo, eadem Serapioni dicitur zurumbeth: sed zurumbet sine, h, radix est diuersa.

Herba

HERBARVN DELECTVS.

HERBAE propè omnes ſunt noſtrates, quãquam harum quædam ex alijs regionibus ſunt meliores, ut abſinthium ponticum, chamædris, chamepitys, ſcordium, Cretica chamædrys, campęſtris potius quàm ſuburbana, calaminthe mõtana melior quam domeſtica: tamen ſi noſtrum hoc ſolum & cælum habeant perſimile externo, uires quoque nõ ita diſsimiles ſortiãtur, qua ratione plantas Italas Creticis non multum cedere ſcribit Gal. ſi pluuium nõ fuerit cęlum, & herbę acres digerenteſque, quæ humores prauos afflictis partibus infixos uehementer digererent, ex ſiccis & maritimis locis eligãtur, in ampla διὰβοτάνων initio lib. 6. c. pſius.

Porrò ex herbis plurime ſolum uirides in uſum recipiuntur, dum hæ uel harũ ſucci in ſyrupos coquuntur, & in apozemata, clyſteras, fotus, cataplaſmata, et alia id genus, in quos uſus poſtremos quouis tempore leguntur: in ſyrupos autem, uel formam aliam toto anno ſeruandam ſunt legendæ, quando ſunt efficaciſsimæ, cum ſcilicet florẽt, aut etiã ſemine iam plenæ ſunt ut fumaria, calaminthe, & alie ex ſequentibus, in ſyrupos, uel alia cõpoſita diu ſeruanda recipi ſolitę. Nã fumariam florentem ueris initio, ſemine autẽ plenam ueris fine legit Meſues.

Quod ſi herbę nec caulẽ, nec florẽ, nec ſemẽ edũt, ut adiantũ omne, aſplenium, legẽdę in foliorũ uigore: quãdo ſcilicet maxima & uirentiſsima ſunt. quædam uerò dum florent, aut ſementeſcunt, quia ligno ſæ ſunt,

ſe ſunt, & exuccę: ante id tẽpus in uſum trahuntur, ut beta, braſsica, cichorium chõdrila, eupatoriũ, lapatha, plãtagines, uerbeſcũ, uerbenaca. In quo uiriũ uigore etiam ſunt colligẽdę quę ſiccantur, & in uſus medicorum uarios anno etiã toto ſeruantur, ut abſinthiũ omne adiãtũ omne nobis (quibus enim abun dat uirens, & uigens uſurpatur) anethi coma, betonica, carduus benedictus; cichoriũ, cẽtaurium paruũ, calaminthe, mentha, chamædris, camæpitys, eupatorium, eufragia, fumaria, hyſſopi coma, marrubium, maiorana, origanũ, polium, pulegiũ, ruta, roſmaris, ſaluia (licet hę duę etiã ſine floribus ſint efficaces) ſcordium, ſplenium, thymum, thymbra, uerbaſcum: aut ſaltem cum uigent folia magnitudine, odore, colore, preſertim quæ cacumini ſunt propriora. Abſinthiũ autem uere legit Meſues, ad ſuccum & aquam inde ſtillandam. flores eiuſdem æſtatis initio, hic autẽ ęſtatis fine, uel etiam autumno. Eupatorium quoque legitur, & ex eo ſuccus exprimitur in fine ueris Meſuę. Siccantur autem in umbra magis, niſi quæ ſunt caule craſsiore, aut folio humidiore, & ob id apto putreſcere. Vbi probæ ſunt ſiccatæ, reponuntur, ut radices, ſed minus diu ſeruari poſſunt, ob id quotannis mutandæ.

Aneti & hyſſopi coma florulenta eſt.

Adiantum omne eligit Meſues bene habitum, uirentibus folijs: quod autem gracile eſt immodice, & folio flaueſcente examinatum eſt.

Florum

FLORVM DELECTVS.

F LORES ut plãtarum partes reliquę legantur cum maxime uigent, cælo ſereno, non autem ut Bulcaſis & indocti alij ſcribunt hoc uel illo menſe. nam quibuſdã regionibus & cæli conſtitutionibus celerius aut tardius plantarum partes perficiuntur, ut capparis in gemma, roſa expandi cœpta legatur, reliqui ferè aperti: ſed haud ita pridem, & ex quibus uis nondum exhalauit, nec folia tenuentur, & ſint decidua. Siccãtur ſole uel aëre calido, magis, minus, pro uaria ipſorum natura. Quidam ſiccandos uolunt, donec ex ponderibus decẽ unicum ſuperſit, minus autem ex montanis floribus quam ex campeſtribus minuitur. Reponũtur ut alia, quotannis mutantur quãuis ſphœnanthum etiam decennium ſeruari poſsit: chamæmelum itẽ diu uegetum eſt, ob fortem partium ſuarum miſtionem. Quã uirium conſtantiã etiam tum ualidus odor demõſtrat. Flores abſintij, chamedryos, chamæpityos, hyſſopi, anethi, eufragiæ, fumariæ, maioranæ, origani, roriſmarini, ſaluiæ, thymi, uerbaſci in herbis ipſis commemorati ſunt, reliqui nunc dicentur.

Balauſtium flos ſilueſtris punicæ, cytino flore ſatiuæ punicæ eſt aſtringentior, præſertim quod ex acerbis punicis eſt. Vterque hic flos punicæ, eſt ab arbore auellendus quo loco tunc granatum nullum gignetur. Nam qui cecidit, ſæpè id illi ob alimenti inopiam, augeſcẽte & protrudente fructu cõtigit, aut ob uermiculum, aut aliam cauſam: ob id infirmior eſt,

qualis

qualis agnoſcitur facile: quia una parte nigricat, foliolumque capillamentorum ipſis nõ heret, ut in eo quẽ auulſeris, qui præterea in umbilico ipſo, ut foris rubet. Hiſpana, roſæ modo lata, & breuia præſtantiora ſunt Narbonenſibus longis anguſtis.

Caryophyllum laudatur, frangi contumax, odoratum, ex plano tumidulum, recens, quod unguibus compreſſum humorem quẽdam remittit, acre, & aromaticum, calidum ſiccum gradu ſecundo, aut etiam tertio. Annos quinque ſeruari poteſt, loco temperato: nam in humidiore putreſcit, ſicciore areſcit, & rugoſius euadit ac imbecillius, ut quod in eo eſt enormius, quod barbari antophillũ uocãt, intetpretanturque antefoliũ natum, ut uox ſit illis cõpoſita ex latina prępoſitione, & Græco φύλλον foliũ.

Crocus Dioſcoridi optimus ad medicamenta, Corycius, recens, oblongus, integer plenus, non fragilis, flauiſsimus, & qui cum humore tritus, ſuo colore manus ſaturet, nec ſitum nec cariem redolẽs, ſubacer. Galeno autem Corycius, à Coryco antro in quo naſcitur, licet alijs ſit procerior, non tamen alijs robore odoris aut diuturnitate eſt pręſtantior. Eligẽdus uerò eſt non procerior, ſed odoratiſsimus & flauiſsimus, & lõgo tempore in uigore ſuo perſiſtens. Præſtantiſsimum igitur aliquem crocum apto quodam ædium loco repoſitum obſerua ſæpè, ut pernoſcas. Nam id colorem odoremque priſtinum diu ſeruabit: adulterati uerò odor & color cito uaneſcit. Hæc Galenus. Lib. 1. antid.

Centaurij parui flores ex pallido flauos initio æſtatis legit Meſues. Noſtrates autẽ ſunt purpuraſcentes

c Epithi-

Epithymum Arabum ſeu thymi caſsutha amplexicaulis, cum ramulis thymi lecta minus citò marceſsit, & à thymo eſſe non herbis alijs congeneribus cernitur. Sic flores cæteros & fructus cum ramis legendos Galenus docuit. Ex thymo autem montano eſt præſtantius, quàm ex hortenſi Cretenſe rurſum prefertur à Meſue.

Epithymum Græcorum quid reuera ſit, nondum planè compertum habemus, niſi ſit flos ſatureiæ, Picardæ uulgo dictæ, perpetuò uirentis.

Hyſſopus colligenda Meſuæ quãdo incipit florere.

Nymphææ flos tam albus ex ſtagnis, quam luteus ex fluuijs, uere legitur, cum apertus eſt: ſiccaturque luteus ob paruitatem, integer, albus, conſpurcatis aliquot externis folijs purgatus, & cauliculo capillamentisque crocatis. Luteus uerò ferè hic in aquam etiam cum albo diſtillatur, raro ſiccatus ſeruatur. Narbonenſes alba ſola utuntur.

Roſæ ſunt præſtantiſsmæ quę longe omnium ſuauiſsimæ ſunt, & alijs rubicundiores, quales ex montanis, non autẽ conuallibus leguntur, ſiccandæ loco ſublimi meridiano, quo ſolis radij penetrent, roſas tamẽ non tangant. Nam albæ, incarnatæ moſcatæ, quanuis recẽtes odoratiſsimæ ſint, tamẽ ſiccatę ſunt inodoræ: rubræ contrà recentes parum odoris reddunt, ſiccatę iucundiſsimum & diuturniſsimum iaculantur. Ex agro montoſo petroſo Pruini urbis, unius diei intinere à Parrhiſijs diſsitæ in uniuerſam propè Galliam omnium prętantiſsimę cõuehuntur, in territorio tamẽ Parriſino nõ inſuaues pręſertim uico cui fons Naiadum nomen etiam uulgo eſt, larga

manu

manu luxuriant ſabuloſis uinetis, quę Vrbi toti ſatis eſſet poſsint, ut Peſtanas & alias priſcis celebratas roſas nō deſideremus. Rubras admodū folijs paucis & planis præditas præfert Meſues. Roſæ tardius collectæ parum diu ſeruātur, & cito nigreſcunt, tempeſtiue lectæ biennio ſeruantur. cum igitur mediocriter ſunt apertæ, mox integræ inſolentur, ſæpe mouendę, deinde folia auulſa uaſę terreo claudantur, ne odor aut color pereat. Si quo die ſunt lectæ ſol non luceat, raræ diſponantur, ne ſe corrupant denſatæ. Similiter alij flores ſiccentur.

Schœnanthum ſeu ſchœnu anthos ex Arabia rariſsime huc ad nos tranſfertur ſed eius iunci tantum calami, ſi deferantur flores, ſolo odoratus uigore deligantur. Nam odoris illius gratia cito uaneſcit. Gal. lib. 1. antidotorum.

Stœchas etiam exotica eſt. ex Creta enim habitior & melius nutrita, ob id melior. Petitur, multa tamē nobis domeſtica ex inſulis ſtœcadibus Maſsiliæ aſsidentibus, quibus & nomen ipſa eſt ſortita. Prouenit etiam multa in Arabia, unde Arabica cognominatur, & à Meſue præfertur, flore præſertim, pòſt folijs: ſit amara, modicè aſtringens: ſpîca ex purpureo cærulea, odorata. Gal. lib. 1. Antid.

Stœchas uerò citria ſeu flaua Dioſcoridis heliochryſum, & Galeni amaranthus coma floris aurea, denſa in Gallia Narbonenſi & Aquitania, agro Burdegalēſi plurima & præſtātiſsima gignitur, odore abrotani maris, & etiam ſapore, ſed minus amaro.

Viola nigra uulgo martia & quadrageſimalis, à Meſue laudatur quę prima floruit, neq; uim ſuā colore Meſues

ſolis reſolutã perdidit, nec pluuia obtudit uel diluit & diſsipauit. Quę iã diu aperta eſt, aut pluuiã ſenſit, aut in ſiluestribus naſcitur, odoris gratia caret, ac uiribus.

Flores uix annum ſeruari poſſunt efficaces, præter chamæmelum, ſtœchadem, crocum, & alios paucos, qui annis poſt duobus aut tribus, coloris & odoris gratiam retinẽt.

DE SEMINIBVS.

SEMEN à fructu quantum differat, abunde in noſtræ methodi lib. 1. docuimus. Semina uerò deligantur matura omnia, bene habita, plena, & corpulẽta, & quæ naturæ ſuæ uires proprias habeant efficaciſsimas, & odorẽ, ſaporem, colorem, ſui generis perfectiſsimum, ſi odoris, ſaporis eſt particeps. Multa enim ſunt inodora & inſipida, non modo ſeminum, ſed aliarum quoque partium genera. Sint præterea, ſi fieri poteſt, delata ex regionibus, in quibus celebratiſsima creſcunt maiorum noſtrorũ teſtimonio. Sintque recentia, aut his proxima. Quę enim diutiſsime fuerunt repoſita ſemina, & alia, uires habent imbecilliores. Vbi autẽ puluis ab ipſis diuidẽdo excidit, terminũ exceſſerũt. lib. 1. alimẽtorũ.

Amomum candidum uel fuluum, ſimplici tamen colore nõ uario, laxius, in uua parua ſeminis tamen plena, diffuſum, non aſtrictius cohærẽs. ſit pręterea odoratũ, nares uulnerãs, acre, mordax recens, nõ carioſum. Amomũ Scythicũ laudatur li. 8. cõ. phi.

Ami Illyricum uel Aegiptium.

Anisum Creticum.

Cuminum Aethiopicum, deinde Aegiptium.

Ligusticum ex Lugusticis alpibus unde illi nomẽ.

Seseli Masiliense, alterum Aetiopicũ, tertiũ Creticum Dioscoridi laudatur.

Sinapi Alexandrinum.

Thlaspi Cappadocicum uel Creticum, sed maius & minus rotundum est præstantius Galeno. Vtrunque nobis est, à Bursa pastoris herba frigida astringente, diuersum.

Cardamomum eligi debet frangenti contumax, occlusum, plenum, fartumq́ue, gustu acre amarumq́ue, odore caput tentans, excalfaciens. quod tale non est, exoletum iudicatur. Hæc Diosc. Nigrũ passim cognominatur Galeno, Nasturcio minus calidũ, sed suauis & fragrantius eidem dicitur. An uerò semen quod hodie noster Ioannes Horneus Lugduno aduexit, minus & planius grano paradisi, colore & sapore propè eodem, in siliqua breui triquetraque largissimum, sit uerum cardomomum, affirmare nõ ausim ob historiæ ipsius obscurã breuitatem: tamen tum ipsum, tum granum paradisi, & quod cardamomum minus uocant & proferunt officinæ, semina sunt non indigna recipi in antidota, ob uiriũ in ipsis aromaticarum excellentiam. Diosc.

Cnici semen sit amplum, plenum, medulla pingui, album, angulosum, læue Mes.

Psyllium elegit Mesues absolutum, amplum, tam graue ut aqua mergatur.

FRVCTVM DELECTVS.

EX FRVCTIBVS quanquam non pauci nostrates in medicamenta recipiuntur: quia tamen externi quidam præstantiores habentur, ipsorum quoque bonitatis notas paucis attingere fuerit operæprecium.

Amygdalę tam dulces quam amaræ, probātur flauissimæ, plenæ, integrę, non confractæ, nec erosę, tamen leues, duræ & siccæ quātum illis datum est, ob id fragiles, intus albissimæ. Ex his dulces, sapore delicatę, propè indicibili in castaneam tostam & panis purissimi bene cocti qualitatem inclinantes: odore, ante esum nullo, aut perquam exiguo, inter edendum autem iucundo.

Improbantur albescentes, nigrescentes, rugosæ, molles, tortiles, fractu contumaces, & quæ fractæ à candore illo ad pallorem recesserunt, aut nigrorem, oleosæ natura aut uetustate, odore rancido, sapore ingrato aut oleagino: quē omnibus uetustas affert. Ex quibus tritis etiam si plus olei exprimatur, tamē olei amygdalini probatissimi dotes non assequitur, quod ex prioribus extrahatur, excorticatis cultello potius, quam aqua calida, ut in oleis dicemus.

Anarcadus, seu cum Paulò & Actuario anacardion, sit plenior & habilior, fuscus, resina in cortice multa, acri, nigra, nucleo intus albo: quo in melle cocto fit mel anarcadinum. Hoc etiā tuso potest oleū exprimi, sed lōgè diuersum ab eo quod coctis in aqua corticibus supernatat, & cōchis colligitur ad confe-

ctionem anacardinam.

Myrobalani citrinę ſint, flauę, multum in uiride inclinantes, denſæ, graues, in fracturis gommoſæ, amplæ, cortice craſſo, denſo, os paruum complectente. Meſues.

Cæpulæ amplæ ſint, & quo maiores eo meliores, ſubnigræ, in rubrum inclinãtes, graues, ob id in aquã promptæ mergi, cortice craſſo. Ibidem.

Indæ, ſint nigræ, magnæ, graues, ſuſtantia denſa, ſine oſsibus. A quibus conditionibus quanto longius abſcedunt, tanto ſunt deteriores. Ibidem.

Emblicę, magnę, graues, carne multa, dẽſa, oſsibus exiguis. rara uerò carne que ſũt, ſpũ & uigore carẽt Ibidem.

Bellericæ, magnæ, graues, carne multa & denſa.

Notæ igitur in his cõmunes aliorũ fructuũ & precipuę ſunt, ut ſint bene habitę, & corpulentę, carne multa & firma ac denſa, & ob id oſſe exiguo, quibus os datum eſt. Nam Indę ſunt exoſſes. Quę uerò notę alię à colore ducũtur, & oſsis figura, minoris ſunt momenti. Ibidem.

Balanus myrepſica ſit ampla, uetus, tortice læui tenui pleno medulla læui, pingui. Parua uerò ex albo nigricans, uetus, plena medulla alba, læui, pingui, eſt innocentior.

Conij ſeu ſtrobyli uulgo pineoli, pleni, recentes, albi, ſicci, quatenus illis datum eſt. Vitentur flaui aut etiam pallidi, oleoſi, rancidi. Id quod his citò, ut ferè ſexto menſe accidit, niſi prius ſaccharo intecti hoc uitiũ effugiant: preſertim ſi prius ex furfure frigantur, & ſic probe ſiccentur: deinde cribro purgentur. quod remedium eſt, alijs quoque ſeminibus cõdiendis, ne aut citra conditurã, aut etiam cõdita rãceſcãt.

Cupresſi pilulæ, uulgo nuces, ſint perfectæ recentes, ob id molles, ſeminis plenæ, etiã in ipſis hiatibus.

Cydonia ſeu cotonia ſint bene habita, flaueſcentia, odorata, matura cum minus aſtringendum & refrigerandum eſt: cum uerò magis, ante maturitatem colligantur.

Eadem ratio eſt ſtruthiorum, que nos cydonia fœminina uocamus, alijs maiora, minus acerba, carnoſiora.

Citrium & arancium malum, & quem uulgus limonẽ uocat, ſint magnitudine quodque in ſuo genere mediocri, odore ualido & iucundo, cuique ſuo cortice tenui, raro: colore in limone pallido, in citro flauo, in arantio rubeſcente: quãuis & arantia uirida etiam per maturitatem inueniantur: carne intus multa, firma, & ſucco odorato, acido, interdum dulci, eſt quando ex utriſque miſto.

Gal. Colocyntidis medulla cortice ablato ſit pilę mediocris in ſpeciem conglomerata, uehementer amara, matura, ampla, rara, ob id leuis: & quanto leuior, tanto melior: alba admodum lenis, eadem fœmina, autumno legenda cum flaueſcit abeunte iam uirore.

Meſues Meſues Cucumeris agreſtis fructus præfertur abſolutus & maturus, & uirore depoſito flauus, amarus. Ex quo ſuccus albus, ſuppinguis, Elaterium dictũ, quo modo ſine ualẽti cõpreſsiõe extrahatur, docet Dioſ.

Dioſ. Carpobalſamum ſit flauum, plenum, grande, graue, mordax guſtu, & feruens in ore, modice opobalſamum redolens.

Meſues. Gaſsia fiſtula, ſeu nigra, ſeu cathartica, id eſt, purgatrix, eligatur foris & intus nigra, ampla, collucẽs,

grauis,plenior, & quæ concuſſa clauſis intus granis non ſtrepat: pulpa intus pingui, ſplendente, ſucculenta, non ſitulenta,nec putri:ſapore prunorum delicato: calida humida primo gradu. Vtendi tantum tempore extrahenda: nam extra cannas,ut ſemen, ſanguis, lac, extra propria conceptacula, prompte corrumpitur, & in uaſis ſeruata peior euadit. Aἀ.

Cubebæ ſint corpulentæ, plenæ,graues,acres,minus tamen quàm piper, ſubamaræ, admodum aromaticæ, ſubdulces, annis decem ſeruantur.

Coccum gnidium ex thimelæa eligendum, cui folia magna tenuia ſint, que in locis liberis creſcit propè alias multas thymelæas. foliorum uſum celebrat Meſues non granorum.

Dactyli nobis, ut Grecis uulgaribus hodie dicuntur,fructus palmæ,à digiti figura.Probantur magni, flaui,parum rugoſi,molles,pleni tamen,& carne intus multa, ſubdura, ad nucleum candicante, ad corticem rubeſcente, non pertuſi, non uermiculoſi, & qui concuſſu nihil aut minimum ſonent, ſapore uinoſo. Deteriores ſunt graciles, flaccidi, duri,quia ex carnes, excuſſo pediculo pertuſi:ijdem ferè uermiculis ſcatentes.

Ficus paſſæ ſeu caricæ habentur preſtantiſsimæ, quæ in calatho ſpartaceo digitis, aut pugnis utrinq; preſſæ, ſic illis mollitie ſua cedunt, ut mutuos partium dictarum motus ſibi propè obcurrẽtes ſentias, odore ſunt iucundo, nõ calorem putredinoſum,aut uermiculoſum referente.

Hæ uerò ſi particulatim explorentur, pediculo ſunt breuiſsimo, colore in candidum uergẽte,molles,tra-

les, tractanti facile cedentes, cute tenui, molli, ſucco intus & ſemine flauo, & plane melleo ſapore, odore ante eſum & inter edendum iucundo, graues, paruę si Maſsiliotides (quę etiam ſaporis gratia cæteras longe antecellunt ſiue albicantes tantum ſint, ſiue intus & foris albe, ſed flauo ſemine) maximæ: ſi externæ ſint, quales Hiſpania mittit muſto merſas, ut dulciores ſint, poſt ne cohæreant farina aſperſas.

Vitioſæ ſunt duræ, tum in maſſa, tum per ſe ſingulæ, uermiculoſæ, graueolentes, foris nigræ, intus rubentes, uel alio præter naturam colore prędıtæ, cortice craſſo, duro, ſicco, intus alieno colore, odore, ſapore. Quædam tamen ſunt nigrę Prouincialibus & Narbonenſibus dictæ, folijs nigrantes, intus ruberrimæ, omnium delicatiſsimæ dũ recentes ſunt: nam ſiccatæ liqueſcunt. aliæ eijſdem cineritiæ, aquoſiores quàm ut ſiccari poſsint: hominibus ingratæ, auibus expetitæ.

Galla omphacitis, id eſt immatura, laudatur parua, ſeu magnitudine mediocri, nodoſa, grauis, ſolida, nõ perforata: minus utilis magna, rotundiſsima, polita, leuis, laxa, perforata, flaua, aut ſaltẽ rufa. Gallia Narbonenſis & Lugdunenſis præfert roſmarinas uulgo dictas, omnium minimas, graues ſolidas, aſperas, pretioſiſsimas.

Iuiubæ zizipha uel zinzipha Græcis dictæ laudantur recentes, amplæ, oblongæ, paſſæ, tamen tenſæ, carne intus multa, ſucculenta, laxa, dulci, uinoſa: plenæ, graues: ſapore dulci & delicato: nucleo paruo, foris rufo ac uerius rubentes, intus pallidæ aut albeſcentes, (Nam foris albæ nobis nondum uiſæ)

oſſe

osse prunorum rotundiore, paruo intus nucleo, dulci. Improbantur uetustate nigricātes, leues, siccę, puluęrulentæ, friabiles, excarnes.

Myxæ, myxa, & myxaria, uulgo sebesten, à mucoso lentore, quo abundant dictæ prædictis affines, sed dimidio minores, acuminatæ, parum rugosæ, graues, nigrę, carne multa ex rubro nigricante, firmiore, glutinosa, dulci & subacida, osse prunorum Damascenorum inæquali, nucleo intus exiguo dulci.

Malum punicum cortice seu corio integro, ruso, duro, & denso, graue, maturum, granis intus rubris uel roseis, succo prægnantibus uinoso plenissimum.

Myrti baccæ recentes, plenę, succulente, odorate, grandes & bene nutritę.

Nuces auellane preferūtur ligno solido non pertuso, rubente, rotundo: corpulente, graues nucleo intus si concutientur sonante: si fracta nuce gustetur, gratissimo, & sapore castaneam referente: foris flauo, intus albicante, pleno duro.

His proxime sunt, france uulgo dicte, hoc est legitime, oblonge, ligno simili, cute intus nucleum uestiente rubentissima, carne dura & firma rubente. Infime sunt syluestres, ligno & nucleo candicante. Improbantur, leues, perforate, quia uermiculose, uetustate oleagine, rugoso nucleo & exucco.

In Gallia Narbonensi quatuor locis incise muria dies aliquot ut item post omphacio seruantur.

Nux moschata sit grauis, oleosa, odorata.

Nux indica aquam intus dulcem habet, si recens est. Que quidem utenda, non cortex.

Oliue

Oliuæ halmades, seu colymbades, que in sua muria conditæ innatant, pręstantiores sunt, magne, ouales figura, pallidæ aut rufæ, plenæ, solidæ, carne multa, densa, subamara & subdulci: osse intus paruo longo, nucleum delicatissimum complexo. Quæ uerò enormes aduehuntur, acuminatæ, carne multo largiore, sapore sunt minus delicato, ut armeniaca. Insita non insitis corpulentiora multo sunt, sed saporis iucunditate multo inferiora.

Gal. Opianthes & rha, & ribes uua legẽda matura, plenior, acinis paucis, bene nutritis potius quàm densis, & paruis & strigosis.

Piper longum sit, corpulentum, integrum, recens, linguam tarde, sed diu cõmordens. improbatur perforatum, uel adulteratum.

Mesues. Piper album ex hoc productum acrius longo, & nigro maximum, plenissimum, graue nõ rugosum.

Piper nigrum, alio maius, cortice tenuiore, & minus rugoso, graue admodum.

Pistacia sint recentia, nucleo intus herbaceo, sapore iucundo.

Thamar Indi præferuntur subnigri, seu fusci, lucidi, molles, recẽtes, pingues ceu uillis quibusdam, & radiculis intertexti, dulcacidi, seu ex dulcibus acidi, & uinoso sapore. Improbãtur sicci, carne prunorum adulterati: in quibus nigredo est obscura, & prunorum odor & sapor.

Pruna passa, uel acida sunt, uel dulcia, utraque sint ampla & plana: carne intus multa, succuenta, firma: osse exiguo, foris uel melle aërio incrustata, uel nigra, sed citra ablutionem: nõ rancida, nec situlenta, nec

ta nec puluerulenta.

Damaſcena & armenia magis ad aluum ſubducendam, & dulcia alia humidaque ſunt eligenda Meſuæ quàm acida, uel horum media.

Senna folliculo (cuius præcipuus eſt uſus) ſit ſubnigro, in uiride inclinante, modice amaro & aſtringente, à natura completo, recenti, ſemine intus amplo compreſſoque. Deterior eſt ſubalbus, nondum iuſtæ magnitudinis, aut maturitatis. Folia ſecundum tenent locum ſi uiridia ſint, & plena, non ſubalba, aut tenuia: ſurculi inutiles purgationi, ob id abijcien di. Mirum eſt hodie tam oblitos ſui & Meſuæ pharmacopolas, ut folia pluris & facient & uendāt quàm folliculos. Noſtras uerò hortenſis ſenna inefficatior eſt orientali, ut uocant, tamen non inutilis uſu quotidiano exploratur. Meſues.

Vue paſſę, pingues, carnoſę, cortice tenui ſunt prę ſtantiores lib. 2. alimentorum nobis ſunt Damaſcenæ, Corinthiæ, uulgares.

Damaſcene ſunt deligendæ amplæ, fuluæ, tranſparentes, carnoſæ, ſeminibus paucis, paruis, ſapore uinoſo.

Corinthiæ omnium minimæ ſine ſeminibus, colore purpuraſcente, ſapore delicatiſsimo, rare, & prætioſiſsimæ.

Vulgares huc afferuntur, uel ex Prouincia capſulis abietinis, uel ex Hiſpania calathis ſpartaceis. Prouinciales omnium poſt dicta duo genera Damaſcenas intelligo & Corinthias pręſtantiſsimę, præſertim quæ prunellatæ uulgo indigenis uocantur, opinor quod acino ſint pruni æmulo, hoc eſt nigro, ſed quē

ros cę-

ros cæruleus intexit. Non incelebres fuluæ, Picardatæ ijſdem dictæ, Damaſcenis toto habitu proximæ, niſi minores eſſent, & carne parciore, minusque ſolida. Ambę in palmite ſiccantur intorto pediculo. hæ ſi pingueſcant immodicè & ob id digitis hæreant, farina aſperſa uitium indigenæ tegunt. Qui dolus eſt frequentiſsimus in Hiſpanis omnium ignobiliſsimis. Quas enim habet Hiſpania optimas, ſibi ſeruat: uiles in alias ſeptentrionis regiones tranſmittit.

Dioſ.

DELECTVS LIGNORVM.

A

CALLOCHVM lignum, ſit maculatum, odoratum, guſtu aſtringens, & ſubamarũ, cute uerius quàm cortice aliquantum uerſicolore, halitum manſu commendans, ſuffimentis expetitum thuris uice, eiusque modo in igne liqueſcens, ſed tardius, & aquæ iniectum mox ſubſideat, & bullulas edat. Xylaloe dicitur Aetio & Actuario .i. lignum aloës arboris, non herbæ, cuius tamem ſuccum nigredine & amaritudine pauca, & ſucco intus gummoſo nonnihil repræſentat: unde opinor illi nomen hoc acceſsit. Crudum ubique Meſues requirit. quod enim à quibuſdam eſt expediendi odoris gratia, uim amiſit. Quod uerò oſtendunt officinæ, uerius eſt aſpalathum: quod ſi optimum ſit, graue &

Dioſ.

detracto cortice rubens aut purpuraſcens, denſum, odoratum, guſtatu amarum: alterum deterius can

didum

didum, lignoſum, inodorum, Sunt tamen qui eius loco oliuæ arboris matricem ſubſtituant.

Lignum Gaiaci, ſiue ebeni ſpecies eſt, ut mihi uidetur, quia ebenum toto habitu & uiribus à Galeno ſcriptis refert, ſiue aliud lignum ſit, eligatur colore fuſcum & flauum, cortice ipſi ligno firmiter hærente, denſum, graue, bene habitum, ex arbore ætatis mediæ, ſi poteſt recentiſsimum (quo enin recentius eo eſt ſucculentius & uegetius) aut alioqui gummoſum, ac in eo non excorticato rami mediocres præferuntur. ſi uerò uetuſtus eſt truncus, (modo non ſit putris aut carioſus, uel aliter uitiatus, ut ſæpe uidemus) quia ob craſsitiem & duritiem diſſolutioni ſui magis reſiſtit, pinguior manet quàm rami, cortex uerò ſiccatior. Contrà uerò recentis cortex internus pinguior, & ſucculentus magis, quia alimenti plantæ uehiculum ferè fuit. Eligatur item ſapore dulci, amaro, acri ex inſula meridiana ſancti Ioãnis, temperata, irrigua, reſinoſius: ex inſula autem ſancti Dominici in zona torrida aridius.

Paulus ſanctus quibuſdam uidetur ramus gaiaci, cui lignoſarum fibrarum implexu uario, matrice nigra hodie in ebeni locum ſuſtitui ſolita, uiribus denique proximus eſt, ſed ualentior ſi recens eſt: imbecillior uerò & ob tenuitatem citius exicatus, ſi uetus, ut in aliarum plantarum ramis, & præcipuè ſurculis. Alijs diuerſus uidetur quòd albeſcat magis ſuo cortice, & alijs quibuſdam de cauſis. Iudicium his permitto, qui arbores ipſas cædunt, uiribus certè ambo ſunt proxima.

Santa-

Santalum citrinum, optimum, & maxime aromaticum, ſed inuentu rarum etiam Plateario.

Album peſsimum, rubrum medium bonitate eſt: frigida omnia gradu tertio, ſicca ſecundo. Quæ tamen ſunt in officinis acri ſapore linguam mordent, præſertim citrinum, ob id nõ utenda.

Dioſ. Xylobalſamum probatur recens, ſarmento tenui, fuluum, odoratum, opobalſamum nõ nihil ſpirans.

Calamus aromaticus, quem officinæ oſtendunt, radix uidetur & rei alterius quàm calami, tamen uiribus proximis pollere odor & ſapor indicant, ſubalbus, odore & ſapore aromatico, non puluerulentus inter frãgendum, triennio ſeruatur.

CORTICVM DELECTVS.

Galenus locis uariis. CINAMOMVM deligatur tenuium partium, odoratiſsimum, ſeu indicibili quadam ſuauiſsimi odoris gratia ſuper alia omnia præditum, guſtatu acre, & ualde mordax, admodumq́; calidũ non tamen adeò ut moleſtè rodat, manſum uerò rutam olere uidetur, color illi eſt lacteus, cũ giluo & cyaneo mixtus, ſeu cineritius, uirgultis gracilibus, nodis frequentibus, læue, confrigi facile. Leptocinamomum. i. tenue cinamomum pro optimo uocatur Actuario. Quod uerò cannellam uocamus, uel caſia eſt, uel pſeudocinamomum, quanquam principum cinamomorũ ſex ipſi ſint differentię generales. annos triginta ſeruatum fit imbecillius, nec putes diutius ſeruari poſſe integris uiribus toto habitu corticiſque

ticiſque tenuitate.

Caſia quo cinamomo eſt ſimilior, ac odore & guſtu proprior, eò eſt præſtantior. Eſt autem rufa, roſam expirãs, & uinum olens, guſtũ dulcem præferens, & aromatum modo uehementer odora, unde caſia ſyrinx, id eſt fiſtuloſa & caſia ſyrinx fiſtula ſæpe apud Galenum dicitur, à purgatrice & Aegyptia res diuerſa, ut prius in fructibus admonui. illa corticem exteriorem, quem & fiſtulam dicunt, odoratu & guſtatu ualentem habet: quod autem intus eſt maximè imbecillum, ob id inutile.

Macis ſit rufum aut flauum, aromaticum, odore ſuaui, ſapore ſubacri, & minimum amaro: quòque recentius & ſucculentius. eó melius. ne putes cum quibuſdam annos decem efficax ſeruari. Succus ex hoc expreſſus gummi hæderę figura, quam ipſum macis eſt ualentius. Macer hodie deſideratur.

Tamaricis cortex ſit uerus ex Gallia Narbonenſi potius quàm ex fonte bellæ aquę paradiſo regia propè Melodunum. Hic cum ſit noſtras & paſsim luxuriet, uel lippis & tonſoribus notus eſt, ut cortex radicis capparis.

Thuris cortex ſit craſſus, pinguis, odoratus, recens, læuis, non ſcaber, ſine membranis, adulteratur miſto cortice pini aut nucis pineæ, ſed hi ſine odore fumant non incendũtur, ſed thuris cortex ardet, & cum odoris fragrantia uaporem iaculatur, feré in glebis thuris miſtus inuenitur. Dioſ.

d Succorũ

SVCCORVM DELECTVS.

OLEVM ex oliuis maturis expressum colore rufo, purum, perlucidum, tenue, odore exiguo sed grato, sapore dulci, subacri, & indicibili, recens, aut nõ ita uetustum, nisi uetusto egeatur. In quo trigenarium trimo, & quadragenariũ quadrimo est plurimo ualentius, ubique crassius, grauεolentius, calidius, acrius.

Oleum uirgo quod uocatur, est præstantissimum: paucum fit, ob id pretiosum.

Diosc.

Oleum omphacinum ex immaturis uuis expressum ad uiride inclinat, recens sit, odoratum, morsus expers, sapore acerbum. Huius penuria ablutũ capiendum est.

Vinum deligitur uarium pro scopis medicorum uarijs. Colore autem, odore, sapore, consistentia ferè probatur.

Acetum album tenuius ob id ualẽtius nigro & medio, præsertim si æque sit acre & uetustum.

Mel sit uernum aut æstium non hibernum Auic.

Mel optimum sit purum adeò, ut totũ perluceat, odorum, flauum, accerrimum, dulcissimũque gustanti & iucundissimum: consistentia nec crassa nec liquida, sed tam sibi cohærens, ut continuitatẽ suam quasi linea longissima non intercisum seruet, si digito attollitur. Idem coquendo paucam spumam emittit, nec thymum immodice olet.

Album etiam colore si fuerit, modo notarũ bonitatis aliarũ nulla desit, nihilo deterius fuerit. Quim Hispani & Narbonẽses mittunt albissimum, & lõge præstã

præſtātiſsimū,idēque prædurum,quale etiā flauum hic præferūt liquido: quippe quod humore aliquo eſt uitiatum.

Aeromeli autē.i. mel aëriū ſeu māna Arabibus dicta,ſiue liquida ſit, ſiue granuloſa, eligatur alba, recēs,dulcis,pura,& excremētorū,quoadlicet expers ex plātis odoratis & hōi ſalubribus collecta,qualis laricea hodie probatur,anno ſeruatur.Sola prope granuloſa in uſu eſt,liquida,inuētu rara.quę in lapides incidit deterior, & hac peior cineritia:peſsima fuſca cenoſa,antiqua,ſaccharo & folliculis ſenne adulterata: ſed hæc tēpore molleſcit,& liqueſcit,dolūq; prodit. Meſues

Cera ſit flauiſsima, odorata, pinguis, coacta, leuis, pura, & aliena omni materia carens. Maurica tingendis flauo colore alijs quanquam nigricat: expetitur alba, uel natura,uel ablutione: fit uiridis miſta ærugine: rubea immiſſa anchuſæ radice, cennabrio tamen ſæpe tingitur.

Saccarum eſt præſtantiſsimum,quod durum, ſolidum, & mutuo metarum alliſu ſonorum eſt, ligni ſicci & ſolidi modo, tamen ob ſiccitatem & imperceptam raritatē leue,dulciſsimum, candidiſsimum, & niuis in morem ſcintillans,cohærens, quale Valentinum in metas pyramidum æmulas (panes uocant) coactum,paruas,ponderis libræ unius & dimidiæ, uel circiter, cariſsimum, & confecturis ſiccis aptiſſimum,penidijs ob ſiccitatē nimis friabilē, ineptum.

Illi dotibus iſtis & precio eſt proximum quod Madere appellāt,ſed in metas ponderis librarū 6.7.8.9. decem formatur, confecturis expetitum, quia minus precioſum,non multo tamen imperfectius.

Tertium ſtatuitur lentile, album quidem ſed pinguius, ob id uilius neque confecturis ſiccis aptũ, ſed penidijs idoneum.

Quartum ex Canarijs nũc dictis inſulis, olim Fortunatis, aduehitur, etiam intus albicans, bonitate inferius prædictis, præſtantius ſequenti, metis conſtat maximis, pondere lib. 10. 12.

Quintũ ignobiliſsimũ ſancti Audomari dictum, foris albidum, intus ſubrubrum, tanquam alio fartum, & foris dolo tectum, metis æqualibus, omniũ glutinoſiſsimum, condituris ſiccis ineptiſsimũ, liquidis ſeruit & ſyrupis, opiatis, conſeruis, & ſimilibus, quia uiliſsimum, & uilitatem tegit aliorum miſtura. Id ſi mare ſentit (nam eo naues ob grauitatem ſaburrant) rubrum uulgo dictum fit, quanquam ſunt qui rubrum ſpumam & ſpurcitiam omnis ſaccari ſe coquendo purgantis exiſtimant. Ex micis horum colliſu eliſis etiam metas hic quidam cogunt, quæ ſimplicium naturam ſequũtur. Ex his quod generoſiſsimum minimam coctionem ſuſtinet ne pulueréſcat, ignobiliſsimum contra: cætera pro acceſſu, aut receſſu uariant.

Acacia noſtras modo non putruerit, aut ſitulenta euaſerit, bona adhuc fuerit uetuſta, niſi recẽtem medicus exigat ob ſcopum aliquem.

Dioſ. Meſues — Aloe optima ſit pinguis, glutinoſa, friabilis digitis, facilè liqueſcs, ex rubro ruffa, hepatis modo, coacta & intus foueata, proinde minus grauis, bono odore, myrrham æmulante, licet planta tota odore ſit tetro eximiæ amaritudinis, ſincera, nitida, tranſparens, arenularum & calculorum expers, qualis eſt indica

indicat. Adulteratur Mesue & alijs, & notas istas non habet.

Elaterium, & Glaucium & Lycium si habebuntur notas ex Dioscoride require.

Glycyrrhizæ succus ex Creta optimus, hoc est, dulcissimus, mollis, recens, purus, tenax, & qui cõfractus splendescat, nigerrimus, & qui linguæ subditus tandem totus eliquescat.

Hypocisthis licet quædam flaua, alia uirens, alia candida Dioscoridi dicatur, ante pręparationem intelligitur. In offas enim conformata est nigra, lenta, sapore astringente, odore non ingrato.

Ladanum probatur odoratũ, subuiride, facile mollescens' pingue, resinosum, quod arenas non collegit, nec squalore obsitum est, quale Cypriũ, sed Arabicum & Libycum est uilius. Dios.

LIQVORVM DELECTVS.

OPOS est liquor ex planta uulnerata, terebrata, scarificata. castrata, sponte defluans, sed suaui gustu.

Opus Cyrenaicus sit acer, mordax, modice rufus, non porraceus colore, translucens, myrrhæ ęmulus, odoratus, & qui dilutus cito albescat. Ex Taprobana insula in mari Indico maxima hodie à Lusitanis conuehitur, belzoe indigenis dictus, & nobis inde belzoin. (Nam indicus etiam Mesuę laudatur) corruptius bencoin. Assa aromatica & odorata, quibus corrupte etiam dicitur, nomine à lasere herba detorto, à qua plãta hic liquor

defluit,ut etiam aſſa fœtida à laſere Parthico & Perſico,& cum Meſue à Medico & Syriaco,cuius liquor uirus & putrilaginem olet Dioſcoridi.

Opium dictum, quod nigri μήκωνος.i. papaueris, ſit opos. i.liquor, ut meconium eiuſdem ſuccus.laudabatur olim Thebaicum & Hiſpanum, nunc Apulum in uſu eſſe frequentiore audio. Opium habetur optimum, graue,denſum, guſtu amarum, odoratu ſoporiferum, quod facile aqua diluitur, lęue, candidum, neque aſperum, neque grumoſum, quodque inter colandum non ut cætera coeat, & in ſole diffundatur, deinde admotum lucernis non atra luceat flamma, extinctum denique odoris uim ſeruat.

Dioſ.

Dioſ.
Meſues.

Opobalſamum probatur recens,ualidi odoris,ſincerum,nõ ad acorem uergẽs.dilui facile,læue,aſtringens, mordens guſtu modice, in laneam ueſtem effuſum, nec maculam facit, nec ſi eluatur notam relinquit, lac coagulat, in aqua, aut lacte celerrime liquatur, & colore lacteſcit. Idẽ ſeneſcens craſſeſcit, deteriuſque habetur Dioſc.

Opopanax.i.panacis heraclij radicis inciſę,uel caulis liquor,candidus,dum recens eſt, dum aruit,colore foris croceo,aut ſubflauo,intus cãdido,odore graui,ſeu cum Meſue odore bono,ſed ſuo,amariſsimus, læuis, pinguis, friabilis, tener, facile in aqua liqueſcens.

Dioſ.
Gal.

Damnatur niger admodum, & mollis.

Euphorbium ſit lacteum, cauſticum, & urens, tenuium partium uel orobi magnitudine,ſarcocollæ modo emicans, uel in ouillis aut hedinis uentriculis ex-

lis exceptum & concretum, uitreum, translucens, acre, recens, albiſsimum, ubi calore multo & igneo egetur: ubi modico, luteum & uetus. Recens enim albius eſt, & calidius, & leui guſtatu os accenſum diutius ſic tenet, ut cætera guſtata euphorbiũ reſipiunt. Color autem hic caducus eſt, & citò euanidus, fitq́ue uetuſtate cineritium, pallidius, aut flauius, & modice calidum. Bimum aut trimum adhuc mediocre uiribus eſt, & interdum quadrimum: quinto autem aut ſexto anno exoluitur, procedenteq́ue tempore totum elangueſcit, ne putes cum uulgo annis decem poſſe integrum ſeruari, etiam cum milio, lentibus, fabis. Recens uerò quia uiribus eſt uiolẽtis, non utẽdum, niſi medici optimi conſilio, præſertim ſumendo remedio. Meſue uerò optimum eſt leue, fragile, pallidum clarum acerrimum, odore mordax, annotinum, nam recentius igneum eſt & uenenoſum.

Galbanum laudatur ligno purum, aliquid tamen ſeminis miſtum habens, odore graui, ſapore abominabili, pingue, in hammoniaci aut thuris ſimilitudinem chartilaginoſum, humidi & aridi medium.

Hammoniacum probatur purum, ligno, arenis, terra, ſordibus, bene coloratum, odore caſtorij, ſapore amaro, prædenſum, & in thuris maſculi ſimilitudinem minutis glebis chartilaginoſum.

Sagapenum laudatur perlucidum, foris ruſum, intus candidum, acre, odore porri, ſeu medio inter laſeris liquorem & galbanum, quibus adulteratur. galbano albiori eſt ſimile. Nam ſpumoſa, cohærens. Gaib. I. Antid.

albior, leuisque pars galbani in ſagapenum degenerat. Altera denſior, & multo quàm aliud galbanum conſtrictior, fit galbanum optimum, ſagapenum reſipiens, eàque tanquam pręſtantiſsima utendum, ſi uerum eſt. uino aut aqua ſtatim ſoluitur, adulteratum non liqueſcit. Meſuæ uerò optimum ſagapenũ cenſetur ex albido rubeſcens, odore porri, nõ omnino laſeris, nec galbani, quibus adulteratur, ſpiſſum, ſed tamen leue, facile in aqua reſolubile.

Ibidem.

Scammonia uel ſcãmonium ex Myſia Aſiatica defertur laudatiſsimum, hoc eſt, nitidum, rarum, fiſtulis tenuibus, fungoſum, leue, taurino glutini, uel gummi colore ſimillimum, & clarum linguã parum uehementer urens, linguæ ſaliuoſæ tactu uel humoris alicuius albeſcens in fragmentis, & lacteſcens, tenerum fractu ac pulueratu facillimum, odore bono ſed ſuo, non autem fœdo. Syriacum & Iudaicũ graue & denſum improbantur: tamen Antiochenum Meſues commendat. ſi uerò linguam uehementer exurat, thitymali ſucco uitiatum iudicatur.

Dioſ. Meſues.

Ladanum maxime probatur, odoratum, ſubuiride, facile molleſcens, pingue, reſinoſum, arenis non miſtum, nec ſqualore obſitum, quale Cyprium eſt. Arabicum uerò & Libycum uilius.

RESINARVM DELECTVS.

MASTICHE laudatiſsima fulgore quodam ignis ſplendida, candore ceræ Tyrrhenicæ, ampla, retorrida, friabilis, ſtridens friando, odorata, minimum acris, Chia.i. ex Chio inſula, calida ſicca ordine ſecundo, parum aſtringens. Dioſ. Gal.

Deterior eſt uiridis & nigra, Aegyptia dicta aut pontica, bitumini nigredine ſimilis. Eſt autem lentiſci arboris reſina.

Terebinthina reſina ex terebintho arbore defluẽs, optima eſt alba, uel cærulea, uel colore uitri, perlucida, odorata, terebinthum olens, ſubamara, chia, aſperæ arteriæ & ori mordax, liquida. Huic primatum inter reſinas dat Dioſc. ſecũdas tribuit maſtichę. contra Galenus, ob id eam ſtatuimus primam.

Hodie ex Cypro inſula & liquida, & per ſiccationẽ coactior aduehitur nõ cõtemnẽda. Huic proxima eſt larix dicta ſeu laricea ex larice arbore, in qua mãnã ferè colligũt. larici bonitate & tota natura eſt affinis abietina, quæ hodie prope ſola pro terebinthina. ab omnibus officinis ſupponitur magno errore. cũ ſit multo inferior terebinthina. Quod ſi Galenus nõ modo terebinthinam exigebat, ſed Chiam tanquam omnium præſtantiſsimam requirebat, qua nõn dico ignominia ſed pœna mulctãdi ſunt rhopopolæ, qui ſcientes abietinam pro terebinthina uendunt, uſurpantq́ue non ſine medicorum id permittentium infamia & culpa.

Præter has picea, pinea, ſtrobilina, cypariſsina, Dioſcoridi

Dioſcoridi & Galeno memorantur, & liquida é pinu & picea, quæ quod olim à Colophone urbe Aſiæ minoris petebatur, colophonia uocabatur: nunc neſcio, qua ratione fecem terebinthinæ diſtillatæ ſolam uocent Colophoniam.

Diof. Gal.

GVMMIVM DELECTVS.

GVMMI ex acacia Aegipti ſpina, Arabicum, uulgo dictum, & gummi abſolute, laudatur uermiculorum in ſpeciem contractum, uitri modo perlucidum, purum. refrigerat, denſat.

Cancamum Arabicę arboris lachrima, uulgo gũmi lacha, præſtantius eſt ex Dioſc. legendum.

Dioſ.

Caphura Indicæ arboris ferulaceæ lachrima, ſolis arabibus & gręcis recẽtioribus cognita, eligatur quę igni uel ſole ex rubro albeſcit, perlucet, friabilis eſt. Ea enim eſt melior & tenuior & durantior, eadem pani calido impoſita madeſcit ſi ſincera eſt: areſcit uerò, ſi ſpuria.

Deterior eſt craſſa, fuſca, nigra, aſſulis ligni ſui implicata, uaſe eburneo cum ſemine pſylij aut lini, annos quadraginta ſeruari poſſe quidam affirmant.

Gummi oleę Aethiopicę corruptè elemmi dictum, melius eſt ſcammonio ſimile, fuluum, ſtillis exilibus conſtans, mordax.

Damnatur Hammoniaco uel gummi Arabico ſimile colore, nigricãs, morſus expers. Quod proferunt officinæ eſt reſinæ piceæ aut pinus, quam Bur-

gundi

gundicam uocamus, colore & consistentia & odore primo, deinde tamen ualentissimo & multis graui.

Gummi iuniperi uulgo Vernix, quia uerno tempore exudat & legitur, bonum est recens, perlucidum, pallidum dum ueterauit, flauescit, & fit friabile mastiches modo: quã toto habitu multum mentitur. In usu frequentiori tamen est scriptoribus & pictoribus quam medicis, præterquam in suffitibus, qua autem ratione non uideo, cum ipsum ut & thus caput grauet, & uapore crasso & calido repleat. Dios.

Myrrha arboris Arabicæ lachrima eligenda, recẽs, squalore & situ obducta, leuis, tota concolor, & quę cõfractas unguiũ modo & lęues uenas ostendat, glebis minutis, amara, acris, odorata. Omnibus antefertur Troglodytica ex Aphrica, uiridis, perlucida, mordax, odoris gratissimi, nullo uitiata liquore. Post hanc secunda est tenuis, bdellij modo facilè sub digito mollescens, odore grauiuscula, apricis nascens. Mala, nigra, aut colore picis, grauis, retorrida, maturitate maximè exoleta.

Omnium pessima, pingui carens, cano situ obducta, acris, ad gummis imaginem uergens, & uiribus eius proxima. Ob id adulteratur gummi macerato aqua, in qua myrrha maduit. Vera enim est rara inuentu, præcipue sincera. Nam in optima myrrha opocalpason inuenitur ab optima myrrha diuersum, ut in nostris simplicibus abunde docuimus: propter quod & alia. myrrhæ in sumendis parum tutus est usus.

Myrrha stacte, id est, ex myrrha recẽte. pingui, & solo lætiore nata exudans & stillãs, cũ ex aqua pauca

tusa,

tuſa, deinde machina exprimitur, colore pallido, amaritudine præcipua, odoratiſsima, pretioſiſsima, minima portione efficaciſsima. multo rarior ipſa myrrha, Nam quæ ſtyrax liquida uulgo dicitur, ſi uerax eſſet, myrrha fuerit ſtacte: ſed cum odore ſit teterrimo, à myrrha alieniſsima res eſt.

Quod ſtillis illis expreſsis magma myrrhæ ſupereſt, uulgo quoque ſtyrax rubra dicitur.

Bdellium lachrima arboris Sarracinicæ uel Sẽbrachenicæ cum Hermolao, optimum eſt carens cortice, ligno, ſordibus, ut taurinum gluten, translucens & clarũ, odore unguis marini incenſum, guſtu, amaro, intus pingue, & ſi tactu ſubigitur molleſcit.

Scythicum eſt atrius, reſinoſius, molliens magis. Arabicum reſinoſum, liueſcens, lucidum, magis ſiccans, niſi recens ſit & humidum, & tundendo facilè molleſcens. Indicum, ſordidum, nigrum, grandioribus glebis in offas conuolutum.

Adulteratur gummi, ſed id minus eſt amarum, & minus ſuffitu odoratum.

Styrax lachrima arboris ſyriacæ probatur flauus, pinguis, reſinoſus, ſordeſcens, albicantibus grumis, acer admodum & amarus, quamplurimum in ſua odoris fragrantia permanens, & qui ſubactus melleum reddat liquorem. Deterior, niger, furfuroſus, friabilis, cano ſitu obductus. Adulteratur multis modis Dioſcoridi, ſed dolus his notis deprehenditur. Pretioſiſsimus erat & pauciſsimus Galeni ætate, qui ex Pamphilia in calamis & in arundinibus afferebatur. Vnde opinor quiuis alius calamites hodie quoque dicitur. Accipe autẽ quod calidiſsimum,

& odo

& odore & gustu ualentissimum est.

De styracis duobus alijs generibus suppositijs in myrrha diximus.

Sarcocolla arboris Persicæ lachrima, pollini thuris similis, rufa, emplastica, subamara sine morsu siccās Mesuę. Item ualentior est flaua quàm alba, & quò amarior, eò melior.

Adulteratur gummi misto, pulnerata etiam suspe cta est adulterij. Vera enim rara est inuentu.

Succinum uel Electrum est lachrima ex pinei generis arboribus exudans autumno, ex Germania septentrionali & insulis maris Germanici, larga mitti solita, incensa pineam aperte olet, charabe uulgo & embra dicitur: medicis in usu raro. Dios.

Ambar uerò seu ambrum seu ambra Arabibus & Gręcis recentioribus est odoramenti genus cineritio colore. Arabica, subalba. Indica, rufa, pinguis, odorata, succinū oriētale dicta Hermolao. Nigra omniū pessima.

Thus lachrima arboris Arabicæ, pinguis, albius, emplasticum, flauius, est siccius, & antiquatum magis. Quod fœmininum uocant resinosum magis est ac molle, cito ardens: quod masculum, primum albicat, tandem etiam rufescit & flauescit. Perlucidum est, si præsertim guttarum formam retinet. Adulteratur resina piceæ & gummi, sed thus ardet, gummi non inflāmatur, resina in fumum abit.

Mannam seu maluam thuris Græci proprie uocāt micas thuris, ex magnis fasciculis concussu elisas cū fragmentis quibusdā exiguis corticis thuris arboris.

Tragacantha laudatur alba, perlucens, gracilis, lęuis, sin

uis, sincera, subdulcis. Saliua, in ore diu lentescit. Quæ uerò est antiquata, magis pallescit primum, deinde rufescit, tandem etiam flauescit: quod lachrimis prope omnibus commune est. fitque tragacantha hæc annis amara, ob idque calidior, dulcium cęterorum more. Ob id etiam uulgus tragacantha flauam antidoto aureæ Alexandri, antidoto Hadriani & diacucurmę maiori & alijs quibusdẽ cõpositis miscent, quæ calida sunt præsertim ubi cocta sunt, & ut dicunt fermentata, post annum scilicet dimidium: alijs uerò frigidis aut tẽperatis albam aut pallidam.

METALLICORVM ET TERREORVM DELECTVS.

AVRVM & argẽtun indice lapide explorantur & probantur, colore scilicet flauo in lapide relicto. Igni quoq; & alijs explorãtur fabris aurarijs.

Lithargyros auri omnium optima, præcipue foliata, aureo colore. Liquatur ut cera sed non mox, ut lib. sequente in liquatione audies. materiæ solius in emplastris rationem obtinet. seruatur uase uitreo, plumbeo, stanneo, argenteo, siquidem aliam omnẽ materiã exedit, & defluere facit Diosc.

Lithargyros argenti & plumbi deterior. Est autẽ horum metallorum se igni purgantium uitium, seu feruescentium spuma.

Arsenicum, id est auripigmentum optimũ est, aureo colore, nulli materiæ permistum, crustosum, & in squammas tanquam bracteolas fissile, Alterũ globosum, glãdis effigie, pallidũ, & colore sandarachan

imitãs

imitãs. utrũq; causticũ est. In eisdẽ metalicis fodinis quibus sandaracha gignitur, in Põto & Cappadocia.

Sandaracha arsenico affinis natalibus & natura, quin & in eam arsenicum ustione degenerat: ob id auripigmentum & arsenicum rubrum quibusdam dicitur. probatur colore rufo, saturatior ceu cinnabaris rubro, sulfuris uirus redolens, friabilis, aliena materia carens, causticum est. Ne ergo posthac sandarachæ nomine gummi iuniperi accipias in compositionibus Græcorum. Dios.

Aes ustũ probatur rubrũ, & quod tritũ colore cinnabarim imitatur, nigrũ uerò plusquã decet exustũ est.

Squamma æris laudatur crassa, rufa præsertim si aceti respersu æruginem contrahat. Ibidem.

Flos æris ære fuso & aqua affusa exilit subito, milij effigie & numero, optimus est breuis, grauis, splendẽs, cũ teritur rufus, friabilis, adulteratur æris squãma aut limatura, sed hæc dentibus dilatatur.

Diphryges quasi bis cotum, est perfecti ęris uelut fex subsidẽs & cohęrens imę fornacum parti, ablato ęre uisitur, acre est ut ęs ustũ, pręfertur quod saporẽ æris & ęruginis habet, astringẽs & uehemẽter siccãs linguã, quod exusta ochra sibi nõ uẽdicat, quę tamẽ diphrygis uice uẽditur, adulteratur enim ochra usta.

Scoria est metallorũ omnium uelut stercus. scoria plumbi optima est, dẽsa fractu contumax, cerussam plane repręsentans. nihil plumbosum habens, ad luteum colorem accedens, uitri splendorem imitatur.

Aerugo est æris uelut rubigo, acris est & mordax & caustica.

Flos æris Guidoni & sępe idiotis alis male dicitur.

Aeru

Aerugo ſincera cōpreſſu digitorum diffunditur, dentium quoque appreſſu cedit, læuis eſt ac æqualis & ſine aſperitate poſt foſcilem prẹfertur raſilis nobis hodie ſola in uſu.

Sori, chalcitis, miſy, &, ex tranſmiſſa per hæc aqua & ſiccata, chalcanthum acria ſunt, & urendo eſcharas inducunt.

Sori in fodina infimum, craſsiſsimum, lapidoſius, uehementius compactum, in humore nō liqueſcit, friando nigrius ceu melanteria apparet ac ſcintillat ut miſy, in multa foramina dehiſcit, olfactu & guſtatu uirus olet, ſubpingue aſtringens eſt.

Miſy ſummum grumoſum & fruſtuloſum magis eſt durum, auro ſimile, & friando auri colorem repræſentans, & ſtellæ modo ſplendens, ẹgre liqueſcit. Cyprium ad ocularia mædicamenta optimum, ad cẹtera remedia Aegiptium efficatius. Dioſc.

Chalcitis ſitu & natura horum media, æri ſimilis, friabilis, non lapidoſa, nec inueterata intercurſantibus oblōgis uenis ſplendentibuſque promptiſsime liqueſcit.

Chalcanthum optimum eſt molle, concretum, graue, cæruleum, translucens, quale eſt ſtillatitiū concretitio & coctili præſtantius.

Melāteria præſtat ſulfuris colore, læuis, pura, ẹquabilis, aquæ contactu confeſtim nigreſcens, miſyos modo cauſtica. Dioſc.

Cadmia fornacaria melior eſt botrytis, id eſt, racemoſa, in ſummo fornacis ærariæ affixa, denſa, modicè grauis, in læuitatem magis inclinans, colore ſpodij, & quæ fracta cinerulenta & æruginoſa eſt.

Cadmia

Cadmia, lapis calaminaris uulgo dicitur, cuius puluere æs rubrum pallore tingunt & augẽt etiam hodie fabrij ærarii. Is alieno ſapore madẽti eſt, & in farinam tritus, aceto ſubactus, in ſole ſiccatus coit in lapidem, in igne manet & fuliginem edit luteam uel æream, quæ lapidi cuidam in lapidum fodinis inuẽto à nonnullis male pro cadmia ſuppoſito non conueniunt. Dioſc. Id quod dum fit, pompholyx ceu fuligo quædam alba, tenuis ſummæ fornacis cameræ adhærens parietibuſque ac tectis & ſpodos illi perſimilis, ſed grauior, in pauimentũ recidit. Vtriuſque magnam nobis copiam ſuppeditant fornaces ærariæ Parrhiſijs, in uia diui Martini, propè Budæi, piè uita functi, ædes.

Cerusſa olim Rhodiaca Corinthia, & quæ Puteolis in Italia fiebat, cæteris albior, leuior, tenuiorum partium, ad emplaſtra alba maximè commendabatur.

Sulfur uiuum eſt optimum præſertim ſi nitedulæ ſeu fulguris modo ſplendeat & perluceat, nec ſit lapidoſum. uſtũ uerò eſt melius uirens ac præpingue.

Sulfur enim ignem expertum, quo uirẽtius, oleoſius, pinguius, eo melius.

Alumen ſciſsile non in fila tantum, ſed digitis friabile, uulgo plumæ, omnium ſubſtantia eſt tenuiſsimum & pretioſiſsimum, aquæ innatat, linguæ, & cuti integrę mordaciſsimũ, igni liquatur ut alia allumina: quibus notis tribus ab amãtho lapide pro ipſo ſupponi ſolito facile ſecernitur. Liquidum maximè craſſarũ eſt partium & uiliſsimi pretij, quia in omnibus regionibus inuentu eſt facile, cruſtè & lateris figura. quia facile opinor liquatur, liquidum dicitur.

Rotundũ & aſtragali figura in medio eſt amborũ.

Gypſum urẽdo ſeu ut uocant coquendo, ut petra in calcem urendo coquitur. fit emplaſticum: uſtum uerò præterea ut quũ in fornace & camino lapides iungit, aut calcinatũ ut uocãt, minus eſt emplaſticũ.

Spuma nitri, aphronitrum, nitrum uideri deſierat, nec probo ſalem petræ ipſorum loco medicamentis miſceri: mallẽ nitrum candidum, quod mihi ex agro Nauarræ datum eſt, minimum, ſalſum.

Nitrũ præſtantius eſt album rubro permiſtum, lucidum in fracturis laminoſum, fragile, læue, ſpongioſum, ſalſum, mordax, naturale.

Sal foſsitius, uulgo ſal gemma, quibuſdam uidetur, ſed Meſuæ ſal naphthicus, omniũ ualentiſsimus, ſecundo loco ſal gemma, tertio mineralis, infirmiſsimus eſt marinus.

Sal armeniacus, Hammoniacus quoque Dioſcoridi & Galeno dici uidetur, ſubacer eſt ac leuiſsimus.

Dioſ. Stimmi uel ſtibiũ uulgo antimonium, optimum, ſplendidiſsimum, & modo nitedularum emicans, cõfractu cruſtoſum, terrę & ſordiũ expers, friabile.

Dioſ. Chryſocolla laudatiſsima eſt armeniaca, colorem porri quàm ſimilimũ redens, pura, terrę & calculorum expers.

Cyanus, in cuius fracturis uelut ſtellę quędã aureę ſcintillãt, unde lapis ſtellatus Meſuę dicitur, & uſtiõe fit cẽruleus magis: probatur maxime ſaturatus colore nominis ſui Dioſc. Meſuę uerò eſt colore uiridior & cęruleus, maculis aureis interceptus, grauis, metallorum expers.

Armenius lapis præfertur læuis, perquã ęquabilis, calculi

calculi expers, colore cęruleo friabilis Dioſ. colore ex uiridi obſcurus, terreus, & indus, maculis uiridibus & nigris diſtinctus, attactu lęuis, & aſperitatis expers, nondum exacte lapis, ſed friabilis & pulueratu facilis Meſ.

Ochra eligenda leuiſsima, & omnino lutea, friabilis, non lapidoſa, uritur & lauatur ut cadmia. Dioſc. Lapidũ in medicamẽtis Gręcorũ rariſsimus eſt uſus.

Iaſpidem uiridẽ Gal. oẽm iaſpidem medicamentoſum tradit Dioſc.

Arabes quoq; cõpoſitis quibuſdã cardiacis ſapphyros, hyacinthos, granatos, ſardines, margaritas cõmẽdat. De his Albertus magnus, Serapio & alij plęrique multa prodiderunt, quàm uere æſtimato.

Hæmatites probatur friabilis, ſaturato colore, niger, durus, & ſuapte natura æqualis, nulla ſorde admiſta, nulloque zonarum diſcurſu. Dioſ.

Magnes ferrum prompte trahat, ſit colore ad cęruleum uergente, denſus, nec admodum grauis. Dioſ.

Lapis iudaicus metę ſtriatę forma, tener & friabilis

Corallus lapis Actuario dicitur. alijs arbor lapidoſa, ruber & niger eſt Dioſc. Nobis etiam albus & aliter coloratus. Viſus mihi foris albus, intus ruber.

Sigillũ Lemniũ, in placentulas quaſdã exiguas formatum characteribus turcicis ſignatum, colore nunc pallido, nunc rufo, ſapore parum aſtringente.

Bolus armenia colore ochra. i. pallida uel lutea, prõptiſsime in ſummũ lęuorẽ calcis modo ſoluitur piſtillo, aut quouis liquore, arenoſa ſubſtãtia caret. Tã callide hęc ut ſigillũ Lẽniũ & alia plæraq; adulterantur hodie ut pro ueris recipiẽda nõ ſint, niſi ab eo qui col

legerit, fides ſinceritatis fiat.

PARTIVM AB ANIMALIBVS SVMPTARVM DELECTVS.

SANGVIS hirci quadrimi, bene habiti, aliquãdiu nutriti uino albo & herbis, calculum frangentibus, ut fœniculo, ſeſeli, lauro, auguſto menſe iugulati, medius effluens eligatur: nam primus tenuior, poſtremus craſsior putatur. Vaſe uitreo receptus, linteo raro tectus, ſole ſiccetur.

Sanguis draconis ueterum, hodie ignoratur. Qui uerò oſtenditur, factitius eſt ex hirci ſanguine, bolo armenia, & ſucco ſorborum uel alijs.

Lac uaccæ, capræ, aſinæ iuuenis, aliquãdiu poſt partũ exercitæ, & bene paſtę pręſertim idoneis ſibi paſcuis, uernũ largius ſed hũidius, aut autũnale parcius ſiccius, & butyro diu ſeruãdo aptius. ſit autẽ quatenus lacti datũ eſt, dulciſsimũ, albiſsimũ, cũſiſtãtia mediocri, ſi uaccinũ eſt: tenuiori, ſi aſininũ uel caprinũ.

Serum lactis capræ iuuenis nigræ, ſalubribus alimẽtis nutritæ, paulo antè fœtæ præfertur Meſuæ, ſecondas tenet ſerum lactis ouini.

Adeps ex animali florente autumno lectus, reponitur uel incuratus, lotus, ſiccatus in umbra, uel exemptis pelliculis fuſus ſole uel igni, in uaſe duplici. Alij toſto in ueru animali cadentem excipiunt.

Medulla ut adeps ſumatur à fine æſtatis. ad hiemis initium, ex florenti animali: & reponatur loco ſicco & edito, & ſeptentrionem ſpectãte: reponatur cum

folijs

folijs lauri ſiccis, ne putreſcat, aut ſitũ ducat. Recens etiam tenerorum animalium uſurpatur.

Cerebella paſſerum uere & autumno captorum reponuntur, cum uitello oui & melle, uel ſole aut cinere ſiccata legitimum.

Cornu Rhinocerotis eligatur.

Mumia Serapionis, cum ſit Dioſcoridis piſſaſphaltum, id eſt pix & bitumen, ex horum notis noſcitur. Quod uerò nobis hodie eſt mumia, liquamẽ eſt hominum aloe, myrrha, & ſi datur balſamo in ſepulchro conditorum. Carnes enim cum humanis oſsibus retorridæ ad nos afferuntur.

Tunicam interiorem uentriculi gallinarũ quia inutilem confirmat Galenus, de illa ne labora. Dioſ.

Iecur lupi ſi potes florẽtis, & bene habiti, aut etiã teneri potius, & recẽs quã ſiccatũ eſt pręſtẽtius. Poteſt tamẽ ſiccatũ in multos dies ſeruari, ut pulmo uulpis.

Renes ſcinicorum, qui crocodili ſunt terreſtres, ſiccati ſeruentur, corpulenti & non ſtrigoſi.

Caſtorium elige, id eſt caſtoris teſtes, qui ex uno principio committuntur, & quibus eſt intus liquor ceroſus, friabilis, odore graui, & uirus olente, guſtu acri & mordaci, recens tamen melius ueteri quibuſdam eſt. Nigrum autem fœtidum, rancidum, die uno necare ſumptum affirmat Auicẽna de uenenis. Dioſ.

Oeſypus, id eſt ſuccidarũ lanarum pinguitudo ſeruetur purus, ex ouibus integris non ſcabioſis. Hyſſopus humida ineptè uulgo dicitur.

Ambra quam habeat originem ignoratur adhuc: præſtantiſsima tamen fuerit rara, leuis, habitu rha Barbari, ſed fuſca magis interdum & cineritia & al-

ba, odoris gratia multũ cõmẽdabilis,nigra autẽ reijci enda,& quã uulpes deuorarint & uomuerint.

Moſchus melior eſt ſubflauus quam nigricans, & qui pelui humectatæ immiſſus leuior euadat, quam qui grauior. Ex Catay tamen niger præſtantiſsimus hodie affertur. Ferrugineus fere eſt noſter, nõ quem Auicenna probat citrinus, Alexandrinũ uocans, eſt odore in opum Cyrenaicum inclinate ſed ualẽtiore, pręter ſummam aliam in eo fragrantiam glebulis exi guis conſtat. ſeruatur melius pyxide plumbea cera obturata per ſe, ſi autẽ odoris gratiam perdidit, repone uaſe uitreo aperto, & ſuſpẽde in cloaca. ſic enim

Dioſ. recuperabit, ſi Plateario credimus.

Cantharides probãtur in frumento inuentæ, uerſicolores, & quæ luteas in alis trãſuerſas habẽt lineas corpore longo, craſſo, præpingues. Sed inertes ac imbecillę quę unius ſunt coloris. Capiãtur uere, & phiala ſeruentur: necentur autem ut iubet Dioſc.

Meſues Gallus ad ius purgatorium eligatur, rufus, plurimum annoſus, ſed tamen adhuc ad motum, pugnã, coitũ, alacer: & in dimicando ualidus, macri & pinguis medius. hoc eſt bene carnoſus. præparatio autẽ eius ex Meſue repetenda.

Vnguis odoratus, Blattus Bizãtis Actuario, blatta bizantia uulgo, conchylij tegumentũ eſt odore caſto riũ referẽte, ad ſuffitus idoneũ. ipſa enim teſta mox liquatur igni bituminis modo, quod etiam improbe ipſa olet, quidam albicãtẽ odoratã magis cõmẽdant.

Vniones ſeu margaritę ex quodã concharũ gene re auulſi, ſint corpulẽti, integri, nõ perforati. Sũt qui à natura perforatos præferant, quod per foramẽ ex

cremẽ

crementis ſint purgatæ.

De uiperarũ delectu lib. 4. noſtrę methodi in theriaces compoſitione, quantum ſatis eſt diximus.

Ladanum ſit nigrum, molle, glutinoſum, graue, odoratum, friabile autem uetuſtate elanguit.

Ex prędictis aromata ſunt, amomũ, cinamomũ, caſia, calamus odoratus, nardus Gallica & Indica, partes balſami, crocus, folium, foliũ malobathri, ladanũ, aſpalathũ, xylaloe, macer & recentioribus Ambra, moſchus, unguis odoratus, caphura, cubebæ, doronicum, galanga, caryophylum, macis, nux moſchata, ſantalũ triplex, cornu monocerotis, cedoaria. In his quæ odorata magis ſunt, in ſuo genere ſunt præſtantiora. Sapore autem ſi explorabis, permulta continẽter ne guſta, ſed uel os interea ablue, uel papyrũ mãde, uel tempus interpone, donec prioris aromatis ſapor exoleuerit. ut non prioris reliquiæ iudicium tibi falſum afferant poſterioris aromatis. Hæc cũ ſint eſſentiæ tenuioris, celerius examinantur, præſertim aëre calido, parũ fideliter operculata & inuoluta, aut etiam iã cõminuta. Ob id utẽda cũ uigẽtiſsima ſunt nõdũ uerò carioſa, foraminulenta, exoleta, exanimata, emortua.

Ex his item purgantia ſunt agaricus, colocynthis, cucumer agreſtis, elleborus uterque, tithymalli, daphnoides, opopanax polypodium, ſagapenum, ſarcocolla, dracunculus, ſcammonium, euphorbium, caſsia fiſtula, myrobalanus quintuplex. Hermodactylus, lapis cyanus & armenus, manna, rha Barbarum, Thamar indi, turbith, ſenna, & alia quædam Meſuæ & alijs tradita.

Quæ maiore cura & ſtudio ſunt deligenda, reponenda & ſeruanda: & quę ui malefica ſunt prædita, caſtiganda, ut libro ſequenti dicemus.

Adulteria, quòd in primis ad delectum conferant, ob id in hunc librum reieci, eaque ſimplicibus ipſis dolo mentitis aſcripſi, ne longius lectori diſquirēda eſſent: fuſius tamen hęc ipſa perſequi non placuit ob dictas à nobis cauſas lib. 3. methodi medicamēta componendi. unde in hunc librū ſiqua de adulteratorum notis deſiderabis, transferre potes.

Supereſt in hoc etiam primo deſcribere analoga quæ uocant & antiballomena, quòd hæc ambo non parum ad medicamentorum delectum commodare exiſtimem, ut libro ſequenti agamus tātum de multiplici præparatione medicamētorum ſimplicium ad compoſitionem utili, uel etiam neceſſaria.

Cum nomen alicuius ſimplicis medicamenti commune multis ſcribitur ſine additione, quod ex illis intelligēdum ſit quia inſignius uel rei propoſitę aptius. ut ammi, aniſum, anethū, apium, cnicus, cuminum, gith, lybiſticum, naſturcium, pſylium, ſeſeli, ſtaphis agria, ſemine ſunt efficaciora. Ergo apium, ammi, aniſum, anethum, id eſt ſemen. Adhæc, aniſum Creticum, ammi Illyricum, melius.

Aloe optima qualis Gal. Indica, Meſue ſuccotrina.

Acetum ex uino. Nam ex hydromelitæ, ceruiſia, & alijs fit, ſed inefficacius.

Agaricus, albus & fœmininus, & qui notas omnes optimi agarici à nobis prius ſcriptas habeat, & in cæteris ſimiliter.

Agnus, flos aut etiam ſemen.

Alumen

Alumen, ſciſsile, quia præſtantiſsimum.
Ariſtolochia, rotunda. In unguẽtis uerò clematitis.
Amomum ſcythicum, & cum notis ſcriptis.
Balſamum, opobalſamum.
Bryonia, alba potior quam nigra.
Buglosſum utrunque, id eſt, folia & flores.
Caſia uel caſsia in libris Græcorum, noſtrum uulgare cinnamomum. quæ in libris Arabum caſsia lignea dicitur.
Caſsia uerò fiſtula ponitur quando medicamentum Arabum eſt purgatorium.
Cardamomum, maius.
Capparis, cortex radicis.
Coriandrum. Cuminum Aethiopicum, ſemen.
Centaurium, in purgãtibus, minus: in alijs maius.
Calaminthe, montana: quia efficacior domeſtica.
Coſtus cũ reuera unius ſit generis ambiguitatem non habet. Radix autem eligatur. Nam dulcis coſtus arabum ignoratur.
Cypreſſus, pilulæ eius ſeu nuces recentes.
Cinnamomum, optimum & cũ notis ante ſcriptis.
Daucus, agreſtis. Nam ſatius eſt paſtinaca, alimentum potius quàm medicamentum.
Elleborus albus Galeno. Niger Meſuæ.
Eruca, ſilueſtris quia efficatior.
Epithymum Atticum Græcis. Arabicum Arabicis compoſitionibus uſurpandum.
Fœniculus, ſemen: ſed in colyrijs, ſuccus foliorum aut radicum.
Galla, ſolida: quia efficacior, quam perforata.
Granatum, acidum.

Gũmi,

Gummi, Arabicum. Id enim omniũ perfectiſsimũ.

Gluten, ichthyocolla his, alijs taurocolla, aliis maſtiche intelligitur.

Hyſſopus, mõtana hortenſi melior. Ciliciam Dioſ. Creticam alii laudant.

Hyoſcyamus, albus ſeu album eius ſemen.

Iris, radix ireos Illiricæ. Græcis, neotericis, florentinę.

Lupinus, amarus, Nam dulcis eſculentus eſt.

Laurus, folia.

Liguſticum, ſemen.

Lactuca, ſemen: ſed in uictus ratione, folia.

Lapathum, oxylapathum efficatius rotundo.

Lithargyrus, auri, quod aliquãdo tamẽ exprimitur.

Maſtiche, Chia: aliis etiam Aegyptia.

Marrubium, album præſtantius nigro.

Mel apum. Alterum aeromeli, ſeu manna.

Margaritæ, ſolidæ meliores pertuſis, niſi etiam ſint flauæ, obſcuræ: quia tunc ſolidis ſunt pares.

Medulla ceruina in ualenti medicamento: in mitiori, uitulina.

Nuclei pini: aliis oliuæ, dactyli Auicennæ.

Nux iuglans, uſualis uulgo & communis.

Naſturcium, ſemen.

Oleum, oliuum, ex oliuis expreſſum.

Ozimum, in arabibus Caryophyllatum.

Opum, Thebaicum. Tamen Apulum etiam hodie celebrari audio.

Petroſelinum, Macedonicum: & in hoc aſtreoticum. à loco in Macedonia ubi creſcit optimũ in præruptis: & huius maxime ſemen.

Pruna

Pruna, ſi aluus deiicienda eſt, dulcia: ſi aſtringenda, acerba uel auſtera.

Papauer album, ſemen.

Piper, album quia acrius.

Pix liquida in ſuppurantibus & tergentibus medicamentis: ſicca, in ſiccãtibus, epuloticis, glutinãtibus.

Pæonia, mas ſeu ipſius radix, uel ſemen.

Polypodium, quernum, murale alij.

Polium, in antidotis, minus ſeu montanum quia acrius, amarius, ob id efficatius.

Quatuor emollientia, malua, althæa, uiolanigra, acanthus.

Quatuor ſemina frigida maiora, melonum, cucumeris, cucurbitæ, citruli.

Quatuor ſemina frigida minora, lactucæ, portulacæ, intybi, cichorij.

Quatuor ſemina calida maiora, cumini, cari, aniſi, fœniculi.

Quatuor ſemina calida minora, apii, dauci, ameos, amomi.

Quinque radices ureticæ, id eſt urinam mouentes, apii, petroſelini, aſparagi, graminis, ruſci ſeu apii, ueri & eleoſelini.

Reſina, Galeno mactiche: Dioſcoridi terebinthina.

Ruta, folia rutæ agreſtis, ſed fere à Græcis exprimitur, aut alio nomine uocatur ſcilicet moly beſaſa hermolao.

Raphanus, ſilueſtris radix.

Roſmarinus, flos aut folia.

Rhus cortex fructus, ſumach dicti.

Stœ-

Stœchas, ſtaœchados Arabicæ flos.

Styrax, calamites ſi habere poſsit, aut ſaltem calidiſsimus & uegetiſsimus.

Santalum, flauum, quia odoratius.

Spica nardi Indicæ.

Sulfur, uiuum, & igni non exuſtum.

Tragacantha, alba in frigidis compoſitionibus: rufa in calidis miſcetur.

Tres flores cordiales, uiolarũ, bugloſsi utriuſque.

Thymum, Atticum, aut ex locis editis & ſiccis.

Viola, nigra ſeu purpurea: uulgo martia & quadrageſimalis: recens ſi haberi poteſt: folia, ſi emolliẽdum eſt: flos, ſi corroborãdum: ſemen, ſi purgãdũ.

Viſcum, quernum, ipſius baccæ recẽtis, aut recentis ſumma germina cũ folijs & cortice.

Zizipha ſeu iuiubæ, recentia & bene matura, aut ſaltem integra, non putria aut uetuſtate exucca.

In ſumma, intelligantur omnia ſuis notis prius dictis omnibus abſoluta inter quas etiam ratio regiõis ubi medicamentum educatum eſt habebatur, Ob id.

Alumen, Mileſium	Aniſum — Creticũ.
Agaricus, Ponticus	Thymum — Creticũ.
Caſtorium, Ponticum	Daucus — Creticũ.
Miſy, Cyprinum	Amaracus — Creticũ.
Nitrum, Berenicium	Glycyrrhiza — Creticũ.
Sinnon, Syriacus	Origanum — Creticũ.
Cuminũ, Hiſpanũ & Aethiopicum	Dictamnus — Creticũ.

Meum, Hiſpanum & Macedonicum

Ariſtolochia, Pontica uel potius Cretica

Phu, Ponticum

Erugo

Erugo, cerussa, æs. æris squamma, ex Puteolis urbè Italiæ.

Lithargyros, optima Romana & Sicula.

Antiballomena seu medicamēta in locũ alterius desiderati supposítia, magis cōsentanea ratiōi sunt, loco

Aquæ pluuiæ, aqua fontana pura,

Acaciæ, succus & caro prunellorum agrestium.

Asari, acorus uel carpesium.

Absinthij, Abrotanum.

Acanthæ Arabicæ seu Aegyptiæ hærbæ (quæ sucaha dicitur Serapioni) acantha leuco nostras, eidem dicta bedegar.

Alicacabi, semen solani.

Asphalthi, pix liquida Brutia.

Aethiopicæ oleæ lachrimæ .i. gummi elemnij, gũmi acacię seu gummi Arabicum.

Anchusæ, hyacinthus.

Amyli, sicca farina.

Arsenici sandaracha.

Amygdali amari, absinthium.

Aristolochiæ cuiusuis, una ex tribus.

Adipis uulpini, ursinus.

Adipis ceruini, anserinus.

Aluminis, sal fossitius.

Balaustij uice, malicorium.

Buccinorum, ostreorum testa usta.

Balsami liquoris, myrrha stacte uel caphurelæon.

Cinamomi loco, casiæ optimę, uel carpesij, uel amomi, uel seminis cardamomi, sabinę duplum.

Casiæ, seu casiæ corticis, cinamomum etiam ignobile, nisi optima casia ręquiratur que cinamomo est

proxi-

proxima, uel nardus indica, uel malobathri folium.

Chamæmeli florum, duplum foliorum & radicũ.

Costi, pyrethri dimidium, uel baccæ cedri, uel radix helenii uel ireos.

Cimoliæ terræ, retrimentum ferri & molæ.

Cerusæ, spodium, pompholix.

Caphuræ rei incognitæ & sapore ingratæ, santala alba & rubra.

Cardamomi maioris, minus: Calaminthe omnis, mentastrum, pulegium similia sunt facultatibus: ob id inuicem sunt antiballomena.

Croci, crocomagma.

Cyperi, iuniperus maior.

Cumini, semen rutæ uel agni.

Colocynthidis, semen ricini.

Capparis radicis corticis, cortex radicis Tamaricis uel ericæ.

Dictamni loco, saluia, uel nepitha, uel pulegium.

Doronici, caryophylli dimidium.

Dauci, pastinaca.

Elaterii uice, succus foliorum cucumeris agrestis.

Ebeni, lignum gaiaci.

Eupatorii Mesuæ, asari & absinthii ana dimidium.

Folii loco, folium caryophylli, uel nardus indica, uel casia, uel macis.

Ferruginis, squamma ferri.

Fimi palumbis, fimus columbæ.

Fellis suilli, fel perdicis, uel piscium.

Gẽtianę loco, asari & radicis capparis ana dimidiũ.

Glycyrrhizæ succi, puluis radicis.

Gnidii cocci, semen lathyridis.

Galbani, ſagapenum.
Hammoniaci loco, propolis.
Hermodactyli, folium anchuſę, & dimidium bdellii foris admouetur dolentibus iuncturis.
Hederæ, gummi perſici.
Iridis Illyricæ loco, helenium odoratum.
Lapidis Aſsii, gagates.
Lapidis phrygii, magnes, pyrites.
Libyſtici ſeminis, ſemen dauci.
Lanariæ radicis, radix Veratri nigri.
Lycii, ſuccus radicis centaurii magni.
Mellis loco, ſaccarum.
Malobathri, caſia, nardus Indica.
Myrrhæ, ſmyrnium.
Myrrhæ Troglodyticæ, calamus odoratus.
Marrubii, meliſſophyllum.
Meſpili tricocciæ, id eſt, azaroli, meſpilum noſtras quinque oſsibus præditum.
Naſturcii ſeminis loco, folia eius ſicca.
Nucis moſchatæ, ſpica nardi.
Nardi ſyriacæ, iuncus odoratus ſeu ſchœnanthũ.
Opopanacis loco, hammoniacum, galbanum, ſagapenum, bdellium.
Opii, meconium.
Ozimi caryophyllati, meliſſa in affectibus cordis.
Olei laurini, oleum cedrinum, uel cicinum.
Olei omphacini, ablutum oleum dulce.
Olei roſati, uiolatum, amygdalinum.
Olei cicini ſeu ricinini, rhaphaninum.
Opobalſami, apocalpaſon, uel myrrha ſtactæ.
Orizæ, farina hordei.

Oeſy-

Oesypi, medulla cerui.

Omphacij, succus rhois, id est sumach, uel uinum austerum.

Piperis longi loco, album.

Piperis albi nigrũ optimum, id est grauissimum.

Petroselini Macedonici in Theriaca. alterius regionis petroselinum.

Pompholygis, spodium & antispodium.

Rubiginis loco, scoria ferri.

Rhaphani seminis, succus.

Rosarum, flos ipsarum.

Rhois coriarij, rhus obsoniorum.

Staphydis agriæ loco, pyrethrum.

Struthij in sternutamẽtis elleborus albus.

Spodij antispodium aliquod, pompholix.

Styracis, castorium, nisi odor quæritur.

Salis indi, saccharum candefactum.

Sagapeni, hammoniacum.

Spumæ nitri, nitrum, aphronitrum, modo non sit in corpus recipiendum.

Sulphuris uiui, coctum & ustum

Satyrij, semen erucæ, scincus,

Sinapis, cardamomum, uel cardamum.

Scammonii, ricinus.

Stibij contusi, squamma æris, stannum ustum.

Sepiæ ossis, pumex.

Scillæ, pancratium.

Terebinthinæ loco, larix seu laricea resina.

Thapsiæ succi, cardami uel erucæ semen foris, adhibetur.

Veratri albi loco, nigrum.

Vini falerni, quoduis fuluum, tenue, perlucens, odorum uehementer.

Zingiberis loco, pyrethrum foris adhibetur.

Qua autem ratione pro desideratis istis, alia hic ascripta supponi possunt: ita & cōtrà si quod horum suppostitiorum desideretur & aliorum est potestas, in horum uicem ponentur. potest quiuis alia multo plura pro uarijs locis & effectibus & hominũ proprietate facere antiballomena, sed nolim pharmacopœo licere uel clementissimum mutare sine docti medici consilio, ne audaculus fiat etiã in alijs. Quomodo enim pluris est rex ipse quam prorex: sic maiorum est uirium & compositioni propositæ aptius simplex quod à maioribus est ascriptũ, quàm quod illius pœnuria supponitur. Sit itaque religiosus & formidolosus in his permutationibus tam medicus quàm pharmacopœus.

De Medicamentorum simplicium praeparatione liber secundus.

HAEC pharmacopœę pars uilis & hominis eruditi ingenio indigna nemini debet uideri, cum medicamentorum compositorum facultates propemodũ totæ ab hac proficiscantur. Quæ enim uis, quis usus simplicium medicamentorum citra tri

 turam

turam, coctionem, infusionem, & alia plæraq; post dicenda esse posit? Quæ mistio ad compositionem omnino necessaria sine his prępárationũ modis fiat? Quàm autem facultates non simplicium modò, sed etiam compositorum, uarient, uel sola præpardi ratiõe tã apertè postea cõdisces, ut neq; testibus neque demõstratiõe longa opus sit. Quoq; difficilius fuit rẽ à nemine hactenus notatam ceu nouam excitare, & in hominum manus & animos ponere: eo mea sententia erit & præclarius. Quamquam enim Hippocrates, Galenus, alijq́ue celebres medici, ut interim empiricos taceam, leuiter simplicium medicamentorum quorundam præparationem attigerunt, & nõnullos se priores medicos de pręparãdi ratione quædam scripsisse testetur Galenus: tamen nullus hodie extat quem sciam, qui hac de re aliquid memoria dignum absoluerit: præterquam quod pauca quædã, sed tamen legi dignisima, de quatuor præparãdi generibus, tritura, coctione, ustione, infusione, Mesues in sua methodo deligendi medicamenta purgatoria & castigandi perstrinxit. Nam quæ seruitor nescio quis partim ex dioscoride deprauauit, partim ex indoctis collegit quis ferat?

His nos rationibus commoti ex Hippocrate, Dioscoride, Galeno, alijsq́ue permultis quorundam simplicium præparationes pasim dispersas, in ordinem congesimus, multas ipsi & inuenimus & experti sumus, & à doctisimis hac ætate pharmacopœis didicimus. Quæ dum à nobis stilo mediocri scripta legis candide lector, tecum reputa nos rudibus introducendis hæc scribere, quorũ captui seruire malui res

nudas

nudas docendo, quàm ſingulorum rationem proli-
xius afferre: quanuis & id ad rem propoſitam feli-
cius abſoluendam, plurimum pertinere uideatur.
Porrò præparationem exequi ſtatui medicamento-
rum ſimplicium tantum, non aliarum etiam rerum
per quas omnes præparationis ratio & uirtus ſpar-
gitur: ut nihil à natura gignatur, augeatur, aut alio
quouis modo moueatur citra præparationem: nihil
artes tam mechanicæ quàm áliæ omnes tentant non
adhibita prius præparatione aliqua, per quam ars ſę
pe naturam uincere uidetur.

Medicamenta præparare eſt, ipſa per artem uſui
uel compoſitioni cõmodiora redere, hoc eſt uel mi-
tiora, uel ualentiora, uel gratiora, uel ſalubriora, uel
magis miſcibilia, & ut paucis dicam meliora uel ad
utendũ uel ad cõponendũ. Quędã enim ubi à nobis
ſunt præparata, etiã citra cõpoſitionẽ mox uſurpa-
mus. Plurima autẽ pręparata ãte uſũ ad cõpoſitionẽ
ueniunt. Ad præparationis quoque uim (de qua pau
lò poſt dicã fuſius) reducẽdum putamus cum unam
medicamenti facultatem nobis in præſens noxiam
tollimus, uel optatã detegimus, uel nouã acquirimus

At uerò medicamẽta omnis generis metallica in-
quam, plantas, animantia, uel ex ijſdem ſępe alimẽta,
paramus interdũ adhuc uiuẽtia frequẽtius emortua.
Terrã enim lẽniã (quę dũ adhuc in colle eſt ex quo ef
foditur, uelut in matre uiuere uidetur) ſacerdos Dia
nę dũ ſumit ſparſo tritico & hordeo piamẽta ritu pa
trio faciẽs pręparare uidetur, ut hinc magnã uirium
ſuarũ partẽ, niſi etiã uires ſuas oẽs conſequi putetur.
Nonne arſenicum in ſandarachã & ſori in chalcitin,

Lib. 9. ſimpl.

chalcitis in misy promptius in uena ipsa trãsibit si specum ipsum soli meridiano aperueris?Ratione eadem uomica hydrargyri si in solẽ erumpat tenuior euaserit, & sulfur in uesuuio uel alio monte ustum minus quidem oleosum sed tenuius euadit. An non longa & asperrima hieme, qua uentres ac uiscera terræ plus calidi habẽt, metalla omnia largius gigni & plenius augeri recipimus?Nam & mihi aureæ quędam uelut arbores in durissimis quibusdam lapidibus uisæ sunt, & uelut quædam arbores ex auro & argento rudimenta, ut non ambigam quod docte Augerellus in chrysopœia scripsit, metalla in momẽta gigni, nutriri, augeri, perfici, etiam si puteus Hannibalis, & metalla Iluæ Tyrrheni maris insulæ inexhausta, & alia plęraque huius rei testimonia dare, fidemque facere poterant.

Lib. 9. simpl.

In fossam super collem in Cypro pluuia recepta per uenam misyos, chalciteos, soreos transfusa in specum subditum, quædam est chalcanthi præparatio aut uerius generatio.

Viuentem raphanum insertis in eius radicem fibris aliquot ellebori nigri, purgatricem facimus, & fructus arborum purgàtorios scarificato ipsarũ cortice quo tempore saliua conscendit & immisso in plagas scammonio ceraque super uulnus data & deligata.

Mesues in canonibus uniuersalibus.

Tempus præterea expectamus idoneum donec matura sint uel uigentia, uel sicca quę lecturi sumus, & cælum plantæ propitium, sæpe etiam lunæ quadraturas spectamus, ut efficatior sit planta tunc collecta. Dum arbores ablaqueamus, dum uites putamus,

mus, propagamus, ſarrimus, decacuminamus, feſtucamus: harum plantarum fructus non modo uberiores, ſed etiam meliores redimus.

Idonea uictus ratione nutricis lac præparamus, ubi nutritius affectu aliquo laborat, quomodo & aſininum Galenus lib. 7. Meth. & uaccinum receſſu Tabiarum lib. Meth. quinto. Porcos, capros, arietes, tauros iuuenes caſtramus, ut eorũ caro ſit ſuauior, plenioris alimenti, coctu facilior. Lib. 3. a. II.

Glandulæ mammarum præſertim uaccinarum & ſuillarum dum lacte ſuo tument, meliores quam exuccæ: unde & ſumen porcæ recens fœtę à ganeonibus laudatum legimus.

Coagulum in primo uentriculo animalium lacte nutritorum ex lactis corruptione genitum uenatu animalis efficatius euadit, ut animaliũ prope omniũ, non ſolum ferorum caro. Ibidem

Gallum ueterem uenatu quoque exercemus, & meliorem ad purgandum clementer ſuo ſucco nitroſo reddimus. Vulpes ętate florẽtes uenatu multo fatigatas ſi bene habitas, ſi oleo incoquimus, multo digerentius oleum efficimus. Si uerò eas uuis impinguatas poſt uindemias capimus, eſu ſunt iucũdiores.

Porci ſegetibus nutriti firma fiunt carne, glandibus uerò præſertim faginis, laxa & fluxili & prompte liquabili.

Hircum quadrimum dum menſibus aliquot antequam iugulemus, herbis nutrimus calculum frangentibus, & uino albo generoſo potamus, hoc modo ſanguinem eius ad calculos in renibus præſertim comminuendos efficaciſsimum paramus.

Cancros dum Aeſchrion capiebat & urebat poſt canis ortum, ſole leonē ingreſſo, die uerò lunæ eius decimo octauo, contra rabiem hac ratione efficatiores ſperabat, hocq́ue modo præparabat.

Viperas non mox ubi latebris erepſerāt, ſed iam exercitas, iam conſueto ante hiemem alimento recreatas, iam ſuo exuuio inter lapidum coagmēta depoſito, uelut rediuiuas Galenus uult capi, ſicq́ue pręparare incipit.

Pullas & capos iure & carne uiperarum cum pane ſubactis nutriuit Matthęus Gradi, ad uſque deplumationem curaturus horum eſu elephanticos.

Lib.3. ali. Gallinacius pane in lac acidum & ſeroſum merſo ſi ante nutrimus quam iugulemus, ut teſtes habeant gratiſsimos & præſtantiſsmos, & ſi ante coitum ne uirus ex ſemine oleant. Sic enim boni ſunt ſucci, ualide nutriunt, facile coquentur Ibidem.

Hepar συκωτὸν, id eſt ficcatum præſertim ſuum ficis ſiccis multis nutritorum eſt præſtantiſsimū, ſic paſtū iecur anſeris albi, ſeu iecur āſeris nutriti alimētis lacte imbutis ſuauius, coctu facilius, melioris ſucci.

Ibidem Capra aut aliud animal ſcammonium aut tithymallos depaſtum, lac reddit phlegmagogū, & quod aluo pituitam deducat.

Stercus pueri ad anginam idoneis alimētis, & ſtercus canis ad alia eſu oſsium in uiuis ipſis animalibus pręparamus, & alia in his generibus plurima. Sed ad hanc rem hęc ſufficiant ad probandum quædam nos cum natura uiuis adhuc medicamentis præparare. Cum uerò hæc præparandi ratio, licet ſit efficatior, tamē haud ita crebro in uſum uenit, ut fortaſſe quis

Ibidem. Lib.3. alium Lib.2. ſimpl.

etiam

etiam præparationis nomine non eſſe accipiendam contẽdere poſsit: ob id de altera eius ſpecie agamus, quæ omnino latiſsime patet in ſingulis medicamentorum ſimplicium generibus. Fit autem hęc generatim quidem additione & ablatiõe, nũc ſubſtãtię nunc facultatis, nunc utriuſque, particulatim uero tritura, coctione, aſſatione, uſtione & cæteris poſt ſcribẽdis.

Ad ablationem uerò reduci uolo ſeparationem partium nunc ſimul manentium, ut in tritura, nunc à ſe inuicem abeuntium ut in deſpumatione, deſtillatione, ſuccorum & liquorum extractione.

In ſingulis autem differentijs quę additio aut ablatio, aut additio & ablatio, uel ſuſtantiæ uel qualitatis, & eius uel unius uel multiplicis fiat, abunde postea docebimus.

Nunc hęc omnes præparãdi differentiæ quam facultatem habeant, & quibus modis perficiantur, ſingulatim dicamus, primumq́ue de tritura omnibus prope communi non ſimplicibus ſolis, ſed etiam alijs præparationibus, poſtea de his que calore perficiuntur, deinde frigore, poſt hæc ſiccatione. Hinc humectatione & cæteris poſt elencho comprehenſis.

DE MEDICAMENTORVM SIMPLICIVM TRITVRA.

Meſues in canonibus

MEDICAMENTA terũtur, hoc eſt comminuuntur, percuſſu uel friatu idoneo, ut ſimul miſceri exactius poſſint. uel ut facultas ipſis noua conquiratur, uel ut malefica tollatur. Quos tres terendi ſcopos in methodo medicamenta componendi fuſius explicauimus. Terẽdi autem modus plurimum eſt uarius. Primúm quod plurima piſtillo ferreo, æreo, plumbeo, uitreo, ligneo uel alia conſtante materia in mortario fere ſimili materia cõflato teruntur: ſed piſtillus ferreus & æreus mortario ferreo & æreo magis ſeruiunt: iiſdem & lapideo & uitreo mortario etiam ligneus, ſed plumbeus plumbeo, uitreus uitreo eſt aptior.

Secundo loco multa teruntur diu ducta ſuper lapidem durum, & marmoreum, porphyrium uulgo dictum: marinum, quem maris ſquammamuocãt. Ducuntur autẽ ſimili lapide ſed paruo & manu concepto, quem molulam uulgo uocamus, quòd molæ paruæ is effigiem habeat, ut lapis ſuppoſitus, magnę.

Tertio terũtur medicamẽta quædã molis, truſatilibus uel uerſatilibus, ut quędã etiã moletrinarũ molis, qui modus Lugduni eſt frequẽs in terẽdis aromatibus, quibus cõſtant puluis minutarum ſpecierum, & puluis ſelectus, quem finem uocãt. & alij permulti ſuo cuique more commiſti. De hoc non ſum dicturus, ſed de primo præſertim, & pauca de ſecũdo.

Nec omittendum mortarij operculum ſaltem, ſimplex

ſimplex aut etiam duplex, quale ueteribus in uſu fuiſſe in noſtra componendi medicamenta methodo commemorauimus, præſertim puluerantibus. Nam humida hoc non indigere uidentur. Ad trituram quæ præparandi ſpecies reducēde ſint, ceu ipſi affines, poſterius audies: ut quod quædam rapaci ſerra comminuuntur, alia minutim conciduntur, ut promptius teri poſsint, uel humori cui incoquuntur uires ſuas tradere.

Non modo autem inſtrumentis uariat terēdi modus, ſed etiam ipſius percuſsionis uigore & tempore, & rerum terendarum ſitu, & connexione, & futura coſiſtentia. Quædam enim per ſe omnino ſunt terenda, alia cum alijs quibuſdam, ipſorum triturā ſæpe etiam facultatem iuuantibus: alia tum per ſe, tum cū quibuſuis teri poſſunt, & hac omnia tenuiſsime uel craſsius. Item quædam diu terenda ſunt, alia trituram breuem uti & decoctionem ſuſtinent. Item alia ualenter tundenda, alia tantum clementer frianda, ducto per mortarium molliter & nunc celeriter nunc ſegniter piſtillo, interdum & ualenter.

Præterea attritu cuique moderato nō autē uehemētiore aut immodico ſunt uerberāda. Violēto enim ictu & nimis diuturno examinātur, uiribuſq; diſſolutis languēt, magis tamē tenuia, rara, facultaē imbecillem aut ſuperficiariā ſortita, minus contraria.

De his autem omnibus agam ſingulatim, ubi docuero quibus horum modis, & quot ſingula medicamentorum ſimplicium genera terātur initio à radicibus ſumpto.

Radicis ſi craſſæ ſint nec adeo ſiccæ in particulas
ſectæ,

sectæ, & alijs siccioribus particulatim adiectę, multis scilicet paucæ, puluerantur cum ipsis: si autem sicciores sunt, aut per se aut simul puluerari possunt sed ante uel cultello concisæ, aut forficibus aut manibus fractæ, nisi si quas ante ad siccandi necessitatem concideramus in taleolas.

Commu-t.itura radicis.

Diutius autem terendę sunt quæ crassę, duræ, solidæ, densę, neruosæ, membranosę, & fractu contumaces, si in puluerem mollissimum comminui consilium est. Interdum enim minus teri uolumus, præsertim dum ad coctionem tantum eas apparamus. Tales fere sunt radix acori utriusque, omnis aristolochię, althæę, bryonię, costi, helenij, gentianæ, polypodij.

Parum diu uerò terantur contrariæ, etiam si leuissimum puluerem requiris: quales sunt radix calami odorati officinarum, ellebori utriusque, hermodactylorum, pyretri, & mediocriter quæ in harum sunt medio radices, ut apij, asparagi turbith, behen utriusque. dictamni uulgaris, doronici, fœniculi, galangæ, glycyrrhizæ, graminis, ireos, petrosilini, pœoniæ utriusque, Rha barbari.

Herbarum

Herbæ item teruntur, nunc uirides nunc siccæ, & ambæ uel crudæ uel coctæ, uel crudæ semel, iterũ post coctionem, idque in usus uarios. Nam uirides ferè teruntur in succũ uel cataplasma crudum, coctæ uerò teruntur ut uel in apozema exprimantur, uel in cataplasma cernantur, præsertim si quid durũ aut lignosum sint sortitæ. At siccæ teruntur nunc in coctionem sed negligentius: nunc in puluerem, diutius

quidẽ

quidem crassæ, duræ, densæ, lignosæ, lentæ minus contrariæ. Quę dum ad consistantiam qua cerni pos sint cribro hoc, illo pro scopis medicorum uarijs, peruenerint, teri desinunt.

Herbæ tamen propemodum omnes ante uel secantur, uel manibus franguntur quàm terantur: terūturque ferè mediocriter, & cum folijs interdum, etiam cum floribus. Sed tunc paulò minus diu terendę, uti & adiantha omnia, calamithe, maiorana, origanum, rosmarinus, thymum, præsertim cum hæc postrema sunt florulenta.

Flores prope omnes siccati, parum diu terendi, quia cito pulucrantur, & facilè puluerando exanimantur ac exhalant. Florum.

Vt crocus
Epithymum Græcorū & Arabum
Genistæ flos,
Leucoiorum omnium,
Meliloti,
Rorismarini,
Nymphææ utriusque
Periclymeni
Rosarum omnium
Schœnuanthos si ipsum haberi posit.

Si uerò cum herbis ipsis expetantur, flores paulò diutius propter herbas & harum surculos, quibus hærent adhuc, terendi sunt, quam si ab his essent secreti, ut absinthij coma, anethi coma, abrotani coma, chamædrys, chamępitys, eufragia, melilotus.

Adde quòd floris nomine hoc loco uenit nō modo quod in medio est, magna ex parte croci capillamentis simille, sed etiam folia id ipsum ambientia, nunc alba, ut in chamæmelo, nymphæa alba,

rosa

rosa alba & moschata: nunc lutea, ut in nymphæa lutea, chrysanthemo: nunc rubra, ut in rosa rubra, in balaustio: nisi quòd croci nomine tantum capillamenta (quod ea in usu sint sola) intelliguntur: uti & Galenus sæpe in comp.ph.p. florem rosarum appellat, non folia illa ampla, sed in medio capillamenta.

Multum autem terenda sunt chamæmelũ, quanquam id essentiæ tenuis sit, quia tamen densum est, & odore uegeto ac diuturno: ac etiam stœchas Arabica uulgo dicta, ut etiam cum primis, ut Turbith, cœpta teri, ad postremum adhuc semitrita appareat. & item heliochrysos, stœchas citri uulgo appellata, & spica nardi in quacunque plantarum partem reponatur, etiam si prius minutissimé incidatur.

Balaustiũ quoque, diu teri debet ob lignosa sua folia, quod autem intus est fibrosum si per se terendum sit, promptius multo dissoluitur.

Capparis flos siue adhuc gemma sit, siue iã apertus, siue iam in fructum seminis plenũ excreuit, ferè muria conditus in usum uenit, & eius loco flos genistæ aceto & sale conditus.

Si tamen siccatur, mediocriter diu teretur, & flos lupi salictárij foliosus, qualis etiam ulmo est.

Caryophylla crassę substantię ęgre teruntur, siue flores sint, siue aliud.

Rosæ igni uel sole inter papyros siccatæ, forpicibus minutim concisæ, per se aut cum alijs teruntur: cum alijs autem etiam citra siccationem illam, atque adeò recentes solum sectæ. quomodo & quosdam incidere non terere tamen, ut saccharum rosatum fiat, scribit Mesues. Cum uerò specimen edis, ne sicca: sed

ca: ſed cum alijs tere, ut uites calumniam.

Semina prope uniuerſa medio inter radices & herbas modo puluerari deſiderant. Ob id cũ omnia hæc ſimul terenda ueniũt radicibus iam cœptis comminui, ſemina inijciantur, quibus etiam abũde iam comminutis, herbæ minutim conciſæ adiciuntur, & omnia ſimul conteruntur. Fructuum & ſemin.

Talia ſunt

Agnus, Apium
Amomum
Aniſum
Anethum
Ammi
Baſilicum
Carum
Cardamomum
Coriandrum
Cuminum quando autem ureticũ uolumus multum territur
Coccus baphica
Eruca
Eruum
Eryſimum
Fœnũ Græcũ
Linum
Lithoſpermũ
Lupinus
Lens
Melanthium
Pſyllium
Papauer
Seſeli
Staphys agria
Sinapi
Thlaſpi
Vrtica

Et ex fructibus pilulæ cupreſsi, colocynthidis medulla ſiccata & minutim ſecta, carpobalſamum, cubebæ, galla, nux moſchata, piper, & præter hos dactyli, iuniperi baccæ, ficus, zizipha, myxa, pruna paſſa, uuæ paſſæ. quãquam fructus hi molles ſint, purgati tamen nucleo & inciſi cum alijs quo dixi ordine teruntur, ſi in compoſitionem ueniant: & in puluerem abeunt, ſi pauci ſiccioribus multis miſcẽtur, aut triti cernuntur per cribrum magnum, aut cochleari ad mollem medicamenti formam, ut dactyli in dia-

phœni

phœnico.

Myrobalanos uerò omnes multum tenuiter cõteri iubet Mesues, quãdo earum substantiam in corpus rapi uolumus, & uiscera ipsa astringere, & contrahendo uelut obstruere consilium est. Eadem ratione rha barbarum.

Siccata diu in sole semina cucumeris, cucubitæ, melonum & similia, quæ postea cultello concidi docebimus, per se in farinam puluerantur.

Ex seminibus autem coriandrum, cardamomum tam maius, id est, granum paradisi, quam minus, lithospermum, & cuminum, ut sit ureticum: & ex fructibus myrobalani Arabũ omnes ut nuper dixi, ac folliculi sennæ tam diu quàm radices ipsæ teri postulant: ob id cum ipsis inijcienda.

Quæ uerò seminum uel fructuum medullæ sunt oleosæ, uel cultello super papyrum identidem mutandam incidantur, uel cum saccharo purissimo & siccissimo pauco seorsum terantur. Talles sunt medulla seminis cucumeris, cucurbitæ, citreoli, melonis, bombacis, cnici, staphydos agriæ, & fructuum medullæ, amygdalarum, anacardorum, balani myrepsicæ, pineorum nucleorum, pistatiorum, castaneæ, auellanæ.

Nux autem moschata ferè postrema inijcitur, ut in puluerem minutarum specierum. Nam si prima inijciatur, reliqua puluerari prohibet, suo lentore oleagino.

Semina predicta incidi solita, si humidis miscenda sunt, per se teri possunt. si siccis, cum horũ multa copia semina hæc pauca teri possunt, ut succus glycyr-

glycyrrhizæ, bdellium. ſucci,liquores prius particulatim conciſi, poſſunt etiam(ut dixi) diu inſolati per ſe puluerari.

In diapruno quoq; ſemina frigida maiora & ſimilia ſi addantur,cũ ſaccharo multo hęc pauca teri poſſunt: ſic in diaphœnice amygdalæ poſſunt incidi,uel cum ſaccharo teri. Sic papaueris ſemen quidam per ſe parũ prius in mortario quaſſant, ut uerberatum excipiat cultelli. Deinde cultello, ut prædicta incidunt.

Hę uerò medullę ſi cõpoſitis cardiacis ſint miſcẽdę,utẽdi tẽpore incidãtur & miſceãtur potius quàm cũ alijs terantur.Nã uix bene menſem unum ſeruãtur integræ,ſed ranceſcunt,& compoſitum uitiant, niſi parcũ ſit compoſitum, & mox abſumendum.

Succorum & aliarum plantæ partium tritu ræ.

Succi ſiccati, liquores, gummi, reſinæ ſi recentes ſunt,ob id humidi & moles, electarijs mollibus,catapotijs, unguentis,ceratis,emplaſtris per ſe miſceri poſſunt, uel cum alijs mollita & ſubacta, uel aliquo his remedijs idoneo humore ſoluta.

Vbi uerò iam paulò mediocribus ſicciores euaſerunt, ut iam comminui poſsint, in mortario, interdum quidam horum friantur magis attritu blando piſtilli, præſertim calfacti clemẽterq́ue ducti per fundum & latera mortarij, quàm uerberãdo tundãtur. Nam ſub uiolento ictu lateſcunt, mortarioq́ue contumaciter hærent lentore omnibus communi, his tamen maiore quám illis, ac exhalant, exanimanturq́ue. Quod ſi immodicè ſiccata ſint, quanquã tũc facilius puluerãtur, tamẽ uelut examinata, & uiribus priuata reiiciuntur.

De mo

De moderate ſiccis igitur aut paulò ſiccioribus nobis ſermo eſt futurus.

Scammonium igitur (eſt enim id aliquando ſuccus, uti etiam Meſues docuit, ſed multo inferius ſcãmonio liquore) & ſiqui ſimiles ſucci ad conſiſtentiam tam corpulentam ſiccando ducuntur, per ſe friando in mortaria teri poſſunt: ſed ferè longius requirunt tempus, & ſi parua ſit copia, bonam ſui partem mortario affixam relinqunt: quod damnum in magna mole negligimus, tamen multo ſatius eſt in eo mortario prius amygdalas triuiſſe, pręſertim uetuſtate oleaginas, quæ ſuo lentore liquido ſuccos adhærere prohibeant. Id quod piſtillus oleo intinctus, uel oleum paucum mortario infuſum & aliquandiu piſtillo ductum per mortarij fundum, & latera pręſtabit diutius & felicius. Sit autem oleum uel dulce, uel amygdalarum dulcium, niſi ſuccus aſtringẽs omphacinum magis poſtularit. Id uerò oleum ſuccos adhærere non modo prohibet, ſed uirtutẽ ipſorum exhalare, & pollinem tenuiſsimum euolare nõ permittit. Adde quod trituram & breuiorem & commodiorem & faciliorem reddit. Qualẽ uim Galenus opobalſamo tribuit in terẽda Theriace. Acacia tamẽ noſtras etiam ſiccior frangi contumax eſt, ut minutim ſit potius concidenda, & particulatim miſcenda pulueranđis alijs.

Aloe uerò cum friando teratur, percutiendo autem hæreat mortario, uerũ eſt Meſuę de ipſa dictum quod friabilis ſit ſimul & tenax ac glutinoſa, quod etiam digitis explorabis. His enim friabilis eſt, ac his hæret ante & poſt friationem.

succus glycyrrhizæ, & hypociſtis, & lycium noſtras piſtillo calfacto ſiccatur & friatur, niſi admodum ſint recentia & præhumida, uel minutim ſecta: tunc additur, cum alijs pulueriſatur, cũ ea ſunt iam cerni apta, alioqui ſemitrita in compoſito apparent.

Ex liquoribus quoque qui ſunt ſicciores ac minus glutinoſi, per ſe friari poſſunt, ut opus Cyrenaicus, euphorbium, thapſia, & (ut dixi) ſcammonium cum oleo amygdalarũ dulcium friatur, non teritur.

Opium uerò cum alijs ſiccioribus particulatim iniectum cõminuitur, ut cũ humidioribus diſſoluitur, quomodo opopanax, galbanum, hammoniacum, ſagapenum, ſi pauca quantitate multis alijs ſiccioribus particulatim conijciantur, cũ his puluerantur, ut in hiera diacolocyntidos ſicca, alioqui humore aliquo idoneo, ut aceto, uino diſſoluenda, & calfacta colantur, poſt percoquuntur ad competentem rei propoſitæ conſiſtentiam.

Purgata eadem à lignis & cæteris excremẽtis piſtillo calido quibuſdam molliuntur ad fingenda catapotia, & emplaſtra: ſed hoc modo ferè impuram reddunt compoſitionem. Vel diſſoluũtur humore idoneo, & colantur per ſtamen. Sed tunc quantum excrementi colando ſit abijciendum conie cta, & ob id largiora quàm ſcriptura poſtulabit diſſolue.

Lachrimæ denique tam reſinoſæ, ut maſtiche, terebinthina, pinea, laricea, àbietina, ſtrobilina, colophonia: quàm gumoſæ, ut gummi Arabicum, tragacantha, cancamum, myrrha, bdellium, ſtyrax, ſarcocolla, thus, ſuccinum, gummi, amygdalorum amborum, ceraſi, pruni, hederæ, iuniperi, multum ſic-

catæ, friando per ſe, aut cum alijs excepta maſtiche & pinea, pulucrantur: ut caphura quoque, ſine ea ſit gummi, ſiue ſuccus, ſiue factitium aliquid, Eædē uerò lachrimæ recentes alijs liquidioribus, excepta maſtiche, miſtæ diſſoluuntur, uel medicamenta alia paulò ſicciora diſſoluunt.

Quod ſi lachrimarum aliquæ ſuo lentore morta rio hæreant, oleo pauco ipſum prius illinendum eſt, ut ſi myrrham ueram nec uetuſtate ita exuccam teris: nobis enim conſuetior myrrha, maximè eſt per ſe puluerabilis Adde quod maſtichæ ſicciori ne exhalet aut euolet, aquę roſaccæ paululum affundi poteſt, & alijs horum ob ſiccitatē maximè friabilibus. In emplaſtra tamē ſatius eſt maſtichen & myrrham puluerare.

Ad hęc gummi Arabicum & tragacātha, ſi prius piſtillum & mortarium calefeceris, multo prōptius friando pulucrantur. Citius adhuc ſi paucum aquæ uitæ immitas.

Thus teritur ſolum non reſoluitur quibuſdam, ſed aqua & aceto reſolui in emplaſtri conſiſtentiam & oleo, ſed tunc coaleſcere grumis non potuit.

Maſtiche teritur cū pauco oleo in catapotijs Hermetis ex trochiſcis colocynthidis.

Myrrha uera primo die craſsius teritur, poſtridie tenuiſsime pulueratur: ſic bdellium, thus, utrunque ſiccius, ſarcocolla, ſtyrax, euphorbium, ladanū tempore aut piſtillo & mortario calido ſiccatum pulueratur, recens uerò ſoluitur oleo calēte, uel alio liquore idoneo.

Tritu-

Tritura Lignorum & Corticum.

L IGNA ut agallochum, aſpalathum, gaiacum, ſantala, xylobalſamum, & lignorum cortices, ut cinamomum, caſſia, cortex radicis oxyacanthæ, tamaricis, capparis, quantum radices teri poſtulāt: ſtipitum eadem ratio eſt & malicorij, quod eſt mali granati cortex lignoſus, ſed macis: moſchatæ nucis cortex mediocriter diu terendum eſt.

Corticis autem radicum apii, petroſelini, fœniculi, raphani, ſimilium herbarum tritura in herbis ipſis eſt declarata. Turbith mediocriter terendū Meſuę eſt

Ne mireris autem cinamomum omnium æque calidorum tenuiſsima ſubſtantia præditum, diu terendum. Id enim fit, quia interno cortice multum fibroſo & neruoſo eſt fractu contumaci.

METALLICORVM ET TERREORVM TRITVRA.

M ETALLICA omnia quia terreſtris ſunt ſubſtantiæ ob id craſſarum partium, in profundum, ut ad punctum neruum penetrare nō poſſunt Quapropter illis tenuitatem comparamus, ſubigentes diu in ſole æſtiuo cum aceto uetuſtiſsimo, acerimo, tenuiſsimo (quod fit ex uino non auſtero) uini qualitatem, nihil uel minimum guſtu referente: quæ quāto pluribus diebus teruntur, tanto ſunt tenuiora, ob id melius purgāt, tenuant, ſiccant. Lib.3.c. ph.9.

Ex uino autem ſimiliter trita, dein ſiccata ſole, uel ſi aliud eſt tempus, igni, ſunt meliora ducendis cicatricibus.

Lithargyros friatur, non tunditur, ne plumbum eius ſi chryſitis eſt parcius, ſi argyritis largius lateſcat, quod cernendo per pannum rariſsimum remanet: ſcoria autem eius lotione ſeparatur, & ſic emplaſtra fiunt alba.

Lapis armenus ſi inuenitur, ad lotionem teratur in mortario lapideo, idq́ue diu ſatis: ſed lapis cyanus ſeu ſtellatus longiorem ſuſtinet trituram Meſuæ. Teruntur in mortario marmoreo albo prius per ſe uniones, corallia, ne odorem, colorem, ſaporem, alienum trahant. Lapidum precioſorum ſapphyri, hyacinthi, granati, ſmaragdi fragmenta poſtea ſuper lapidem porphyrium affuſa pauca aqua roſarum, uel borraginis uel bugloſsi tenuiſsime friãtur. Sic enim fit ut promptè diſtribui poſsint, nec obſtruant, adhęc nullam mortarij partem terendo deradũt, quæ puluerem augeat. Qua de cauſa etiam Galenus ſimplicia ad theriacam in pila Aegyptia duriſsima conteri iubet. Per ſe etiam teretur unguis odoratus.

Tritura partium animalis.

Partes animalium, aut animalia tota ſi aſſatione, uel uſtione, uel aliter multum ſiccatæ ſint, puluerantur aliorum modo: ſi humidæ & molles ſunt, paucæ cum multis ſiccioribus teri poſſunt, aut ſine his teruntur, & per cribrum cochleari cernuntur. Quædam etiam liquari poſſunt, ut adipes, medullæ oeſypus, deinde colari.

Stercus canum, luporum, infantũ ſiccatũ etiam puluerabile eſt, & cantharides repoſitę & caſtorium

ſiccius,

ſiccius, ſed inefficatius, & cancri fluuiatiles uſti, hirundines uſtæ, lepus uſtus, renes ſcincorum ſicci, iecur lupi ſiccatum, pulmo uulpis ſiccatus.

Fel autem ferè alijs ſiccioribus diſſoluendis miſcetur, raro ſiccatur.

De unionibus qui ſunt uelut concharum quarũdam partes dictum prius eſt, & de ungue odorato. Sanguis hirci ſiccatus facilè pulueratur.

Dentes apri, lucij, elephantis limandi aut radendi, poſt terendi potius quàm urendi, ſi uires eorum integriores poſtulas: ſic oſſa alia & cornua, ungulæ. Tamen hæc urenda interdum, ut in uſtione audies.

Ambra interdum minutim cõciſa inijcitur in humorem calidum, ut in eo liquetur, ut in Anti. diacoccu baphices interdum teritur, deinde diſſoluitur affuſa aqua roſarum, ut in Anti. alepto moſchata, & in alijs multis. interdum prius in mortario teruntur duæ tres amygdalæ. ſic moſchus caphura.

Os à corde cerui, ebur, pudendum cerui, tauri, cornu cerui, rhinocerotis, & ſimilia prius raſa, poſt conciſa minutim cum aliis terunrnr, quædam etiam uſta promptè pulueranţur.

Nunc ad id quod initio propoſui mus reuertamur.

PER ſe terẽda ſunt primum metallica omnia & terrea, ut lithargyros, arſenicon, ſandaracha, æs uſtum, ſquamma æris, ſcoria æris, ęrugo, chalcitis, ſori, miſy, melanteria, chalcanthum, cadmia, pompholix, ſpodium, ſi hæc duo non ſunt ſatis — Terenda per ſe.

læuia: plumbum uſtum, ceruſſa, ſulfur, alumen, nitrũ, ſal quiuis, ſtimmi, chryſocolla, gypſum, pumex, cyanus lapis, armenus lapis, calx, lapis ſpongiæ, iudaicus, ſmyris, aetites, magnes, hæmatites, ametiſtus, amianthus, gagates, iaſpis, ſapphyrus, hyacinthus, pyropus, eranus, ſigillum lemnium, terra Cimolia, Cretica, Armenia, corallium quoduis. Poteſt tamen ſimul metallica multa aut terrea terere, non autem cũ partibus plantarũ aut animaliũ. Hæc autem ferè teruntur ſuper marmoreum lapidem, aut porphyriũ, aut marinum, aut alium ſimiliter durum.

Poſſunt tamen & in mortario teri partes plantarum ſimiliter duræ, anacardi in confectione anacardina Meſuæ.

Aloe, ſcammonium, ſaccharum & ſaccharata, penidia: nam alia reddit glutinoſa ſaccharum, & ea teri prohibet maſtiche.

Rha Barbarum.

Spodium Arabum. Caphura.

Gummi Arabicum & ſarcocolla.

Tragacantha, thus magis, ſed tragacantha inciſa etiam cum aliis teritur ne euolet.

Ambra, moſchus, Schœnuanthos & feſtucago, crocus.

Semina puſilla, ut papaueris,

Hyoſcyami, maioranæ, portulacæ, amomi uulgaris. Hæc enim ſi cum aliis terentur, piſtillum eludunt, præſertim quæ cum paruitate ſunt læuia, & propè integra manent. Illorum autem pars bona, ſi cum aliis durioribus & teri contumacibus terãtur, euolãt & exhalant, priuſquã ſint propè cõminuta.

nuta.

nuta.

Animalium partes duræ uſtæ, uel raſæ uel limatæ, oſſa, dentes, cornua, ungulæ ebur, ſpodium uulgi uel eſt ebur, uel os elephãtis, uel alterius grandis animalis uſtum, uentriculus interior gallinarum, res Galeno damnata, cerebella paſſerum ſiccata, iecur lupi ſiccatum, pulmo uulpis ſiccatus, ſtercus canum, & luporum & infantis, mumia, piſſaſphalthum Dioſcoridis putata, ſanguis hirci ſiccatus, ſanguis draconis dictus, cantharides, ſericum uſtum, uel inciſum, moſchus, margaritę, teſtæ ouorum, oſtreorum uſtæ, uel limatę per ſe teruntur.

Cum aliis quibuſdam ſæpe ipſorum trituram, ſępe etiam facultatem, colorem. odorem, ſaporem iuuantibus terũtur ſimplicia plurima & cõpoſita quędam, ut moſchus, ambar, maſtiche ſiccior, & alia eiuſdem generis ob ſiccitatem friabilia, teruutur aqua roſacea pauca affuſa ne portio tenuior euolet. Sunt qui & maſtichæ oleum nucum affundunt, ut in catapotiis Hermetis apud Meſuen.

Gummi Arabicum & tragacãtha citius teruntur aqua dulci, roſata, uini, ſeu uitæ pauca affuſa ſi affectus non repugnet: aut piſtillo & mortario calefactis ad promptiorem ſiccationem, hincq́ue albiora euadunt.

Tragacantha etiam, ut os à corde cerui, raſura eboris, cornu cerui & ſimilia minutim conciſa, etiam cum aliis ſiccioribus teri poteſt.

Tragacantha uerò & penidia ſi mortario & piſtillo bene ſiccis cum aliis terentur, minus eorum perit & exilit.

Myrobalani ſiccę quales ad nos ferè aduehuntur, affuſo pauco oleo meliores redduntur, non exhalãt, promptius teruntur: uuæ item paſſæ & mel cũ ipſis tritũ ne uẽtri hęreant & ipſum corrugẽt, impediũt.

Scammonium cum oleo amygdalarum dulcium friatur.

Colocynthidis medulla prius modice piſtillo fracta, uel potius minutim forpicibus inciſa teritur affuſo paulatim oleo pauco dulci, uel amygdalarũ dulcium, uel roſato. Sunt qui ipſum piſtillo uel mortario allinunt, alii amygdalas aliquot prius in mortario terunt, alij papyro inuolutam ſole ardẽti uel igni è longinquo parum diu ſiccant, ut crocum, roſas. Poſtea etiam per ſe facilius pulueręt, uel cũ aliis ſiccis ſiccatam forſipibusq́ue ſectam terũt. Aliis in trochiſcos prius fingunt, quales allandal Arabes uocãt, priuſquam puluerent.

Quæ neceſsitas agarico adeſt. prius enim ſerra quadam rapaci negligenter ſeparatur, poſt cum uino albo pauco quo zingiber purgantum ſit maceratũ in trochiſcos formatur, ſiccatur in umbra, pyxide uitrea reponitur, & cum opus eſt friando lęuiſsime pulueratur.

Caphura teritur in mortario, cui duæ aut tres amygdalæ prius fuerint aſtrictæ, aut in eo tritu, aut ipſarum oleum piſtillo & mortario paucũ ſit illitum ne terendo euolet ac exhalet.

Turbith quia per ſe tritum lateſcit (eſt enim gummoſum ſi legitimum eſt) ubi eſt modice confractum, alia ei ſicciora ſunt miſcenda cum quibus teratur, ut piper, zingiber, & cętera in diaphœnico & electario

Indo

Indo utroque. Per ſe autem cũ amygdalis, uel oleo amygdalino pauco teriturne exhalet.

Sericum crudũ, inciſum facilè teritur miſtis tribus aut quatuor amygdalis, ipſum ne ſubterfugiat lentore ſuo continentibus, & piſtillo ſiſtentibus. Sunt qui papyro inuolutum ſole uel igni parũ ſiccant, poſt minutim concidunt, & cum aliis leuiſsime terunt.

Cinamomum cum paucis amygdalis terunt quidem in hippocraticum quod uocant uinum, ne odoris gratia expiret.

Rha barbarum cum amygdalis facilius quidem teritur, nec euolat nec exhalat, ſed minus fit purgatorium: ut crocus iura minus tingit ſi ex oleo teratur, id quod quibuſdam pro ſecreto eſt. Crocũ enim ad iurium, carnium, & aliorum ciborum condimentum, uel etiam ad frontes librorum tingendas nouo quodam modo terunt. Papyro enim interpoſitum, uel ſine hac ſartagini impoſitum igniq́ue admotũ lõgule, ſed parum diu, uel ſoli diutius ſiccant, ut uillo ſa eius natura promptius terendo rumpatur, Ne uerò exhalet, ac ut prõptius teratur, & coloratior euadat, olei dulcis pauxillum ut guttas 4.5. in uncias ſingulas affundunt, uel piſtillo illinunt interdum tã largiter ut improbe rubeat ob idque ab archipharmacis damnatur. Sed ut ſit coloratior, minus tamen tingere putatur quàm qui ſine oleo tritus ſit. Florum.

Opulentis uerò cum ſaccharo pauco potius teritur, ſi uerò humorẽ alium olei loco acceperit, etiam coloratior euadit, ſed humore in uaporem ſoluto flauitiem natiuam repetit, & minus uulgo probatur. Verũtamen croco noſtrati hoc mangonio ad coloris

gratiã

gratiam opus est, ceu parum cocto ob soli & cæli naturam frigidiorẽ. Qui uerò crocus à Galeno laudatus est colore flauissimo, odore uegetissimo, etiã diu postquam seruari cœpit, acquisititio hoc colore non indiget. Crocus uerò ut spica, macis, colocynthis, sericum, rosa, & alia plurima ante trituram inciditur.

Euphorbium dum teritur per se puluisculo acerrimo in nares euolãte & oculos, has partes ualenter mordet, sternutamentoque implacato hominem torquet, ob id ea molestia nouitios fatigat, ut sæpe illis nares sanguine fluant, plurimis caput uehementer doleat. Has autem ab euphorbio noxas prohibebis, si oleum paucum aut amygdalas miscueris, quæ lentore suo etiam puluisculum illigent ac retineant.

Sunt qui myrrham, bdellium, cancamum, gummi hederæ etiam ex oleo terant, ne tenuior portio euolet ac uirtus exhalet, neue mortario hæreant.

Opopanax, galbanum, hamoniacum, sagapenum, bdellium, ladanum, acacia uulgaris, opium, hypocystis, asphaltum, siccior terebinthina, qualis frequẽs Venetias conuehitur, & alia non pauca succorum liquorum & lachrimarum genera, uel minus siccata, quam ut per se puluerari queant, uel neruosa & uelut membranosa & coreacea, & fractu contumacia cum aliis siccioribus teruntur, sed prius incisa, uel aliter in portiones paruas redacta, quantitate tamen parua multitudini aliorum sicciorum immista paulatim cum illis pulueruntur, ut in hiera diacolocyntidos, & aliis compositionibus multis

multis, ſic Crocus, flores etiam recentes bugloſsi, utriuſque, roſarum & cæterorum. Sic Trochiſci Galliæ moſchatæ & alii, ſic Dactyli intus & foris purgati, ficus, uuæ paſſæ, myxa, zizypha paſſa, baccæ lauri, myrti, iuniperi, oxyacanthæ, uiſci quercini, anacardi amygdalæ, auellanæ, ſtrobili, piſtacia, nucum reliqua genera & glandinum, ſemen cucurbitæ, cucumeris, melonum, citreoli, citri, cydoniorum, Sinapis, Cannabis, Cnici, xyli, ceraſi, pſillii, Lini, & ſimilia, Sic ſericum, Lana, Pili minutim conciſa cum aliis ſiccioribus teruntur potius quàm uſta eadem per ſe: Nam urendo uires amittunt priores & nouas ab igne, & iis quibuſcum uruntur acquirunt, Ob id non urenda, niſi medicus doctus iuſſerit, uti nec ebur, cornu Cerui, capræ, rhinocerotis, pudendum Tauri, Cerui, ſiccatum.

Hæc enim uel in longum raſa & inciſa, uel etiam limata, uulgari lima, aut rapaci ſerra cnm aliis ſiccioribus puluerantur.

Adde quòd quædam aut per ſe, aut cum humore aliquo teruntur, & cum eodem bibuntur uel aliter uſurpantur, ut uinca, coma amaranthi, cum uino, ſeſeli, ſatyrion, pœonia gnaphalium ex uino auſtero teruntur & bibuntur.

Ariſtolochia rotunda ex aqua lupini cum poſca bibuntur, aut cum melle linguntur, & alia permulta eius generis exempla apud Dioſcoridem & Galenum in medicamentis ſimplicibus & compoſitis inuenies.

Sic bdelliũ ſaliua matutina & hominis ieiuni ſub-

actum

actum digitis in emplastri consistentiam usurpatur. & alia alio modo in usum ueniunt cum humore aliquo trita, ut in compositis latius leges.

Lib.3.c. ph.p.

Ad aurium ulcera uino, uel dulci, uel austero, uel ueteri, uel medio ætate, uel aceto, & eo acido, uinoso, acri, pro scopis uaris ipsorum. remedia nō simplicia solum, sed & composita teruntur, sic ad oculorum affectus collyria sicca ex humore idoneo terūtur, & applicantur & in aliarū partium affectibus similiter.

Clemēter frianda in mortario quorum uirtus attritu uiolento promptè exhalat, aut sustantia sub ictu ualido latescit & mortario hæret, aut quæ multum sunt friabilia ut caphura, ambra, moschus, mastiche, myrrha, bdellium, thus, gummi iuniperi (uernicem uocant) cancamum, sarcocolla, opus cyrenaicus, euphorbium, aloe, scammonium, styrax calamites, bolus Armenia, terra lemnia, & terrea propè reliqua. & metallica, amylum, cerussa, quin hæc duo sæpe tantum cribro affricamus, saccharum, sanguis draconis, castorium, radix ari, dracontii hermodactylorum, ellebori utriusque, turbith, rha Barbarum, spodium, Arabum, trochisci agarici, dum scilicet quæ aliquando humida fuerunt, iam siccata sunt.

Quorum siqua adhuc sint paulò humidiora, pistillo & mortario calefactis mox siccantur, & simul pulverantur, friando continenter. Quod auxilium succis liquoribus, gummis, resinis etiam mediocriter fluidis confert: sed eo frequētius & diutius calefaciēda & terenda quo illa fuerint humidiora, ut spes sit etiam oleum ipsum & terebinthinam uenetam hoc

inge-

ingenio pulueratum iri, atque adeo argentum uiuũ cum saluiæ succo.

Sed lapides prætiosi & metallica felicius puluerantur super lapidem marmoreum, porphyrium, aut marinum per molulã ducta, liquore idoneo pauco, ne puluisculum euolet, identidem affuso qui postea euaporet.

Argẽtum uiuum sublimatum & præcipitatum, cinnabrium uulgare, alumen scissile, quia cæteris tenuius sic puluerantur, uel etiam in mortario metallicorum aliorum modo.

Valenter tundẽda reliqua ut quę ob duritiã, crassitiem, lentorem, densitatem ægre separantur ut radicum, corticum, lignorum, herbarum, semimum plurima.

Qualia sunt radices althææ, apii, asparagi, aristolochiæ, asari, asphodeli bryoniæ, behen, centaurii magni, cyperi, cyclamini, costi, calami aromatici, cucumeris agrestis, dauci, doronici, dictamni uulgaris, helenii, eryngii, fœniculi, filicis, galãge, gentinãę, glycyrrhyzę, graminis, iridis, mandragorę, nardi, petroselini, pyrethri pęonię utriusque, polypodii, zingiberis, cortex radicis capparis & tamaricis, & alii, & ligna omnia. herbę itẽ omnes pręsertim siccę, flores chamęmeli, schœnuãthos, & eius festucago nobis consueta pro flore, spica nardi, balaustium, caryophyllũ, & flores reliqui tam recentes quàm sicci, semina anisi anethi, cari, cumini, coriandri, fœniculi, fœnigræci, lini, lupini, & reliqua, foliculi senne & fructus reliqui, succi, liquores, gummi, resinę in particulas sectę, & aliis iuter terendum particulatim adiecti.

Lima-

Limaturæ & rasurę, & rapturę ofsium, cornuũ, pudendorum.

Quædam parum diu sunt terenda quia rara, tenuia, friabilia, uirtutem superficiariam aut imbecillam sortita, que paucam sustinere trituram uulgus ait, uiribus scilicet integris, de quorum quibusdam sic Galenus scribit lib. 4.c.ph.9.

Quæ ex succis & liquoribus, & lachrimis resiccatis proueniunt: ut myrrha, aloe, acacia, scilicet uera, & quę his sunt finitima, ἐυλείωτα sunt, & facilé læuia fiunt, ac promptè in puluerem mollissimum abeunt, ob id non diu terenda, ne ipsorum & uirtus exhalet, & substantia tenuior euolet, ut caphura, ambra, moschus, & alia propè uniuersa, quæ clementer terenda scripsimus.

Quin & euphorbium parum diu terendum Mesuæ est, & spodium Arabum ex cannarum ustis radicibus: nam ex ebore usto spodium, quod uocāt, mediocriter terendum. Quod autem Græcis est spodium, id est cinerula, & huic affinis sed præstantior pompholyx non teritur, tantum linteo cernitur per lotionem, aut etiam sine lotione.

Adhæc quæ acria & facilè inflammabilia sunt, ut resinæ, liquores, gummi, quædam parum diu teren da. Nam tenuem horum substantiam calor motu accensus dissipat, & reliquum inflammat.

Sunt præterea quædam tam friabilia, ut etiam digitis attrita læuigentur: ut agaricus bonus, ari, & dracunculi radix siccata, asphodeli radix usta, quanquam illas multam coctionem sustinere dicat Mesues. Nam recentes intelligit non siccas. Sic amylum, ce-

lum, ceruſſa, calx, ex teneriori lapide. Nam ex duriori uix hora poſt una, etiam affuſa aqua ſolui incipit, ea quę ad lithocollam multo præſtantior iudicatur, quanquam minus multo alba eſt.

Quædam multum diuq́ue terenda ſunt, ut compoſitioni ſint apta, & quæ craſſa, denſa, dura, lenta, uirtutem profundam aut ualidam, & ægre ſolubilem ſortita, quæ multã ſuſtinere trituram dicimus, uiribus ſeruatis, ut metallica, lapidoſa, lignoſa, neruoſa, membranoſa: quę tamen ob ſcopos medici uarios nunc craſsius, nunc in pollinem molliſsimum terenda ſunt, ut cum oculis applicanda, uel ureticis miſcenda. Sic enim aſarum, cuminum, & alia permulta leuiſsime terẽda ſunt, cum per hęc obſtructa expedire, diſtributionem alimenti in corpus iuuare, urinas mouere conſilium eſt.

Myrobalanos quoque omnes quando per earum ſubſtantiam uiſcera contrahi & roborari uolumus, molliſsime teri iubet Meſues. Eadem ratione rha barbarum, quãquam tunc etiam magis ureticum eſt, ut purgatoriũ magis, ſi craſsius teratur. Quod autẽ purum eſt ac probatiſsimum intellige: nam rarius & laxius à uehementi & diutnrna contritione reſolutũ exanimatur, uirtutemq́ue perdit Meſuę. Sic radices aliæ etiam aromaticæ ut exacte pulucrentur, diu terendæ ſunt, acorus, ariſtolochia, bryonia, centauriũ maius, cyclaminus, cucumis agreſtis, Meſuę, coſtus, cyperus, enula, galãga, iris, pæonia, pyrethrum. polypodium, zingiber. Pauca autem trituræ fiunt læuia, agaricus trochiſcatus, & radices aliæ clementer friandæ.

Metalli

Metallica quoque(inquit Galenus lib.4.c.ph.9.) galla, cytinus, malicorium, Aegyptiæ ſpinæ fructus & id genus omnia ſunt δυσλείωτα, id eſt ægre læuia & tenuia puluerando euadunt. Metallica autem illa intelliguntur, lithargyros, arſenicum, ſandaracha, ęs uſtũ, ærugo, chalcitis, chalcanthum, cadmia, tã fornacaria quàm lapidoſa, plumbum uſtum, molybdena, ſulfur, alumen, ſtymmi, chryſocolla natiua(fictitia enim facilius pulueratur)gypſum, cyanus lapis, & armenius: ſed ille magis, & lapides reliqui, & bona pars aliorum quæ per ſe terenda diximus.

Colocynthis accuratiſsime debet teri ob cauſam à Meſue dictam iu ſimplicium purgatoriorum facultatibus, etiam ſi ea ob ualentem uim purgatricem prius uacuari quàm amaritudo eius agat & tergeat, dicatur Gal.

Scammonium quoque exacte terendum, niſi cũ in catapotia uenit. Tunc enim craſsius tritum diutius in uentriculo manet, potentiusq́ue agit.

Sic oſſa, cornua, etiam uſta, pili, lana, ſericum.

Plenam quoque trituram ſuſtinet centauriũ paruum, etiam cũ floribus, Meſuæ, herbę etiam aliæ, quę ſiccæ ſeruantur.

Mediocriter puluerando terenda ſunt propè cætera, ut radices apii, aſparagi, aſari, niſi mouẽdum ſit lotium, cichorium, calamus aromaticus officinarum non teredinoſus, doronicum, dictãnus uulgaris, fœniculum, glycyrrhyza, gentiana, gramem, hermodactylus, iris, Illyrica & Florentina, meum, radix mandragoræ, nardi, œnanthes, petroſelini, plantaginis, phu, rubiæ, ruſci, raphani, rhapõtici, zingiber, zu rũbet,

rumbet. ſic herbæ acres & aromaticæ, ut hyſſopus, thymus. niſi mouere menſes, aut urinas uolumus, & ob id diutius terimus.

In ſumma, quæ diu coqui poſſunt, debent etiam & teri: quæ parum diu coquenda, parum diu terenda: quæ mediocriter illud, hoc mediocriter ferunt, ob id trituram nonnihil clariorem tibi reddet coctionis cognitio.

Nec te moueat quòd quædam audis parum & mediocriter, uel multum & mediocriter terenda. Nam cum huius medij magna ſit latitudo, in ea quædam ſunt extremis tam propinqua ut uix ſecerni queant. Sic agaricum mediocrem ſuſtinere triturã Meſues ſcribit, alijs placet paucam, non tamen pauciſsimam. Qua ratione etiam de primarũ qualitatũ ordinibus diſsidia ſcriptorum illuſtirum concilianda ſcripſimus in methodo medicamenta componendi.

Quedam tenuiſsime ſunt terenda, ut promptius id actu fiant quod eſſe poteſtate dicuntur, ut quæ celerius in partes omnes afficiendi corporis permeent ſiue fermentationem (ut dicunt) quærimus, ſiue firmationem & robur, ſiue materiarũ inciſionem, tenuationem, terſiornem, uacuationem per urinas, menſes, ſudores, inſenſilem tranſpirationẽ. Sic cordi, hepati, & partibus cæteris internis, prẹſertim longe ab ore diſsitis roborandis idonea. ab his uacuatura, obſtructiones liberatura, urinas aut menſes motura tenuiſsime pulueramus, ut eſſentiæ quadam tenuitate inde acquiſita, & corporis ſui mole exigua promtius per oſcula uaſorum anguſta, & per corporis habitus poros ſenſum latentes permeent, agãtq;

citius quod agere nata ſunt, Ob id ſpecies omnes in hiera Gal. picra molliſsime terentur, & cribro ſerico cernantur, ut aloes & aliorum uis in anguſtos uentriculi & partium uicinarum meatus penetret. Sic in theriaca Mithridatio, aurea Alexandri antidoto, & ſimilibus polychreſtis compoſitionibus leuiſsime terenda, ut promptius in ſe agendo & patiendo, uelut fermententur citius, & ſint uſui. Dum enim recentia ſunt hæc opiata medicamenta, ſtupefaciendi uim præpollentem retinent. Non tamen omnino tenuiſsime ſunt pulueranda: Nam ſic eorum uis aromatica exhalaret.

Omnia ſtupefacientia dictis Antidotis, uel alijs miſcenda, aut etiam per ſe utenda, ſunt tenuiſsime puluerenda, ut in paruos meatus & longe poſitas, profundaſque partes ſtupefaciendas penetrare aut pertrahi poſsint.

Affectibus hepatis puluerata tenuiter debentur, tenuius lienis, tenuiſsime renũ & ueſicæ affectibus, ut per ora uaſorum anguſta ſubeãt. Sic thymus, aſarum, cuminum, & ſimilia tenuiſsime teruntur in aurea, in hæmagogo, in diacurcuma maiore, in dialacha maiore, & alijs ſimilibus: in aluum uerò ſubducentibus dioſpolitico, confectione Hamech, electario Indo maiore craſsius eadem ſunt terenda. Omnino etiam tenuiſsime puluerentur debita affectibus oculorũ, ne ſi craſsiuſculus ſit puluis, aſpera inęqualitate, & attactu oculi tunicas eximie ſentiẽtes dolore afficiat: pręſertim ſi metallica ſunt, aut lapides, aut ſimiliter dura & ſicca corpora. Saccharũ enim candum, bolus Armenia, etiam ſi minus exacte trita oculo im

ponun

ponuntur, humore ex ipſo de lachrimante mox ſoluuntur.

Terenda quoque in puluerum mollisſimum, quibus craſsius tritis uis noxia & malefica, ineſt, ut ea terendo uaneſcat, ut in colocynthide. Craſsius enim trita cum ſit, ſpongioſa, humore ſuperfluo imbuta tumeſcit, negotiumq́ue tunc magnum faceſsit pondere, mole, morſu partibus quibus incubuit. Quæ incõmoda puluiſculis eius accidere nequunt, quia humoris non ſunt capacia. Craſsius tamen terenda cũ in trochiſcos alandal eſt formanda, ſed ter quater puluerandi trochiſci & reformãdi, ut ea tenuiſsime tandem pulueretur. Eadẽ ratio eſt de agarico, ſubſtantia illi ſimili. Sed cum ſit non paulò clementior, trituram minus accuratam poſtulat.

Rha barbarum quoque curioſe terendum, quando uiſcera aſtringendo roborare, aut etiam urinas mouere oportet, uti & myrobalani.

Quædam craſsius terenda, quæ in uentre diutius morari uolumus, nec promptè uaſorum ora ſubire: ſic purgantia medicamenta craſsius teruntur, ut in uentrem partem minus principem, & uacuationi expoſitiſsimam ex corpore reliquo trahant. Non autem ad partes principes tota ferantur, eaſque offendant cũ ad has facultate, aut ſaltẽ uapore ferri, uel quod plurimũ ſit, portione pauciſsima ſufficiat.

Craſsius etiam teruntur, quorum uirtutem multa tritura diſsipari metuimus: ſic ſcammonium uim purgatricem multa tritura perdit.

Eadẽ ratione ſtomachica craſsius terenda, ut mora in uentriculo lõga coctionẽ felicius iuuent, neque

cibo facilè uis eorum obtũdatur. Quæ pręterea sunt aromata uirtutem colato datura, & odoris ac saporis gratiam non auctura substantiam: sic cinamomum negligentius terimus, quo quæ colantur aromatizamus: & cardamomum: zingiber, caryophyllum, macis, lignum aloes, spicam, crocum negligentius teris, per hæc & pannum rarum colaturus œnomeli.

Quæ item flatus dissipatura sunt, eadem ratione crassius pulueranda sunt, ut in diospolitico seu diacymino simplicia ut purgẽt, & diutius inflatus agãt, licet tardius & imbecillius quàm si tenuata magis essent. Id quod si fieret, parum diu flatus dissiparent, tum quod uires citius eis frangerentur, tũ quod per urinas mox secederent easque mouerent, cum calida sint & tenuia.

Diosc. Gal. lib. 4. c. ph. p.

Quædam præterea tantum crassius sunt fragenda ad ustionem futuram, ut lithargyros urendus frangitur in partes magnitudinis iuglandis, lapis phrygius urẽdus in partes nuci auellanæ æquales.

Quædam etiam teruntur ut purius lauentur, de quibus in lotionibus abunde.

Ex his patet eadem medicamenta, nunc tenuius, nunc crassius terenda pro uarijs medicorum scopis, ut rha barbarum, asarum, nitrum, thymum, calaminthen, irin, hyssopum, pulegium, origanum, cuminum, curiosissime teri uolumus cũ Galeno & Mesuæ, quando his urinas mouere nobis studium est: negligenter uerò, cum aluum mouere cõstituimus.

Sic scammonium, colocynthis, & alia ualenter purgantia, nunc crassius cum illud in pilullas, hæc in

trochiſcos tranſit: nunc tenuius ob dictas prius rationes. Rha barbarum tamen ferè tenuius teritur, ut colocynthis tenuiſsime, cum mox & citra aliam per trochiſcos trituram ſumēda. Scammonium quoque craſsius teritur, ſi coquendum eſt cum alijs, aut diu ante uſum ſeruari debet medicamentum. Idq́ue ne uis eius coctione per ignem aut longam fermentationem exhalet.

Et quæ partes remotiſsimas petere uolumus, leuiſsime: ſi eadem uētriculo, inteſtinis, & primis uenis, hærere diutius, craſsiuſcule terenda ſint.

Ex his omnibus ſimplicium ſimul terendorum ordo quidam inſtituitur, ut prima inijciantur mortario & terantur craſſa, dura, lenta, ut radices, baccæ quædam. Semina prope omnia, ut quæ etiam glutinoſa medulla conſtant. Paulò poſterius aromatica etiam æque teri contumacia, ut iuncus odoratus, calamus odoratus, zedoaria, zingiber, galanga, iris illyrica & Florentina, ſeu noſtras alba, coſtus, & cardamomum, carpobalſamū, cubebe, piper, nux moſcataq́. Poſt hęc autem ſimul cū his xyloaloe, xylobalſamum, caſia, cinamomum, caryophylla.

Deinde ſucci, liquores, lachrimæ puluerabiles cū alijs de quibus ante, & quæ cum quibus aut per ſe terenda ſint, diximus.

Semina uerò oleoſa, ut cucumeris, cucurbitæ melonis, citrioli, cnici, cydonij, piſtacia, ſtrobili, amygdalæ, & ſimilia ſunt excorticanda, deinde incidenda ſcalpro, ut mox audies, ne puluerem reliquum glutinent, & per cribrum tranſmitti prohibeant.

Mineralia etiam ferè per ſe & ſeorſum teruntur,

affusa interdum ob eorum siccitatem aqua pauca, ne substantia eorum tenuior euolet, aut uis exhalet, ut ante docuimus. Chalcitis autem, chalcanthum, æru go, sulfur, sandaracha, & alia quædam adhuc nonnihil humida, humectari nolunt.

De succis, liquoribus, lachrimis, & animalium partibus abundè prius est dictum.

Mortarium papyro uel corio etiam interdum duplici est tegendum (ut in Theriaces compositione diximus) interdum ne puluis tenuior, præsertim preciosus foras euolet ac pereat: interdum ne is qualitate malefica præditus nares batuentis mordēdo male habeat, ut in Euphorbio & Turbith, & alijs non paucis euenit.

Ad trituram præparant, uel trituræ loco sunt attritio in cote medica, mansio, sectio, fractio, rasio, limatio, raptura.

Atteruntur in cote medica (qualis est tonsoria) cū albuminis oui liquido, uel lacte, uel succo rosarum, uel seminis fœnigræci, aut cydoniorum, aut maluę, aut althæę, ipsa collyria sicca, siue iam in pastillos formata, siue adhuc integra: sed tamen atteri apta, ut materia hæc tenuior & mollior contactu suo dolentem oculum non exasperet.

Ad attritionem confricatio amyli, aut cerusæ ad cribrum facta ut puluerentur, est referenda.

Manduntur ad oris partium, faucium, asperæ arteriæ, pulmonis, œsophagi, uentriculi affectus. ut ad dentium dolorem uinca, ligustri folia & germina, radix chelidonij, plantaginis, anemones, Galeno manduntur in simplicibus.

Secantur

Secantur radices craſsiores, longiores herbæ, uirentes ambę aut ſiccæ, & flores magni, ut nympheæ, roſarum, croci, & medulla colocynthidis, & acacia noſtras, & troch. Galliæ: & capillatia, ut ſericum, pili, lana: & ligna, ut giacum, ſantala, berſilium: & ramenta & uelut bracteolæ ferramento, abraſæ, cornuum, ungularum, oſsium, eboris, pudendorum, coriorum, ichthyocollæ, taurocollæ, & ſimilium.

Secantur autem quouis ferramento incidēte & forficibus: ligna autem etiam ligneo piſtillo acies ferreas acutas habente. Horum uerò quædam poſt ſectionē in decocta & infecturas ueniunt, ut gaiacum, berſilium, & quæ ex alijs uoles. Alia, ut felicius & citius pulverentur, ante raduntur, poſt ſecantur. Sic de fractione, raſione, roſione, raptione, limatione cenſendum eſt. Ea ſcilicet nunc ad trituram interuenire, nunc ad coctionem tantum, uel uſum alium.

Scalpro autem ſutorio huc illuc inclinato identidem ac reclinato, uel cultelli uerberatu crebro, uel duobus tribuſue cultellis inter digitos manus, uel alterius tantū, uel utriuſque pręhenſis incidūtur minutiſsime ſemina, oleoſa & maiuſcula quia ſub ictu piſtilli lateſcūt & pingueſcunt. Incidūtur autē aut per ſe prius tamē depellata, aut cū pauco ſaccharo, ne etiā ſi immodice pingueſcāt & oleoſa fiāt. ſuppōitur autē ijs folium papyri purū, ſępe mutādū quādo ſcilicet iā diſciſſum eſt, & huic folio lignū læue & politum.

Sūt uerò ſecāda hoc modo ſemina cucurbitę, cucumeris, melonis, citreoli, bōbacis, ceraſi, pruni, amygdalarū, piſtacior, ſtrobūlorū, anacardorum, balani myrepſicę, caſtanęę, auellanæ, iuglādis, tribuli

aquatici, cnici, ſtaphydis agriæ, quæ aliter quoque teri poſſe prius docuimus in ſeminum tritura uniuerſali,

Dactylos quoque intus & foris curioſe purgatos ſimiliter incidimus, ſi cōdita cardiaca ingrediuntur.

Eſt tamen quando eos negligenter inciſos cū aliis ſiccioribus terendos iniicimus, præſertim ſi pauci ſunt & multum ſicci. aliquando tantum aceto horas aliquot ut 12. maceramus, terimus, per cribrū cochleari, uel manu impellēte cernimus, ut in diaphœnico, in quo etiam amygdalas cultello depellatas cū dactylis aceto maceratis quidam terunt & cernunt.

Frangimus manibus tenera & minuta, ut herbarum pugillos intorquendo digitis abrumpimus, & radices puſillas & fragiles, cortices parum frangi cōtumaces. Aegre enim fragilia ferramentis ſecamus, aut piſtillis tundimus.

Radūtur ut ante dixi ebur, cornua, & ungulę, pudenda ſiccata, coria ſiccata, ichthyocolla, taurocolla ſiccior, lignum gaiaci, berſilium. & quædam alia ut facilius uel coquendo uim ſuā humori cui incoquuntur, impartiantur, uel terantur. Raditur & cortex turbith exterior, donec album appareat, Meſuæ. Sic radix glycyrrhizæ, ante trituram raditur, & aliæ radices, & ipſarum ut aliorum cortices. ſed id ad purgationem magis partinet, de qua poſtea decimus.

Raduntur quoque rapaci ſerra, lotus, lignū gaiaci, buxum, ſuber, ebur, & dura alia quæ etiam dum ſerra uulgari ſecantur, ſcobem reddunt non diſsimilem illi quam rapaces ſerræ ac ueluti rudes & craſſę limæ elidunt.

Ferri

Ferri prætereа albi lamina tenui curuata, foraminibus multis exaſperata cõminuimus affricãdo agaricum, nucem moſchatam, zingiber. Mala item cydonia, ut ſucci hoc plus reddant, quàm ſi in mortario terantur.

Limatur prẹterea aurum, argentum, æs, ferrum, chalybs, plumbum: quædam ut urantur poſtea terantur: alia ut etiam citra uſtionem in uſum ueniant, ut aurum, argentum. ſed horum duorum limaturæ loco ſatius eſt auri & argenti foliis uti. Limãtur quoque ligna prædura, gaiacum, ſantala, berſilium, oſſa cranii humani, dentes & maxillẹ lucii, dentes apri exerti, & caſtoris, cornua cerui, capri, rhinocerotis, & ungulæ quorundam ex his, ac ebur. Pudendum quoque tauri, cerui, ichthyocolla, taurocolla, quæ etiam radi & ſecari docuimus.

Raſio autem limationi finitima eſt, ſed ramenta ſunt maiora limaturis, quia horum inſtrumẽta ſunt inſignius ſed rarius dentata quàm limæ. Radẽdi quoque modus eſt alius in lignis edolãdis. qui ad triturã quoque & coctiones uſui eſſe poſsit.

DE CRIBRATIONE.

HIS terendi differentiis ordine optimo ſuccedit crebratio, qua purum & minutius ſecernimus, quomodo piſtores ſimilaginem, & farinæ florem puriorem ac tenuiorem à furfurea & craſsiore ſeparant. Cribrationis ratio eadem eſt quæ trituræ, ob idquæ tenuiter pulueranda, tenuiore cribro ſunt cernenda: quæ tenuiſsime, tenuiſsimo, ut pulue-

pulueres dicti cordiales cribro sericeo, tafetum uocat uulgus, inter manus agitando cribrantur metallica ad oculos tenuissime terenda, & cribro tenuissimo cernenda: sic urinas mouentia, obstructiones liberantia. Contra uerò quæ aluum mouere & purgare uolumus, crassius terenda, & cribro crassiore ac rariore cribranda sunt. Et quæ per se teruntur si cribrãda sint, per se cribrantur, ut metallica quę alijs mista citius, & ante iustã puluerationem descẽdunt.

Cribramus autem interdum ad trituram meliorem, frequentius ad misturam aptiorem rerum iam mole minimarum. Quæ enim cribrum non permea uerunt, trituræ redduntur: quæ crassius terẽda sunt rariore, ut dixi, cribro cernenda: quæ tenuius, densiore. Vnde uaria cribrorum multitudo fuit necessaria. Quædam enim cortice tiliaceo, angusto, sed ęquali, cancellatim cõnexo constant cribrando scobe gaiaci, uel agarico infectorum, & similiter crassiuscule tritis idonea. Vidi & ex assiculo terebella passim pertuso cribrum argillæ colandę idoneũ. alia his minus lata habẽt foramina, neque ut hęc quadrata sed rotũda, uel oblõga in pergamena circulo ligneo sub suta, quibus triticũ, hordeũ & alia cerealia, sępe etiã legumina seminibus alienis, sed minutioribus purgamus. Hęc enim per lata foramina ob paruitatẽ facilè descẽdũt semina bona foraminibus maiora retinẽtur

Alia seta equina in telę modũ cancellatim cõtexta constant, circulis duobus ligneis utrinque tensa, quorum inferiore hæc pręhendũtur, atteruntur, & impingũtur: superiore uerò materiæ cribrandæ continentur, horũ uerò cribrorum copia & differentia

magna

magna eſt, & uſus plurimus. Quędã enim ſolum in medio ligneorum circulorum habẽt uelut telã illam equinã, & his manu tãtum molliter ſuccuſsis puluis in ſubiectum catinum ligneũ, uel papyrum deſcẽdit, ſuperna eius parte interim papyro tecta ne puluis euolet. Eoque utimur in pulueribus parũ pretioſis.

Alia pręterea fundum & operculum habent exemptile, ſed utrunque corio ueruecino clauſum. illo puluis per cribrum tranſmiſſus excipitur, & probè ne exhalet aut euolet cohibetur, hoc ne portio cernenda exhalet, aut euolet, prohibet. In his uerò multæ ſunt in raritate & denſitate differentiæ, quarum ſingularum ſuus eſt uſus, non modo ad medicamẽtorum terendorum genera, ſed etiam ad componendorum ſpeciem uariam conſtituendam.

In his item quædam telæ equinæ loco ſericum habent (tafetum uulgus uocat) & id uel album pulueribus electariorum alborum, ut diatragacanthi diairis deſtinatum: uel rubrum debitum, pulueribus electariorum rubrorum, ut diarhodi, dia trium ſantalorum, diacube, diamargariton.

Vſurpatur itaque id cribrorũ genus alijs pretioſius, ad pulueres etiam precioſos, & ut uocant cordiales. neque ut præcedentia ſetacea ligneę menſæ, aut alteri ſolido corpori uiolentius impinguntur ſuccuſſando, ſed manibus tantũ molliſsime uerſantur, ut ſine uiolentia puluis tantum tenuiſsimus deſcendat.

Eſt etiam linteum magis minus, rarum, denſum, cribri loco in metallicis præſertim, & terreis corporibus: Latius autem, id eſt, remq́ue cernandam comprehendit, ac inter pyxidis alicuius lignæ

uel al-

uel alterius. ſed grandiuſculæ operculum & corpus concluditur & cōſtringitur, deinde una manu ferè uiolentius ſuccutitur ſuper abacum pharmacarium, uncia uel ſimili pōdere, ſed plumbeo in linteū etiam prius immiſſo, ut id ſuo motu & pōdere res has cer ni difficiles, acceleret. quem cernendi modum cicotrinizare uulgus uocat, uoce ex κοσκινίζειν, id eſt, cribrare corrupta, & in id contorta.

Vt autem radices, herbæ, ſemina, fructus, & alia plæraque cruda & cocta teruntur, etiam cribrātur: ſed ferè ui manus aut cochlearis quo modo caſsiam & thamar indos ſine tritura cernimus: ſic radices eryngii, ſatyriorum, raphani, dracontii coctæ, tritę, cribrantur in diaſatyrio.

Sed hæc cribratio immoto fit cribro, quæ uerò puluerum eſt cribratio ferè fit cribris abaco incuſsis ualenter, ſed numeroſe, ut taratantara audire uidea ris. Alia cribro manu ſuſpenſa agitato, alia ut cardia ca cribro inter manus uerſato, non in abacum incuſ ſo, ne etiam horum partes craſsiuſculæ ui impactæ per cribrum permeent. Alia pyxide duro corpori manu una ualenter alliſa.

Cerusa & amylum, & ceruſa ſerpentaria cribro affricantur manibus: ſic quæ citra triturā cernūtur.

Quæ autem cribrum non ſuperauerunt ob craſ ſitiem, teruntur donec ob tenuitatem tota cernātur: niſi quod dum paucisſimum ſuperat, idque tenuiſsimo proximum, cæteris iam cretis commiſceri ſolet aut ſeruari, ut aliis eiuſdem generis, ut poſtea teren dis & cernendis iterum miſceatur.

Colatio cribrationi licet genere & natura ſit affinis, quia

nis, quia tamen non eſt ſiccorum, ſed magis liquido rum ob id in alium locum referenda fuit tãquam diſ ſolutioni, coctioni, infuſioni, clarificationi, & aliis plæriſque præparationum differentiis neceſſaria.

DE DISSOLVTIONE.

DISSOLVTIO autẽ ſeu dilutio tritura quædam eſſe uidetur, quod per hanc medicamẽta tam ſimplicia quàm compoſita læuia fiant, ſed adiecto humore aliquo, non etiam ſicca permaneãt ſi prius erant, ut ſe ad trituram habeat hæc, quomodo colatio ad cribrationem.

Solutio igitur ſeu diſſolutio, ſeu dilutio eſt medicamẽti uel ſimplicis, uel compoſiti conſiſtentia craſſioris in humore quopiam idoneo facta reſolutio in conſiſtentiam, uel mediocrem, uel paulò hac craſsiorem aut liquidiorem, pro medicamenti ſoluendi, & humoris ſoluturi quantitate & conſiſtentia, & aliis medici ſcopis.

Quod enim minus erat craſſum & humore perliquido, eodemq́ue largo eſt ſolutum, erit liquidius, contrarium craſsius.

Huius autem diſſolutionis multæ ſunt cauſæ. nũc enim diſſoluimus ut medicamentũ facilius & iucundius deuoretur, & citius diſtribuatur & ſubducatur. cum facilius ſit & iucundius ſumere liquida quàm craſſa: ut facilius & gratius eſt impleri potu quàm cibo. Sic opiatas caſsiam & alia plurima quotidie diſſoluimus.

Nunc ut aliis ad cõpoſitionem prõptius miſcean

tur, &

tur, & unà cum his aut etiam per ſe coqui poſsint, quod ſicciora ipſa promptè urerentur, ſic ſuccos, liquores, lachrimas frequēter diſſoluimus, ut euphorbium recens oleo diſſoluitur, Vetus autem fortaſſe non diſſoluitur Meſ.

Nunc ut in partem affectam poſsit medicamentum penetrare, aut illi aplicari & adhærere. Sic in aurem inijcienda, in inteſtina, in uterum, in ueſicam in ſinum aliquem liquidiora reddimus.

Sic ladanum oleo largiore ſoluimus in capillato aut etiam modice tonſo quàm in raſo.

Nunc ut colari & colando purgari ab excrementis poſsit, ut liquores aceto uel alio humore idoneo ſoluti colantur, & purgantur, hammoniacum opopanax, galbanum, ſagapenum: Sic ſucci ſiccati, gummi, reſinæ recentes aliquando & ueteratæ ad electariorum mollium, catapotiorum, linimentorum, unguentorum, ceratorum, emplaſtrorum miſtionem, ſed lachrimæ reſinoſæ, oleoſis: gummoſę, aquoſis humoribus melius ſoluuntur: uel ipſe recentes alia ſicciora diſſoluunt, ſed ut dixi ſimilia magis, idq́ue dum molle medicamentum eſt futurum, in quem uſum multa quoque huius generis coquuntur. Eadem portione parua cum multis ſiccioribus teruntur, ut in puluere hieræ diacolocynthidos.

Lib. 8. c. ph. p. Lycium aqua diluitur Galeno ad hęmorrhagiam.

Pix liquida cum melle lingitur.

Lib. 4. c. ph. p. Tragacantha in oui albumine ſoluitur in arteriacam.

Fel ſcari piſcis cum myrrha ſtacte miſcetur, ſtomatica medicamenta diſſoluuntur aqua uel mulſa ad garga-

gargarizandum, diſſoluuntur humore quouis & ſine calore, promptius cum calore.

Bolus Armenia uera, terra lemnia uera, calx, ſal, ſaccharum, ſaccharata omnia, manna, ceruſſa poſt longam uelut bullationem, chalcitis, chalcanthum, ærugo, rubigo: ſed hæc oleo citius molleſcit.

Diſſoluuntur aceto forti, præſertim diſtillato uel ſucco limonum uniones ſeu margaritæ. Teſtæ ouorum, lapides renum, ueſicæ. coralium utrunque, eaque pòſt ſiccata promptè friantur. Præcipitatum & ſublimatum & cinabrium, & in argentum uiuum redeunt.

Etiam aurum & argentum & metalla alia ſuis ualentibus aquis diſſoluunt chymiſtæ.

Soluuntur ergo ſimplicia quidem hammoniacum, ſagapenum, galbanum, opopanax, thus maſculum, opium, ſcammonium, aloe, hypociſthis, ſuccus glycyrrhize, piſſaſphaltum, mumiam intelligo. Hæc in ſucco porr ſoluuntur in pilullis fœtidis, in ſucco braſſicæ in pilullis ex opopanace

Aqua ſimplici, aqua uini, uino, aceto ſimilibus & his frigidis, ſed longiore tempore quàm calidis. Feruentibus enim his humoribus prædicta cito ſoluuntur: priora quinque in lacteum quendam ſuccum, poſteriora totidem in nigrum.

Opium ſoluit ſaxa Galeno in trochiſcis dia opiu.

In oleo frigido prædicta etiam horis 6. non molleſcunt quidem, in calente opium, ſcammonium, aloe, hypociſthis, ſuccus glycyrrhizæ, etiam ſoluuntur, cætera molleſcunt tantum, poſt ea durantur præſertim hammoniacum. In eodem oleo & prædictis humoribus etiam calentibus

ladanũ

laudanum, maſtiche. Myrrha bdellium, ſarcocolla, ſtyrax, gummi arabicum. Sarcocolla in aqua roſaſarum diſſoluitur in pilullis ſarcocollæ.

Caſtorium, mumia, molleſcunt ſtatim: tragacantha tardius. ſed in oleo hæc mollita nõ multo poſt dureſcunt præter maſtichen, quæ ſoluitur in oleum, nec ad naturam reddit niſi igne ualẽtiore coquatur, ut decet oleum maſtichinum.

Acacia noſtras, ſulfur, gagates in his omnibus humoribus etiam feruentibus, nihil mutantur. ſed acacia paulatim piſtillo ex humore aliquo friata ſoluitur, ut ſucci alij & liquores, ſulfur & gagates igni liquantur, ut liquores omnes, opiũ, ladanum, chalcitis, chacanthum, alumen omne, xylaloe uera, unguis odoratus.

Soluuntur humore quouis calido chalcanthum, chalcitis, & hæc etiam aceto frigido.

Erugo, ſori, nitrum, alumen, in aceto frigido non liqueſcunt, ut nec creta: ſed hęc multum diuque feruet, fitque multo fragilior, ut & prædicta.

Sccharum, manna, quouis humore ſoluuntur. Saccharum autem ad ſyrupos, iulepos, apozemata, electaria ſolida, penidia, trochiſcos, & alia opera plurima uarie ſoluitur, ut in antidotis Meſuæ leges. Saccharum aqua & melle ſoluitur Meſuæ in diazingibere. Manna uerò fere ſoluitur iuſculo calente. & colatur, ad foliorum laricis in qua frequentior colligitur, & aliorum excrementorum ſeparationem.

Manna, caſsia, thamar indi in ſuccis purgatis diſſoluuntur & colantur in diamãna, & in aliis, mellius ſic miſcentur quam coctione. Manna diſſoluitnr in

succo

ſucco roſarum rubrarum in altero mannæ. Moſchus, ambra, caphura, ferè humore aliquo ſoluta alijs miſcentur.

Tartarum uſtum, in oleum ui frigidi ſoluitur, alio ſolutionis modo.

Sed uide ne dum acetum uel humorem alium quo hammoniacum uel alium liquorem ſoluiſti, coquendo conſumis, fallaris. Nam ſæpe humorem alium ex ſe remittunt: quem ſi conſumere pergis, ipſorum liquorum humidum conſumis: fiuntque hi ſiccisſimi, & exucci, & emplaſtro ob id inepti.

Quæ uerò compoſita quibus humoribus ſoluantur, non eſt operis præſentis docere, ſed ad modum componendi ſingula medicamenta pertinet.

Compoſita tamen plurima, ut electuaria, purgatoria cum aut ingrata ſint aut ęgre deuorantur, aut citius deſcendere uolumus, neque nauſea metuitur, ptiſſanæ aqua, hydromelite, uino, uel alio humore idoneo diſſoluimus. Trochiſcos in cote medica ex humore idoneo etiam in collyria humida ſępe diſſoluimus, eclegmata in ore ſaliua ſoluuntur.

Ex his conſtat ſolutionis nomen hic minus late patere quam cap. 6. lib. 4. metheororum, ubi ad mollitionem & liquationem quoque extenditur.

DE MOLLITIONE.

MOLLITIONE ſolutioni & liquationi proxima, fit cum medicamenta tam ſimplitia quam compoſita redduntur molliora, idque uel affuſo humore aliquo ſed pauco, uel ſolo calore

nostro solis, ignis id uulgus malaxare uocat, uerbo detorto ex futuro μαλάξειν, uerbi μαλάττω.i. mollio & subigo: quę duo per malaxare etiã intelligunt. nec eo libenter utuntur alibi quam tum in catapotijs cum succo aut syrupo aut humore alio remolliendis & subigendis, tum in amplastris oleo, adipe, uel simili emolliendis.

Calore mollescunt cornua, ungulæ, pili, succi, liquores, lachrimæ ut etiam digitis calentibus tantum tractatæ, ceræ modo ductiles fiant tanquam à frigido congretæ non solum sicco duratæ. Calore modico mollescit ferrum, & alia metalla immodico liquantur.

Zitho (qui potus erat Alexadrinorum, nostræ ceruisiæ similis) ebur mollescit.

Vniones, corallia aceto distillato mollescunt, & ut dixi soluuntur.

DE DVRATIONE.

DVRATIO mollitioni contraria nobis interdum est in usu in conditis electarijs, ceratis, emplastris, gelatinis ut uocamus. Ea autem fit nũc mistis siccioribus, nunc multa coctione, nunc frigore coagulante. De siccatione autem postea fusius agemus adhibenda medicamentis plurimis non ut durescant, sed ut seruari posint & ob causas alias inibi dicendas. De calfactione quoque & refrigeratione paulo post dicemus, quarum tractatio durationem abunde illustrabit.

De liquatio-

DE LIQVATIONE.

LIQVATIO seu fusio est eorum quæ à frigido concreuerunt in liquidiorem & fluxilem consistentiam à calore facta resolutio: ita, ut quæ à frigore imbecillo aut non diuturno sunt concreta, ut mel, cera, oleum hibernum, butyrum, adipes, medullæ: resinæ à calore moderato glaciei niuis & grandinis modo liquentur. Quæ uerò à uehementi & diuturno frigore concreta obriguerunt ægre multo calore funduntur, ut aurum, ferrum ægerrime, argentum, æs facilius, stannum his facilius, facillime plumbum, stimmy, arsenicum, sandaracha, sulfur, alumen omne (quanuis scissile tantum mollescere uideatur non etiam liquari & fluere) calcitis, chalcanthum, misy & ærugo tardius, tardissimè sori (quia terreum & saxeum) ut lythargyros. Is tamen cum ærugine uel oxelæo duplo citius liquescit quàm cum hydrelæo duplo.

His promptius, liquantur gagates, succinum, unguis odoratus, id est blatta bizantia, asphatum, pissasphatum (mumiam intelligo) xylaloe.

His promptius, ladanum, Oesypus, castorium, sanguis hirci, gummi arabicum, tragacantha, cancamum, caphura, myrrha, bdellium, styrax, mastiche, sarcocolla, gummi hedere, iuniperi, cerasi, pruni, amygdalarum.

Resinæ his facilius. Aeque autem facile liquores opium euphorbium, hammoniacum, sagapenũ, galbanum, opopanax, scammonium & succus glycyrrhize, hipocisthis, aloe, elaterium, lycium nostras.

Cera omnium facillime. Mel, aeromeli ſeu manna, ſaccharum, humore etiã frigido ut ſal ſaluuntur.

Acacia noſtras & ſæpe non liquantur, humore aliquo cum piſtillo, aut cochleari aut manu paulatim ſoluuntur.

Prædicta quoque omnia ſuccos, liquores, gummia, reſinas intelligo, calenti humore, ut dixi molleſcunt: quædam etiam ſoluuntur: non nulla item liquantur.

Ambra minutim conciſa liqueſcit Meſuæ in E. diaccocupaphices.

Porrò liquationis neceſsitas magna eſt ad miſtionem electariorum, catapotiorum, unguentorum, ceratorum, emplaſtrorum, & reliquorum prope compoſitorum.

Quoniam in ſuperioribus præparandi differentijs uirium caloris, frigoris, humectationes, & ſiccatonis meminimus, & in ſequentibus eorundem mentio frequens nobis eſt futura, prius de his eſt nobis agendum, quam ad infuſionem, coctionem, aſſationem, uſtionem & alia multa, caloris & aliarum primarum qualitatum opera, tranſeamus.

DE CALFACTIONE.

De calfactione autem agemus non quatenus ſoluit, mollit, liquat, coquit, aſſat, urit, uel aliud inſigne opus præſtat, ſed quatenus calorem rebus prębet moderatũ, miſtioni neceſſarium, uel etiam alicui præparationem differentiæ, uel ipſi denique medicamentorum ſimplicium, uel compoſitorum

ſitorum uſui dextero.

Calefit in ſole meridiano acopum, Galeni populeum lib. 4. ſanit. tuendę, ut fermententur & probius miſceantur eorum uires.

In ſole teri uult Galenus metallica, uel lauanda, uel in aliud utenda.

Colanda calfactione tenuantur, ut promptius permeent: frigida enim uelut concreta non percolantur, niſi erant multum aquoſa & liquida, ut oxymeli Galeni, calidiora autem cum ſordibus tota colum penetrant, niſi ſint glutinoſa. Talia enim multum calida colanda. Tepidam damus aquam, ut ſit uomitoria.

Calidas modice damus potiones medicas non ſolum purgatorias, ſed etiam corpus firmaturas, ureticas, menſes aut ſudores moturas, obſtructionem uiſcerum aperturas, præſertim cœlo frigido & uentriculo frigidiore natura, aut ex morbo.

Calefacimus aquam & alia omnia quæ aqua fluente, aut niue circumpoſita uolumus frigidiora reddere, quòd in humorem calore rarefactum frigus ſe altius inſinuat ut ferrum candens aqua frigida & aſtringente temperatur, ut ſit durius.

Calfacimus modice infundenda, ut uires ſuas promptius in humorem cui infunduntur tranſmittãt. Calfactus enim humor tenuatur & infuſa res rareſcit. quibus fit, ut eorum uis calore promptius trahatur, Alia prope innumerabilia calfactione egent, ſed admonendi gratia magis quàm docendi calfactionis, refrigerationis & humectationis meminimus: ſiccationis autem maior eſt neceſsitas.

Refrigeramus aqua fluente, aut niue, aut glacie etiam prius calefacta, quæ febrium uehementiæ, aut aëris intemperiei callidæ opponimus pocula medicamentoſa. Et quæ à frigido cogi uolumus, ut ius carnium glutinoſarum in gelatinam uulgo dictam.

Refrigeramus omnia calore præparata priuſquam reponamus.

Refrigeramus quæ calore ſoluta frigore uolumus concreſcere, & dureſcere, ut electaria ſicca, cerata, emplaſtra.

Quæ calfaciunt, & refrigerant etiam per accidẽs ſiccant, ob id ordine bono iam deſiccãtibus agamus.

DE SICCATIONE.

SICCATIO eſt comſumptio humiditatis, aut noxiæ, aut excrementoſæ, ob id nauſeabundæ, uel promptè putrentis, uel puluerari prohibentis, uel caliditatem quæſitam obruentis. Abſumitur interdum, & naturæ humiditatis aliquid, plurimum autem in aſſatione & uſtione.

Scillæ partes maximè mediæ direptis uiuo tenus tunicis, fruſtatim conſectæ coquuntur, mutata ſæpe aqua, donec ipſa nec amaritudinem, nec acrimoniam habeat, traiectaque lino fruſta illa ſic, ut ſe non contigant ſiccantur in umbra dies. 40. His ſegmentis ad oleum, uinum, acetum, ſcillinum, utimur. Hęc Dioſc. ubi neque cultri ex ligno pini uel cureſsi ſcillam diuiſuri meminit, neque acus ligneæ, cum Meſuæ in aceto ſcillite, nec medium eius abijciendum iubet, (quod hodie ſolenni quodam more fieri ab omni-

omnibus uideo) ſed tantum tunicas externas ad uſque uiuas & integras.

Triticum electum negligenter tritum aqua per noctem maceratum, poſtridie manibus expreſſum reddit cremorem: qui dum recederit, inclinato uaſe quod ſupernatat ſenſim effundendum, reliquum bombace uel ſole ęſtiuo mox ſiccandum, ne aceſcat: repoſitum operculetur metu uermium: hoc amylum, hieme igni ſiccetur. Sic ex oriza & hordeo, & alijs fieri poteſt.

Roſæ mediocriter apertæ ſereno cælo mane lectæ eodem die ut ſunt ſiccentur ſole, ſi potes, ſæpe uertendo. Nam uix umbra ſiccauerit, quanquam id eſſet optatius, ſiccatas auelle, & recunde uaſe uitreo operculato, ut odor & color perſeuerent. Meliores montanæ campeſtribus & minus minuuntur ſiccando, cum ex harum libris decem ſiccatis libr. unica ſuperſit quibuſdam. idem de uiolis. Scilla ſiccãtur in eclegmate Meſuę ad aſthma. ad ſaccharum roſarum & uiolatum, roſas & uiolas modice ſiccat Meſues, hyſſopus in eclegmate ſano, menta in ecleg mate aromatum, ruta in altero diacymino Meſuæ, ut in Galeni dioſpolitico, ſed modice. Nam ſuprà modum ſiccata, acrior, amarior, calidior euadit. non ſic cata flatus minus diſcutit, quia humorem quedam excrementoſum nondum percoctum retinet. lib. 4. ſani.

Herbæ item reliquæ umbra ſiccantur, uiſi utendi neceſsitas cogat te quaſdam igni uel ſole ſiccare. Mam in manipulis ligatæ, in granario penſ· ſiccantur, ubi ſiccatæ ſunt, ſacculis cannabinis ibidem reponuntur.

Radices herbarum lotæ, à lignoſa matrice ſecreti, mox inſolentur, nocte in aëre ſicco perflatili ſeruentur, iterum ſoli reddantur donec erunt probe ſiccatæ. Quod ſi cælum eſt nubilum, ſicca fumo aut potius prope ignem, in calatho ſtramentitio uel ſaligno: aut ſi utendi celeritas urget ſartagini calfactæ, & ab igni remotæ ipſas toties impone idētidem uertendo, & ſartaginem recalfaciendo exemptis tunc radicibus, donec abunde erunt ſiccatæ. ſic radix enulæ, ualerianæ, acori noſtratis ſiccatur. Idem in radicibus quorundam fruticum, ut capp. tamaricis: & arborum, ut fraxini, mori: faciendum eſt.

Radices iam ſiccatæ ſi ægre pulueran tur, papyro inſertæ igni ſiccantur, uel calidæ ſartagini imponuntur & igni exponuntur: igni autem uel in ſartagine uel papyro uel furno uel ſuprà, aut intra furnum à quo panis extractus eſt. Radices eædem & aliæ magnæ recentes, lotæ, radiculis purgatæ, ac per teſſellas inciſæ, filoque transfixæ paruis interuallis, ne ſe tangant, in aere uentoſo & perflatili ſiccantur, ut radices ireos, ariſtolochiæ rotundæ & longæ, bryoniæ, & ſimilium: quæ tamen etiam citra diuiſionem probe ſiccantur, ut radix ari, dracunculi, cyclamini, aſphodeli, uti elignatæ, prius iſtæ mandragoræ, eryngij, apij: petroſelini, fœniculi, ruſci, turbith, ellebori utriuſque, dictamni, uulgaris thapſię. Paruę radices alię citra elignationem in umbra quoque ſiccantur, ut aſari, aſparagi, graminis.

Colocynthis ſetembri legitur dum flaueſcit, maxima, & cum alijs multis producta. inſolatur diu, quia ægre ſiccatur, & nocte in aëre perflatili reponitur,

nitur, aut ſi cælum eſt nubilum filo transfixa fumo ſiccatur, poſt excorticatur, ut teratur. item quarta parte hore inuoluta papyro inſolatur, uel igni, aut fumo admouetur. Meſues.

Aloe decocto aromatum imbuta ſiccatur, primo in umbra, deinde in ſole ſic myrobalani tritæ oleo amygdalarum dulcium, æſtate triduo confricatæ, & quoties opus erat irrigate ſiccantur primum in umbra, deinde in ſole. Trochiſci tamen ex his facti in umbra tantum ſiccantur. Ibidem

Pulmo uulpis ſanæ, uenatu captæ, iuuenis, aqua abluatur, incidatur ſecundum arteriam uenoſam, & magis multo ſecundum uenam arterioſam, ſanguine purgetur, uino albo, odoro, modice calido lauetur, ollæ impoſitus clibano parum calido ſiccetur, refrigeratus & folijs abſinthij inuolutus reponatur. Plura de his leges in fine, in his quæ pluribus modis præparantur.

Amygdalæ & nuclei pinei cortice tenui ablato in pelui ſuper prunas ignitas per ſe uel poſitius cum furfure ducantur, & ſuccutiantur donec humiditas rancida, aut excrementoſa conſumatur, alioqui pectori nocent, & tuſsim excitant qualitate rancida, Pruna, ficus, uuæ, zinzipha, myxa, pyra & alij fructus multi ſole feruidiſsimo, aut eius penuria igne ſiccantur: ſed uua oxyacanthe umbra ſiccatur.

Fructus quoque rubi immaturi clibano ſiccantur ad maiorem aſtrictionem, & mora uiridia aut ſubrubentia. Fella in folliculo parum cocta ex aqua calente in umbra ſiccantur. Coagula animantium parum ſalita inſolatu ſiccata ſeruantur.

De hume

DE HVMECTATIONE.

HVMECTANTVR nũc aqua, nunc lacte, nunc aceto, nunc oleo, uel alio humore medicamenta non modo ſimplicia, ut felicius & innocentius in compoſitionem uel uſum ueniant, ſed ſæpe etiam cõpoſita, ut cum craſſa humore diluimus, quo facilius & iucundius deuorentur.

Caryophyllum, zingiber, myrobalanos, cepulas, & emblicas ad condituram qua induſtria humectes docet Meſues initio lib. ſui de antidotis & in ſimplicibus.

Maſtiche, moſchos, ambra, terendo humectantur aqua roſata.

Gummi Arabicum, tragacantha, aqua etiam uini, myrobalani, ſcammonium, colocynthis, caphura, turbith, ſericum, crocus, euphorbium, & alia plęraque, terendo humectantur oleo amygdalarum dulcium.

Amygdalæ, ſtrobili, piſtacia, parum humectantur aqua dulci aut roſata ad meliorem trituram & ſaporem delicatum. ſi emulſionem, amygdalatum, marci panes, facturi es, alioqui pingueſcunt, & palato ingratæ fiunt & uentriculo, ut etiam nauſeabunde fiant.

DE INFVSIONE.

HVMECTATIONI proxima eſt infuſio, in hac enim medicamenta parum trita aut conciſa, niſi minuta ſint, macerantur & temperantur humore aliquo ſcopis noſtris apto, eo magis minus calido

nus calido à ſole uel igni potius quam frigido. Tempus autem quo id fit uarium eſt. Nam nunc infunduntur ſemihoram, nunc horam nunc horas plures, dies, menſes pro uaria medicamenti natura & alijs medicorum ſcopis. Vt enim quædam parum diu terenda & coquenda, ſic infundenda, quod uirtutem habent uel imbecillam uel ſuperficiariam, & rara ſint admodum. Contraria diutius infundenda. Varij præterea ſcopi medicorum faciunt, ut nunc minus diu, nunc diutius quædam ſint infundenda, & quædam (ut nuper diſtinxi) minimo aut mediocri, aut ualido calore in id fouenda. Medicamenta infundimus, ut facultatem eorum maleficam quidem auferamus uel caſtigemus: bona uerò augeamus, uel in humorem ipſum utendam transferamus, quos tres infuſionis ſcopos præcipuos abunde Meſues docuit lib. 1. & nos lib. 3. de ratione componendi medicamenta.

Infunduntur autem hodie potiſsimum purgantia medicamenta, ſed etiam alia in apozemata, ſyrupos, olea, & alias compoſitorum medicamentorum differentias.

Humor uerò cui infunduntur maximè uarius eſt, pro ſcopis uarijs, purgantia tamen freqenter ſero lactis infunduntur, quia purgatorium, & ori iucundum. alia humoribus alijs, ut poſt audies.

Thymelææ fructum aut folia & tithymalorum & ſimiliter lactariarum aceto infundimus. Meſues.

Turbith lacti recens mulſo infuſum & ſiccatum uentrem turbare deſinit.

Aloe decocto aromatum uel ſpecierum hieræ,

& aliorum

&aliorum quorundam calidorum macerata, citius etiam in uentriculi tunicas alte recepta uacuat, illi autem decocto si colocynthis aut turbith addatur, etiam à longinquo trahet, aloe facultate acquisititia non insita.

Ibidem Myrobalani obstruere desinunt si infundantur in serum lactis uel succum fumariæ, additto præsertim absinthio, uel agarico, uel rha barbaro.

Senna contrita horis. 24. in succis maceratur, semel aut bis feruesit, colatur, exprimitur in syr. Saporis.

Manna maceratur succo intybi feruesit, manibus fricatur, colatur in syr. acido ex manna.

Ibidem Rha barbarum infunditur aquæ cichorij uel intybi uel apij uel plantaginis, adiecto interdum uino albo pauco, & cum Mesuæ spica, pro uarijs medici scopis. Id autem ante infusionem scapro aut cultello in tenuia uelut folia incidatur potius quam uulgi more teratur, ne uis eius exhalet.

Ibidem Thamar Indi infunduntur sero caprino, aut succo fumarie, uel lupuli, modos eorum infundendorum uarios lege in simplicibus Mesuæ.

Ibidem Rosæ & uiolæ infunduntur aquæ aliquoties, ut syrupus inde purgatorius coquatur. infunduntur & aceto, quod ab his rosatũ & uiolatum appellatur,

Alia propè omnia simplicia purgantia uarie infundi docet Mesues in simplicibus.

lib. 4. sanitate tum. Cyminum in diospolitico seu diacymino maceratur. 24. horis aceto, deinde uase terreo bene cocto frigitur, & siccatur. id autem fit ut citra calorem altius penetret ac incidat.

Radices

Radices ureticæ calentes eadem ratione aceto 24.horis ante uſum macerantur: ſi autem poſtea ſint coquendæ ex aqua, ſatis eſt prius horas. 6. aceto maceraſſe. Eadem ratione ſemen aniſi, anethi, apij, ameos, amomi, cari, fœniculi.

In oxymelite melanogogo ſimplicia macerat Meſues horis. 24.aceto albo, aqua, ſucco, buglosſi.

Coriandrum aceto cui incoctus ſit ſampſuchus maceratum recte corrigitur.

Dactyli aceto macerantur triduo in diaphœnico Meſuæ. Gal.lib.6. ſimpli.

Semen eryſimi aqua macerandum eſt, ad obtundendam igneam eius caliditatem, priuſquam eclegmatis miſceatur.

Nuclei pinei uirides aqua macerandi, ut acrimoniam in ea exuant. In E. hamech ſimplicia infundun tur ſero lactis quinque dies Meſuæ. Lupini aqua fluuialis diebus. 6. 7. 8. macerati miteſcunt & dulceſcunt, uti aqua priore abiecta cocti.

Cicera, triticum, hordeum lacte aliquoties infunduntur Meſuæ, & ſiccantur in puluere impinguente. Cicera aquæ incoquuntur in diaſatyrio ſecundo. utrunque fit ut pars eius nitroſa, & tergens, in lac & aquam transferatur, reliqua eius ſubſtantia ſeruetur.

Semen abietis & flores populi macerat dies. 40. lib.4.ſani. oleo Galenus, ſæpe tres. 4. & plures menſes, poſtea exprimit oleum digerens & acopum.

Sericum crudum cocco baphica tinctum maceratur ſucco pomorum, ſucco granatorum, decocto corticum citri: & alijs ſyr. ex ſuccis ſimplicibus & compo

& compositis, donec ij ſucci rubeant, & ſerini ſimul & cocci facultatem acceperint.

Infuſio hæc dum facultatem medicamenti uel meleficam emendauit, uel bonam auxit, aut in humorem tranſtulit, finem ſuum aſſequuta eſt: ſæpe tamen fit, ut præparatio quædam ſit coctionis, ſic ante coctionem ſimplicia aliquandiu macerata paſſim reperies, immò & poſt coctionē, ante ipſam colationem præſertim, dum uis quæſita ægræ in humorem trahi poteſt ex materia dura, craſſa, denſa. Sic lignum gaiaci, ebeni, buxi, fraxini, geniſtæ, iuniperi etiam tritum aut limatum diu etiam, ad triduum ante coctionem humore aliquo idoneo macceramus, ut uires eius incidentes, tenuantes, tergentes tandem in decoctum trahantur.

Quin & medicamenta nodulo ligata, iuſculo uel alteri leuiter incoquimus infuſionis loco: & quæ infudimus, ſæpe ſemel aut bis ferueſacimus ante expreſsionem aut colationem.

Infundūtur pręterea quędam tantum, ut tenereſcant, idque ad condituram uel coctionē celeriorem.

Meſues in ſimpli. & conditis li. 7. c. ph. par, & Meſues in antidotis.

Sic Meſues myrobalanos ad condituram aqua et hydromelite humectat, & dies octo ſero caprino macerat, poſt ſemel ferueſacit.

Capita papaueris forpicibus minutim conſiſa macerantur cum ſemine aqua pluuia uel fontana die uno: uel ſi iam ſicciora ſunt, etiam biduo & triduo, ut tenereſcant ad diacodij compoſitionem.

Myrobalani oleo amygdalarum dulcium, uel uiolato, uel roſato, uel ſeſamino imbuuntur & irrigantur, poſtea ſiccantur: id quod ipſis infuſio ſeu affuſio

ſeu perfu-

ſeu perfuſio quædam eſt. Dum item hæc tritæ oleo amygdalarum dulcium triduo per æſtatem confricantur affuſo oleo quoties opus eſt, deinde ſiccantur. Altero autem triduo ſimiliter in ſole confricantur ex aqua ſaccharata, uel ſero ſaccharato, & poſtea formentur in trochiſcos Meſuę. Niſi nutritionem eſſe mauis de qua mox dicemus, uti & dum ſpecies hieræ hermetis tritas inuoluit bis ſucco cucumeris agreſtis, & ſicca, ut eius ſucci uires puluis in ſe trahat

Alia infunduntur ut diſſolui poſsint: ſic hammoniacum, opopanax, galbanum, ſagapenum, & liquores alij aceto uel humore alio ſuper cineres calidos fere infunduntur ut ſoluantur. Fractos eoſdē hydromelite infundit in hiera archigenis ex Paulo, uino autem infunduntur in hiera hermetis, in hiera autē dia colocynthidos rufi, myrrhā ſolam uino infundit: ſagapenum & opopanacem cum alijs terit, ut nos hodie in hiera diacolocynthidis paccij facimus: in qua tamen ſcribonius opopanacem & ſagapenū in mortario terit adiecto melle tenui, id eſt quàm liquidiſsimo. infunduntur eadem ratione gummi & ichthyocolla, ut diſſolui poſsint, uel ut in muccaginē abeant, quo fine etiam ſemina & radices lentore aliquo prææditæ, humore calfacto macerantur. Sed de his in ſuccorum extractione mox audies.

Ad infuſionem reducitur infectio ſeu tinctura, ut ſericum ſucco cocci baphicæ tinctum ad compoſitionem cardiacam celebrem diacoccu baphices: & in ſyrup. de pomis, & de granatis, & de corticibus citri. Quanquam idem ſericum ſic tinctum præterea ſuccis illis infundatur, donec ſucci rubeant,

& ſerici

& ſerici atque cocci uires in ſe traxerint.

Filum purpura marina tinctum, ſi poſtea uiperam ſtrangularit, ad pariſthmia eſt efficaciſsimũ Gal.

DE NVTRITIONE.

NVTRITIO quoque quam uocãt, fuerit infuſionis ſpecies, ſic autem eſt appellata hæc præparationis differentia loquentibus abuſiue, quòd quemadmodum per ueram nutritionem fit uacuati repletio, & etiam incrementum, quandiu ſcilicet id ſieri ex partium ſequaci mollitie poteſt: ſic medicamenta quæ humore aliquo imbuta, macerata, tribulata, confricata, prẹſertim calfacto uelut augentur.

Sarcocolla alba, magis glebis conſtans, lacte muliebri nutritur, ſed pauco. Nam multo lacte operta liqueſcit, & lac ipſum priuſquam ſarcocola ſiccetur, aceſcit: paucum igitur ex mammis ipſis irrigandum confeſtim ſole ſiccetur, iterum & tertio, quarto, quinto, ſimiliter irroretur & ſiccetur, & tandem reponatur. Aſpergi etiam aſinæ, capræ, equæ, lactẹ, uel alio poteſt. Semen cari calfactum lacte caprino horas duas quidam nutriunt in uaſe mundo, exemptum ſiccatumq́ue reponunt ad fluorem alui.

Myrobalani oleis, ſero ſaccharato, butyro uaccino, ſucco cydoniorũ, uel alio humore dum irrigat, macerat, fricat, frigit Meſues clementer, & his humoribus imbuit uel ad conditurã, uel ad noxas earum caſtigandas, ſiue ſolæ utendæ, ſiue incompoſita

uenian

niant, ut trypheram ſarracenicam & perſicam, trypheram Galeni, elec. ſtomachicum Meſuæ, & elec. alhari & ſequens quodammodo nutrit. Sic & ſpecies omnes elec. Indi maioris, dum oleo amygdalino confricat idem.

Colocynthis quoque ſeminibus ſolis extractis, ſi impletur aqua cum pauca ſpica & maſtiche, & coquitur in cinere calido ad partis tertiæ conſumptionem: hócque decocto paulatim affuſo ſagapenum irrigetur, donec pingueſcat, nutriri dicitur ſagapenum. eodem modo & opopanax. Decocto myrobalanorum, uel ſucco enulæ campanæ, aut rutæ, aut fœniculi cũ felle pauco auium rapacium, & ſpica & maſtiche ad dimidiũ cocto & colato idẽ fieri poteſt.

Folia etiam thymelææ aceto nutriuntur in elec. diaphyſſalidon. Eadem in aceto infundit & ſiccat in pilulis thymelææ, ut eadem ſint uel ſaltem omnino proxima infuſio & nutritio. Ambæ enim humore fiunt & calore blando, qualis ad nutritionem ueram eſt aptiſsimus, cum immoderatior urat, imbecillior ſit inefficax.

Metallica ferè in aëre calido non tamen ſuper ignem nutriuntur.

Metallica etiam ſæpe nutriuntur humore aliquo, ut diſſoluantur promptius, uel etiam liquentur, uel pingueſcant, & uelut aucta tumeſcant.

Scoria ferri in aceto dies quique in tryphera minore, Meſuæ, & tryphera moſchata, & tryphera Galeni.

Lithargyros nutritur oxelæo ſic, ut unciæ eius triti quatuor tandem olei libram unam, aceti quar-

taria quinque ac eo plus ebibant, idque omnino ſine igne, multum diúque piſtillum per mortarium ducendo. Nam lithargyro etiam uncia una corpus dat plurimum, ut etiam ſine cera emplaſtrum perficiat, ſed initio diu tere primum cũ pauco oleo, poſtea affuſo uiciſsim pauco aceto. Nam multo ſic mergitur, ut corpus non aſſequatur. Vbi autem initio paulatim nutrita eſt, & conſiſtentiam craſsiorem friando aſſequuta, tum largiorem utriuſque copiam ebibit. Continanter autem friatur ad horas duas, tres, niſi quod per initia potes aliquantiſper ceſſare, ut interim uelut in otio largius combibat. Sic & chalcitis, & ſcoria ferri, & ærugo, & metallica cætera exoxeleo in unguẽti formam diu friando duxi, ſed bibaciſſima eſt lithargyros: opinor, quia ſicciſsima & rara modicè.

DE EXPRESSIONE.

EXPRESSIO eſt humidæ, & tenuis ſubſtantiæ ſeparatio, à ſicca & craſſa duro aliquo & ualido cõpreſſu facta. fit autẽ ſæpe torculari & eo multiplici, quale uinum ex uinaceis exprimunt, & quale pinxit Meſues in oleo amygdalarum dulcium, quale itẽ uſurpamus in exprimẽdis oleis, & ſuccis aliis, & decoctis, & carnibus, & ſimilibus: ſiue id torcular eſt, ſiue prælum librariũ, ut in oleo amygdal. dulcium. Meſuæ diximus. Ferè autem exprimẽda, ne diffluãt aut diſiliant inuoluimus panno forti, ut cãnabino, caprino, ſetaceo. Eſt quando

tantum caprino aut lineo inuoluimus, & manibus ac digitis prelorum loco utimur, ut dum medicamenta purgantia infusa exprimimus. Adde quod nunc denso, nunc raro panno exprimimus, interdum clementer, interdum ualenter pro scopis medicorum uarijs: quædam item frigida exprimimus, alia etiam calida: quædam solum calida exprimi possunt, ut oleum amygdalarum dulcium, & similia in Mesuæ. Sic portulacæ, cotyledonis, semperuiui, buglossi succũ exprimimus calentem, aliâs humore aliquo liquidiore affuso, ut dicemus in succorũ extractione.

Expressione usus igitur latissimè patet in infusis apozematibus, & coctionibus propè omnibus, in syrupis, in oleis, & id genus alijs: quo autẽ instrumento & quatenus calidum, aut frigidũ ununquodque est exprimendum, in singulis compositorum remediorum differentijs melius condisces.

Neque solum colationi succedit expressio, imò eam sæpe præcedit, & quando eam sequitur blanda admodum est faciẽda: ne quod crassum & terreum colo adhæret, id totum ui in subiectum humorem colatum elidamus.

DE CONFRICATIONE.

CONFRICATIO rerũ infusarum, aut etiam coctarum manibus facta colationem & expressionem adiuuat, ob id ante has sæpe obitu interdum expressionis uice est: sic crocus panno lineo ligatus inter coquendum, infricatur in syr. Sapo

ris, de pomis & quibuſdam alijs compoſitis.

Manna ſucco intybi macerata fricatur manibus antè colationem in ſyrupo acido ex manna.

Rha barbarum panno lineo ligatum fricatur, & exprimitur in ſyr. cichorij compoſito.

Scammonium panno tenui ligatum ſępe confricatur in ſyrupo acetato cholagogo.

Elleborus niger nodulo lineo ligatus in oxymelite melanogogo ſæpe confricatur.

Medulla cnici, turbith, zingiber, panno lineo ligata confricantur ſæpe in oxymelite phlegmagogo.

Elleborum nigrum, agaricum, ſalem Indum fricat Meſues in apozemate epithymi: caſsiam uerò manibus fricat ante colaturam in apozemate adianti: colocynthis forficibus inciſa in oleo roſato fricatur ad componendos ex ipſa trochiscos Meſ. in trochiſc. & ſimpl.

Si manibus fricantur, & poſt dolantur ſimplicia in electario Hamech. Simplicia in ſuccis macerata fricantur & colantur ſimplicia in elec. diaphyſſalidon. Simplicia pilularum aromaticarum poſt coctionem fricantur, & colantur.

Ferè autem hic nodulus in medicamento humido manet. Sic ſcammonium panno lineo raro ligatum ſuſpenditur in ſyrupo fumariæ, & noduli aromata cōtinentes, & compoſitum condientes in ipſo ſuſpenſi manēt, ut poſt leges, titulo de aromatizatione. Quam conſuetudinem hodie plæriſque ſeruari uideo in ſyrupis purgantibus, præſertim contra morbum longum, aut in hominis delicati gratiam compoſitis.

Aliquando

Aliquando tamen ubiuis eius noduli tota in compositum confricando est expressa, abijcitur. Sic Soranus cum melle & capitibus papaueris myrrham, crocum, hypocisthidem, acaciam nodulo ligata incoquebat, post ubi uires suas diacodio impresserant, tollebat. Quod exemplum eò ascripsit, ne id nouum putes, & Arabibus acceptum referas. Gal. lib. 7. c. ph. p.

Alia tamē est confricatio, quę ad infumdendum, imbuendum, molliendum, & humectandum magis pertinet, ut cum myrobalani omnes butyro uaccino fricantur, cæterę species oleo amygdalarū dulcium inuoluuntur in tryphera sarracenica, & phœnonis. easdémne partes nutritorias ualenti astrictione sua exasperent, oleo amygdalarum dulcium uel rosato, uel uiolato, uel sesamino, uel alis lenientibus tritas mergit, confricat, & lubricas facit. Posśis tamen non modò manibus fricare, sed etiam in sole aut igni clementiore frigere cum alioqui nec ipse rare fient, nec butyrum aut oleum quoduis liquabitur, ut ipsas promptè totas permeet, ac imbuat, ob id in tryphera minore phænonis myrobalani assentur in butyro uaccino. legimus & nos in tryphera sequente: hæ butyro uaccino inuolutæ frigantur uertimus, ubi legebatur fricentur, & alibi aliquoties. Vbi (ut dixi) etiam fricentur legere posśis, cum utrunque patiantur, hoc est manu fricentur, & sartagine, aut uase alio blandè frigantur. In simp. Mesues.

Et in Elec. à nobis inuento, frige bis uertimus pro frica, tamen potes si libet lectionem priorem retinere: uel istam, presertim cum in simili Elec. alcanzi, myrobalanos, & simplicia alia bis feruefaciat.

Friguntur tamen uere quædam, ut cuminum aceto maceratum frigitur Gale. lib. 4. ſanit. tuendę, in uaſe terreo bene coƈto. Plura huius exempla leges in aſſatione.

DE SVCCORVM EXTRACTIONE.

QVANQVAM loco hoc coƈtionem infuſioni (ut ante memini) uiribus & præparationis modo proximam, docere exigi ordo rei: quia tamen rerum ante traƈtatarum conſequutione quadam in expreſsione tranſiuimus, ſuccorum autem extratio tritura conſtat & expreſsione, iure optimo ſuccos exprimendi modum hic interſerimus: χύλος autem (ut in ſimplicibus ex Galeno abundè docuimus) nunc is eſt humor, qui uirentibus herbis, aut fruƈtibus humidis, aut ſeminibus oleaginis tritis exprimitur, & uiſcago ceu muccago quædam ex glutinoſis ſeminibus, radicibus, gũmis, partium neruoſarum ramentis, humore aliquo calfaƈto maceratis extraƈta. De his omnibus hoc loco agam.

Succus ex omnibus folijs uirentibus per ſe tritis exprimi poteſt, præterquam quòd quædam ob ſiccitatem uix ſuccum aliquem reddunt ſi per ſe terantur, ut folia lauri, ſaluię, thymi, roriſmarini, ſabinę, & quæ plantarum ſunt ſylueſtrium, & ex locis editioribus ac ſiccioribus, & æſtate calida ſiccaꝗ, atque adeo poſt meridiem ſuccum parciorem reddunt: aliæ ob

aliæ ob lentorem, ut buglossum utrunque, cotyledon, & aliæ quædam post dicendæ: sed utrunque genus misto eget humore liquido, ad succi expressionem.

Ad uarios uerò aurium & partium aliarum affectus adhibet Gal. in simplicibus, et li. c. ph. p. succos recẽtes hippuris, cucurbitę, cãnabis uiridis, hederæ, polygoni maris, prasi, stœbes, absinthij, fœniculi, dracontij, lactucæ agrestis, fumariæ, centaurij parui, chelidonij, libanotidum, anagallidũ, anemonarum, peucedani, betæ, brassissæ, calamithes, foliorum ficus, cynoglossi. Floribus populi albæ, floribus sphondylij, floribus rosarum, uiolarum: radicibus cæpæ, alij, porri, cyclamini, scillæ.

Ex fructibus etiam ut pomis cydonijs, granatis, uuis, & aljis permultis: de quibus abundè nobis dictum ex Galeno in Mesuæ est, sectione prima & secunda.

Quo autem modo aloe, scammonium, glaucium, hypocisthis, acacia & externi alij plantarum succi exrahantur, cum plantas ipsas non habeamus, didicisse parui est momenti, cum præsertim ex Dioscoride repetere possis: quanquam aloe nobis iam frequens satis est, sed pensilis ferè ad pompam, altilis nulla, præpterea non quæuis aloe succum laudabilem reddit, ut Dioscorides & Gale. edocuerunt.

perroquet nobis dicitur a psittaci uiridis similitudine.

Acacia uerò nostras fit ex prunis agrestibus aqua maceratis, igni lento coctis ad dissolutionem: colatum ex his siccatur igni uel sole, complanatur: in tessellas secatur, rubentes & astringentes ma-

gis, ſi immatura erant: nigras & dulces magis, ſi matura.

Lycium noſtras ſic fit in libello, cui titulus eſt de dynamibus, id eſt facultatibus, & Galeno tribuitur. Periclymeni (quod caprifolium uocant) baccas menſe ſeptembri tere, torquendo exprime, inſolatu ſicca repone, Alterũ autem uerum hodie deſyderatur.

Radices glycyrrhizæ recentes præhumidę Iulio menſe tritæ, ex aqua coctæ, ad craſsitiem colantur & exprimuntur expreſſum igni uel ſole ſiccatur.

Oleum omphacinum ex oliuis immaturis: dulce, ex maturis exprimere in Gallia Nerbonenſi uulgare eſt.

Sic omphacium, ex uuis immaturis & natura acerbis: uinum, ex maturis & dulcioribus exprimere cuiuis notum eſt. Pomorum agreſtium tritorum ſucco expreſſo parum ſalſo utuntur ſeptentrionales omphacij uice.

Ex ſiccioribus uerò folijs ſeu natura ſeu cæli & ſoli ratione, ut ſuccum aliquẽ extrahas, uinum aqua uel humor alius propoſito idoneus (ut dixi) miſcetur inter tundendum: qui propè totus cum ſucci portione aliqua exprimendo reddetur.

Eodem modo ex portulaca, cotyledone, ſemper uiuo, bugloſſo utroque, & ſimiliter glutinoſum ſuccum ſortitis, Galenus docet ſuccum illum affuſo humore idoneo extrahendum. Ex his tamen ſine externo humore ſuccum extrahis, ſi parum caleſcunt, ipſæ, mortarium, piſtillus, ſaccus, prælum, uel ſi tuſæ citra calorem calatho ſaligno impoſitæ, loco frigido, ut in cella uinaria repoſitæ ſint. Nam in

catinum

catinum ſubiectum humor ſatis multus paulatim defluet. Portulaca tamen erratica & quæ uitibus eſt familiaris quam hortenſis, & bugloſſum tenerum quam uetuſtate iam pinguius, & folia borraginis quam caulis ſuccum facilius remittunt.

Cucurbitam maza pinſita inuolutam clibano coquit Meſues, deinde ſuccum exprimit in ſyrupum cucurbitæ. Gal. li. pro puero epileptico in fi.

Ex ſcilla ſuccus extrahitur optime diebus canicularibus. 40. quibus ea particulatim digitis diſcerpta uaſi mellario imponitur, operculato, & pelle circundato, deinde loco meridiem ſpectante contra hoream lecto inſolatur ſæpe uertendo, ut undique ſole ſentiat: poſt hos ſcillæ elixę ſimilis ſuccum infundo imponit melle condiendum. Alij ſcillam inter multas collectam cultello ligneo corticibus externis purgatam, maza inuolutam, clibano mediocriter calido coctam, exemptam, ut calet tuſam in mortario lapideo calido, piſtillo ferreo calido, panno ligneo tenui calido inuolutam, ualenter exprimunt. Sic autem aſſa Dioſcorides uſque cruſti frumentacei uel lutei coctionē, tamen ſucci eius nō meminit. Alij ſine aſſatione foris & intus purgatam multum calido ligneo aut lapideo mortario & piſtillo tuſam mox calido linteo, torculari calido exprimunt, & ſuccum multum facilè reddit, & purum atque clarum. Quod ſi frigida ſcilla frigido mortario & piſtillo trita ſit, in ſatargine terrea parum frigatur, ilicóque exprimatur inter aſſeres colidos uel torculari calido ac aëre calido. Quæ omnia Galenus innuit, cum ſuccum hunc diebus canicularibus nempe omnium calidiſsimis, ſi

hic ſuccus diachyllo magno miſcetur.

mis, si suam seruant naturam, optimè extrahit.
Quædam minutim concisam exprimunt, quod tusa pinguescat, succúmque ægre remittat, nisi ut dixi calefiat: alij tusum calatho sparteo imponunt aut saligno, in celláque uinaria aut similiter frigido loco collocant, distillatque in uas subditum. Liquores, & gummi, & resinæ: castrata, terebrata, secta, scarificata, plantæ radice, trunco, ramis, calice destillantes, raro à nobis colliguntur, sed ferè ab externis mittuntur, à quibus qua ratione eliciantur, docet in horum singulis Dioscorides, succum tamen ex incisa salice dum floret, distillãtem colligere possumus ad usus à Galeno scriptos, & opium ex capitibus papaueris nigri mense Iunio aut Iulio & ex alijs nostratibus plantis. Elaterium autem ex fructu cucumeris agrestis quomodo extrahendum, lege Dioscor. & in his uide ne succum pro liquore supponas, cum sit multo ignauius scammonium succus quam liquor, & in alijs ad portionem, ut Dioscor. & Gale. abunde docent. Sic ex mandragore radice incisa, forrata, cauata liquor emanat ualentio succo, & ijsdem radicibus tritis expresso, & ex ficu, lathyride, chelydonio, folijs aut surculis auulsis, lac emanat, ex illis & tithymalis album, ex hoc luteum.

De secundo succi genere qui ex oleagenis seminibus tritis exprimitur, ut amygdalis ambabus, auellanis, iuglandibus, pistacijs, strobilis, balano myrepsica, nuce myristica, semine cucurbitæ, cucumeris, melonis, citreoli, cannabis, napi, sinapi, ricini,

cini, cocci gnidij, lini papaueris, hyoſcyami, pomorum, pyrorum & id genus alijs abundè cum Meſuæ diximus ſectione nona de oleis, quod hunc ſuccum etiam Dioſcorides & Galenus oleum ſæpe uocant, poteſtque hic ex omnibus ſeminibus medullatis extrahi, ut etiam ex uuarum ſeminibus tritis exprimitur igni in lucernis durantiſsimum.

Mel quoque ab anacardis extrahes, ſi eos ablato pediculo coquas ex aqua, tunc enim quod ſupernatabit melleum cocleari colligendum eſt, & aliter.

SVCCI genus tertium ex glutinoſis ſeminibus & radicibus & alijs in humorem calfactum aliquandiu infuſis extrahitur. Semina ferè ſunt cydoniorum, marrubij, urticæ, lini, fœnigræci, pſyllij, maluæ, altheæ, citri.

RADICES ſunt maluæ, altheæ, ſymphyti, periclymeni, ſcillæ, gummi arabicum, tragacantha minutim inciſum, ſic ichthyocolla, taurocolla, ficus, uuæ. horum uncias tres aquæ calidæ libra una macerabis nocte una, poſtridie recalfactum ſacculo aut mantili ex tela noua forti impone, intorquendo exprime, uirga lignea aut ferrea gracili percute: ſuccum eadem derade: id fac donec ſuccus effluere deſinat, & ſemen exucum & ſiccum euaſerit, uel radix.

Alij aquæ libras tres, uni ſeminum aut radicum libræ imponunt, alij libram unam aquæ communis uel humoris alterius ſi requiratur, dant, unciis quatuor ſeminũ uel aliorum. Si autem ſuccum uis

liqui-

liquidiorem, aquam auge uel ſemen minue: ſi craſſiorem, contra.

Interdum etiam triduo macerantur, ut in diachylo communi quod à χύλος hoc eſt ſuccus ſeu muccago, eſt appellatum: ut in ſeccione. 12. Meſuæ diximus, & lib. 3. meth. medicamenta componendi.

Quoniam uerò Arabibus pſyllij interior medulla calet, cortex friget, ubi refrigerandi cōſilium eſt, per ſuccum pſyllij, neque diu, nec multo calore macerant, neque ualenter exprimunt: ne ſuſtantiam calidam foras extrahant, quam nonnulli in ulcere, admoto pſyllij ſucco, cum aqua dulci extracto manifeſtè affirmant ſe deprehendiſſe, & morſum in ulcere caloremq́ue excitatum, quem ſucco alio ex pſyllio clementiſsimè expreſſo, poſtea compeſcuerunt, ſed ſola refrigeratrix facultas toti ſemini à Græcis tribuitur. Sic ſemen pſyllij cum aqua fontis frigida tribulat Meſues, & eductum ſuccum dat potui ad aluum ſoluendam. Decocto ſemen pſyllij macerat horis uingiti quatuor in ſingulas rudicula agitando, deinde totum ſuccum exprimit in oleo de pſyllio, ubi non uidetur timere uenenoſam uirtutem occultam in parte ſeminis eius interna & calida quarto ordine: forte ob id quod ipſo decocto obtunditur & emendatur.

Ex taurocolla, & ichthyocolla, & coriorum ramentis, & partibus omnibus neruoſis particulatim ſectis muccago quoque extrahitur, ſed in uſu medicis frequentiore eſt, quę ex ichthyocolla, id eſt piſcium, præſertim quos moruas uocamus fit. Satius autem eſt hæc raſa aut limata ex aqua lento igni coquere,

quere, donec tabeſcant. Qui autem ualido igni primo coquere aggrediuntur, urunt, & incoctilem reddunt.

Soluitur quoque ichthyocolla hęc lotio, aqua ſalſa, aqua extinctionis calcis, aceto.

In ēplaſtro diachylo magno, ichthyocolla aqua communi igni lento, aut ſuper cineres calidos diu macerata & paulatim coctat, tota abit in cremorem.

Pellis arietina ad diſſolutionem dum coquitur in emplaſtrum, contra rupturam, muccago quoque ex ea extrahitur.

Ex gummis quoque muccago frequenter extrahitur potiſsimum arabico & tragacantha, ut horum drachmis duabus in aquæ roſatæ uncijs. 5.6.7. ſolutis, ut in eclegmate ſano, ut ſit albius & leniens magis. Muccagine ex gummi tragacanthi drachmis duabus aquæ roſarum uncijs. 7. uel 8. ſolutis liquantur ſacchari libræ quatuor ad hypoglottidum (quas pilulas albas ſub lingua uocant) compoſitionem.

Et drachma autem una tragacanthi potes uncias tres quatuor plures muccaginis extrahere: ſi multum & diu baculo aut cochleari percutias.

Ad muccaginem hanc reducenda eſt congelatio lentorum iuſculorum à frigore facta.

Pedes enim uitulorum, colla ueruecum, capi, perdices, & carnes aliæ præſertim neruoſam multam ſubſtantiā ſortitę coquuntur ex aqua igni primum lento deinde mediocri uſque ad carnium diſſolutionem, ſeu donec iuſculi portio exigua cochleari exempta & refrigerata inter manus confricata, ipſa ſuo lentore uelut ferreminet. Tunc omnia in mantile mun-

tile mun-

mantile mundum, mediocriter rarum coniiciuntur, catino lato supposito, in quam humor defluat. ossa cochleari, unco, furcella eximuntur, reliquum mantili mediocriter intorto exprimitur. Nam ualens expressio turbidam faceret gelatinam, ut pedes uertuecini nigram nisi exactissimè lauentur & purgentur. Mox adeps flatu deturbatur, & cochleari deratur, iniectis postea albuminibus clarificatur. Additur sacchari libra una, cinamomi boni crassius triti uncia una, in cremoris libras quinque aut sex, & crocus si flauum uis aut linteolum succo florum cichorii aut alio quouis imbutum, unde opinor id linteolum tornesol uocant, uti & florem cichorii solsequium, & gyra solis & sponsa solis uulgò dicitur, quia cum sole ut alii flores multi circumagitur. Mox calidum adhuc per manicam ut uocant, Hippocratis colant prope ignem, ne ante tempus, frigore congrescat: neque per colum transfluat. Vbi sponte sua fluxit, quantum erat fluxila ac liquidum, in patinas distribuitur: loco frigido, ut cõcrescat, reponitur

Sunt qui ichthyocollæ portionem cum predictis incoquunt, ut citius lentescat, & magis glutinosus cremor euadat.

DE DESTILATIONE.

D ESTILLATIO humoris è succo tenuiori extractio ui caloris, ad hunc locum omnino pertinet. Quæ uerò ad eius rationẽ, uires instrumenta, ignem pertinẽt, fusissime lib. 3. methodi

thodi cõponendorum medicamẽtorum docuimus. Hoc autem loco lectorem tantum exercere statui in quibusdam destillatis paulo difficillioribus.

Eodem loco & sectione nona Mesuę, de oleorum genere quorto egimus, etiam de destillatione per ascensum, sic dicta, quod uapores sursum elati, ibi concreti, in aquam distillant: cuius nunc usus est longe frequentissimus. Segmentis pini latifolię uas impletum, aqua rosarum affusa, si uase duplici destillas, succus emanans oleosus est odoratissimus, qui caphuræ aqua uulgò dicitur.

Si rosæ quas incarnatas uocamus siccatę, uapore aquę calentis humectatæ destillantur, aquam rosarum bonam reddent.

Destillata uapore aquæ calentis uires & qualitates plantarum integrius retinẽt, sed quia excrementosa sunt parum diu seruari possunt. Diutius quæ cinerum aut arenæ aut scoriæ pulueratæ calore destillantur in uacis lapideis, aut uitreis, quãtumlibet multis super longam aut rotundam fornacem tegulis intectam, quæ sustineant arenas altas plumbo alto circundatas: sed uase hæc paulatim calfacienda & refrigerenda sunt, priusquam aëri frigido aperiantut: alioqui mox rumpuntur. quæ autem plumbo destillantur, omnino improbanda censeo, propter cerusam & qualitates alias plumbi maleficas, cum & aquam per tubos plumbeos deductam dãnarit Galenus, quod dysenteriam excitat.

Destillatio per descensum nobis dicta in tertio genere oleorũ Mesuę, & quę per hãc destillantur. Scillę etiã recẽtes incisę uasi inferne foraminulẽto sursúm

que luta

que lutato impositæ, si flamma circundatur, aqua in ollam aliam subiectam, simul cum huius fundo lutatam defluet, quæ cum farina uel pane mista, gustata mures cito necare quibusdam creditur, citius si lithargyri paucum miscueris.

Rosæ recentes linteolo super peluim tenso impositæ, si uas carbonibus ignitis plenum acceperint, destillant aqua multa & odora in eam peluim. Eodem modo flores reliqui. Quæ etiam per descessum est destillatio.

Si duæ matulæ sibi applicentur, & superior rosis impleatur, & insoletur, distillat aqua odoratissima in subiectam.

DE COCTIONE.

CVM in omni destillatione coctio quædam fiat, per quam etiam aqua distillata succo est tenuior, & in omni coctione fieri destillatio posit, ut ollæ operculum aqua excoquēdorum uapore plenum indicat. Cum præterea ambo calore fiant ordine optimo, nunc dicendum nobis de coctione est, cuius partem maximam lib. 3. de ratione componendi medicamenta scripsimus, ac idētidem tibi repetendum est, ne bis de re eadem frustra sit agendum.

Coctio medicamentorum ferè fit elixando in humore calido, rarius assando in calore sicco. Coquuntur autem simul, aut per se simplicia frequētissimè, interdum & composita quædam.

Humor

Humor cui incoquuntur magna ex parte aqua eſt, ac ea uel ſimplex, uel medicamentoſo. Simplex item uel pluuia uel fontana, uel diſtillata: medicamentoſa uerò eſt ſalſa, marina, aluminoſa, ſulfuroſa, bituminoſa, chalcantodes, carbonoſa.

Ad aquam compoſitam reducuntur, lixiuium, lotium, uinum, acetum, omphacium, ceruiſia, hydromeli, œnomeli, odomeli, oxomeli, oxycraton, lac, ſerum, ſucci plantarum liquidi, oleum, reſinę recentes, adipes, butyrum, mel, ſaccharum humore pauco ſolutum, & uarię in unoquoque horum generum ſpecies, pro uarijs medicorũ ſcopis, ut etiam interdum humores duos plures miſcere ſit opus. Secundum cicerum decoctum, lac uaccinũ uel ouinũ ad coquendas radices eryngi ſatiui, raphani, dracontii, in Meſuæ. Quantitas uerò huius humoris uaria eſt, pro ſcopis uarijs, ut in diaſatyrio lac uaccinũ uel ouinũ ſit quãtum duobus digitis ſupernatet, quod ſi coquendis radicibus id non ſufficit, nouum affundendum ſed calidum, ut in bis coquendis omnibus ſæpe admonet Galenus, in alimentis, quod & coqui obſeruant. In ſyrupis, & alijs coctionem requirentibus. Quãtus humor reguiratur, lib. tertio audies.

Calor autem coctionis author eſſe poteſt quiuis rebus coquendis moderatus (nam à ſolo calore mediocri fit coctio) non ignis ſolius, ſed ſolis, animalis: calcis uerò & fumi & putredinis fimi, aut corticum calor admouendis uſui eſſe poteſt, ut pſorico Galeni: fumendis uerò noxius fuerit, ut ex carbonibus nõ ignitis nec ſemiuſtis, ex lignis putribus. Calor enim huiuſmodi uti & fumoſus qualitatem alie- lib. 4. ſimp

nam cum empyreumate rebus coctis imprimit.

Electarium rosatum flamma lenta coquit Mesues, & syr. omnes igni lento.

Sint igitur ignis alimenta sicca & odora, ut sarmentum uitis, quo theriacem coquit Galenus : uel carbones semiusti, & qui tetram qualitatem iam exhalauerunt. sit autem primum blandus & paulatim si res postulat, intẽdatur. coctioni enim uehemẽs & repẽtinus nocet, quòd urat, facultatẽ dissipet, empyreuma multum in re usta non cocta relinquat.

Nec solum ignis calore, ut dixi, fit coctio medicamentorum, sed solis, ut scillæ, & ex ea acetum scillites dies. 40. Mesuæ insolantur, sæpe mouendo & hydromeli, & syrupus, alter calaminthes totidem dies, uel etiam duos, tres, plures menses flores populi & abiectis semen oleo macerat Galenus, coquit, quodammodo multo magis si soli exponantur: quanquam quouis anni tempore fiat, ut psoricum ex chalciti dupla & lithargyro olla noua inclusum fimo, ęstate media diebus canicularibus quadraginta sepelit, sic dum theriaca & similes antidoti opiatæ menses, uel etiam annos aliquot seruantur ad sui coctionem, quam fermẽtationem uocant.

Lib. 4. simp

Gal. in theriaca & antidotes.

Coquimus medicamẽta, uel ut eorum uires imbecillas augeamus, incoctis simul his, quę sunt ualentiora, uel ualidiores minuamus, uel alienas in totũ abigamus, uel ut ex omnibus facultate diuersis & sępe cõtrarijs simul coquendis facultas una cõcrescat & coalescat. Adhęc ob destinatam medicamẽti formam, aut sumentis palatũ, ob simplicium naturam, ob custodię diuturnitatem etiam quædam coctione

longa

longa ſiccamus:uti ob aëris humidioris cõditionem.

Præterea ut purgentur, multa coquimus. Ignis enim ut calida cætera homogenea cogit, & heterogenea ſeparat, ut ſimplicium uires in humorẽ cui incoquuntur tranſeant, quo ſine fiunt ſyrupi, apozemata, oleorum quartum genus.

Horum exempla aliquot fuerint hæc.

Braſsicam, lentem, oſtrea bis coquimus aqua ſcilicet priore abiecta, & noua calente affuſa cũ aluum per hæc ſiſtere uolumus, ſemel uerò cum mouere. Sic alliũ, cepa, porrum, ampelopraſum, & quicquid à ueteri natura ad contrariã traducitur, bis coquendum: ſic tamen, ut nec aërem, nec aquã frigidam attingat. Nã planè tabeſcere & percoqui amplius non poterit etiã ſi diutiſsimè coxeris. Quod pręceptum etiã medicamẽtis cõmune eſt, quibus liquor nouus cõſumpto priore eſt affundẽdus. Althęa adipibus incocta ſubigitur ad abſceſſus, coctu difficiles, aqua mulſa uiribus uaria Gal. et Me. pro coctiõis quãtitate lib. 2. al. lib. 6. ſim.

Oxymeli quoque ualde coctum flatus diſsipat.

Ramenta loti arboris in aqua aut uino coquuntur ad capillorum deffluuium, Gale. in ſimplicibus. Ex Gal. ſimp. lib. c. ph. p.

Melli alumen idem incoquit, radicem tithymali, uel phlomi, uino uel aceto ad dentium dolorem.

Omphacium, ſuccũ mororum, uel batinorum, uel granatorum, uel rhu, uel cydoniorum, uel pyrorum agreſtium, nucum uiridium, cum melle coquit in ſtomatica remedia, radicẽ & ſemen arctij ex uino.

Dracontij radicem bis, ter ex aqua coquit, ut acrimoniam deponat, & ſit apta eclegmatibus.

Aſphodeli radicẽ, ut amaritudinẽ perdat, quã ſcil

 la diffi-

la difficillimè amittit.

Bulbi radix cruda, uel ſemel elixa bona eclegma tibus, bis elixa amaritudinem totam deponit, & fit eclegmati inepta, cæpa, allium, porrum, ampelopra ſum, cocta bis aut ter acrimoniam deponunt, adhuc tamen thoracica ſunt.

Ari radix in aqua aut ſub cineribus cocta miteſcit, libr. 2. alimentorum.

Bugloſſum in melicrato coctum arteriacum eſt.

Braſsicæ ſuccus cum melle coctus elegma eſt.

Dactyli etiam in mulſo aut paſſo cocti.

Seroſa & eadem acris ſubſtantia lactis coctione, uel immiſsis lapidibus aut circulis ferreis ignitis conſumitur ad dyſenteriam.

Hippuris ad eandem coquitur in aqua, ſi febris adeſt: in uino auſtero, ſi abeſt.

Faba oxycrato incoquitur.

Inſtrumenta coctionis ſint uaſa omnis generis, aurea, argentea, ærea, ſtannea, ſtannata, ferrea, terrea: ſed hæc bene cocta ne qualitatem malam medicamento largiantur: & ea uel ſilicea, ut uocamus, ſeu cum Meſuæ lapidea, uel plumbata, præſtantiſsima ſunt uitrea.

Sunt ea autem uel ſimplicia uel cōpoſita & duplicia (balneum mariæ uulgo dicta) qualia ad oleam etiam calida & alia permulta Galenus commendat. Quæ tamen hodie ob auaritiam, negligentiam, malignitatem non uſurpantur. Fiant igitu ruaſa ſibi incumbentia, ſed interuallo ubique digiti unius diſsita, quod aquam contineat ſæpe ſufficiendam, niſi mauis uas minus quod medicamentum coquendum conti-

contĩnet, in maius aqua feruẽti plenum, & igni contiguum immittere, Galeni more. In uaſe lapideo, id eſt ſiliceo, ut uocamus, coquitur miua ſimplex, & citra condita Meſuæ. Eidem uaſe duplici coquuntur oleum roſatum, uiolatum, nymphæatum, melinum, papaueris, myrteum, ex pomis mandragoræ, & anetinum, chamemilinum, ſicionium, irinum, rutaceum, nardinum, maſtichinum. Sicq́ue reliqua coquenda putem, quod oleum ſimplici uaſe coctum aſſequitur odorem tetrum & ingratum, ut interim uires frigidas frangi, calidas intendi taceam, diacodium in duplici uaſe coquit Heras igni fumi experti.

Cruſtum ex maza uel luto circundatum ſcillæ uel ſcammonio & alijs eius generis uaſis locum obtinet, uti cruſtum idem & malum acerbum aliquod uel cydoniũ ipſi ſcammonio eſt tanquã uas duplex.

Finis coctionis eſt cum ſcopum nobis propoſitum attigimus, uel ſimplicem, uel etiam multiplicem, ut ſi medicamentum coquimus ad uires eius augendas, uel minuẽdas, uel ambigendas, dum quantũ ſatis eſt auximus, minuimus, abegimus, ſatis coximus, eodem modo in ſcopis alijs. Sic quędam coquemus ad dimidias, tertias, quartas, librarum duarum, trium conſumptionem, dum omnia ſunt probè unita ad iuſtam craſsitudinẽ, aut mellis ſordium, cerati liquidi, emplaſtri conſiſtentiam. Sapas coquendo ſiccamus, donec craſſam aſſecutæ conſiſtentiam, ut ſeruari poſsint: ſic & ſyrupos, eclegmata, electaria, unguẽta, cerata, emplaſtra. De quibus ſingulis accuratius in modo ſingula hæc genera componendi lib. 3. dicetur.

Diamorum cum melle coquimus donec gratum erit, & absumpta humiditate excremētosa feruoris & putredinis effectrice seruari annum unum possit: id quod mel citra idoneam coctionem succo mororum præstare non potest, licet fructus integros cum pediculo certis interualis ne se tangant, in se mersos loco frigido integros in annum seruet.

Testiculi ad Elec. diasatyrion.

Gal. Mesues. Capita papaueris ad diacodium, capita ranarum ad oleum ranarum, uulpes ad uulpinum, uiperæ ad pastillos theriacos, & oleum uiperinum coquuntur, donec ipsa coquendo in aqua intabuerint: stomatica & stomachica coques ad mellis, aut sordium crassitudinem.

Lib. 6. nit. tuende. Electaria mollia ad similem consistentiam, solida uerò coctum magis saccharum requirunt.

Syrupos cum saccharo aut melle, aut utroque coquimus, donec lentore tenaci & crasso inter extremos digitos explorato humorem excrementosum propè consumptum coniectabis.

Nicolaus in syr. rosato. Cocti sint syrupi quando incipiunt filum facere, siue cochleari, effundentur paulatim, siue inter digitos eius portio tractetur. Vel quando marmori, aut ungui imposita eorum gutta non diffunditur, nec aquæ modo diffiuit: sed concreta manet.

Quæ plena sunt meliora, coctione deteriora euadunt: ut casia nigra, thamar Indi, thamar mannam, thamar Indos, medullam casiæ in succis quibusdam depuratis, dissolutam coquit cum alijs semicoctis ad mellis spissitudinem in diamannæ, & in tryphera Persica, & in compositione alkecangi.

In con

In confectione hamec eadem tria in infusione colata dissoluit, fricat manibus, colat, cum saccharo coquit ad mellis spissitudinem. In confectione mannæ Galeno tributa, mannam succo rosarum sufficienti coquit igni blando ad sufficientem coctionem, teromatim in aqua rosarum, & compositione sequenti, coquit eandam cum saccharo ad mellis consistentiam.

Emplastra coquimus dum manus attactu non inquinant adhæsu tenaci.

Coctum mel cum aqua, uino, alijs, in antidotos & alia composita, tunc est quando marmori propemodum nihil adhæret.

Coctionis & trituræ ratio propè est eadem in medicamentis, ut scilicet quantam hæc trituram uiribus integris fuerunt, tantum quoque & coctionem. Quæ enim magna, crassa, lenta, sicca, dura, densa, neruosa, membranosa, uirtutem firmam, & ualenter ac penitus mistam sortita longiorem sustinent coctionem, ob id prima uasi coquenda immittuntur: qualia sunt metallica, terrea, styptica, quatenus styptica sunt (rosæ enim, absynthium, rha barbarum, aloe, myrobalani, agaricus, amaram quoque qualitatem in superficie habent, & eam purgatoriam, ac facilè resolubilem, ob id minus coquenda quàm styptica substantia postulat) radices ob id propè omnes, quia terreæ magis, incisæ, aut confractæ, ut aristolochia, cucumer agrestis, hermodatylus, polypodium, & cetera, etiam post coctionem terendæ, ut promptius cribrentur in diasatyrio, Mes.

Sic rhabarbarum quando astringere consilium est, ac myrobalanos omnes diu coqui oportet: si uerò purgare, tergere, aperire, parum coquenda, aut potius infundenda.

Mesues. Glycyrrhiza tamē parum diu coquenda, opinor ne cum admodum sit dulcis, coctione longa dulcium cæterorum modo, amara euadat: præsertim cum iam uetustate amaricat, cum uerò recens est humiditatem excrementosam nacta cum alijs radicibus initio coquitur, ut in syr. Hyssopi, ziziphorū, glycyrrhizæ, & thoracicis alijs.

Acria quoque diu coqui possunt si eorum acrimoniam obtundi uolumus, nisi uirtutē imbecillem, & facilè resolubilem sint sortita.

Colocynthis, cētaurium paruum cū floribus & semine, plenam coctionem tolerant.

Mesues. Quæ contra sunt minuta, tenuia, fluxilia & friabilia, humida, mollia, rara, uirtutem imbecillam, superficiariam, malè permistam sortita parum diu coquenda sunt, ob id postrema sunt percoctis propè alijs iniicienda, qualia sunt rosæ & uiolæ recentes. Siccæ enim & harum succus magis coqui possunt. Gingidium elixationem diuturnam nō sustinet Gal. libro. 2. alimentorum.

Bulbi exigua admodum elixatione sunt cōtenti: Daucus autem ad esum diutius elixandus quàm pastinaca.

Nullus florum coctionem recipit, ob id olea cum floribus facienda insolantur. Si autem flores ualida sint odoris gratia, ut rosa, chamæmelum, quæ pluribus diebus cōstet, insolatu tenuius, & utilius oleū euadit.

Paulus li. 7. c. 20.

euadit. Qui uerò flores ſunt inualidiores, & facilius diſflantur, minus diu inſolantur, quia eorum uirtus promptè uaneſcit, ut lilium, uiolæ.

Parum diu integris uiribus coqui poſſunt epithymum, flores ſtœchados arabicæ, diutius folia. Meſues.

Quæ uerò has qualitates adhuc inſigniores habent, coctionem nullam ſuſtinẽt: ſed ſublatis ab igne alijs miſcentur, uel adhuc calentibus quando firmiora ſunt: uel iam refrigeratis plurimùm quando ne uis eius tenuis & lubrica calore ſolata in aërem exhalet metuitur.

Quæ purgant lubricando coctione non admodum iuuentur, Meſuæ: tamen caſsia, manna, thamar Indi interdum ab eo coquuntur, ſed parum, nec adeò, ut uis eorum lubrica perdatur.

Quæ in horum ſunt medio coctionem tolerant mediocrem, ut abſynthium, aſarum, agaricus, coccum gnidium, fumaria, ſenna, ſcilla, iris, hyſſopus, thymus, turbith, ſemina omnia præterquam cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli. Meſues.

Rhabarbarum exquiſitum multam ſatis coctionem & trituram ſuſtinet, raro autem & laxo etiam mediocris coctio eſt uehemens, & eius uirtutem reſoluit. Meſues.

Thamar Indi coctionem ferũt mediocrem, multa enim uires eis omnes adimit. Ob id ipſi & caſsia liquore idoneo ſoluta, colata melli aut ſaccharo ad humoris cõſumptionem cocto adduntur, & ad iuſtam conſiſtentiam percoquuntur, igni ablatis & parum refrigeratis pulueres miſcentur. Ibidem.

Coquendæ igitur in plantis radices primæ, ut di-

xi, con

xi, concisæ uel confractæ, quibus coqui cœptis semina sunt iniicienda, exceptis seminibus cucumeris, cucurbitæ, melonum, citreoli, substantiam tenuiorem ureticam sortitis. Tunc etiam cortices & ligna modice confracta. Post hæc herbę siccæ parum concisæ, aut si crasiores sunt, confractæ, deinde uirentes, incisæ minutim, aut manibus torquendo confractæ, excepto omni adianto, & lactuca agresti, quam endiuiam uocant.

Deinde fructus exossati, & semine purgati, excorticati &(si magni sint) incisi, ut pruna, ficus, myxa, zizypha, uuæ passæ.

Postremi flores, epithymum, stœchas: sed chamæmelum licet tenuis sit essentiæ, quia tamen fortiter mistam habet facultatem, longule coqui potest, ut schœnuanthos si haberi potest heliochrysum, stœchas citrea uulgo dictum.

Succi quoque siccati, liquores, gummi, resinæ, manna, casia, liquore aliquo soluta, sub finem inijciuntur. Liquores enim uino uel aceto soluti, colati, cocti, ad humores additi consumptionem alijs extra ignem miscentur tudicula semper moti.

Moschus, ambra, caphura, lapides preciosi, pulueres aromatici, & cordiales ab igne depositis, alijs etiam tepentibus inijciuntur.

Rosæ autem, rhabarbarum, aloe, agaricus, myrobalani, si purgatorium uis medicamẽtum parum diu, ut dixi coquenda. Nam uim eorum purgatricem superficiariam, parum firmiter mistam ab his corporibus raris coctio multa facilè disipat. Si uerò astrictorium uis medicamentum, diu coquenda,

ut disi

ut dißipata ui purgatrice, terrea & aſtringens tandem foras eliciatur.

Violæ etiam parum coquendæ, quando purgare lubricando conſilium eſt: ſi atrahendo multum, ut facultas ea in ipſarum ceu centro poſita foras trahatur, coctionis uehementia. Meſues.

Scammonium ſi in pomo eſt præcoctum, abſoluta coctione inijcitur: ſi crudum eſt, craſsius tritum miſcetur in media coctione: non autem tenuius, ne etiam uis eius purgatrix exhalet. id quod & accidit coctione uel unica, ſed longa, uel duplici, uel ſi medicamentum diu ante uſum ſeruandum eſt, uel ſi accuratius ante coctionem teratur.

Scammonium autem ſi calorem ſentit, in grumos coagulatur: qua re fit ut interdum in una doſi alicuius medicamenti, plurimum ſit ſcammonium, in alia minimum: ſicque inæquale eſt medicamentum, ob id ad finem inijcitur.

Quod autem trituræ ſimilem eſſe uiribus coctionem dixi, rectè accipiendum.

Calor enim ab igne uehementior, & tenuior quàm ex attritu piſtilli, mortarij, durorum terendorum: ob id etiam medicamentorum uires citius diſſipat coctio, quàm tritura.

Quapropter aromata teruntur quidem, quanquam minus quàm alia: ſed tamen quantum teri eſt neceſſe, non coquuntur autem, ſed reliquis iam percoctis, & ab igne depoſitis, ut dixi, miſcentur antidotis, uel molibus, quales ueteribus in uſu fuerunt, uel ſiccis & ſolidis nobis uſu frequentiſſimis, ut cinamomum, agallochum. Sic aurum & argentum

gentum bonum & foliatum, quanquam diu coqui ſuſtinet, uires tamen nullas coctum tradit maiores quàm crudum, ſic margaritæ, cyanus præparatus, ambra, moſchus non coquenda.

Coctio facta ad dimidias, tertias, quartas, uel aliã consumptionem, poſtea reſidendo, & albuminibus ſępe purgatur & colatur, deinde percoquitur, quod in ſyrupis frequenter obſeruabis. Multis etiam coctio duplex debetur, ut utrique antidoto, alcanzi, catholico, diaſatyrio utrique.

Ad coctionem multis ſæpe aliis medicamẽta paramus. Quædam ante intus & foris purgamus, terimus, lauamus, aſſamus, urimus, infundimus.

Quædam aliis iuncta illorum coctionem accelerant, ſic urticæ, radices carnibus incoctæ eas coqui celerius iuuant: ut contra nympheæ radix incocta piſis, ea ad unum olla uelut eiaculatur.

Ichthyocolla cũ calce uiua cito cocta mox diſſoluitur, ſed uide an affectus calcis uiuę uires requirat.

DE DESPVMATIONE.

DESPVMATIO eſt ſpumę detractio, cuius materia hoc loco eſt non ſolũ ſuccus quidam lentus includens flatum, ut Galeno in Aphoriſmis docetur, ſed ſordes omnis leuior à calore ignis exputata, uel etiam grauior albuminibus coacta & colligata. Deſpumamus autem nunc ſimplicia, ut ſuccos, ſaccharum, mel: nunc compoſita, ut apozemata, ſyrupos.

Mel cum

Mel cum aqua, aut uiuo, aut aceto, aut humore alio pro uariis medici ſcopis deſpumatur. Nam per ſe coctum mox immodicè efferueſcit, & derepentè exundat, & flammis conceptis incendii periculũ affert. Adhęc cũ ſit dulciſsimum, euaderet amarum, ſi per ſe coqueretur donec deſpumatum eſſet.

Mel humore æquali hodie quibuſdam deſpumatur, aliis duplo. Spuma autem interea dum igni lento coquitur, cochleari pertuſo deraditur. Adhæc cum ad dimidias eſt coctum, & multum feruet, adduntur albumina ſingulis libris ſingula. Deinde calidum colatur, poſt percoquitur per ſe, aut cum condiendis & incoquendis medicamentis, ſpuma quoque tunc ſicca emicat curioſè detracta, ſi per ſe ſeruandum eſt. Vel in rem preſentem paratur ad pulueres comprehẽdendos, qualia ſunt antidota omnia melle excepta opiata & ſine opio. Si purius eſt mel, ſufficit aqua æqualis, nec tantum albuminis requiritur: quod ſi puriſsimum eſt, nec deſpumendum, nec clarificandum.

Mel aqua dupla deſpumatur ſi alius humor non exprimitur.

Sed huius regionis mel cum ſit crudum & impurum, multam reddit ſpumam, ita ut deſpumando & colando ad dimidias minuatur. Quapropter pondus duplum ei quod compoſito exigit initio tibi immittendum, ſi cum aliis deſpumandum incoquis: ſin minus deſpumato utendum. Finis deſpumationis quibuſdam eſt tempus horarum circiter duarũ cum igni lento. Aliis rectius cum ſpumare deſinit, aliis donec aqua erit conſumpta (quæ res bullis cognoſcitur) & mel idoneum lentorẽ acquiſiuerit.

Non autem probo cum ſeruitore mellis libram unam

unam coqui in aquæ libris decem, continenter despumando, & aqua hac propè consumpta libras alias quinque addi, & his propè consumptis alias quique. Hoc enim modo mel aut uri, aut totum uanescere est necesse etiam si aqua adsit largior.

Sępe autem mel per se despumatur & purgatur, cum tam longam non sustinet coctionem aliorum natura, cum quibus mel coquendo despumaretur. Interdum cum his despumatur cum scilicet multam coctionem uiribus integris sustinere possunt, ut in diacydonio mel coquitur cum succo cydoniorum, & coquendo frequenter despumatur, & aliis passim. Frequentius tamen per se (ut dixi) despumatum miscetur conditis, syrupis, antidotis: rarius crudum, præsertim nostras. Quod autem album Gallia Narbonensis thymo paßim luxurians mittit, est præstantißimum: nec Attico aut Hyblæo inferius, cum regionis temperatura & thymi larga luxuries utrobique consentiant.

De saccharo idem quod de melle dicendum, cum sit ipsum mellis species etiam Dioscoridi & Galeno.

Impurum enim & nigrum, aut nigricans in triplo humore despumatur, cum ad dimidias est coctum, & ualde feruet, adduntur albumina singulis libris singula, colatur calidum, post percoquitur studiose: interim etiam despumando, si spuma aliqua appareat.

Si autem purius est satis est dupla aut æqualis (ut ferè fit) aqua, & pauciora albumina si purißimũ, nec despumandum, nec clarificandum.

Succi fluxiles recipiendi in syrupos, apozemata, ele-

ta electaria, quædam igni despumãtur, residendo clarescunt, & in colo laneo terreum excrementum relinquunt, iterim uerò etiam additis albuminibus, & melle aut saccharo purgantur, quoties in syrupos, uel apozemata coquuntur, ut in syr. bizantino, & aliis, & in elec. psyllii. Qui uerò succi in emplastra recipiuntur, uel sole, uel igni post mistionem siccantur, non despumantur.

Liquores uerò solum colum purgantur post dissolutionem, non etiam despumantur, tantum abest, ut clarificentur. Idem de metallicis & animalium partibus constituet.

Quod si simplicia omnia sunt pura aut purgata, satis est horum decocta per colum laneum aut telalaneum: sed modicè densum semel aut bis transmittere sine ulla expresione, colo, si opus est, mutato, deinde ipsum immitte in saccharum, si impurum erat clarificatum. Si autem purum est, clarificatione non egetur, & percoque donec humoris: seu decoctum est, seu succus, seu aliud, unciæ tantum circiter duæ: aut si succi sunt glutinosi, etiam tres & quatuor in sacchari libra supersint. Si succi acidi, percocto iam saccharo propè toti inuoluuntur, ut dicemus initio syruporum.

De clari-

DE CLARIFICATIONE.

C LARIFICATIONIS obiter in deſpumatione memini. De ipſa autem nunc pauca mihi ſunt dicenda quod hæc rerum liquidarum decoctis debeatur expurgandis, uti & deſpumatio & colatio, ut ſorde craſsiori purgata, ſint gratiora palato, & in corpus facilius diſtribuantur & ſalubrius. Clarificantur autem quædam per ſe, dū quod fœculentum eſt ſubſidet: ut ſuccus roſarum, limonum, cydoniorum, citrorum, ribes, oxyacanthæ, granatorum, ſiue mox reponantur loco frigido, ſiue in officina aliquandiu ſeruantur. Quędam interueniente coctione à ſole, uel igni, ut ſuccus pomorum dulcium & acidorum ad dimidias coctus dies duos quieſcere permittitur, donec clareſcat: ut ſyrupus de pomis Meſuæ fiat. ſic ſuccus acidus citri ad partis tertiæ conſumptionem coctus & colatus quieſcere permittitur, donec clareſcat, & ſuccus granatorum ad partis tertię conſumptionē coctus, biduum quieſcere ſinitur, uſque dum clareſcat in ſyrupo ex ſuccis fructuum acidorum. Tamen acidi ſucci hodie in ſyrupos aliter, ut dixi, & in ſyrupis dicturus ſum, recipiuntur. In his autem coctio ratione optima adhibetur, ut calor homogenea in unum cogat, & ſeparet heterogenea: quomodo urinæ in nobis cœptæ coqui turbidę ſi reddantur, poſtea tenuantur, & clareſcunt, ſubſidente craſſo.

Cum uerò calor ignis ſordes in ſuccis exquiſitè ſeparare non poſsit, ut noſter calor natiuus aliena

coctione

coctione perfecta segregat, cúmque metuimus ne coctione tam longa succorum facultates corrũpantur. Satius putauerunt medici cœptam ab igni sordium secretionem arte alia iuuare, & ea multiplici, nunc quiete succi post coctionem, ut nuper dixi, nunc aceto simul incocto: nunc agitatis diu albuminibus, ut interim despumationem omittam & collationem à nobis adhiberi solitas ad perfectionem succorum, uel decoctorum purgationem.

De ea autẽ clarificatione, quę fit per se & post coctionẽ residente, satis est dictũ. de ea quę fit per acetum & albumina iam nobis dicendum est.

Decocta & syrupi si acetum recipiant per se, ui aceti nonnihil purgantur: melius autem si etiam albumina accedant, etiam si post colaturam acetum recipiant, quando nihilominus continẽter est despumandum, quòd acetum etiam ex purgato iam decocto spumas & spurcitiam quandam iaculetur.

Oui albumen ex aqua frigida scopulis agita, donec in spumam abeat, quam particulatim syrupo, uel alteri decocto feruenti inspergas: & ubi nigruerit, cochleari foraminulento deradas, nouam inspergas: id fac donec erit syrupus clarior. Alij ubi ex bullis clarius decoctum ui ignjs factum animaduertunt in id tepidum (nam calidius albumen coqueret in frigidiore minus promptè & parcior spuma elicitur) albumina singulis libris singula, sed etiam pluribus pauciora inijciunt, scopulis agitant, ut spumescat, saccharum in particulas cõfractum conijciunt, recoquũt: ubi spuma subsedit, igni aufertur, calidũ, si crassum est & uix colabile, colatur. si facile cola- Nicolaus in syr. rosato.

m tur, sed

tur, ſed turbidum, tepidum uel frigidum colatur, per manicam Hippocratis, melius autem per pannum clauis quatuor, angulis quatuor firmatũ. Colatur autem ter, quater, ſi non ſatis claruerit: ſi ne ſic quidem albumen ſeparatim in aqua agitatum, ſcopulis inſpergitur decocto igni reddito, ſpuma illa uſta, alia inijcitur, idque toties donec bullæ clarum ſatis produnt. Tunc colatur quoties eſt neceſſe.

Cribrationi colatio, ut ante dixi, eſt perſimilis: ſed illa ferè ſiccorum eſt, hæc humidorum. Illa corpora grandiora foraminibus cribrorum non tranſmittit, hæc ſordem humore craſsiorem tranſitu prohibet.

Eius differentiæ ex eo ſumuntur, quòd quædam calidiſsima colantur, quædam frigida, quædam tepida. Item quòd quædam uno, alia duobus, alia tribus colis egent. Item quædam colis lineis, alia cannabinis, alia laneis, alia telalaneis, alia ſetaceis & ſtamineis, ut uocant, alia nouis, alia detritis, alia raris, alia denſis, alia bis, ter colanda donec nobis propoſitam perſpicuitatem ſint aſſequuta, ut in ſyrupis, ex ſuccis fructuum & herbarum, & ex decoctis leges.

Quæ craſſa ſunt aut lenta calidiſsima ſunt colanda, & humore ampliore uel tum diluenda ſunt, uel initio coquenda, ut facilius tranſmeent. Colo eadem raro & detrito promptius colantur, non tamen purius, ſed frequens colatio coli denſitatem ſupplex, ac raritatis incommodum redimit.

Oenomeli colatur panno raro.

Tenuia ut ſuccus limonum, citri, ſemifrigida, colo den-

lo denſo, & nouo colari poſſunt. aut ſi tribus colis ea uis purgare, ſummum ſit ſtamineum, medium panneum: ſed uetus infimum panneum & nouum, uel aliter denſum.

Sacchari libra ſi aquę tantum uncijs octo ſit ſoluta, cocta, clarificata, panno rariore colanda eſt.

Colis tribus uſi ſunt maiores noſtri, ſummo, minimo, & rariſsimo, infimo, maximo & denſiſsimo, tertio horum medio magnitudine, raritate, ſitu, ut tamen ab utroque digitorum 4 .interualo diſtaret.

Magnitudinis autem & texturæ horũ ratio erat, ut primum ſordes tantum craſſas tranſitu prohiberet, ſecundum etiam mediocres, tertium etiam tenuiſsimas, ut ſcillicet quod ad hoc tranſmittebatur eſſet illime, et ſordis omnis expers. Si uerò ſolo raro uſi fuiſſent, colata fuiſſent impura et nõ colatis ſimilia. ut ſi per linteũ colas aliquod decoctũ, ſi ſolo denſo id à craſsis ſordibus ſtatim obſtructũ alijs uiã negaſſet ob id uel mutendũ, uel ſępe abluendũ fuiſſet. Quod ſi unico uoluiſſent uti medio, rationabilius & facilius uſi fuiſſent. Minimum uerò primum, quia in eo humor incipit latius ſpargi uerſus panni ambitum, ut uides non in laneis tantum, ſed etiam lineis. Gutta enim medio infuſa ſe in uicina ſpargit.

Ex omnibus autem partibus quas imbuit, defluit, ita ut in ſecundum influat latius, quàm in primo humor contentus cernitur. Secundum item latius imbuitur quàm quibus partibus humorem à primo incipit, & pluribus partibus ſtillat in infimum quàm ſit contactum à defluente ex primo humore.

Male igitur primum ſtatuas maximum, quanquam ex hoc nullum ſequetur incõmodum aliud, quàm quod otioſa eſt hæc capacitas: Satis enim eſt ſi capiendo humori ſit ſatis: quantum intelligi uolo dum minimum requiro. Non enim minimum abſolutè uolo, ſed alijs duabus anguſtius: ſi uerò infimum ſit minimum, multus humor ab hoc non colatus propè ipſius oras in uas ſubiectum defluet.

Nunc unico utimur colo magnitudine & textura mediocri, ſed eius actionem ante iuuamus clarificatione per albumina omnem ſpurcitiem cogente, adiuuante id frigido. Quæ enim clariora uolumus, frigida colamus: aut ſi talia non permeant, tepida. quę ſi ſemel colata nõ ſunt pura ſatis, iterũ & tertio colamus, & rectius colũ aut lauamus aut mutamus. Id quod etiã facimus dum tardius humor permeat: ſi autẽ tardius transfluat ob decocti craſsitiem aut lentorẽ, uel calidius colamus, uel per colũ rarius, uel ſi cõpoſiti natura patitur, liquidius aliquid & tenuius miſcemus, ut dum cremori hordei colando, aut piſorum, aut fabarum, aut ſimilium decoctum ipſum affundimus. In tarda autem hac colatura, caue, tudicula uel digitis fundum coli ſcalpas, ut colationem celeres. Sic enim turbidum erit colatum: ſed ut dixi muta colum aut laua, aut humorem redde liquidiorem, uel igni, uel miſto humore aliquo.

Colamus quoque etiam citra coctionẽ quędam, ut lac recens mulctum, ut pilos & ſordes alias foris illapſas ſeparemus, quem uſum ruſticis, & paſtoribus præſtat interdum aparine. Sic hodie uinũ cum ſaccharo & cinamomo per cola lanea oblonga pyramidis

midis figura(quę caligas & manicas Hippocratis appellant) colamus ter, quater, donec omnino clarum erit. idque Hippocraticum quoque uocamus, tanquam inuentore Hippocrate dignum.

Aliter etiam cum melle, & cæteris colamus ad claritatem, & œnomeli id, ac melites uocamus claretum.

Modo persimili gelatinam quam uocāt colamus, ut ante à nobis est scriptum.

Quædam his citius clarificandis miscentur, ut si uni quartæ uini albi duos lactis digitos misceas ante colaturam, ipsum mox clarissimum reddunt.

Aliter quoque res turbidæ colantur aut mistæ: sic in Aegypto aquam Nili turbidam uasis figulinis crudis colari docet Galenus, ut tantum quod clarissimum est per uasis poros, aut etiam teneram & mollem substantiam perfluat. Parrhisiis autem Sequanæ aquam, & Romę Tyberinam, uasis figulinis coctis probè & siliceis præsertim, aliquandiu in cella uinaria deponunt, ut refrigeretur, & simul residendo sordam terream in fundum deponat.

Aquam quoque turbidam colabis per arenas puras uasi immissas inferne pertuso, foraminibus exiguis aquæ peruijs inuijs, arenæ.

Vinum quoque aqua mistum per cissimbium, id est, uas hederaceum tenue, citò perfluit: aqua autem in eo retinetur, ut sæpe sumus experti, ex Catonis doctrina.

DE AROMATIZATIONE.

AROMATIZATIO nobis uocatur conditura quædam, compositis ferè ad odoris spiritum animalem simul & uitalem, & cor ipsum recreantis gratiam, adhibita mistis rebus aromaticis.

Simplicibus, ut moscho, ambra, caphura.

Zingibere, cinamomo, macis, croco, calamo aromatico, spica, pipere albo, longo, nigro, caryophyllis, mastiche, xilaloe, cortice citri, sentalis, uel compositis, ut Gallia aromatica, Gallia sebellina.

Mesues aromatizat moscho diasatyrium aqua rosarum soluto, & alijs misto electariũ, sarbotens diasatyrion, secundum aromaticũ, rosatum stomachicũ.

Syrupus ex corticibus citri, cydonia condita. Citra autem condita, moscho & ambra aromatizat.

Caphura autem syrupum acidum de pomis, Trochisco Galliæ Sebellinæ, moscho, ambra, caphura.

Hydromeli quidam aromatizant speciebus, ut zingibere, croco, cinamomo, macis, & similibus.

Nodulus ex panno lineo raro continens croci, cinamomi, calami aromatici, spicæ, zingiberis, piperis nigri & longi, ana drachmam unam & dimidiam syrupo stœchados immittitur, & suspensus manet ad condiendum, seu aromatizandum, sic miua aromatica nodulo aromatum pleno in ipsa suspenso & sępe confricato, ut ante in confricationẽ diximus.

Syrupus de mẽtha aromatizatur Gallia aromatica

Conditum citri gallia, moſcho, croco, maſtiche.
Conditum bugloſsi, moſcho & gallia.
Syrupus ex omphacio, caryophyllis.
Syrupus intybi compoſitus ſantalis, cinamomo, xylaloe, cortice citri.

Sic alia multa præter conſiſtentię & ſaporis gratiam, odoris quoque iucunditatem, ſed etiam coloris, de quo mox, requirunt. De quibus abundè à nobis ſcriptum eſt in methodo medicamenta cõponendi, dum hæc rationem in compoſitis habere docebamus, interdum ſine qua medicamẽti actio non fiebat, & per quam melius fiebat. Iulepos ex ſyrupis & aquis deſtilatis hodie miſceri ſolitos, apozemata, cinamomo, & ſantalis aromatizamus, immiſsis colo horũ drachmis cicirter duabus in humoris libras ſingulas, aut pluribus, aut paucioribus pro uario medici ſcopo. Et uinum aromatites, & quod Hippocraticum uocant, & alia multa aromatibus condimus.

DE COLORATIONE.

COLORATIO quoque multis medicamẽtis acquiritur ad gratiam magis & iucũditatem, & terrorem auferendum, & cauſas alias, quod etiã libro. 2. methodi medicamenta cõponendi docuimus. Sinopidem aliqui, alij ochram cerato Galeni dia euphorbiu miſcuerunt, ut hoc colore fucatum, geratũ, unde componitur, lateret. Miſceri poteſt floris ſalis aliquid, aut ſimile quod colorẽ eius mutet, neque uim eius minuat.

Gal. lib. 6. methodi. Idem ibidem.

Quæ Galeni uerba diligenter ſunt obſeruanda, ne ſcilicet coloris mutādi ratio uires nouas medicamento acquirat, aut priores augeat, uel diminuat, ſiue colorem mutare libet noua re miſta, ut in oxycroceo: ſiue uno aliquo ſimplici aliter atque aliter præparato, ut ceratū Galeni ex ærugine cruda uiride eſt ac terrens ægros ex eadam uſta eſt melinum, ut Galenus docet lib. 1.c.ph.g.

Sic ex ceruſa cruda emplaſtrum eſt album, ex ochra pallidum, ex ijſdem probè uſtis rubrum.

Solus quoque motus colorem quæſitū ſæpe medicamento acquirit, ut ex lithargyro nutritum longo piſtilli attritu fit albius.

Penidia quò diutius rudicula, & manibus tractantur eò albiora euadunt, etiam ſi ex uili & impuro ſaccharo fiant, ſic pilulæ albæ, diairis ſimplex, diatragacanthum frigidum, ſic ſaccharum roſatum, & ſaccharata reliqua.

Mel crudum & coctum in antidotis diu commiſcendo albius euadit, & cætera mellita.

Iulep coctum ad ſuccorum in ſyrupis comprehenſionem, baculo diu uerſandum, ut albeſcat, & alia multa ſimili agitatu albeſcūt, forte quod aër multus in commiſcendo receptus alborem conciliat.

Sic album raſis unguentum & citrinum, & emplaſtra diachylon, & ceratum Galeni refrigerans album, de ceruſa, gratia dei multum diuque ſubigendo, trahendo albeſcunt, & oxycroceum palleſcit.

Oeſypus quamuis niger eſt, multa agitatione album facit emplaſtrum, ut glutinoſa alia.

De exce-

DE EXCEPTIONE.

EXCIPIVNTVR & comprehenduntur colliganturque, seu ut uulgo loquuntur incorporãtur medicamenta humore aliquo ad saporis gratiam, diuturnitatem, uirium conseruationem, fermentationem, medicamenti constituendi formam, usum dexteriorem.

Eclegma ad asthma melle excipitur, ut sit suauius & usui aptius.

Eclegma amygdalatum excipitur melle, & succo fœniculi.

Electaria propè omnia, præsertim mollia melle excipiuntur ob dictas causas, sicca saccharo humore aliquo soluto, pulueres succo cucumeris agrestis comprehenduntur in hiera Hermetis.

Pilularum materia excipitur uino, succo absynthij, solani, foliorum citri, brassicę, apij, intybi, pilulæ aureæ muccagine tragacanthi, coctię rasis, & Mesuę succo absynthij.

Pilularum hermetis species ladano excipiuntur cum pistillo calido.

Troschisci galliæ moschatæ comprehenduntur muccagine, tragacanthi in aqua rosarum soluti, uel ambra oleo balanino soluta.

Mel quo solutiua excipiũtur uino quã aqua potius coquendũ & despumandũ, nisi aliquid prohibeat.

Exempla alia ipsius, ut sic dicam, incorporationis in electarijs Mesues antidotisque alijs & ceratis, & emplastris tã sunt multa, ut nemo desyderare possit: nec

ſit: nec plura deſcribere libuit, ne oratione prolixa diſplicerem.

DE FORMATIONE.

ORDINE rerum gerendarum ſuccedit medicamentorum comprehenſioni ipſa eorum formatio cuique compoſito ſua cùm ſcilicet unumquoque formam habet idoneam, quæ in quibuſdam à conſiſtentia differre non uidetur, ut in conditis, ſapis, ſyrupis, eclegmatis, apozematis, antidotis mellitis, pilulis, trochiſcis, unguentis, ceratis, emplaſtris. Forma ipſius compoſiti eſt conſiſtentia liquidior, craſsior, mediocris. Sed in multis præſertim ſiccis, pręter hanc cōſiſtentiæ formam alia quædam noſtris manibus, aut alia re apprimitur, ut ſaccharū in uaſa dum recens coctum eſt coniectū, illorum formā pyramidis, ſcilicet ac metę cuiuſdam retinet, & quæ ex ſaccharo imagines formantur, aut cera, aut alio dum calet liquido, ob id terminū alienum facilè induēte dum refrigeratū coiuit duro, ob id formam tunc aſſumptā pertinacius retinente: ſic electaria ſolida in teſſellas, nunc rhomboides, nunc quadratas, nūc quadranculas: ſed altera parte longiores, quales manus Chriſti uulgò dicūtur, nunc triangulas: ſic pilulas fingimus orobeas, id eſt, magnitudine & figura orobi, uel ciceris, ſcilicet orobei, nō arietini quod inęquale cùm ſit & acuminatum, figurā habet pilulis ineptā, ſic & κόκκια i. granula, ſeu pilulas paruas (unde ut dicemus lib. 3. pilulę cocciæ raſi, & uulgò dictę uidentur)

dentur) granorum.s. paruorum magnitudine & forma fingit Paulus.

Trochisci quoque cõplanantur, & in medio cauãtur, & ferè postea sigillo aliquo presi notãtur. Qua de re mox quoque dicturi sumus, unde & à forma hac, ut pilulę à paruę pilæ effigie nomen sibi adoptauerũt, & preter id alia quoque, nam cyclisci.i.parui circuli, & artici.i.pastilli, seu parui panes etiã Græcis appellantur. Sũt enim uelut circuli, hoc est, superficies planæ una circunferentia à centro æquidistante cõclusę, non autem sphęrica sunt corpora, ut pilulę.

Nicol. Alex. in gallia moscha ta.

Ceratra & emplastra formamus in offas, quæ apud Galenũ μαγδαλίαι uocantur (unde uulgò corruptum puto uocabulum magdaleones) hoc est, cylindraceæ quædam figurę.

Quędam trahendo manibus ex unco ferreo producuntur, intorquentur, & in quamlibet figuram mutantur, ut penidia, & quæ alpheni uocant.

Qualiter quibusdam quoque trahuntur emplastra, diachylon, gratia dei, sed post in magdalias componuntur.

DE SIGILLATIONE.

SIGILLATIO quoque (ut uocant) seu sigilli alicuius impresio, inter præparationis differẽtias numeranda est. Quę quamuis haud ita magnarum uirium esse uideatur, ut cùm ex pilulari forma per sigillum ligneum fingis trochiscos, tamẽ & per se ueteribus magni momenti fuit, & per accidẽs sigillatio. Per se quidẽ, cũ terram Lẽniam sigillo

Dianæ

Diane imaginem habenti notabãt, à qua facultatem aliquam his trochiſcis imprimi putabant, uti & Nichepſos rex anulis inſertum iaſpidem uiridem draconis radios habentis imagine ſcalpi uolebat, quod tamen ceu uanum reijciendũ cenſet Galenus. Quanquam & illa Dianæ imago in ſphragide lemnia, hoc eſt in ſigillo, ſeu ſigillata terra Lemni inſulæ, etiam per accidens proderat, quòd paſtilli hac notati plane ueri ſignificabantur, non quo hodie modo omnes adulterinæ noſtrates terræ ſigillatæ. Iidem ad me Conſtantinopoli ſunt delati, characteribus uarijs à Turca obſignati.

In paſtillis quoque Theriacis, & medicamentis omnibus, quæ ab exteris corrogamus, utinam uel characteres aliqui, ſed certifide, uel publica, uel principum apprimerentur, quòd pannis laneis, & ſericis gentes multæ etiam hodie factitant. Non enim toties grandi peccunia adulterata & ſpuria pro ueris reciperemus, aut ſaltem qui uendunt primis inſtitoribus, & hi deinde alijs, chirographo, aut ſacramento aliquo cuíque uerendo uera ſe uendere affirmarent. ſed noſtra opinor ſocordia illos efficit audenter furaces. Cum enim uera ignoremus, neque illa nouiſſe multum hactenus ſit à noſtris pharmacopolis laboratum, facilè illis imponitur. Incũbite igitur, incumbite modis omnibus, ut uera deinceps habeantur. Homini elephantico dedi, non multis ante menſibus troſchiſcorum theriacorum libras propè duas, quibus non eſt mutatus magis quàm ſi terram ſigillatam noſtratem deuoraſſet, tamen qui uendidit affirmabat è mõte Peſſulano allatos & ueros. Quod tamen

tamen falſum illi ex Galeno probaui, tamen quia ege batur, & ueros affirmabat, grandi pecunia emimus, nullo tamen ut dixi ſucceſſu. Quæ fraus in cæteris quoque medicamentis, niſi diligenter cauetur late patet, magna animaduerſione coercenda.

DE REPOSITIONE.

REPOSITIO medicamẽtorum tam ſimplicium quàm compoſitorum in locum aliquem, tum cõmunem, tum proprium ad cõſeruationem (de qua mox dicam) magni eſt momenti, & item quod quędam per ſe reponuntur, alia cum alijs ipſorum uirtutem conſeruantibus, uel etiam augentibus, aut ſaltem quam minimum fieri poteſt minui permittentibus. De hac generatim quædã diximus libro tertio methodi medicamenta componendi, ſed hic paulo fuſius dicendum.

Reponimus quę ſeruari uolumus, conſeruationem uerò nihil tam uitiat quam putrefactio. Quam ambiens calor, aut frigus, aut aër corruptior, aut excrementoſa rei ſeruandæ humiditas, & calor imbecillus accerſere ſolet, ob id quæ integra diu ſeruari uolumus omnino ſiccamus, tũ abſumpta ipſorum ſuperflua humiditate, tum miſtis ſiccantibus: ſæpe etiam aſtrigentibus. ſic condita, ſapas, ſyrupos, antidota ex humidis preſertim temperata, pilulas, trochiſcos, & unguenta quędam & cerata & emplaſtra igni, uel ſole ſiccamus, miſto his quæ ſumũtur etiam melle, aut ſaccharo, aut utroque remedio ſiccante:

aliqui-

aliquibus, & acetum, & ſal proſunt, alijs metalica, & terrea ob ſiccitatem putredini diu reſiſtentia.

Ergo quæ reponenda ſunt ſimplicia, & compoſita omnino quantum opus eſt ſint ſicca: ſic & uinum feruendo in lacu, aut dolio humiditatem corruptionis ſui, & feruoris authorem ſi ualidum eſt, nec ea tam multa conſumit. calorem externum uitamus fuga ſolis, & res ipſas in loca minus calida, aut etiam frigida ſeponendo. Frigus immodicum & gelu ab his tantum prohibemus, quæ humida cogi poſſunt, ut aquis deſtillatis.

Calorem internum imbecillum fouemus, prohibita eius exhalatione, ob id quę ſeruamus omnia loculis clauſis, & uaſis obturatis reponimus, niſi ualentiſsima ſint, theriaces enim uas ſępe detegi uult Galenus, ut expiret. Ad hęc rha barbarũ, ut uiribus integris diutius ſeruetur, uel cera ſola, uel cera cũ terebinthina, aut melle albo circunlinit Meſ. uel pſyllio, aut milio mergit. Agaricũ idem cũ zingibere, dauco liguſtico, polipodio querno ſeruat ut eius actio uegetior reddatur. Aloe ſeruatur cum aromatibus aut bdellio, & alia ſimiliter in Meſuæ ſimplicibus.

Caſsia uerò in fiſtulla ſua felicius ſeruatur, nec purgãda ante utendi tẽpus. Fiſtula autẽ in ſabulo cellis uinarijs infoſſa, ſiccari præpropere prohibetur.

Colocynthis integra diutius ſeruatur quàm emedulata, & melior ac ſalubrior euadit cum maſtiche, galanga, & alijs ſtomachicis, hepaticis, cardiacis.

Phialę ſucco roſarũ, granatorum, limonũ, cydoniorũ, et ſimilibus ſeruando deſtinatę habeant in fundo emiſſarium, ne inuertẽdo fuga olei ſuperfuſi ſuc

cus tur

cus turbetur, & fex continui misceatur, & sic turbidum pro puro succum usurpes.

Crusta quę melli & medicamẽtis quibusdam tẽpore acrescit integra & imota seruãda est, si uis pharmacum diu manere integrũ & immutatũ. Gal. lib. 2. alimentorũ. Quę prouidentia succis prædictis, uino quoque & cęteris est cõmunis. Diabesasa st anneo uase reponi uult Heras lib. 8. cõ. ph. p. Galeni.

Medicamentum stomachicum uase corneo reponitur, eodem libro.

Terebinthina uase ex ferro albo aut uitreo aut siliceo seruatur melius, quã ligneo aut terreo, nisi sit uitreatũ. Vase uitreo uel plumbeo hierã reponit Paulus.

Theriacen uase non ligneo, ut hodie fit, sed pretioso reponit Galenus.

Oleum uase siliceo, lapideo, plũbeo in cella uinaria probè diu seruatur.

Pulueres cardiaci uase uitreo strictioris, operculato reponuntur.

Flores & omnia iucundum odorem reddentia arculis tiliaceis.

Semina etiam chartarum inuolucris, & suis folliculis utilius, & innocentius interdum seruantur.

Liquida medicamẽta seruantur dẽsiore materia, ut argẽtea, uitrea, cornea. Fictili etiã, modò nõ rara: interdũ & lignea, pręsertim buxea. Ocularia medicamẽta & alia quę acetũ, picem liquidã, cedriam recipiunt, ęneo uase seruanda. Adipẽ et medullas uasis stãneis, seu ex plũbo albo reconde, hęc Dios. Herbę igitur siccentur & fasciculis aut manipulis colligatę.

Quę cõponendo cocta, aut aliter calfacta sunt, nõ nisi re-

nisi refrigerata sunt reponenda.

Diacodium refrigeratum reponit Damocrates, apud Gal. lib. 7.c.ph.p. & similiter composita propè omnia Mesues.

Loco nõ uluginoso & madente reponantur medicamenta, exceptis paucis, sed ędium parte sicciore. Quæ reponuntur si præterea feruere debent, uas non repleant, ut sit locus & spaciũ quo perspirent: sic uina dolijs non plenis reponuntur primo, sic conseruæ insolatu coquendæ, uasis non plenis coquuntur. sic theriacen uasis non plenis reponit Galenus, quo tẽpore adhuc à suo calore coquetur & feruet.

DE CONSERVATIONE.

HAEC de repositione sufficiant, in quibus tamen ob rei affinitatem conseruationis quoque obiter coacti meminimus, sub qua & medicamentorum simplicium & compositorum durationis tempus comprehendimus. Vt enim non minor est uirtus quàm quærere, parta tueri, sic non satis est medicamenta probè delecta esse, sed ad conseruationem commode reposita esse, & quandiu integra conseruari possunt, sciendum est. Nã si mors etiam saxis numinibusq́ue uenit, omnia tam simplicia quam composita aliquando corrumpuntur, hæc citius, illa tardius: idq́ue uel ob peculiarem cuiusque naturam, uel aëris constitutionem, uel repositionis differentiam.

Hærbæ quotannis sunt mutandæ, & flores, & quæ ex

quæ ex his deſtillantur aquæ præſertim quæ uaſe duplici, aut uapore aquæ feruentis deſtillantur. Humidiores enim ſunt quam quæ ignis flammat, & carbone etiam per cinerem, ſcoriæ ferri puluerem, ſabulum deſtillantur.

Aqua tamen uini quæ frequenti deſtillatione eſt purgata, diutius ſeruatur uaſe uitreo cera obturato. Seruantur autem herbæ ſiccatæ ſacculis cannabinis rarè textis ne putreãt, néue puluerulentæ euadant.

Radices multę diutius ſeruari poſſunt, ut in delectu diximus libr. 1. ubi & de reliquorum quoque duratione quantum ſufficit ſcripſimus. ſeruãtur ſiccatæ per ſe aut conditura ex ſaccharo, aut melle per ſe ſuſpenſæ in aëre libero ſi magnæ ſint, in ſacculis cannabinis ſi paruæ. fructus in melle conditi ſic, ut ſe non tangant, & loco frigido repoſiti annum ſeruantur recentibus ſimillimi.

Iidem & flores uaſi incluſi aqua fluente tecti annum ſeruantur. Vinum muſteum dolio picato impoſitum, & eodem bene operculato ſepultum dies 40. aqua fluente, uel aliter pura, annum totum dulce permanet Catoni. Iidem cera inuoluti, farragini impoſiti, aut furfuri, diu ſeruãtur recẽtibus ſimiles.

Herbarum quoque folia citra ſiccationem ſibi ſimillima diu ſeruantur inter papyri folia: ſic tamen ut non premantur, præſertim quæ ſucculenta ſunt. Nã hęc mox mucida & putria euadunt ſi pręmãtur.

Aloe etiam ſolario appenſa tres, quatuor annos uiua, & germinãs ſeruatur, & aizoon, & telephium ob ſucci craſsi copiam.

Quin & cępe, allij, ſcillæ, ari, dracontij, cotyledonis,

satirij, & aliorum quorundam radix bulbosa succo crasso lento plena diu seruatur citra ullam a nobis, aut aliunde siccationem manifestam.

Metallica & lapides ubilibet probè seruantur, si sordes & puluerem uitabis.

Composita autem medicamenta nobis hodie uariè seruantur, nam condita humida, eclegmata, syrupi, electaria mollia, uase uitreo, uel siliceo, uel terra densiore potius quàm stanneo plumbi uitium retinente seruanda. Electaria autem sicca arculis faginis, aut pyxidibus uitreis, ut pulueres & trochisci. Catapotia autem ferè aluta inuoluta, pyxide stãnea includuntur. Olea, unguenta, cerata liquida uitreis, lapideis, stanneis, emplastra uerò in magdalias formata papyro undique præterquam extremi medio integuntur.

DE CONDITVRA.

De conditura nunc dicendum quòd ea sæpe coctio quædam est (de qua & præparationibus alijs ipsam coctionem sequentibus abundè diximus) & conditura conseruationi non parum confert. Conditura ferè est radicum, herbarũ, cauliculorum, aut germinum, florum, fructuum, seminum, interdum & corticũ. Fit item ferè saccharo, uel melle, uel utroque, interdũ syrupis, iulepis, sale, aqua salsa, aceto, & alijs quæ siccando, & humiditatem superfluam absumendo, astringendoque à putredine

tredine res uindicant. Condiuntur enim prædicta ferè ad conſeruationem tutiorem, ſæpe tantum ad ſaporis gratiam, ſæpe ad utrunque, ut ſuccus mororum in diamoro melle conditur. Poſsiſque conditura generatim dicta etiam ſyrupos, & antidota plurima, & pilulas, & trochiſcos comprehendere, quod hæc humore aliquo iucundo comprehenduntur, ut ſint iucundiora, & facilius ſumi poſsint: ſic roſæ uiolæ, & flores alij melle, aut ſaccharo condiuntur, & fit mel roſatum, uiolatum, ut in conditis Meſuæ diximus, & libr. 3. dicemus.

Conditura fit humore hoc iucundo per totum corpus condiendum inſperſo, ut dum flores & fructus condimus, & corticem citri, & cucurbitæ, lactucæ, caules, & alia plurima: ſic myrobalani recentes condiuntur, aut humectatæ prius ſi erant ſicciores, ut docuit in ſimplicibus & conditis Meſues, interdum tanquam cruſta quadam ſaccharo integimus magis ad ſaporis gratiam quàm ad uires, uel augendas, uel conſeruandas, uel minuendas: ſic ſemen coriandri, papaueris albi, abſynthij marini, aniſi, fœniculi, apij, & nucleos perſicorum, ſtrobilorum, piſtaciorum, amygdalarum dulcium, & ſi libet amararum ſaccharo integimus, & cortices aranciorum, cinamomi.

Interdum condimus additis quibuſdam medicamentis aromaticis, ut emblicas myrobalanos aromatibus condiri Meſues ſcribit, & alia etiam compoſita: ſed condiri tunc aromatizari potius ſignificat, quanquam & ad ſaporis gratiam, id etiam fiat, ut in fartura mox dicam.

Condienda si magna sunt, ferè in particulas secantur, ut condituram promptius ubique sentiant, sic cydonia, sic persica, & radices magnę sectæ condiuntur.

Tamen fistula casſiæ tenera conditur integra, & nux moſchata cum cortice uiridi, qualis noſtrarum nucum integra conditur, & parua citrea, arantia, melones parui adhuc & teneri.

Quanto autem melle, ſaccharo, uel alia condiente materia ſit opus, & quis modus condiendi, hoc eſt incruſtandi, præſertim ſemina, & nucleos, leges libro tertio ſectione prima.

Flores capparis nondum apertos interſperſo ſale condimus. nam ſi ſoli reponantur, putreſcunt. Eodemmodo & in eoſdem uſus flores geniſtæ, & his odoratiores ſparti flores, quibus tamen poſt acetum affundimus quantum omnia tegere poſsit.

DE FARTVRA.

FARTVRA conditurę quædam differentia eſt: fit autem ferè dum cauitas quædam manifeſta odoramentis, uel alijs ſcopo propoſito idoneis impletur, quomodo & coqui pullos, anſeres, porcellos, & alia quædam herbis noſtratibus aromaticis, & floribus, & lactuca, & appetitis alijs, interdum additis etiam aromatibus farciunt uētrem totum inferiorem, & ſæpe etiam ſpacia inania inter carnem & cutem ui diducta.

Sic elignatę radices eryngij & ſectę loco matricis

(cor uo-

(cor uocant) caryophyllo, & cinamomo humectatis farciuntur à Mesuæ.

Anserem exenteratum carnibus felis annosi, & herbis neruosis farcimus, ut inde eliquatus adeps sit medicamentosior.

Farcitur pileolus ex bombace, aut aliud epithema cephalicum, uel stomachicum aromatibus, & alijs cephalicis, stomachicisque.

Præterea ut coqui carnes auium torrendas, caryophyllis, & frustulis cinamomi configunt ad odoris & saporis gratiam: sic nuces uirides maceratas, & coquendo teneras redditas, & radices satyrii, ex secundo cicerum decocto ad iustam teneritudinem coctas, caryophyllis, & cinamomi frustillis configimus, & cydonia in particulas condienda. Quę res ad farturam, uel una cum fartura ad aromatizationem reduci potest.

DE PVTREFACTIONE.

PVTREFACTIO coctioni simillima est, pręsertim de qua nũc agimus, non enim de absoluta putrefactione, sed mutatione aliqua à calore externo, etiam rerum putrescentium, ut fimi corticum facta, ut oleum in folliculis ulmi inuentum, phialæ forti impositum cum folliculis si operculetur, & dies quindecim fimo equino multum ob putredinem uigentem calenti, obruatur. Deinde insoletur, & quod eius clarum supernatabit transuasetur, omniũ ulcerum remediũ est pręstãtissimum.

Sic ex uino facimus acetum tenuius, & acre magis ac mordax. Facimus autem uel in solatu, uel immiſſo aceto ualentiſsimo in uinum, uel folijs, ſurculis & ramentis ſorbi, uel parte acida citri immiſſa. Galenus libro ſecundo alimentorum. Sunt qui linguas lampetræ noſtratis ea cauſa immittunt.

Ex maza item fermentum, & ex lacte in primo animalium lacte nutritorum uentriculo corrupto fit coagulum, omnia ob putredinem acria, & caliditatem nouam adepta, amiſſa autem naturali.

Sic chalcitos partes duas lithargyri, uel cum Dioſcoride cadmię partem unam aceto acerrimo ſoluit Galenus, ac æſtate media, ſeu diebus calidiſsimis quadraginta in olla noua fimo obruit, ut fiat pſoricum. Talis putrefactio in uſu eſt maximo chymiſtis.

Sic adeps uetutaſte putris Galeno expetitur ad emplaſtrum diachalciteos, & oleum uetus ac ita ſemiputre, unde & graueolentiam acquirit: ſic uetuſtate putrefactum caſeum decocto pernæ ſalſæ, coquit Galenus ad tophos.

Quid quod uinum & ſucci reliqui dum ab humiditate excrementoſa feruent, quodammodo putrent, & flores ſaccharati, aut melliti dum inſolantur, & antidota melle addito dum feruent.

lib. 4. ſani. tuendæ. Acopa item ex ſemine abietis, & floribus populi dum menſes plures macerando perficit. Gal. etiam putrefacere uidetur.

DE FRIXIONE ET ASSATIONE.

COCTIONI non modo affines ſunt frixio & aſſatio, ſed frequenter etiam ut in alimentis coctionis differentiæ, tamen quæ medicamentis adhibentur coquere raro uidentur humiditatem crudam, aut excrementoſam: ſed magis abſumere.

Frixio autem ferè in ſartagine fieri intelligitur, quæ à frigendo etiam frixorium dicitur. Hęc autem in ſartagine parata ſuæ qualitatis uehementiam deponunt. Gal. lib. 2. alim. in dracontio, aſſatio autem ſeu torrefactio ſuper tegulam ignitam fit: uel in clibano, uel in carbonibus ignitis, hæc quoniam tenui diſcrimine diſtant, & ambo à calore fiunt, ſimul tractanda duximus.

Semē melanthij frigitur Galeno cōtra catarrhos. ſemē agni frixum minus tētat caput eidē lib. 2. alim.

Semen lini & naſturcij torrefiunt in eclegmate Phthiſicorum, Meſuæ. Meſues.

Semen porri & naſturtij in E. noſtro. Ibidem.

Cuminum pridie aceto maceratum ſiccatur, & frigitur in uaſe fictili bene cocto. Gal. in dioſpolytico lib. 4 ſanit. tuendæ.

Coriandrum acetum infuſum aſſatur paſsim, ſic enim calorem eius in ſuperficie uehementem ex tingui uolunt, ut tantum refrigeret. Granatorum acini aſſentur in E. altero Meſuæ, & ſemina uuæ, portulacæ, pſylij, plantaginis, altheæ, aniſi, marrubij, ad fluorem alui aſſantur. Gal.

Baccæ myrti, gallæ: in quinque aut ſex partes cō

fractæ, oleo hora una infuse assentur ad capillū fluentem sistēdum. Sit autem oleum astringens aut succus alius, si magis astringendum.

Myrobalani omnes succis astringentibus uarijs maceratæ, linteo siccatæ assantur, sed antequam nigrescant, & urantur eximendæ, ne uires amittant. Si insigniter scilicet urentur, ut cinefiant. Nam hæ & rha barbarum, assa coctis, usta assis magis astringunt Mesuę.

Mesues. Balanus myrepsica assando deponit partem humiditatis excrementosæ, & partem coquit, ob id assata deiectoria tantum est, non amplius uomitoria.

Auellanæ assantur in eclegmate pineo.

Gummi Arabicum, tragacantha, succinum, & gummi alia ad magnitudinem orobi confracta, cum opus est assantur donec albescant.

Amylum assatur in trochiscis terræ sigillatæ, & trochiscis spodiatis secundis, Mesuę.

Modus autem frigēdi & assandi prædicta est huiusmodi. Sartaginem, uel aliud uas ferreum ubi admodum calet, ac si opus est cādet ab igni tollitur. In hanc semina, fructus, radices & alia immittuntur, continenter rudicula ferrea uersantur, ne urantur. Sartago si opus est his exemptis recalefit, & quantum opus est assantur.

Quę autem sunt magna, crassa, humida, glutinosa, diutius assanda, contraria minus, ut semen anisi, cymini, nasturcij. Semen uerò lini & psylij, quia humiditatem lentam satis multam sortitum est, paulo diutius assari sustinet.

Possunt quædam etiam in clibano, aut super eius testudi

testudinem, aut sub cineribus assari, & ea uel nuda, uel olla noua conclusa, & si mediocria sunt integra: si magna, confracta, quædam etiam maza intecta clibano assantur.

Scilla per assationem multi fit usus Dioscoridi, quia per eam uel elixationem eius uehementia obtunditur Galeno. Quę enim non assata sumitur, interaneis maximè noxia est Mesuæ. Illa autem delecta, purgata farina, pinsita, aut (id sordidum uidetur Galeno in Theriace) luto, & argilla circundatur in digiti crassitiem, sub cinere calido, uel carbonibus, uel clibano assatur. Sunt qui in olla operculata in furnũ demissa assant: sic enim celerius & clementius purgat. Sic elleborus albus, & scammonium in maza pista, uel cydonio præparatur Diosc. & Galeno, ut ipsa & panis, & cydonium moderatius purgent. In uas calefactũ quoque, & ab igni depositum opiũ mox immittunt, ubi est liquatum, eximunt priusquam siccetur, & friabile fiat.

Acaciam nostratem factitiam super prunas ignitas assat Bulcasis in seruitore. Est quando ut alimenta sic medicamenta ex humore friguntur: nam castaneæ sine humore, fabæ, pisa, carnes, fungi, cum humore, ut oleo, butyro. Sic myrobalani, flauæ, cepulæ nigræ friguntur & fricantur in oleo uiolato, aut amygdalarum dulcium in tryphera Persica & in simplicibus. Omnia probè trita friguntur in omphacio, uel succo myrti, & aceto, & siccantur in stomachico electario quodam Mesuæ. Omnia in uino odoro frigantur, deinde in succo cydoniorum in E. nostro Mes. Addit in sequenti, & feruefiant, ut intelli-

intelligere poſsis, hæc frigenda ſuper ignem ſemper mouendo, & cõfricando: non ſolùm fricanda, cum his humoribus, ut diximus prius in confricatione.

DE VSTIONE.

VSTIO aſſationi finitima, ut ratione maioris, et minoris tantum differant, aſſata enim largius uruntur, & infra modum uſta, tantum aſſantur. Vruntur plantarum partes ac animalium, & in animalia tota, metallica item & terrea. Horum autem medicamentorum urendorum ſcopi medicis ſunt uarij. Quędam enim uruntur ut puluerari facilius poſsint, ut pili, lana ſuccida, ſericum, teſtæ oſtreorum, buccinorum, purpurarum, ungues aſini, cornua caprarum & ceruorum, oſſa, coria, & alia quæ ob terroſam, & duram, & craſſam corporis conſiſtentiam & concretionem denſatam uel ob lẽtorem immodicum uel humiditatem aliquam puluerari nequeunt.

Alia ut eſſentiæ craſsitiam deponant & tenuitatem, aliaſque facultates ignem colorem ſequẽtes induant. Id quod quamuis omnibus uſtis accidat, non ob id tamen omnia uruntur. Sic metallica omnia & terrea urendo tenuiora euadunt, & quæ acria erãt, mitiora fiunt, quæ non acria erãt, acrimoniam urendo aſſumunt Gal. lib. 4. & 9. ſimpl. in chalciti.

Ex quo patet uſtione etiam facultates quaſdam miteſcere, ut ærugo, chalcitis, miſi, ſori, chalcãthum, melãteria fiunt moderatiora: quaſdã acquiri, ut uim

tenuandi

tenuãdi & ea efficiendi, quę saporẽ acrem sequũtur

Alia uruntur, ut uis quædam nostro proposito aliena, ex profundo in superficiem trahatur, postea lotione separetur: sic lapidem phrygium ustum lauat Galenus, & lapidem hæmatitem ad oculorum affectus.

Alia uruntur, ut colorem nouum acquirãt ægro gratiorem, uel ad dissimulãda simplicia. quibus constat medicamentum, sic ærugo usta modice quidem: rufa facit emlpastra, immodice uerò, nigra.

Cerusa trita, rudicula ferrea mota urendo fit rubra, ut ochra, & auripigmentum. Ossa & testę urendo primum nigricant, deinde albissima euadunt.

Quędam uruntur, ut in aliam transeãt speciem, ut uipera usta transit in salem theriacum cerusa, usta, ut rubeat in sandyca, thus in fuliginem, sulfur in oleum, cadmia lapis in cadmiã fornacariam, & pompholygem & spodium.

Vrendi modus non est omnibus unus. Quædam enim humore pingui prædita per se uruntur, ut pili, lana succida, sericum, cornua, ungues, coria, hirundines, motacilla, galerita, & aliæ quædam auiculæ, cicadæ, scorpiones, uipere, lepores, & alia quædam pedestria. Hæc uerò in olla noua operculo foraminulento tecta sunt urenda carbonibus uel clibano, præsertim quæ propè cinefacta disperire possunt. Quæ uerò post ustionem integra manent, ut ossa, ungues, cornua, testæ ostreorum, lapides ad gypsum uel calcem coquendam & similia: hæc etiam uiuis carbonibus obruta uel superposita, aut etiam flammę luculentæ immissa, uri possunt: nisi quędam

sint adden-

ſint addenda, quæ uim eorum mutet. Tunc enim etiam in olla noua uruntur. Sic uiperas cum ſubſtratis quibuſdam medicamentis Galenus urebat ad ſalem theriacum: ſic fictili nouo incluſa uel patellę ferreæ, aut ſartagini impoſita uruntur, ceruſa, chalcitis, miſi, ſori, calcanthum, auripigmentum, ſandaracha, plumbum.

Alia fictili crudo uruntur, donec id percoctum ſit, ut cadmia, æs.

Alia etiam olla ænea aut ferrea, ut plumbum.

Alia in patina uruntur, ut ærugo, chryſocolla, lithargyros.

Alia in olla ex cineribus oſsium (crucibolum uocant) in fornace aurifabrorum alia in foco, alia inclibano panis, alia in furno figulorum, alia in fornace chymiſtarum.

Quædam (ut dixi) tam carbonibus obruta quàm olla uel noua, uel cruda, uel patina excepta per ſe uruntur nulla addita inflammabili, aut uires mutate materia, ut oſſa, cornua, teſtæ oſtreorum.

Aliam materiam requirunt inflammabilem, ut ſulfur, alumen aliquod, ſalem, ordeum, ut in plumbo uſto & alijs docuit Dioſcor. Vas item quo excepta uruntur ſi fragile eſt, ut uitreum, ex terra bellouacá & alia lapidea & ſilicea luto chymiſtarum prius totum paulatim oblinimus, & paulatim ſiccamus, quàm igni committamus. Eodem luto uaſi operculum ſæpe agglutinamus, ne inter ipſa hiatus uiam faciat carbonibus, aut cineribus illapſuris, aut effluxuræ materiæ.

Lutum autem, id fit ex terra figulina aqua ma-

cerata cũ stercore equino, & si uis pilis animalium multum diuque subacta, quod & lutum sapientiæ uocant chymistæ. Eius loco interdum est terra figulina sola, uel gypsum aqua solutum, uel farina albuminibus subacta.

Vas quoque chymistæ operculant labris ipsius colli per fusionem coalescentibus, dũ materiæ sunt preciosæ, & quas exhalare nolunt. Id autem in matulis tãtum uitreis longo collo efficiunt, sigillumque hermetis uocant.

In alijs fictile apertum esse nihil nocet, si clibano urenda sunt: si uerò cineribus aut carbonibus obruẽda, operculatur uas, ne aliena materia quod urẽdum est, ut dixi, conspurcetur, uel ne materia ipsa exiliat, ut in sale & lapidibus quibusdam.

Operculum autem nunc solidum est, & integrũ, nunc multis locis foratum, ut fuliginosi effluxus exhalent liberius, à quibus est cauendum, presertim si à uipera, scorpionibus, aut similiter uenenosis attolluntur, item si à metallicis.

Vrantur materiæ carbonibus perustis, præsertim preciosæ, & quæ oculis sunt adhibendæ, ut nihil fumidum habeant, ut Galenus urebat lapidem phrygium.

Carbones quoque follibus uel flabellis excitari interdum oportet, ut citius ustio absoluatur, ut Galenus in ustione lapidis phrygij iubet. lib. 4. c ph. p.

Quædam ad idoneam magis ustionem puluerentur, alia franguntur tantum in frustula magnitudinis nucis iuglandis, ut lithargyros, uel nucis auellanæ, ut lateres in oleo philosophorum, & lapis phrygius à

gius à Galeno in ſuo remedio.

Alia etiam in ſole æſtiuo ex uino uel aceto pluribus diebus terũtur, priuſquã urantur, in c.ph.g.

plantarum partes.

Quæ omnia bis exemplis ex Dioſcoride, Galeno, Meſue, & alijs fient notiora, folia oliuæ ſyluestris in olla fictili cruda, lutata furno figulino, per coctionem uaſis uſta, lota, ex aqua in ſole ſiccata, albuginem oculi & pannos potentius omni pompholyge delent Albucaſi.

Sarmẽta ligna, cortices et partes alię plantarũ urũtur relicto tamẽ foramine in operculo, ut fumus exhalet

Abrotani, aſphodeli, ari, ariſari, dracontii uſti, cinis Galeno paſsim uſurpatur.

Braſsica non tranſplantata, à terra expurgata, minutim conciſa, in ollam coniecta, foraminulento operculo tecta clibano uritur in carbones, qui triti ollæ alteri impoſiti, operculati, uruntur donec in album cinerem abeant.

Myrobalani & rha barbarum uſta ualentius aſtringunt quàm aſſata Meſuæ.

Aloe quibuſdam in olla noua ſuper prunas uritur in diamoſcho amaro, ut abſumpta glutinoſa ſubſtantia aluum ducere deſinat, & magis roboret, ob quam cauſam etiam abluitur.

Fex uini ſiccata uritur igni, donec albeſcat, & linguam multum mordeat & urat.

Succinum fictili olla clauſum, operculatum nocte igni uritur Bulcaſi.

Animalia & ipſorum partes.

Thus uſtũ ſcribitur in Iſide cephalica, lib.4. c. ph.g. Vſto thure fuligo qua ratione colligenda docet Dioſ.

Lepus uiuus iugulatus cũ ſanguine & pelle uaſi fictili

fictili nouo traditur, operculatur, in clibano uritur donec puluerari poſsit ad calculum frangendum.

Sic hirundines, ranæ, cicadæ, erinaceus, uruntur Gal.libr.11.ſimplic.

Aeſchrium cancros uiuos in patella ęris rubri uſſit donec in puluerem mollisſimum redigi poſſent contra rabiem.

Teſtæ oſtreorum, limacum, ouorũ excluſis pullis, ſericum, oſſa, cornua, ungulæ, uel prunis ipſis uel tegulæ aut olle impoſita in clibano, uel foco uruntur, donec albeſcant, & pulueralibilia ſint. Hæc tamen nõ urenda, nſi medicus iuſſerit, quia uires uſtione mutant. Poſſunt enim tenuiſsimè limari, aut radi, ut cornu rhinocerotis, pudendum tauri, cerui, & puluerari, uel probè limata propinari, ſericum ſimiliter cardiacis miſcendum ſit crudum, minutim conciſum, cum alijs pulueratum, uſtum autem medicamentis materias conſumpturis miſcetur, ut diaſenne Nicolai, Spongia bitumine, uel eius penuria pice illita uritur lib.11.ſimpl. Gal. li.11. ſimpl.

Lana ſuccida largo uaſi figulino latioris imponitur, operculatur, gypſo, uel glutine, uel terra figulari ſubacta cũ aqua illinitur, uritur fornace, uel camino. Scorpiones uiui olla noua incluſi, & operculati, maza uel luto circũlita uruntur igni ex ſarmentis uitiũ in clibano, ut eius pulueris grana ſex cum ſyrupo radicum quinque pota renum calculum frangant. Gal. lib. 6. c.ph.p.

Sic uruntur uiperæ & colubri, amborumq́ue cinis ex oleo illitus ſcroſulas liquefacit. Lithargyros chriſitis, grauis, pura à plũbo, & omni aliena materia in particulas magnitudinis iuglandis confracta, pru Metallica & terrea.

næ ſu-

næ ſuperponitur, & ita follibus accenditur, ut con-
flagret, ubi refrixit, abſtergitur inſidens ſpurcitia,
& reconditur, alij ter aceto aut uino reſtinguentes
rurſus urunt, & reponunt.

Dioſc. Cadmia uritur carbonibus obruta, donec tranſ-
lucida ſpectetur, & ferreæ ſcoriæ modo bullet, mox
uino extinguitur aminæo, ſi ad emplaſtra paratur:
aceto autem, ſi ad pſoricum medicamentum. Sunt
qui ſic uſtum ex uinoq́ue tritum, iterum crudo ficti
li torrent, donec pumicoſa uideatur iterumq́ue ex
uino tritam urunt tertio, donec prorſus in cinerem

Ibidem. redigatur, nihil ſcabritiei retinens.

Plumbi laminæ quàm tenuiſsimæ, aut plumbi li-
matura & ſulfur alternis uaſis imponuntur, donec
plenum ſit, operculatur, ſed relicto exili ſpiraculo
ſuccenditur, dum plumbum ardet rude ferrea uer-
ſabis donec tãtum perfectè in puluerem redigatur.
dum eximes, obſtrue nares quòd eius halitus ſit
noxius.

Stibium pinſita farina circunlitum, & carboni-

Ibidem bus obrutum torretur, donec ipſa cruſta carbun-
culetur, exemptumq́ue extinguitur lacte mulieris,
quæ marem peperit, aut uetere uino, uel uritur car
bonibus ſuccenſis, efflatum quoad ardeat. Si enim
paulo magis cremetur, fit plumbum.

Ceruſa trita in fictili nouo, flagrantibus carboni
bus: aſsiduè uerſando uritur, donec cinereũ colorẽ
traxerit, uel patinis nouis ſuper prunas trita uritur,
& ferulacea rude mouetur, donec coloris ſit ſanda-
rachæ: ſandixq́ue tunc appellatur, refrigerata re-
ponitur. ſic trita chryſocolla uritur. Sunt qui urendo

acetum affundunt, ut rubeat: si flaua est, macicot uulgò dicitur.

Aes fit ustum ex clauis æris solutarum nauium fictili crudo compositis supersparso sulfure cum sale pari. Quibus uicissim inspersis fictile semiplenum operculatur, & figulari creta circunlinitur, fornaci inditur donec fictile percoquatur. Modos urẽdi alios docet Diosc. Ibidem.

Aerugo fracta minutissimè in fictili patina flagrantibus prunis superposita uersatur, donec mutata colorem cinereum concipiat, refrigerata reponitur. Si cruda olla uratur, eundem prorsus colorem non reddet.

Chalcitis fictili nouo uiuis carbonibus superposito uritur, donec bullas excitare desierit, & perfectè inaruerit, si humidior est: sin alia est, dum mutata in floridum colorem sanguineum aut miniatum contraxerit. Eximendo insidens spurcitia tergeatur. Vel uritur perflatis carbonibus, donec luteo colore pallescat. Sic misi, sori, chalcanthum uruntur. Chalcãthum autem urendo suapte natura colorem rubescentem sortitur Diosc. in ærugine.

Auripigmentum uritur testa noua uiuis carbonibus subiectis assiduè uersando, donec igni flagret & mutet colorem. fit enim foris argenteum, intus rubrum: refrigeratum & tritum reconditur. Sic uritur sandaracha, alumen.

Lapidem phrygium in particulas magnitudinis auellanæ fractum ures in olla recenti luto circunlita, tecta operculo perforato uel in solo uertice, uel (quod melius est) in pluribus partibus, ut fuliginosi Gal. li. 4. c. ph. p.

fumosique eorum quæ uruntur effluxus facilè per ea efferantur, deinde perustis carbonibus perflatis ure, donec ignitus sit, cætera ex Galeno repete. Sic cyanus lapis uritur, & alij.

Sal uritur fictili, diligenter opertus ne exiliat, conditúsque prunis, donec efferuescat uritur. Sic nitrum & spuma nitri, si inueniuntur urenda sunt. Vitrum tritum interflata pice uritur, & aqua frigidissima extinguitur, Auensoal tamẽ friabile nõ fit, Alia plura ex Dioscoride, & alijs huc transcribit potuissent, nisi hæc etiam multa huic ætati omnia hæc negligenti existimassem.

Diosc.

Vstionis terminus in quibusdam est, dum ignitum id abundè fuerit, ut in ustione triplici lapidis phrygij: in quibusdam dum nihil fumidum amplius expirat, nulláque fuligo præterea emergit.

In alijs dum bullas edere desinent. In his quæ fictili crudo uruntur, fictilis illius percoctio.

In his quæ farina pinsita circunlinuntur aut luto, crustæ ustio.

DE EXTINCTIONE.

EXTIGVNTVR uel usta, uel solùm ignita quædam non modo, ut empyreuma ipsum discipetur, sed etiam, ut in corpus ustione rarefactũ uis quędam humoris aut frigoris penetret, ut ferrum candens aqua pilosellæ, uel alia astringenti extinctum euadit solidissimum.

Extinctio fit interdũ ad purgationem, ut plumbum li-

bum liquatum ſucco mercurialis calido: ſæpe extinctum, & tribulatum, ſtanni puritatem, & ſoliditatem aſſequitur.

Fit item extinctio, ut uires humoris quo extinguitur in ſe trahat. ſic cadmiam uino aminæo ad emplaſtra aceto ad remedia pſorica extinguit Dioſcor. ſic Galenus lapidem phrygium extinguit primum butyro recenti, ſecundo uino falerno, uel alio fuluo, odoro: tertio melle Attico, ne medicamentum ſit aridum, ſed uiſcoſi cuiuſdam particeps. Gallę ad ſanguinis ſuppreſsionem carbonibus impoſitæ, donec undique candeant aceto: aut uino auſtero extinguendæ ſunt. Lib.7.ſim.

Stibiũ lacte mulieris marem enixæ extinguitur.

Limatura chalybis ſæpe ignita aceto extinguitur, & pulueratur.

His exemplis medicamenta humore extincta ab illo aliquid uirium in ſe trahunt. Interdum autem ignita humore extinguimus, ut humoris naturam mutemus, ut dum lapides uel circuli ferrei igniti lacte aliquoties extinguuntur, ut ſeroſam & mordacem eius ſubſtantiam abſumant, ſitque tunc lac dyſenterijs ſalubre.

Aqua chalybem uel aurum ignitum ſæpe extinguimus, ut ipſa minus humectet, ſed ſi terrea magis abſumpta tenuiori ſubſtantia.

Argentum uiuum etiam ſi non ſit ignitum, tamen & ſaliua hominis ieiuni, & ſucco ſaluiæ, aut limonum extingui dicitur, quod uis eius malefica, & omnia exedens, ut à Plinio rectè dicitur, cum his agitando miteſcit.

DE SVFFITV.

SVFFITVS seu euaporatio ui coloris excitata sæpe medicamentis adhibetur præparandis & utendis. Suffitus aromatum muliebria ducit, & uterum infernè retrahit si infernè adhibetur, uel sursum si naribus, suffitus plumarum perdicis, corij ueteris, uel aliorum tetro odere præditorum, naribus exceptus uterum sursum ruentē deturbat. Suffitus radicis & seminis pœonie, melāthij, styracis, mastiches, rosarum, ad capitis affectus pituitosos. Iisdem uel alijs stuppæ suffitæ capiti circumponuntur.

Frontalia ex rosis, uiolis, flore nympheæ semine, lactucæ, portulacæ, & similibus: uapore aquæ rosarum, uerbenæ, betonicæ, & similium suffiuntur ad uarios capitis affectus.

Et epithemata uentriculi ex bombace aromatibus farto, uapore stomachico præterea suffiuntur.

Suffitus per infundibulum ex radice, aut folijs bechij super tegulam ignitam impositis, ad tussim adhibetur.

Suffitus ex sulfure purgato, & auripigmento usto & loto, probè à practicis quibusdam asthmaticis adhibetur.

Suffitu & uapore aceti acerrimi necantur cantharides Diosc.

DE PVRGATIONE.

V STIONI ordine optimo succedit lauatio, quæ empyreuma, & acrimoniam ustione acquisitam, ut & natiuam tollat & usta expurget, sed cum illa sit purgationis species, satius mihi uisum est de purgatione prius agere, quod eius cognitio lucem magnam sit allatura lotioni. Purgatio medicamentorum hic accipienda pasiue, non actiue: seu quatenus purgantur, non quatenus humores sibi familiares ex corpore nostro trahunt.

Purgantur enim medicamenta sordibus, & aliena quauis materia per despumationem, clarificationem, colationem, residentiam, coctionem, lauationem, excisionem, depellationem, & modos alios post scribendos.

Radices erutæ radiculis circuncisis, aliquoties abluuntur potius quàm abraduntur, deinde si magnæ sint & matrice intus lignosa, parum confractis lignum id eximes, deinde siccabis, & repones, sic radicem cichorij, apij, petroselini, fœniculi purgamus, & eryngij, sesari, cari, dauci, pastinacæ.

Est quando putre etiam aliquid excidendum est à radice iridis, enulæ, bryonię, sigilli beatæ Mariæ, rha barbari.

Radicem ari, dracuntij, asphodeli, satis est excisi radiculis lauasse, cum cortice constent tenuissimo, uti & radix chelidonij parui, cotiledonis, satyrij.

Scilla cultello ex cypresso quibusdam desquamatur, in qua mirum est ferrum uitari, cum pistillo fer

reo teratur ad ſuccum extrahendum.

Herbæ raro purgandæ niſi aridis folijs, aut ſtipite lignoſo, quanquam & ablui debeant, ſi terreno aut luto ſordidæ ſint, ut iuſsit Dioſcorides.

Seminibus ſæpe duplex, interdum triplex debetur purgatio. Vt legumina ſiliquis, cerealia glumis, baccę halicacaborum ueſicis, ſemina fructuum carne, ſemen ricini, urticæ maris, caſtanea echino, ſemen papaueris hyoſciami, lathyridis, paliuri calice, & alia ad portionem. Quæ omnia iterum cortice tenui & interiore ſæpe purgantur, ut poſt audies. Nux iuglans, & auellana, & amygdala carne uiridi, deinde cortice duro, poſtremo pellicula & alia plurima ſimiliter. Hic autē de tertia purgatione agēdum, quod aliæ à uulgo fiant, & purgata hæc uendere conſueuerint, & zeam, oryzam per moletrinas gluma purgant, & uendunt.

Cortice ergo ſeu pelle purgantur ſemina cnici, cucurbitę, cucumeris, melonis, citruli, citri, ut ſolę ſuperſint medullę, idq́ue multis modis. Quidā enim hæc inſolant deinde cortices in mortario leuiter frāgunt, manibus fricant, donec à medulla cortex ſeparetur. Cribro tunc idoneo medullas tranſmittente, & cortices retinente cernunt. Alij etiam ſolis loco, igni leuiter frigunt, ſed medullæ ſic extractæ graue olent, & ſunt ingratæ ſumenti, & calfactum oleum. Forficulis alij ſingula ſemina purgant, quod operoſum eſt, ut unguibus & dentibus quod impurius eſt, qui modus hodie eſt conſuetior. Sunt qui hæc ſole ſiccata in magna quantitate friant piſtillo ligneo, cribro raro cernunt, iterū terunt & cernunt: ſi corti-

ſi corticum particulę ſimul tranſeunt, uano euolant. Semen ſeſami purum aqua modicè ſalſa irrigatur, manibus confricatur, iterum irrigatur, donec made fiat: extenſum linteolo ſiccatur, modicè aſſatur, ſacculo aſpero immittitur, fricatur multum donec depelletur. cortices uento aut halitu expurgantur, uel in aquam frigidam iniectis cortices ſupernatantes de raduntur. Sic ſemina cucumeris, cucurbitę, melonis, citreoli, ad olea ex his facienda excorticantur Meſue non autem ad uſus alios.

Amygdalę, piſtacia, ſtrobili, nuces et ſimilia aqua frigida per noctem, uel tepida parum diu macerata corticem mox remittunt. Item ſi in ſartagine aſſentur igni, donec depellẽtur, ſed hoc modo male olent, & oleagina magis euadunt. Sunt qui recentes hos nucleos palea frumenti obrunt, ſicque cadit cortex. alij cultello malunt depellare, præſertim cum oleũ amygdalinum recens exprimẽdum eſt in potũ colicorum, aut nephryticorũ. Alij etiam non depellatas terũt & exprimunt oleũ purum & iucundum.

Hordeum, triticum & cerealia alia, & legumina depellari poſſunt, affuſa identidem aqua calida, piſtillo ligneo batuuntur, ſiccantur, parum niſi æſtas eſt uentilantur, perſicantur, reponuntur.

Eſt tamen quando corticis uſus eſt maior, ut in piſis & fabis, & alijs. Eſt quando ſolus expetitur, ut in rhœ, radice apij, fœniculi, ellebori, turbith, cinamomi & alijs corticibus dictis libro primo methodi medicamenta componendi. Ricini ſemen echino inſolato, uel frixo per ſe aut confricatu facilè exilit, depellatur autem quomodo dictum eſt Meſues.

terendo, ſed mitius ne ob multam humiditatem cohæreant. ſic baccæ lauri. Vel ex non excorticatis, ſed pertritis oleum extrahatur.

Colocynthis cortice & ſemine purgatur, ſoláque pulpa in uſu eſt medicorum.

Cydonia & fructus alij condiendi intus & foris purgantur.

Caſsia corticibus & membranis ligneis exempta ſeminibus purgatur per cribrum ſetaceum rudicula, uel cochleari, uel manu: ſunt qui id efficiunt felicius cum uapore ex decocto aliquo medicato ſubeunte, interdum humore aliquo ſoluitur, ut in diamanna Meſuæ. Sic thamarindos purgamus, ſed hi ferè humorem poſtulant, ut per cribrum tranſmitti poſsint, ut manna humore calente ſoluta in cribro folia ilicis cui felicius inſidet, & ſordes alias dimittit.

Dactyli cultello intus & foris purgantur, ut abunde diximus libro tertio methodi medicamenta componendi.

Succi purgantur feruore, reſidendo, clarificando, colando, ut in ſyrupis dicemus, & in clarificatione & colatione diximus.

Dioſc. Gummi Arabicum, tragacanthum & ſimilia trita negligenter ſi ſunt ſicca, in uaſe uitreo aqua pura uel roſata merge nocte una, miſce manu poſtridie donec liqueſcat, cribro puro cola, etiam manibus deducendo: utere, uel ſiccatum repone.

Galbanum etiam laudatiſsimum retinet aliquid adiecti ſeminis, & ferulæ id ante uſum ſic purgabis: In aquam feruentem demitte: cum liquatum fuerit, linteo puro, raro cola, aut ſordes ſupernatantes

concha

concha detrahe.

Sic liquores alij humore idoneo ſoluti colando purgantur à ſeminibus ſtipitum fragmentis & cæteris excrementis, quæ per negligentiam aut inſtitorum malitiam ipſis accreuerunt.

Adipes, cerebella, ſanguis & alię animalium partes medicamentoſę, qua ratione purgandæ ſint, paulò poſt audies inter ea, quæ pluribus pręparationum differentijs ſimul à nobis parantur.

DE LAVATIONE.

LAVATIO purgationis, ut dixi, ſpecies ferè fit ad ſordium aliquarũ ſeparationẽ, abuſiue tamen etiam imbuere medicato humore medicamenta aliqua lauare Meſues, & alijs uocant. Lotioins uires ex Meſue repete. Lauantur aqua foris radices, herbæ, fructus, ſemina, ſi luto, puluere, uel re alia ſunt contaminata, aqua ex ea toties mutata donec pura maneat, & ſordes omnis ab his deterſa erit etiam ſi ſint roſæ, uiolæ, intyba, & aliud cichorij genus, & adianta, poſtea autem ſiccantur pannis, uento, ſole, igni, ſed mitiſsimo, ne medicamenti uim diſsipet. Hæc autem lotionis differentia omnibus conſuetiſsima, quia paruarum eſt uirium ſi alteri mox dicendæ conferas, pluribus ob id declaranda non eſt. Lotio alia intus, & ſimul foris fit ſeu per totam rei lauandæ ſubſtantiam.

Lauantur tota ſeu intus & foris plurima propter cauſas quatuor à Meſue lib. I. ſcriptas, & alias

quaſdam

quaſdam hic ſcribendas, & paucis perſtrictas lib. 3. methodi medicamenta componendi.

Vt autem humor omnem lauandi corporis partem quantumuis exiguam attingat, & lauet ac purget aliqua ſubſtantia noſtro propoſito aliena, ſi id eſt durum aut lapidoſum, ante lotionem eſt tenuiſsimè puluerandum: ſi eſt cito liqualibile, calfaciendum: ſi per ſe eſt liquidum, quale eſt lauabitur: ac etiam ſi per ſe in aqua, aut humore alio promptè diſsiliat ac diſsoluatur, ut bolus armenia, calx.

Quæ igitur promptè liquantur, ut oleum, cera, pix, reſina, modicè calefiant, & mox infundantur in uas magnum oris lati, ſemiplenum aqua puriſsima, experte omnis odoris, coloris, ſaporis, quem ſenſus percipere poſsit, quæ ex ſole uel igne tepeat. Tunc manibus multum diúque agitentur, ab agitando deinde quieſcatur, donec id pingue totũ quod lauas ſupernatet. Id quod talibus promptum eſt ob innatam leuitatem, præterquam oleo nimium multa agitatione ualentius confuſo cũ aqua, ut mox dicam. Tandem aqua illa abiecta, ſimilis affundatur idque tertio & quarto, ac toties repetatur donec medicamentum in aqua illa depoſuerit omnem illam uel ſubſtãtiam, uel qualitatem noſtro propoſito alienam, ſeu quoad aqua nullam ex loto medicamento talem ſubſtantiam, uel qualitatem, ut colorem, odorem, ſaporem, amplius recipiat, quàm uiſu, ol factu, guſtatu deprehendas.

Effunditur autẽ aqua per foramen aliquod ſubiectum, quod interim dum lauas luto obturaueris, aut uaſe inclinato pingue in uas aliud effunditur, & aqua abii-

aqua abiicitur. Alii aquã pingui miſcēt in uaſe utrinque habente foramen anguſtum, operculandum digitis inter agitandum, dum uerò per horam reſederit, aqua effunditur, noua infunditur, idq́ue fit toties donec acri, & flaua olei humiditate deterſa, oleũ dulcius, & album euadat.

Oleum tamen lauando minus eſt uerberandum, ne adeo aquæ miſceatur, ut poſt ægre poſsit ſeparari: ſed ita uerbera, ut dum quieſcere pauliſper permiſeris, ipſum totum innatans detrahere poſsis. Lotum id oleum componendis oleis, & medicamentis aliis albis, aut frigidis eſt optimum & uſurpandum.

Dura autem & lapidoſa, ut metallica, lapides, oſſa, teſtæ, ſucci ſiccati, lachrymæ ſiccatæ, ante leuiſsime ſunt terenda, deinde aqua pura ſubinde mutanda, manibus uel rudicula agitentur, quoad nihil ſordium medicamenti aquæ innatet, maneatq́ue aqua medicamenti qualitatum, ut coloris, odoris, ſaporis omnino expers. Non ante uerò aqua eſt effundenda, quàm lauandum corpus quieſcendo in fundum uaſis ſubſederit: quod metallicis, & terreis corporibus ob inſitam grauitatem facilè accidit, ut prædictis innatare, ob naturalem ipſorum leuitatem. Effunditur autem aqua per os uaſis paulatim inclinati, ne motus uehemens corpus lutum aquæ iterum commiſceat, & cum ea effundatur, ſatius enim eſt aquæ prioris aliquid remanere quàm lauandum corpus effundi.

In his autẽ uas in fundo pertuſum in liquabilibus prę dictis utile, dãnatur. quòd ad id grauia hęc repãt. quę ſi per foramẽ id uacuare tentes, aut ipſum obſtuent,

aut aqua

aut aqua penetrare habilior cum ipsis uacuabitur. Posis & per licia, pannea, philtra uocant, destillando aquam paulatim uacuare, præsertim dum corpus lauandum est preciosius. Nam sic nihil, aut minimum eius, cum aqua uacuatur, sed illa uacuatur purior, & corporis lauandi substantię expers magis.

Sic lauantur plumbum, cerusa, lithargyros, scoria plumbi, æs, ærugo, chalcitis, & congeneria, cadmia, spodium, pompholyx, stibium, cyanus, calx, & metallica cætera, ac lapidosa, ossa, os sepiæ, cornu cerui, capræ, ungula capræ, testæ ostreorum, & similia.

Cum uerò dura illa teri antè mollisime debeant, quàm lauentur, teri autem non posint citra ustionem ante, ut prius est dictum, sunt urenda, quanquam horũ multa citra ustionẽ teri possunt, ut cadmia præsertim lapidosa, chalcitis, chalcãthum, cerusa, pompholyx.

Adde quòd liquabilia promptè, & dura, & horum media, si humore medicamentoso lauantur, etiam per noctem, in illo resideant, ut plus uirium eius in se trahant. interdiu enim lauanda sunt ac potisimum in sole feruidisimo: præsertim siqua sicciora, tenuiora, albiora uolumus. Lauantur enim non aqua fontana, & pura solùm, sed marina, sulfurosa, bituminosa, uino, aceto, lacte, muccagine, succis plantarum, decoctis aromatum, uel aliorum medicamentorum etiam purgantium: ut ex Mesuę simplicibus patet: omni denique humore, sed quem doctior medicus iusserit, ne sibi hanc deligendi humoris potestatem pharmacopœus arroget. Est enim quando

quando calida humore aliquo calidiore uult intendere, uel remittere frigidiore: est quando uires alias mutare instituit.

Quæ uerò est in colore solo medicamenti mutatio, esse posit in pharmacopœi arbitrio, modò uires nihil mutet. Vt si medicus imperauit, hoc uino aliquo austero abluendum, pharmacopœus autem uelit albius, & elegantius reddere medicamentũ, lauare id potest uino aliquo albissimo, modò id sit, ut iubet medicus, austerum. Odorem similiter deligere illi non permitto, quòd ea cui odor inest substantia, maiorum est uirium: adhęc quòd odor additus, uel huic hominũ proprietati, uel celebri, cordis, uteri affectibus curandis non couenit. Multo minus saporem medicamento hunc uel illum, uel qualitates alias insignes per humorem à se delectum ad lauandum, dederit pharmacopœus.

Metallica itaque curiosè lęuigata, lauantur ex aceto, uel marina, si ulcera sunt tumida, cum oris crassis, & callosis, attenuationẽ multam requirentibus: aqua autẽ, si humores in ulcus affluentes sint acres & mordaces: uino, si humor ulceri largior affluit. Ex his humoribus per plures dies tribulentur metallica, donec erunt pura, candida, perspicua. Gal. in fine lib. p. c. ph. g.

Quæ ex metallis ad punctos, neruos, aut aliter uulneratos, partibus neruosis adhibentur, omnia esse elota oportet, si modo citra morsum sint siccatura. Cera quoque & terebinthina, si his medicamentis miscenda est, sit elota, & multo magis reliquæ resinæ, si immittendæ sunt. Nam medicamentis omnibus quę laueris, acris & mordens sanies eluitur &

tur & abſtergitur.

Hæc in uniuerſum de durorum, & mollium, & mediorum lotione ſufficiant: nunc particulatim de quibuſdam agendum, primum plantarum partibus reliquis, deinde metallicis.

Aloe optima, trita, creta, ex aqua fontana puriſsima dupla aut circiter, agitetur aliquandiu rudicula ferrea aut lignea in uaſe lato ſtanneo, uel terreo, uel alio, tecta ſinatur horæ quarta parte, aut paulo diutius ſubſidere: tunc quod clarius ſupernatat, inclinato uaſe in aliud ſimile, ſed minus, per colum ſetaceum tranſuaſetur: aut ſi puriorem, ſed parciorem uis aloen lotam, licio aut filtro excoletur, aut diutius reſidere permittatur in uaſe præſertim uitreo, interuallis paruis foramina habente, ſpina, aut cera obturata, per quæ quantum uideris clarum ſine effluat, ne ſcilicet inclinato uaſe turbari queat: aquam nouam affunde, ſubige, ſine, elutria: id fac quater, quinquies, donec arenoſa, & terrea tantum fex ſuperſit. Primam omnium præſtantiſsimam per ſe inſolatu ſicca, alias omnes ſimul. Si autē hyems eſt, aut lota aloe in rem præſentem egetur, igni lento ſiccari poteſt.

Dum autem ſiccata iam aloe eſt ex uaſe ipſo eximenda, calefiat uas parum, ut promptius ab eo aloe ſeparetur, & imam eius partem, in quam quod craſſius eſt ſubſedit, cultello derade, ut in panibus cereis fieri ſolet.

Quod ſi nondum pura & perlucens ſatis appareat, iterum teratur & lauetur ut prius, idque ſi libet, tertiò, quartò, fieri poteſt, ſi medicus iuſſerit.

Nam

Nam toties lota eloe acrimoniam & uim purgatricem propè totam amittit & calorificam, licet in ea portio aloes tenuior contineatur, quæ his qualitatibus exuta roborat magis, ſoluit minus. Hæc eius lotio magni ęſtimanda eſt, qualis dum fęcẽ uini uſtam, & calcem uiuam lauas, dum ſubſedit, aqua hæc effuſa ſiccatur in cauterium omnium præſtantiſsimum. Quę lauãdi ratio plane eſt ab aliis diuerſa, in quibus aqua ipſa abiicitur: in hac lotione ſola ſeruatur. Aloẽ uerò ſi laues, ter, quater, & dum reſederit aquã abiceris, quod relinquetur amaritudinẽ quidẽ exuerit poſt aliquot lotiones, ſed impura & fœculenta tantũ aloes pars fuerit. Si autẽ aloen lęuiſsime pulueratã, & cretã aqua pluuia, tanquã magis aloen permeante ob tenuitatẽ, uel intybi, uel roſarum, uel alia ſimplici, aut compoſita imbuas, deinde inſolatu aut igni ſicces: idem ſecundo, tertio repetas, lotio non eſt niſi abuſiue loquentibus: ſed uerius, ut ſic dicam, imbutio. In quo genere præparationis eſt, que à Meſue in ſimplicibus ſcribitur aloes macerato ex decocto aromatum, uel ſpecierum hieræ picræ Galeni: lotio enim non eſt, ut nec quæ Albucaſi in Seruitore multiplex deſcribitur, quia nullam ipſi aloe aufert aut ſubſtantiam, aut qualitatem, ſed ſuas illi facultates impertit. Fuerit igitur uerius infuſio, maceratio, & (ut ſic dicam) imbutio. Quæ quibus & quando facienda ſit, medici ſolius eſt inſtituere. Ob id hoc loco de his agendum fuſius non putaui.

Gal. lib. 7. meth

Nec ſarcocollæ, aut cancami eſt lotio, dum ea trita lacte aſinæ, uel capræ, uel potius mulieris recentiſsimo humectatur, nõ autem mergitur, ne lac ante

aceſcat

acescat quàm siccetur, deinde insolatū mox siccatur: idem opus quinquies repetitur: sed infusio, aut nutritio magis fuerit.

Nec cardamomi aut cumini in aceto maceratio rectè cum Bulcasi, & alijs lotio uocetur, nisi, ut dixi, abusiuè loqui se fateatur. Sed hæc de nominibus non de re disceptatio finienda est, ad remq́ue propositam nobis redeundum. Cancamum tritum aqua fontis, cui aristolochia, & schœnāthum ana incocta fuerint, lauat pistillo semper agitando Pandectarius: quoad aqua clarescat, quod resedit coletur, & siccetur. Tenuius sic euadit, & magis aperit.

Acacia uera Galeno lauatur ad tollendam ipsius acrimoniam: nobis prętereunda, quia desyderatur, & eius loco succus prunorum agrestium, acrimoniæ expers substituitur, qui lauatur tamen aliorum succorum modo, ex aqua dulci, aut lacte, ut sit anodyna magis. Nam ualenter astringentia exasperant non leniunt, ut in remedijs ophthalmiæ docet Gal. lib.c.ph.p.

Tragacanthum tritum aqua pura aut rosata macerant nocte una: postridie muccaginem colant, & nisi mox utenda sit, siccant ac reponunt pro lotáque usurpant practici quidam.

Lythargiros, chrysitis, aut eius desyderio argyritis, aut alia, multis modis abluēdo albatur Dios. lib.5. Potest autem lauari, ut metallica cætera trita creta, ex aqua pura aliquoties mutata, tribuletur, resideat, aqua paulatim effusa noua indatur, ut ante dixi.

Gal. initio lib.4.c. ph.g.

Cadmia lapidosa, ut siccet magis Galeno lauatur per ęstatem in sole pluribus diebus terendo in aceto acri, aut

acri, aut uino plane fuluo, et ſubſtãtia perlucido quale in Gallia, Aurelianenſe & Belnenſi, quod multo maximè ſiccare natum eſt: deinde ſiccatur & reponitur, ac ulceribus malignis inſpergitur. Cadmia autẽ Dioſc. in mortario trita lauatur, effuſa ſubinde aqua dũ ſordes nulla emergat: deinde coacta in paſtillos reponitur. Sũt qui lauant, ut põpholygem. Scoria ferri trita diebus octo maceratur aceto, quotidie mutãdo, die nono imponitur laminæ ignitæ, ut torrefiat. Sic præparata ualet cõpoſitioni Raſis ad omnẽ ſanguinis fluorem immodicum.

lib. 9. ade Almanſorem. Dioſc.

Plumbũ poſt uſtionem lauatur modo omnibus duris cõmuni, uel etiam hoc modo. Aquam paucam in mortario plumbeo agita piſtillo plũbeo, donec nigreſcat & craſſeſcat, tunc per linum aquam cola ter quater, ſine ſubſidere: laua ſubſidentiam aqua pura donec ea amplius non nigretur.

Vel plumbi limaturam cum aqua crebra tere in mortario, donec aqua ſæpe mutata nigrari deſinat.

Pompholyx linteolo modice raro ligata in uaſe aqua pluuia, uel fontana pleno huc illuc ducitur & tribulatur, ut pars eius utilis & tenuior in aquã effluat, & omne excremẽtum in linteo remaneat: reſidere cinas, & effundas, noua deinde aqua affuſa idẽ opus repete, idque donec in linteolo nihil utile maneat. Modos eius abluẽdæ alios lege in Dioſcoride.

Sic ſpodiũ lauatur, excrementoſum tamẽ magis eſt. Sic interdum & cadmia lapidoſa. Nã fornacaria (quę uulgo tuthia & male põpholyx dicitur) modo aliorum metallicorũ lauanda eſt, & ſcoria plumbi in mortario lauatur aqua pura toties mutata, dũ à ſco-

ria luteo, colore amplius non inficitur. digeritur in pastillos Dioscor. Stibium, cerusa, æs ustum eidem lauantur, ut cadmia uel plumbi scoria.

Abluitur lapis cyanus, ut Armenius Alexandro Tralliano, in aqua communi tricies, uel quadragies mutata: deinde aqua buglossi, uel rosarũ decies lauatur, ut in antidoto cocci baphicæ, & in catapotijs ex his lapidibus.

Gal. lib. 6. method. Diosc.

Calx aqua marina bis terue lota per æstatem sub ęstu caniculæ, puncto neruo medicamentum est utile, cum oleo.

Chrysocollã tusam infusa aqua mortario, expansa manu eidem uehemẽter affrica, & ubi consederit cola. altera quoque affusa aqua rursus tere. Hæc uicissim prosequere, donec pura sinceraque spectetur, deinde siccatam in sole, ad usus reconde.

Terram Lemniam sic lauabat Dianę sacerdos in Ephestiade Lemnij urbe. Hanc aqua macerabat, et in lutum redactã ualenter conturbabat, deinde paulum quiescere sinebat, tũc aquam supernatantẽ auferebat, & mox quod sub ea erat lutum, tollebat relinquens tanquam inutile lapidosum & arenosum illud, quod in imum subsederat, lutũ illud pingue siccabat, dum mollis cerę consistentiam acquirebat, tũc in paruas huius portiones sacrum Dianæ sigillum imprimebat. Gal. lib. 9. simpl. & paulo post. Terra autem omnis lauatur eodem modo. primum enim maceratur aqua nullam qualitatem medicamentosam habente. Vbi lutum consedit, effunditur quæ innatat aqua, quod lutosum est separatur à lapidosis & arenosis, quæ ad imum resederunt. Gustatus autem tibi in-

tibi index eſt acuratus, quam oporteat terram lauare, & quam non.

Quædam enim nō ſolum terræ, ſed alia quoque corpora lauari non poſtulant: quædam ſemel, ut terra Lemnia, quædam bis, ut quædā terra Eretrienſis. Bolum Armeniam ſimiliter lauabis. Sunt tamen qui aqua roſarum ter lauant, totieſque ſiccant. Poteſt ſine lotione uſurpari cum nullam qualitatē manifeſtam præſeferat, ſed facultate occulta ualeat: & ui ſi ccatrice.

DE PLVRIBVS SIMVL PRAEPARATIONVM DIFFERENTIIS.

QVANQVAM in prædictorum plurima, multæ ſimul præparationum differentię cadunt, tamen uiſum eſt ſeorſum de his quæ multis præparationum modis egent. Lapis, quo uitra dicta lapidea fiunt, concretus ex cineribus herbę (quam uulgus ſodam uocat) in foſſa terrea uſtæ, tritus, cribratus, aqua tanta mergatur, ut digitis duobus aut tribus ſuperet, miſce, permitte fæces reſidêre, clarā partem per filtrum, uel licium deſtilla: quod clarum eſt clibano, uel igni ſicca. Salem coagulatum, allęali Arabicus dictum, albiſsimum, inuenies multis medicamentis utilem.

Eryngium intus & foris purgatur, in fruſta ſecatur, caryophyllis, & cinamomo farcitur, percoquitur. Sic etiam ſatyrij radix quibuſdam.

Amylum ex tritico delecto, craſsius confracto, nocte una macerato aqua pura, quod poſtridie exprimes, cūque amylū ſubſederit, inclinato uaſe aquā

clementer effunde, ſicca cito, igni, uento, ſole, goſſapio, præſertim hyeme, ne aceſcat: ſiccatũ repone uaſe mundo operculato. Paulo diuerſius hodie fit, ſed nulla uirium differẽtia. Ex ordeo, oriza, & alijs ſimiliter fieri poteſt. Agaricus tritus cum uino, cui zingiber infuſum ſit, in trochiſcos fingitur, ſiccatur, reponitur, utẽdi tẽpore teritur, alijs miſcetur. Sic colocynthis, ſcilla in trochiſcos formata miteſcunt.

Myrobalani multiplicẽ habent pręparationẽ Meſuę in ſimpl. & in E. alharil liquores, hãmoniacum, galbanum, ſagapenum, opopanax, & liquores alij ac gũmi aceto, uino uel alio humore, quẽ medicus iuſſerit nocte una macerãtur, diſſoluũtur, cribro ſetaceo percolantur, ut ſemina, & ligna, & excrementa eorũ alia in colo remaneant, percoquũtur ad humoris illius conſumptionẽ: alijs extra ignem miſcentur.

Goſſapium, bombacẽ & cotonem uocant, uino cui incocta ſint aromata cephalica, aut ſtomachica, uel parti alij familiaria per noctẽ maceratur, ſiccatur carpitur, applicatur loco panni quiſquiliati, uel eius tomẽti, quòd hęc ad infectionẽ aliena quędã recipiãt.

Sũt qui hæc epithemata ſimilibus quoque medicamentis farta, & utrinque tecta denſius interurũt.

Cerebella paſſerum uere occiſorũ lauantur, purgantur. Ex his decem cũ uitello oui ſubacta, parum igni friguntur, deinde ſole uel igne ſiccantur, adiecto ſi libet pauco melle ad uenerem incitandam parantur, alij ut adipes & medullas parant.

Pulmo uulpis lauatur à ſanguine, clibano ſiccatur, reponitur, teritur, cũ alijs miſcetur utẽdi tẽpore.

Tunica interior gallinarũ lixiuio calido hora una macera-

maceratur, ter lauatur, deinde uino ter maceratur, & ter lauatur: iterũ lixiuio, poſt uino, & ſiccatur cli bano ex quo panis extractus eſt. Viribus tamẽ nullis ualet Galeno in ſimpl. libr. 11.

Hepar lupi ad hepatis affectus quoſdam uino albo optimo lauatur, inſpergitur puluere tenuiſsimo, ſantali flaui, ſiccatur, abſynthio in ſcultella inuoluitur, octauo quoque die mutatur, abſynthiũ reponitur loco ſicco.

Inteſtinũ lupi ad cholicam efficaciſsimum uino albo optimo lauatur, inflatur, ſiccatur, extra fumũ & puluerem, abſynthio inuoluitur.

Obſerua hic & mox in coagulo inuolutionẽ et in Meſue ſimpl. & cõpoſitis ſępe pręparationis quandã ſpeciẽ: quã ſciens omitto, quia rarior eſt alijs.

Cutis pedum & roſtrorũ bouis & ouis igni lento diu coquũtur, donec ueluti coagulũ remittat. Id exẽptum ſiccatumque in aëre perflatili, ad hernias commendatur.

Coagulum ex recens occiſo animali tenello, ſale inuoluatur, inſoletur, ſeruetur.

Hircus quadrimus, ſanus, bene habitus, canicularibus diebus ſaxifragia, apio, petroſelino, fœniculo, pulegio, hedera, ſchœnãtho, geniſta, adiãtis, lupulis, & cæteris calculũ frangentibus nutritus, uino optimo & tenui potatus, in ſole dies 40. uerſatus, donec urina nigreſcat: tũc decolletur, & ſanguis nõ primus nec poſtremus, ſed medius excipiatur olla pura, aut patina folijs prędictis inſtrata: dũ concreuerit, incidatur per latũ in partes duas. Siccetur ſole uel luna tectus reti aut pãno raro. uitetur ros & pluuia.

Adipes recētes aqua pura aliquoties loti in uaſe ſe
Dioſc. mipleno, liquantur ſole uel aqua calida in uaſe dupli ci, tepore, aut cineribus: & quod liquatũ erit, ſenſim effundatur in uas aliud. Vel igni liquentur & colo tenuiſsimo transfuſi ſeruentur. Sic adipes liquatos colando à membranis & alijs purgat Gal. in emplaſtro diachalciteos.

Dioſc. Cantharides uere forpiculis præhenſas, & immiſſas phialę oleo obrue, & inſola, donec putreſcant, uel ure. Vel uaſe fictili non picato conde, linteo raro. uaſis os ſubliga, eoq́ue deorſum uerſo excipe halitum aceti quàm acerrimi feruentis, donec æſtu exanimentur, poſtea lino transfixæ reponuntur.

Trāſfixio hic & in ſcilla, in radicibus elignatis ſeruandis, etiam eſt præparationis ſpecies: ſed cuique perſpicua, & ſæpe ad ſiccationem & repoſitionem neceſſaria.

Carnes ericij leonis & aliorum quorundam animalium ſeruandæ in uſus medicos, ante quater quinquies, ſemper tamē per horam lauandæ uino calido dulci, in furno leuiter ſiccatæ ſeruantur.

Caro cancrorum ad antidota analeptica ſecretá, ter lixiuio, uel aqua ſalſa lauatur, donec odor teter abierit ex aqua ordei, aut ſero butyri coquantur.

Ceram in aqua liquabis, extrahes autem impoſitis ipſi phialis uitreis aqua prius tinctis, quibus quātum adhærebit forma ſcintillæ in ſola iulio menſe, donec albeſcat. Vel ceram ex aqua dum nigruit mutanda, coque donec ſit alba.

Hęc de medicamentorũ prępáratiobus ſufficiant.

D e modo

De modo miſcendi ad compoſitionem medicamenta liber tertius.

CVM finis omnibus iis, quę ipſum pręcedunt, & ipſius gratia fiunt, ſit præſtantior, hunc librum tertiū medicis & pharmacopœis non utiliorem modo: ſed etiam magis quàm prædictos duos neceſſarium facilè iudicaueris. Cum neque medicamenta huic affectui idonea delegiſſe magni ſit momenti (niſi affectus ipſe ſimplex ſimplici remedio curabilis eſt: aut ſit compoſitus ſimplici quidem nobis, ſed natura cōpoſito) neque hęc præparaſſe, niſi cōpoſitio ſuccedat, quam illa duo ſpectabant, & in quā deligebantur, & præparabantur medicamenta.

De modo igitur ſeu induſtria, & arte medicamēta cōponendi, & miſcendi ſumus dicturi: non tamen omnia, ſed ea præcipue quę Parrhiſiis, aut uſu, aut paratu ſunt frequentiora. Quæ uerò urbes alię alia in uſu compoſita habent medicamenta, ex horū imitatione paruo negotio ſubſtituēt. Porrò in his omnibus Meſue ordinem ſumus ſequuturi, ut ſcilicet doceamus. Primum, quo modo condita ſint componenda, deinde ſapę, iulepi, ſyrupi: tertio loco ecleg mata: quarto decocta, & infuſa ſiqua hodie uſurpantur, quinto antidota, ſexto pilulæ: ſeptimo trochiſci, octauo pulueres: nono olea:

decimo unguenta, undecimo cerata, duodecimo emplastra. His tamen paſsim, ſed locis ſuis ex Nicolao, & alijs ſimilia, ſed uſitatiora nobis aſcribemus. Quę uerò urbes aliæ uſurpant, ſi libet aſcribant, ut Lugdunenſes conſeruam menthæ, athanaſię uulgaris, euphragię, ſcolopendrij oxalidis, ireos, ſtœchados, hyſſopi, ſaluię, saluiæ uitæ, myrobalanorum, limonum, primulę ueris, ſigilli beatæ Marię, ſummitatum arantij, cucurbitæ, cucurbitam conditam ſyrupum luporum, calaminthes, uiolatum decoctione cucurbitæ, electarium de bolo contra peſtem, E. Indum maius. E. roſatum Meſuæ loco. E. de ſucco roſarum. E. lenitiuum quoddam. E. de pſyllio. E. lætitiæ. Gal. E. lętificans cōſiliatoris, auream alexandrinam, confectionem anacardinam, hieran Ruffini, Logadij, Hermetis apud Meſuem, Micletam, requiem magnam Nicolai, rubiam trochiſcatam eiuſdem, trypheram perſicam in febribus continuis uſurpatiſsimam & ſarracenicam, philonium Perſicum, & Romanum, & alia per multa urbibus alijs conſueta aſcribant alij ſi uolent.

DE CONDITIS SECTIO PRIMA.

Meſues.

Ryngij radix cōdiēda, ſit ampla, alba, tenera, intus ligno & foris cortice purgata, deinde ſecta in fruſta pollicem æquantia, intus, unde lignum expurgaſti, farta uno caryophyllo humectato, & particula zingiberis humectata. Hæc *ſic præparata coquitur in ſaccharo æquali & melle duplo, uel melle ſolo triplo. Coctis additur iuſtum pondus aromatum.*

Humectantur, ut docet Meſ. in zingibere condito & myrobal. cepulis. Mel & ſac

Quoniam

Quoniam radices hæ quantumuis teneræ etiam ſubduræ apparent, & coctione in ſaccharo & melle dureſcunt, non tenereſcunt, ſatius fuerit purgatas, & ſectas, aqua eas tegente ſuper cineres calidos nocte macerare, poſtridie ſemel feruefacere, & ex aqua illa, ſi pura apparet, ſin minus, alia dulci ſaccharum ad electarij ſolidi, aut penidiorum conſiſtentiã coquere, illi tum radices has ſic emollitas parumper incoquere, caryophylorũ uel cinamomi, & zingiberis ſiccorum mediocriter pulueratorũ ana unc. dimidiam in conditi libr. duas, uel miſcere, uel nodulo ſuſpendere ſine alijs aromatibus. Similiter condies radices ſiſari, cari, dauci, paſtinacæ, apii, raphani, & ſimilium prius ſcilicet lotas, & intus ac foris purgatas elignando, deradendo, decorticando, ſectas, fartas, melli, aut ſaccharo incoctas. Acorus autem noſtrâs non eſt condiendus, niſi medicus aliquis doctus iuſſerit, ut in Meſuæ docui. Alii bene purgatas radices, in melle deſpumato, & ſaccharo clarificato mediocriter coctis, igni lento percoquunt, ex aqua tamen non præcoquentes, ne aromaticam uim auferant: radicem tamen helenii præcoque, ut amaritudinem deponat: ari, dracontii alii, cæpæ, porri, & ſimilium, ut acrimoniam deinde ut prędictas cum melle, & ſaccharo percoque.

charum deſpumentur & cum his radicibus percoquantur cinamomi et zingiberis ana drach. duæ in lib. ſingulas.

Diaſatyrion alterum accipit libram unam radicum eryngij coctarum in aqua cicerum ſecunda, radicum ſatyrij plenarum & recentium unc. octo radicum rhaphani domeſtici unc. tres, radicum dracontij unci. duas, quæ omnes ſimul tritæ in lactis uaccini quanti

tate

*tate ſufficiēti, & butyri uaccini olei ſeſamini ana. unc: quatuor, igni lento coquātur ad iuſtam craßitiem, *tunc adde mellis deſpumati libras *ſex, ſucci cæpæ recentis libram unam & dimidiam, ubi omnia erunt perfecte cocta, & ab igni depoſita, adde hunc puluerem ſcinci caudarum & lūborum drachmas octo, ſeminis erucæ, naſturtij, paſtinacæ, napi, aſparagi frainix, piperis longi, been utriuſque. zingiberis, cinamomi ana. drach, quatuor prædictis miſce. Poſtremò adde ſtrobillorum depellatorum libram unam & dimidiam, piſtaciorum depellatorum uncias decem, cerebrorum paſſeris uncias duas, miſce omnia probè, aromatiza drach. una * moſchi boni.*

*& cernantur.

* tres tantum hodie

*aquæ roſarum ſemiuncia ſoluta & cum alijs miſta

Rhadices rhaphani cū etiam duriores ſint radicibus eryngij, cū his præcoquendę uidentur. radicis dracōtij acrimonia, lacte, butyro, oleo obtunditur. Potes coquere ex lacte ouino, muliebri, caprino, & etiam aſinino pro uarijs medici ſcopis, quibus etiam calidiora interdum auferrè cogimur. Pro oleo ſeſamino iam deſito ſumitur oleum amygdalarum dulcium: quale poſtea deſcribam, ut in diaſatyrio analeptico. Iuſta craſsities eſt cataplaſmatis, opiatæ, caſsiæ purgatæ, ſordium auris, mellis uetuſti, aut probè deſpumati. quod ſignum quoque eſt perfectæ coctionis cuius poſt meminit. Nam mel deſpumatum, & ſuccus cæpæ prædictam craſsitiem eliquabunt, & uelut incrudabunt: abſumpta deinde per coctionem reliqua mellis humiditate, & ea que largior eſt in ſucco cæpæ recuperatur prior conſiſten-

consistentia, tuncque perfecta est coctio. Cicera eadem ratione infundit uel incoquit lacte, in puluere impinguante sectione octaua. Sunt quæ in rem præsentem quo uoles tempore (nam semper una radix uegeta est licet magis & minus) lotam radicem ex secundo cicerum decocto coquunt, deinde caryophyllis & cinamomi frustillis configunt, & cum saccharo clarificcato, & colato parum diu percoquunt, dantque dormituris radicem unam, aut duas nec infeliciter.

Aquã cicerum secundã cur capiamus in Mesue dictũ. Radices plenas capit ex agro præsertim sabuloso, quia flaccidæ sunt exanimatæ, & uide ne uarietas satyriorum tibi imponat, lactis quantitas sufficiens, ut digitis duobus supernatet, quo absumpto, si nondum hæ sunt percoctæ nouum lac, butyrum, oleum affunde. Pro cæpa bulbum ascalonitem nobis dictum, cur ponendum putem in Mesue docui.

Been, zingiber prima terantur, semitritis adde semina, deinde cinamomum, postremo scinci sicci.

STROBILOS aqua tepida per semihoram prius macerari uolunt ad acrimoniam tollendam, quæ cum tam exigua sit, in alijs magna, frustra id causantur. Mesues. Conserua rosarum.

CEREBELLA passerum præparata, ut libro secundo docuimus, in pluribus præparationum modis.

Saccharũ rosatũ sic fit folia rosarũ rubrarũ nõdũ omnino apertarũ in ũbra siccãtur, donec ipsorũ hũiditas su* *hodie ex unguantur non siccantur.

perflu

*perfluat resoluatur. teruntur tunc in mortario lapideo, additur sacchari albi. triplum *reponūtur* uase uitreo aut uitrato pergamena operculato, mensibus tribus insolantur, in dies sæpe mouentur, soli auferuntur, seruantur.*

*Duplum plerique. *Non pleno. ut sit locus feruori etiam sine insolatu. dies triginta quidam insolant, male alij coquunt igni.

Sit saccharum, & mel triplum, ut florum, parum siccatorum unciis duabus mellis despumati, aut sacchari puri, puluerati, unc. sex miscent.

Saccharum autem rosatum aliud hodie nobis appellatur, quod aqua rosarum albarum, aut succo rubrarum pari solutum ad electarii solidi crassitiem coquitur, & pulueratur, uel in marmor butyro superlitum iniicitur, ibique latescit, dum cohaluit in tessellas secatur. Saccharum rosatum tabulatum uulgò dicitur.

Mesues conseruæ uiolarum.

*Saccharum uiolatum fit, ut rosatum, nisi quod uiolæ paulo diutius, & in umbra siccandæ, & cum saccharo insolandæ, sic fit saccharum * buglosatum & rosmarinatum.*

* buglossi utrusque i. uulgaris & borraginis.

Rosmarinatum male anthosatum uocant, cum anthos florem omnem significet non speciatim florem rosmarini. Sic etiam conseruæ, ut uocant, fiant ex floribus Persicorum, arantiorum, genistæ, sparti, maluæ, althęæ, & similium florum.

Sunt tamen qui flores integros, & sacchari puluerē uicissim uasi inspergunt, & insolant, aiuntque sic suas qualitates propè integras flores seruare. Alii saccharum clarificatum infundunt.

Similiter quoque fiunt herbarum quarundam natura exuccarum conserue, ut adiantorum omniū

quibus

quibus ad analepticum deſtillatum utimur, & conſerua aſplenii, ſaluiæ uitæ, phyllitidis, & ſimilium. Herbæ enim hæ recentes in mortario lapideo teruntur ſaccharo duplo miſcentur, inſolantur.

Mel *roſatum ſic fit, ſucci roſarum recentium libra una cum mellis albißimi & purißimi, & deſpumati libris decem coquitur igni in lebete. Vbi feruere hæc incipient, adde roſarum uiridium forficibus, uel cultello inciſarum libras quatuor, coque ad ſucci cõſumptionem, continenter mouendo in fictile aliquod transuaſa, & diu eodem contine, nam tempore præſtantius euadit*. Eodem modo *fit mel uiolatum.* Nicolaus Alexandrinus.

Mel cum libris aquæ tribus mediocriter deſpumetur: ubi deinde feruebit, ſuper ignem aut extra miſce roſas & ſuccum, & inſola dies 40. aut circiter: coque ad ſucci conſumptionem, cola percoque in ſyrupum.

Sunt qui mel clarificãt cum mel roſatum ore excipiendũ eſt, illud enim clyſteribus magis idoneũ eſt.

Mel myrtinum fit ex ſucci myrtorum lib. 1. mellis lib. 2. igne lento ſimul percoctis.

Mel uuatum paſſulatum uulgo, fit ex uuis paſsis intus purgatis aqua calida, 24. horas maceratis, probè coctis, ualenter expreſsis, expreſſo tandem ad mellis craſsitiem percocto. Matthæus Gradi in conſil. de lepra.

Mel emblicarum, ſcilicet myrobalanorũ eſt quo ipſæ ſunt conditæ & ſeruatę.

His mellis differentiis utimur in aliis compoſitionibus.

Anacardi triti diebus 7. aceto ſufficienti macerãtur, octa-

tur, octauo coquuntur ad dimidias, colantur linteolo. Succus is cum melle sufficienti coctus ad spissitudinem mel est anacardinum. Fex uerò siccata anacardi sunt præparati. Nicolaus Alexādrinus in Theodoreto ex melle anacardino, alij melleum id quod aquæ innatat, cui incoquuntur anacardi.

Fructus aut sacchַaro, aut melle, aut utroque condiuntur, interdum integri & cum seminibus, sed ferè imperfecti, interdum seminibus purgati.

Fructus nostrates condiuntur poma, pyra moschatella, cydonia, persica præcocia, armeniaca, pruna, præsertim dactylina, nuces uirides, cerasa, corna, baccæ ribes, & oxyacanthæ, omphaces, omnes intergri præterquam magni, ut cydonia, persica, hi enim foris & intus purgati, & in partes 4. secti condiuntur. Nuces uerò depellatæ diebus nouem aqua pura in dies ter, quater mutata macerantur. Postea coquuntur aqua, donec tenerescant, siccantur uento aut linteis, caryophyllis & cinamomi portiunculis configuntur. Deinde ut reliqui fructus condiuntur. Alij melius nuces immaturas ter fuso (nam ferramentum acutum nigrauerit magis) configuntur, aqua sæpe mutata macerantur, coquuntur, ubi teneræ euaserunt, mox in aquam frigidam, puram conijciuntur, exemptæ depellantur, linteo siccantur, caryophyllis, cinamomo configuntur: sacchַaro clarificato & percocto teguntur, quod secundo aut tertio quoque die, quia recruduit, parum est recoquendum nucibus tamen interea exemptis. Sic enim uirides, & puræ magis permanent. Cydonia quo-

Dies 4. sufficiunt edulcare nuces si aqua fluuiali multa & sępe mutata maceres. tot autem diebus insipidę euadunt, & semi putres Sacharum si purum aqua pauca ut libra una in lib. duas sacchari coletur impurum & pingue clarificetur cum ęqualiaqua

nia quoque purgata ex aqua coquuntur, donec tenerescant postea condiuntur. Modus autem condiendi omnibus est unus. saccharo enim ad syrupi consistentiam cocto immissi incoquuntur, donec syrupi consistentiam saccharum recuperarit quam amisit fructuum humore solutum. Quin & præcocia si præterea saccharum recrudant, id exemptis interea præcocibus recoquendum, deinde præcocibus reddendum. Si enim cum saccharo recoquerentur durescerent. Aliæ cydoniorum amborum cõditturæ docentur in Mesue, sectione prima.

Gelatinam cydoniorum sunt qui ex succo cydoniorum coquunt, alij ex cydoniati parte liquidiore, affuso utrobique pauco succo ribes, aut oxyacanthæ, ad ruboris gratiam.

CONDITVRA SEMINVM, ET ALIORVM QVORVNDAM.

CORIANDRVM in tabula polita decliui, crebro succussu purgatur. Rotundius enim ac integrum delabitur. Quæ uerò sunt quassa grana, & cum his alienæ quædam materiæ in uia ferè hærent, uel in ipsis ceu carceribus pigra cessant. Aceto id mersum horis circiter octo sine igni maceratur, igni frigitur ac siccatur, eius libra una saccharo sic tegitur ac incrustatur. Aquę in lebetẽ stannatum impositę libris nouẽ albumina ouorũ tria inij

ciuntur,

ciuntur, ſcopularum agitatu multo in ſpumam tolluntur. mox ſacchari, ſi impurum eſt (purum enim partius ſatis eſt parcioreq́ue aquam requirit) libræ nouem miſcentur igni, omnia ſimul feruendo parum diu, & rudicula confunduntur, donec ſpuma nigreſcat, quòd aquæ ſexta parte conſumpta ferè accidit, per pannum laneum colatur. Eius propè dimidium in ſyrupi ferè conſiſtentiam recoquitur. Interea ſemidolio focum alterum habenti ſuperpoſitũ in magna pelui ærea coriandrum manibus ad ſiccandum ducitur. Dum ſiccum eſt ſacchari eius uncia circiter una cochleari affunditur, multum diuq́ue manibus in ea confricatur. id uelut tectorium dum apparet ſiccatum, iniecto nouo ſaccharo, iterum ut prius confricatur, idq́ue opus repetitur, donec totum illud ſaccharũ induerint grana coriandri. Tũc reliquũ ſacchari dimidium in ſyrupi craſsitudinem percoctum, ſimiliter affunditur & confricatur.

Perlatum uerò fit (ſic enim uocant quando eius corpori ſaccharum accreſcit in formam paruorum unionum, quos uulgus perlas appellat) ſi ubi iuſtam incruſtationem, ſed læuem & politam eſt aſſequutum, è uaſe ſublimi inferno foramine ſaccharum ſic percoctum paulatim tanquam filo perpetuo in peluim coriandrum ſic tectum habentem continenter defluat. Peluim uerò continenter in omnem partem dimoueas, uel anſis apprehenſam, & ſuper corpus rotundum lineo circulo interpoſito facilè mobilem, uel facilius multo mobilem ſi anſis funes ſic ex ſolarii tigillo aliquo innexi, ut uterque alternis nunc tollatur, nunc deprimatur. Sic cortex cinamomi,

momi, & aranciorum cõditur, ſi negligentia frictionis, aut imperitia ſaccharum fundo peluis hæſerit, ſemina exime, & uaſi aquam infunde, igni trade, donec ſaccharum remolleſcat, & rudicula ferrea deradenti cedat. Vbi terſum erit fundum uaſis, aquam illam ſaccharatam effunde in uſus aliquos ſeruituram. uas linteo mondo, & igni ſicca, ſemina tunc illi redde, & opus perfice.

Quanto autem eſt ſemẽ minutius, tanto ægrius ſaccharo integitur, & maiore iniuria manuum nullius propè interuẽtu caldario occurrentium: ſed ubi iam auctius tectorijs aliquot eſt redditum, tum tutius & facilius manibus confricantibus perficitur. Talia ſunt ſemen aniſi, fœniculi, apij, cari, ſeriphii, quod contra uermes uocant, papaueris albi in cerniculo rariore, aut denſiore pro ſeminis quantitate, purgatum accuratius confricandum: Strobili, piſtacia, auellanę, amygdalæ dulces, & ſi uis amarę. ſimiliter ſiccatæ eodem modo, ſed citius incruſtantur. Caryophyllorum ſurculi cinamomum, cortex arancij, limonis, cucurbitæ.

Tragema, moſchatum ex puluere ireos ſaccharo aqua roſarum, & pauco moſcho ſic fit. Puluis ireos uelut compoſiti baſis, in peluim miſſa affuſo pauco ſaccharo tribulatur: ubi in granula minima partim concreuit, partim in maiora cribro exiguo cernitur, quod tranſit deligitur, iterum ſi opus eſt tegitur, donec ſeminis papaueris (quod etiã nonnulli loco pulueris ireos ſupponunt ad operis celeritatẽ) rotũditatem & magnitudinem ſit aſſequutũ. Tunc moſchus aqua roſarum pauca, ut drachma una un-

cia ſemiſſe ſolutus, pauco ſaccharo miſcetur quo poſtremum fit tectorium. ſunt qui aceruo huius conditurae moſchi pyxidem biduo aut triduo tantum obruant, ut moſchi odorem trahat, ſubſtantiam non diſsipet manifeſtè.

SECTIO SECVNDA DE SAPIS ET SYRVPIS.

Meſues.

S*apa eſt ſuccus à nobis tantum purgatus, & craſſatus ſolis aut ignis calore.*

Sapa nobis ſola paratur ex acinis uuae albę maturis, in lebete ſine ullo liquore coctis, per mãtile colatis & expreſsis. Id autẽ expreſſum percoquitur ad mellis conſiſtentiam. Sunt qui ut felicius ſeruetur, ſaccharo pari condiunt: ſunt qui ex uuis etiam nigris ſapam coquunt.

Iulepus roſatus fit ex aqua roſarũ cum pari ſaccharo cocta propè ad ſyrupi conſiſtentiam: aut multo minus ſi mox utendus eſt, nec aër ita calet.

Iulepus uiolatus fit ex aqua florum, & foliorum uiolae nigrae, & pari ſaccharo ſimiliter coctis, ſupra apozematum conſiſtentiam infra ſyrupi formam. Quanto enim perfectius coquitur, tanto diutius ſeruatur: ſed eſt ingratius. Parantur in rem praeſentẽ, aut ſi non licet, eorum loco ſyrupi uſurpãtur. Quia uerò uiolas non deſtillamus ex ſiccarum infuſo coquimus. Alij magma uiolarũ ad ſyr. uiolatũ ex multis infuſionibus faciendũ infuſarum parum expreſſum deſtillant, hacque aqua inique utuntur ad iulepi uiolati compoſitionem.

Materia ſyruporũ omnis eſt à plãtis, radices apij, petroſe

petroſelini, fœniculi, aſparagi, ruſci, cichorij, intybi, ireos, pirethri, ſpinæ albæ, & Arabicæ, glycyrrhiza, polypodium, agaricus, rha barbarum, elleborus niger, aſarum, galanga, zingiber.

Herbæ, bugloſsus utraque, hyſſopus, mētha, calaminthe, eupatorium, abſynthiū, adiantum album, origanum, thymum, epithymum, caſſutha, oxalis, fumaria, chamędrys, chamæpitys, folium. Harum item multarum ſuccus, præſertim bugloſsi, mēthę, eupatorij, oxalydis, fumarię, intybi, portulacę.

Fructus poma, pyra, cydonia, cucurbita, granata, citrea, pruna, dactyli, thamar Indi, myrobalani, myxa, zizypha, ficus, uuæ paſſæ mundatæ, capita papaueris albi, nigri, rubri, folliculi ſennæ. Horū multorum ſuccus tantum, præſertim pomorum, pyrorum, cydoniorum, cucurbitæ granatorum, citreorum, & horum cortex, uuarum acerbarum & maturarum, uinum album bonum, antiquum, odorum, acetum, ſapa. Ad hæc myrtharum, prunorum, perſicorum, ribes, oxyacanthæ, cannarum ſacchari, ſaccharum, penidia: & his affinia, manna, mel crudum, & coquendo deſpumatum.

Semina, cydoniorum, melonum, papaueris albi, nigri, rubri, lactucæ, portulacæ, apij, petroſelini, intybi, fœniculi, aniſi, liguſtici, dauci, cari: piper omne, cardamomū, hordeum, maluæ, lini, fœnigræci.

Flores, crocus, roſa, uiola, ſtœchas, ſchœnuanthos, epithymum, caſſutha, ſpica nardi, caryophyllū, gummi Arabicum, tragacātha, maſtiche, & liquor ſcāmoniū. Et pręter hęc aqua ferè fontana pura illimis, ac omnis alienę qualitatis expers, interdū pluuia

quæ additur, ut in eam uires medicamentorum simplicium macerando, & coquendo trahantur: deinde saccharo tradantur, ut etiam medicamentum diu coqui posſit, & qualitates alienas exuat, nouas acquirat: ut etiam promptius ſyrupi deſpumentur, clarificentur, colentur, & in corpus diſtribuantur: & ſint accipienti gratiores. A quæ uires ſæpe ſucci ſuſtinent, ſed hi ſunt ut dicam clarificandi.

Succi, herbarum, & fructuum ad ſyrupos bis coquuntur, primo ad dimidias, ut ſyr. de pomis, & alij propè reliqui: interdum ad partis tertię conſumptionem, ut ſyr. acidus ex ſucco citri, & alter ex ſuccis fructuum: interdum ad lib. unius conſumptionem ſemel feruefiunt, ut in ſyr. bizantino: deinde colantur, poſtea quieſcendo reſidere ſinuntur, alij biduo, alij triduo, alij minus aut magis diu, donec ſcilicet quod in eo craſſum & fœculentum eſt, ſubſederit, & reliquum tenuetur, clarumq́ue ac purum euadat: id quod paulatim uaſe inclinato colatur, iterum & cum ſaccharo ad ſyrupi conſiſtentiam coquitur.

Subſidet uerò aliis citius, alijs tardius, alijs largius, alijs parcius, ut uinis quæ genere ſunt ſuccorum, & urinis. Vina enim alba, quia non ferbuerũt plurimam fæcem reddunt: nigra quia multum feruendo craſſum deponunt, minus: in medio ſunt media: ſic ſuccus pomorum, cydoniorom, limonum, multa parte ſubſident: ſuccus granatorum minus, ut illis pars ſexta ferè ſubſideat, his pars octaua, ut ex ſyr. de ſucco acido citri apertè deprehendes.

Deinde cum ſaccharo propè pari percoquuntur in ſyrupum. ut ſucci puri lib. 4.5. ſacchari libras 3.

4. reci

4. recipiant, ut in ſyr. ſucci pomorum, cucurbitæ, ſucci lib. 7. ſacch. lib. 5. in ſyr. ex ſucco citri libræ 10. humoris, lib. 8. ſacchari in ſyr. acido ex pomis, inter dum minus ſacchari miſcet, ut in ſyr. Saporis ſuccorum libræ circiter 6. in lib tribus ſacchari ſyr. corticum citri libræ tres poſt coctionem relictæ cum ſacchari libra una coquuntur.

Quin ſyr. acidus ex cydonijs in ſucci libris undecim, habet tantum ſacchari libras duas. Eſt quando modus ſacchari incertus eſt, ut in ſyr. acido ex ſuccis fructuum ſucci libras tres coqui cum Iulepi lib. duabus, uel pluribus, uel paucioribus. Si mannam paucam acceperit ſyrupus, nihilominus ſacchari poſtulat, ut ſyr. acidus ex manna eius unc. tres capit, ſuccorum libras 4. ſacch. lib. tres, ſuccus tamen cannarum ſacchari, aut penidia ponuntur loco ſacchari in ſyr. de canis ſacchari niſi pro, aut, &, legas.

Quin & Iulepus clarus & purgatus ſacchari uice præſtantiſsimus eſt in ſyr. preſertim ex ſuccis frigidis aut aromaticis, ut fit à Meſue in ſyr. acido ex ſucci s fructuum, & in ſyr. corticum citri. Saccharum autem optimum ex aqua æquali coquunt, albuminibus purgant, colant, recoquunt ad penidiorum, aut ſacchari roſati, aut electarij ſicci conſiſtentiam, & ſuccos mox ubi extracti ſunt, ſine ulla coctione, colatione, reſidentia colant, per ſpumam in colo relictam ex ſaccharo iam colato puriſsimique hi transfluunt, & æqua portione baculo multum tribulando electariorum ſiccorum ritu paulatim miſcentur ſaccharo ſic percocto, quem Iulepum uocat Meſues, quomodo & ſyr. acetoſum ſimplicem Me-

ſuæ, & oxyſaccharum Nicolai, & alios multos ſyrupos ex ſuccis plærique hodie componunt, ut uires eorum ſint integriores, nec ita promptè candeſcant, quod uitium pauco melle miſto quidam effugiunt. Id quod probo maximè, modo non caneſcant, & ſitum non ducant ob ſuccorum cruditatem. Quod uitium cauetur inſolatu: quæ coctio his potior eſt, quàm quæ ab igne. Hoc autem modo ſyr. acidus citri, limonum, acetatus ſimplex albiſsimus fit, granatorum autem ribes oxyacanthæ ſyr. cum debeat eſſe ruber, minus diu debet tribulari, ne coloris ſui gratiam amittat. Eſt quando ſaccharum ſimul cum penidijs miſcetur, ut in ſyr. papauerum ad catarrhum ſacchari & penidiorum ana unciæ quatuor in decocti ſelibra: & in ſyr. papauerum ad tuſſim, ſacchari & penidiorum ana unc. 8. in decocti lib. duabus, ſed in illo ſaccharum eſt parcius, ut in ſyr. adianti, ſacchari clarificati, & aquæ adianti ana unc. octo cum lib. duabus decocti.

Coquuntur autem in uaſe terreo plumbato potius quàm æreo ſtannato, igni prunarum lento, aut flamma exigua, ſed ſine fumo, ut carbones ante ſint omnino accenſi quàm uas igni tradatur: qui ſe coctioni non ſufficiant, alij ex foco ſemiuſti ſubſtituantur, ut diximus in methodo medicamenta componendi lib 3. ne carbonum nouorum teter uapor coquenda uitiet.

Coquuntur ſyrupi ad iuſtam craſsitiem, ſeu donec portio eorũ refrigerata digitis tractatu hæret, ac fila ducit, & iniecta marmori aut ſcutellæ ſtat & dureſcit non fluitat, ſeu donec immiſsi humoris ſeu deco-

decocti, seu succi unciæ circiter duæ in libris singulis sacchari supersint. Id quod depræhendes bullarũ modo & numero: nam quoad succi multum superest in medio bullam excitat unam, eámque maximã in ambitu paucas & paruas: dum uerò in syrupi consistentiam coctum propè est pro bulla illa maxima, plurimæ ubique mediocres tolluntur.

Nicolaus Alexandrinus in syr. rosacco.

Qui uerò syrupi decocto constant, non succis: pro seminum aut radicum libra una requirũt aquæ libras circiter quatuor, pro herbarum manipulis quatuor, siccarum quidem, aquæ libras duas: uiridiũ uerò libram unam, aliorum autem simplicium, quia pauca sunt parua habetur ratio. Mesues tamẽ radicum simul & seminum libram unam coquit in aquæ libris decem ad dimidias in syrupo acetato cum radicibus.

Cum item hordeum, uel aliud diu coquendum est, aut per se est macerãdum, aut tanto largior aqua est affundenda, quanto coctio longior est futura: sic dũ sicca, rara, lenta, & glutinosa coquis, aquam auge, ut in syrupo hyssopi, zizyphorum, alioqui colari nõ poterit, nisi nodulum ex glutinosis eam colato incoquis, aut muccaginem ex his cum portione decocti extractam coctiori iam saccharo misces. Incocta enim hæc glutinosa decoctum incolabile reddunt, quia substantia emplastica uiam sibi prçcludunt, poris coli obstructis. Idem uitium est si penidia miscentur ex saccharo pinguiore, impuriore cum amylo multo tractata. Sunt qui libræ medicamentorũ multam coctionem sustinentiũ tribuant aquçlib. 6: paucam, selibram, mediocrẽ, 3. lib. aquç.

Simplicia primum delinguntur, & in ſcriniola papyracea, uel ſimilia digerãtur. Siqua ſeorſum macerãda ſunt, aut ſimul ante macerentur: coquenda uerò in lebetem in quo aqua iam caleat non tamen ferueat, inijciantur, primum coctu contumacia, ſeu quæ uiribus ſuis adhuc integris, longam ſuſtinẽt coctionem, qualia ferè ſunt radices, ſemina, fructus, cortices lignorum: deinde illa quæ mediocriter: poſtremò quæ ob eſſentiæ tenuitatem, aut uirium imbecillitatem, etiam mediocri coctione exanimantur. Id quod odore, ſapore, colore natiuo mox perdito ferè declarant. Quanquam color uiridis in adiantis, ruber in zizyphis magis intenditur: quia in his ualenter eſt miſtus, & adianti perpetuò uirent. de quibus omnibus abunde libro præcedente, de coctionis ratione diximus. hæc dum carbonibus accenſis coquuntur, quæ ſpuma ſupernatat, cochleari foraminulento deraditur, & ſimplicia, præſertim grauia, identidem rudicula tolluntur à fundo, ne urantur, & leuia merguntur: ut coquantur, & uires ſuas aquæ tradant. Vbi quantum ſatis eſt cocta erunt omnia (quod ferè fit hora una) & uim ſuam omnem in aqua iam quãtum ſatis eſt conſumpta depoſuerunt (quod in multis ſimplicibus ſapor prope aqueus relicto proprio declarat) igni aufer, & ſi uis in ſtanneam peluim, aut ſtannatam tranſuaſa: tege diſco mundo, horis quinque, ſex, noctem, diem macerari permitte. Poſt id tempus igni parum diu redde, ut recaleſcant tãtum: tũc per ſtamẽ cola, et exprime. Expreſſum uel procul ab igni uel potius igni redditũ, ouorũ duorum iniectis albuminibus in libras

Dioſc.

Dioſc.

libras 9. 8.10. ſcopulis agita diu, & permiſce donec quantũ poteſt ſpumeſcat. Mox ſaccharũ in fruſta cõ minutũ, immitte, aut penidia, aut mel, & ſiqua ſunt ſeorſum infuſa, aut ſoluta, ut thamar Indi, caſsia, agaricus. Poſtea coque, donec feruendo parum abſit à ſupernatando & effluendo, efflataque modice ſpuma decoctum ſub hac clarum appareat. Tunc ut calet panno laneo puro cola, ſi eſt glutinoſum, & quod primũ permearit rurſus cola, & ſi uis totum bis, aut ter cola. mutato etiam colo, ſi propter prioris ſordẽ opus eſt. Nam quæ ita calida colantur, igni multum tenuata, permeãt impuriora: ſi lentore carent, modicè refrigerata colentur. Panno etiam digitis molliter expreſſo, nequid utilis materiæ in eo, & fœcibus maneat, ne tamen adeò exprimas, ut ſordis aliquid ſimul elicias, tunc enim iterum foret colãdum. Vbi colando iã purum erit expreſſum, purgato interea & ſiccato lebeti redde, & igni lento percoque ad ſyrupi conſiſtentiã, ſeu donec decocti unciæ duę, aut tres in libris ſingulis ſuperſint.

Si autem muccoſa quædam ſint incoquenda, ut ſemina maluæ, cydoniorum, lini, fœnigręci, maſtiche, tragacantha, gummi Arabicum, nodulo raro ligata filo longo & forti colato iam decocto incoque. Sunt qui tãtum ante clarificationem incoquunt, alij ante & poſt. Poſtremo cum abſoluta eſt coctio expreſſum nonnulli abijciunt: alij nulla ratione in decocto retinẽt, cũ uires ſuas ea iã tradiderint omnes, non etiam aliquas retinent, ut nodulus aromatum, rha barbari, ſcamonij, ellebori nigri, & aliorum de quibus libro ſuperiore in expreſsione.

Si uerò

Si uerò ex infusiione simplicium post coquenda fiat syrupus, omnia simul infundantur, deinde coquantur. Sic enim uis eorum humori firmius, & diutius impressa, coctione iusta dissipari non uidetur. Aqua autē infunduntur largiore sicca, rara quā uiridia densa, ut in syr. stœchados simplicium, uerbi gra. parum tritorum lib. una maceretur horis 24. libris septē aquæ, si aridiora sint libris octo, quarum unam uel paulo plus ebibent: coquantur deinde igni lento ad partis tertiæ consumptionem, quod etiā citra infusionem coquendo, faciendum est: postea exprime, & reliquum, & lib. quatuor percoque cum mellis despumati, aut sacchari puri libris quinque ad syrupi consistentiam, & syrupi habebis lib. 6. & dimidiā, aut si hyems est, ad libras sex: si æstas, ad lib. quinque & dimidiam. Nā æstate syrupi magis coquendi quàm hyeme ne ferueant humore excremētoso feruoris & putredinis causa relicto accedente externo calore hanc excitante, sacchari aut mellis purgati pōdus par succo aut decocto quidam misceri uolūt: alij uerò etiam paulò plus ob nostrarum plantarum cruditatem, ob quā etiam diutius syrupi nobis sunt coquendi, ut propè solum sacchari aut mellis pondus maneat percocto iam syrupo. Diutius etiam coquendum: sic succi, aut decocti plus est quàm sacchari, aut mellis. Paulus tamen mellis partem unam succi, aut aquæ partes tres coquit ad partium duarum consumptionem in rhodostacte succi rosarum sextarios duos, mellis sextarium unum coquit ad quartæ partis consumptionem,

Coquūtur syrupi in uase quouis, sed qui acetati sunt in

ſunt in uaſe lapideo uel terreo, ſed plumbato, quod etiam Meſues rectè monuit in ſyr. acetato ſimplici, ne acetum ex ære æruginem eliciat quæ ſyrupũ uitiet, niſi uas æreum ſit ſtãnatum, quale eſt quo utuntur ferè in officinis. In quibus coctione perfectæ ſcopus eſt ſyrupi conſiſtentia: ſi uerò antequam mel recipiant, cocta erant parum, ut ad terti partis conſumptionem, poſt mel acceptum magis ſunt coquenda, ut oxymel de radicibus. Minus autem quæ cocta erãt donec tantùm pars tertia remaneret, ut in oxymelite de calaminthæ mediocriter, ubi ad dimidias erãt cocta, aut mel perfectius coctum illis minus coctum ſecundis, mediocriter coctum poſtremis miſcendum eſt.

Si operis ſpecimen edis, aut etiam tecum componis, aquæ libris quindecim cum Meſue, aut potius uiginti, lib. ſex roſarum macera horas octo, expreſsis roſis nouas immitte, idque opus nouies repete: aut ſi libras aquæ tantum quindecim miſces, expreſſum pende, quod ſi diminutum eſt, quod deeſt ſuffice alio expreſſo trium aut quatuor infuſionum.

Syrupus roſatus ſic paratur, roſas recentes aqua feruente macera uaſe operculato, ubi hæc refrixerit expreßis roſis & abiectis, iterum feruefiat, & eadẽ roſas recentes alias macera. Id *opus toties repete, donec aqua rubeat. Hæc albuminibus purgata cum pari ſaccharo percoquatur in ſyrupum.* Nicolaus.

Hic præſertim recens mediocriter purgat magis ex incarnatis, ut in Meſue docui.

Parari omnino hic debet aut iulepus roſatus Meſ. in ſyru

in ſyrupum coquendus, non autem eius loco ſemper (quod hodie fit) ſubſtitui ſyr. ex roſarum ſiccarum infuſo ſimplici, uel duplici cum pari, aut paulo parciore ſaccharo coćto & colato, qui ſyr. roſarum ſiccarum eſt. Alius autem ex ſucco roſarum rubrarum fiat purgato, cum pari ſaccharo, tertius ex infuſionibus nouem roſarum, præcipuè incarnatarum purgatorius.

Nicolaus. *Syrupus uiolatus, & nymphææ, & alij ex floribus eodem modo fiunt.*

Meſues. *Syrupus ex cydonijs fit ex libris decem ſucci cydoniorum coćtis ad dimidias. Deinde biduo reſidere permißis donec clareſcant. Tunc colentur, & cum libris tribus ſacchari fiat ſyrupus.*

Si ſaccharum eſt purum, eius lib. una aquæ uncijs quatuor ſoluta tribus feruefaćtionibus in elećtarium coquitur, tunc ſuccus cydoniorum piſtillo ualenter commiſce ur. ſunt qui parumper ſaccharo propè percocto incoquunt: ſi impurum eſt ſaccharum, eius libra in aquæ lib. una coquitur, clarificatur, colatur, percoquitur in elećtarium, fit ut prius. Sunt qui ſuccos citra coćtionem reſidendo, & inſolando purgant, deinde cum ſaccharo clarificant, colant, percoquunt. Alij aliter, ut ante diximus.

Meſues. *Syr. de granatis acidis, ſyr. de granatis dulcibus, ſyr. de omphacio, ſyr. ex ſucco oxalidis, eodem modo fiunt, & de ribes, & uua oxyacanthæ.*

Similiter ex frućtuum omnium, & herbarum ſucco fieri ſyrupus poteſt ſi ad dimidias coquatur, biduo reſidere permittatur, coletur, cum ſaccharo pro

pè æquali

pe æquali percoquatur, in ſyrupi conſiſtentiam.

Alii in his omnibus ſaccharũ aqua pari ſolutum coctum modicè cum albuminibus purgant, colant, percoquunt in electarii, aut penidiorum conſiſtentiam. Tunc ubi frigeſcit, ſuccos ipſos per albumina in colo relicta colatos, & claros paulatim baculo miſcent. qua componendi ratione ſuccorum uis, præſertim frigida, uel aromatica integrior manet quàm ſi ipſi coquãtur. Alii ſuccos hos reſidendo, & inſolatu purgatos, ſaccharo, ut dixi, percocto comprehendunt. Quam componendi rationẽ omnino præfero ei quæ ſuccos ad dimidias coquit.

SYRVPI COMPOSITI.

SYRVPVS ſaporis de pomis recipit ſucci pomorũ redolentium lib. tres, ſucci bugloßi domeſtici & ſylueſtris ana lib. duas, folliculorum ſennæ unc. quatuor, croci drach. duas, ſacchari albi lib. tres. Fit autem *ſic, ſenna contrita horis 24. ſuccis maceratu, ſemel aut bis feruefiat, coletur: expreſſum poſt cum ſaccharo percoquatur in ſyrupum: crocus autem panno lineo ligatus inter coquendum infricetur.* Meſues.

*Syrupus portulacæ accipit ſeminum portulacæ tritorum lib. unam, horis 24. macerandam in ſucci intybi cocti & purgati lib. *quatuor poſtea igni lento coque ad dimidias, & colatun cum ſacchari lib. duabus percoque in ſyrupum.* Meſues.

* Alij ſex uel etiam octo, ut colari poſsit. ſuccus enim per ſe glutinoſus

*Syr. adiantinus recipit glycyrrhyzæ unc. duas, adi*anti al-

anti albi unc. quinque, tempera cnm aquæ fontis lib; quatuor horis 24. coque ad dimidias, expressum per= coque cum sacchari clarificati, aquæ adianti albi ana unc. octo.

lentescit adhunc infuso semine.

Ex adianti albi lib. una, & uncijs duabus glycyrrhizæ purgatæ & tritæ, decoctis in aquæ libris sex ad consumptionem tertiæ partis cum sacchari libris tribus. Hîc percoquimus, adianti albi, recentis penuria, alij cum sacch. libra, aut sesquilibra coquunt sine aqua adianti. alij adiantum album recens multum sine glycyrrhiza aqua macerant, exprimunt, cum saccharo clarificant, percoquunt.

Mesues.

Syr. ziziphorum fit ex zizyphis sexaginta, uiolarum, seminis maluæ, ana unc. qninque, adianti albi, glycyrrhizæ, hordei mundati, ana unc. una, semi. cydoniorum, papaueris, melonis, lactucæ, tragacanthæ, ana drach. tribus, coctis cum aquæ fontanæ lib. quatuor, & lib. sacchari duabus.

Aqua est parcior quàm ut posit colari, ob id uel augenda est, uel semen maluæ & cydoniorum, & gummi tragacanthæ nodulo ligata clarificato syrupo immitantur, uel dimidium nodulo coctioni ante clarificationem immittatur: reliquum iam clarificato. si autem muccaginem ex his extractam non clarificato immiseris, ægerrimè ob horum lentorem colatur: si colato, turbidus & impurus, ob id ingratior fit syrupus.

Ibidem.

Syr. papaueris fit ex capitum papaueris albi & nigri, ana drach. sexaginta coctis in lib. quatuor aquæ pluuialis

pluuialis ad consumptionẽ lib. 2. & dimidiæ, tũc percoquantur cum facchari albi, & penidiorum ana uncijs quatuor.

Largiore saccharo si condias, ut lib. una, aut etiã duabus gratius erit, & citra multam coctionem facultati refrigeranti inimicam diutius seruabitur, cũ pauco autem saccharo puro, si diu non erit seruandũ est efficacius. Capita cum seminibus magnorum & paruorum siccorum & humidorum media macerẽtur 24. horis: & si sint sicciora, pluribus deinde coquantur, donec tabescant: exprimantur cum saccharo, uel melle pro uarijs medici scopis, percoquantur in syrupum. Vide diacodium in Mes.

Syr. acetatus simplex recipit aquæ fontis lib. quatuor cum facchari lib. quinque coquendas in uase lapideo, ad dimidias semper despumando, tunc adde aceti albi clari lib. duas. Ibidem.

Sunt qui saccharum aqua solutum mediocriter coquunt, albuminibus purgant, colant, percoquunt in electarij consistentiam frigescenti, paulatim baculo miscent acetum purum, uel per albumina in colo relicta colatum, idq́ue ne cãdescat. Alij Nicolaum sequentes aceti albi partes duas cum saccharo purissimo coquunt & despumant, neque aliter clarificant. Hîc quanquam minimum, tamen compositus est.

Syr. acetatus cum radicibus recipit radicum apij, fœniculi, intybi, ana unc. tres, seminum apij, fœniculi, anisi, ana unc. unam, sem. intybi unci. dimidiam. Hæc omnia igni lento coquantur ad dimidias in aquæ

fontanæ

fontanæ lib. decem, tunc additis sachari lib. tribus clarificetur, deinde acetum additur.

Putatur inuentus, uel usu multo celebratus bizantij unde illi nomen alijs a precio denarij bizantiniqui quibusdam hodie etiam bisantius dicitur, unde & syr. quoque hunc denarij uocant.

Syr. Bizantinus recipit succi intybi, & apij ana lib. duas, succi lupuli, buglossi hortẽsis, uel syluestris ana lib. unam, ferueſiant semel & purgentur. Eius succi clarificati libras quatuor igni lẽto coque in syrupũ cum sacchari lib. duabus, & dimidia: interdũ additur acetum mensura succorum purgatorũ dimidia: interdum rosarũ unc. duæ. glycyrrhizæ, unc. dimidia: spicæ nardi drach. duæ sem. anisi, fœniculi, apij, ana drach. tres succis incoquuntur.*

*Syr. bizãtinus ab solute sine aceto est.

**Syr. de quinque radicibus accipit radicũ apij, fœniculi, petroselini, asparagi, rusci, ana unc. duas coque lib. sex aquæ fontis, ad tertiæ partis consumptionem, expressum percoquitur cum sacchari lib. tribus, addendo sub finẽ aceti unc. octo.*

Syr. bizantinus acetatus.

Oxymeli simplex fit ex aceti parte una, mellis partibus duabus, aquæ partibus quatuor coctis in syr. consistentiam despumando.

Syr. bizantinus cum additionibus

* Incerti est authoris.

Hodie sic coquunt quod diu seruandũ est. Oxymeli autem Galeni ex aceti parte una, mellis partibus duabus, aquę partibus hyeme octo, ęstate etiam duodecim. Mel cum aqua primùm despumatur, ubi spumare desiit, cun aceto iterum despumatur, refrigeratum albuminibus clarificatur, igni redditur parum diu, cùm tollitur, cinamomũ additur ad drach. unam in lib. singulas: dum refrixit, per pannum bis, ter colatur: addito si uis etiam tum cinamomo iucundissimum. dies paucos loco frigido seruatur ex albo

aceto

aceto, melle pulchrius.

Acetum ſcillinum ſic fit, ſcillæ laminas inter corticem & cor medias, acu linea filo conſutas tanto interuallo ne ſe contigant ſiccabis in umbra dies quadraginta, poſtea conciſam cultello ligneo lib. unam dies alios 40. inſolabis, in aceti boni lib. 8. in uaſe uitrato, ſtriti orifficij bene obſtructi, poſtea colabis, et ſeruabis

Sunt qui inter ſcillæ laminas ne ſe tangant, & ad odoris gratiam interſuunt fœniculi uiridis, aut ſicci ſtipites.

Oxymeli ſcillinũ fit ex aceti ſcillini lib. duabus, mellis deſpumati, lib. tribus coctis deſpumando. Ibidem.

Ante mel ſit deſpumatum, ut in melle roſato, ſed quam ſpumam ui aceti ſcillini expuit, eam derade.

Oxyſaccharum fit ex aceti unc. quatuor, ſacchari lib. una, ſucci granatorum acidorum maturorum lib. dimidia. Nicolaus ſaler. aliter ſer Nicophar.

Saccharum ſi purum eſt aceto ſolutum, duabus aut tribus ferueſactionibus coquitur in electarium, poſtea cum parum refrixit', piſtillo miſcetur ſuccus granatorum. Si autem ſaccharum eſt impurum, ex aqua coquitur & clarificatur, deinde aceto & ſucco percoquitur.

Syr. abſynthij recipit abſynthij Romani *lib. dimidiam, roſarum rubrarum unc. duas, ſpicæ nardi drac. tres, uini antiqui boni & odori, ſucci cydoniorum ana lib. *unã & dimidiam.* In *his macera horis 24. prædicta coque igni lento ad dimidias cum mellis lib. duabus. fiat ſyrupus.* *Alij. lib. duas & dimidiam, ut facilius coletur & ualentius aſtringat.

Abſynthium, roſæ, ſpica minutim conciſa uino & ſucco macerãtur, coquuntur, exprimuntur, expreſſum cum ſaccharo clarificatum percoquitur in ſyrupum. Satius fuerit abſynthium per ſe infundere, & roſas, & ſpicam ſimul, deinde infuſo abſynthij parum cocto addere alterum, & parum ſimul coquere, exprimere. In expreſſo lib. ſacchari diſſoluti albuminibus clarifica, cola, tunc adde lib. reliquam ſacchari, ſed puriſsimi, uel per ſe clarificati. Si enim decoctũ id cum duabus ſimul libris ſacchari clarificas ob ſucci paucitatem nõ percolabitur, niſi ſuccum ut dixi auxeris ad lib. duas & dimidiam.

Sunt qui pomorum acido dulcium, ut ramburorum, & granatorum acido dulcium, tantum ana lib. duas & dimidiam miſcent. *minutim conciſæ. *quæ ſuccos macerando opo tos coquendo reddit.

Syr. mẽthæ recipit ſucci cydoniorum acidodulcium & dulcium, ſucci granatorum acidorum, dulcium, acidodulcium, ana, lib. unam, & dimidiam foliorum roſarum unc. duas, coque igni lento ad dimidias, *cũ mellis uel ſacchari lib. duabus fiat ſyrupus, aromatizetur cum gallia.*

Succos potes ſole, igni, quiete purgare, & his reliqua macerare, uel citra purgationem. His cætera macerabis horis 24. igni lento coque, exprimè, remacera, coque, clarifica cũ ſaccharo, uel ſaccharum clarificatum miſce, cola, exprimè cum ſaccharo, expreſſum clarifica, colatur panno ægre & lente, ſed tandem aut pãnum muta, aut ſaccharum, ut prius partire.

Loco ſyruporũ fumariæ maioris & minoris hodie coquimus ſyr. ex ſucco ſolius fumariæ cocto reſidendo, purgato, percocto in ſyrupum cum ſaccharo æquali.

Meſues.

Syr. epithymi recipit epithymi boni hortẽſis drac. uiginti,

uiginti myrobalanorum Indarum, citrearũ ana drach. quindecim, casſuthæ, fumariæ ana drach. decem, thymi, calamintes, bugloßi, ſtœchados, glycyrrhizæ, polypodij, agarici, myrobal. emblicarũ, & belleric. ana drac. ſex, roſarum, ſemi. fœniculi, aniſi ana drach. duas & dimidiam, pruna uiginti, uuarum paſſarum purgatarum unc. quatuor. Thamar Indorum unc. duas et dimidiam, ſacchari lib. quatuor, ſapæ lib. duas, fiat ſyrupus.

Pruna, uuæ, ſemina, polypodium in aquæ libris octo coquantur, poſtea glycyrrgiza, bugloſſus, fumaria: poſt myrobalani, calaminthæ, thymus: deinde propè coctis epithymus, caſſutha, ſtœchas, roſę, agaricus addantur, ubi aquæ dimidium erit conſumptũ, aufer igni, macerari noctem unam ſine, recalfactum exprime, expreſſum clarifica cum ſaccharo, & cola. Thamar Indi cum decocti uncijs duabus creti & penſi, ut purgatis pondus iuſtum expleant, ſyrupo addãtur, minimũ coquantur ad decocti ſcilicet conſumptionẽ, & ſapa ſyrupo ſoluta miſceatur: reco qui enim nõ debet. Sine his duobus ſapore iucũdo prędītis cõſiſtẽtia fuerit liquidior, clarior & gratior, & efficax ſyrupus ad ea quę promittit. Sunt qui rectius agaricum, & myrobalanos ſeorſum infuſos exprimunt, & alijs miſcent, paulò ante colationem.

Syr. ſtœchados recipit florum ſtœchados drach. triginta, thymi, calaminthes, origani ana drach. decẽ, aniſi, pyrethri, ana drach. ſeptem, piperis lõgi drac. tres, zingiberis drachmas duas, uuarum paßarum purgatarum uncias quatuor mellis lib. quinque condiatur cinamomi, calami aromatici, ſpicæ nardi, croci, Meſues.

zingiberis, piperis nigri & longi ana drach. una & dimidia, ligata in panno raro & appensa in ſyrupum.

Coquitur in aquæ lib 7. uel octo ad lib. circiter duarum conſumptionem, colatum cum ſacchari lib. quinque clarificatur, colatur, propè percocto immergitur ſepæ nodulus, & rudicula cōprimitur: poſtremò in percocto appenditur. Vuę origanum, calaminthe, pyrethrum, zingiber, piper, thymus, ſtœchas hoc ordine coquantur.

syr. glycyrrhizæ recipit glycyrrhizæ unc. duas, adianti albi unc. unam, hyſſopi ſicci unc. dimidiam, horis 24. macera, aquæ lib. quatuor coque ad dimidias, expreſſum percoque cum *despumati. *mellis, ſacchari, penidiorum ana unc. octo, aquæ roſarum unc. ſex.*

Hodie coquunt plerique ſine maceratione, quòd ex his facultas in aquam coquendo promptè trahi poſsit. Hæc roſarum aqua percocto iam ſyrupo addenda, ſed coquendo conſumenda, niſi cum quibuſdam drach. tantum ſex miſceas, tunc enim recoqui non oportet, quia aqua tam pauca ſaccharum non recrudat. Sunt qui mane macerant, poſt meridiem coquunt. penidia hęc fiant ex ſaccharo puriſsimo (nam impurum ægre colatur) hoc eſt, ſaccharum ad cōſiſtentiam penidijs debitam coctum, & pertritum piſtillo ligneo in uaſe nō autem manibus oleo, inunctis etiam cum amylo, tractum in penidia nempè illo ſaccharo impuriora.

Meſues. *syr. hyſſopi, recipit hyſſopi mediocriter ſicci, radicum apij, fœniculi, glycyrrhizæ, ana drach. decem hordei mundi unc. dimidiā, ſemi. maluæ & cydoniorum,*

tragacan

tragacanthæ ana drach. tres, adianti albi drach. ſex, zizypha, myxa ana triginta, uuarum paſſarum purgatarũ drach. duodecim: ficus ſiccas, dactylos pingues ana decem, penidiorum alborum lib. duas: fiat ſyrupus.

In lib. aquæ ſex calidas inijce hordeum hora poſt dimidia radices ſi dantur recentes, elignatas tamen & conciſas, horæ quarta parte poſt, fructus omnes, mox ſemina, & tragacantham linteo raro ligata, filo longo, poſtremò adiantum, penidia ut prius.

Syr. praßij, recipit praßij unc. duas, hyſſopi, adiãti albi ana drach. ſex, glycyrrhizæ unc. unam, calamithes, aniſi, radicum apij, fœniculi ana drach. quinque, ireos, ſemi. maluæ & fœnigræci ana drac. tres ſemi. lini & cydoniorum ana drach. duas, uuarum paſſarum purgatarum unc. quinque, ficus paßas pingues quindecim, penidiorum mellis boni deſpumati ana lib. duas. Ibidem.

In aquæ libris octo radices primum, deinde aniſum, uuæ, ficus, poſt praſium, hyſſopum, calaminthe, poſtremò adiantum coquantur ad dimidias, horis ſex macerentur, recalfiant, exprimantur, cũ penidijs & ſaccharo clarificentur, colentur, percoquantur in ſyr. interea identidem in id colatũ, & ſi uis expreſſum immerſo & cõfricato nodulo ſemina maluæ, lini, fœnigræci, cydoniorum continente.

Ibidem.

Syrupus intybi recipit ſucci intybi una ferueſactione, deinde reſidentia purgati lib. octo affunde paulatim, ſaccharo, ſi impurum eſt clarificato. Si uerò minus eſt purum, ſucco dißolutum coquatur, cum albuminibus purgetur, coletur, percoquatur in ſyrupum, nam

hic ſuccus prompte corrumpitur, cũ ſuccus limonum, granatorum, cydoniorum etiam per ſe ſeruari poßint, & multo magis parum cocti cum ſaccharo.

Intybum accipe cicorium ſylueſtre nõ lactucam ſylueſtrem uulgi endiuiam ſeu intybum. Ne ſit opus præterea ſyr. duobus de cichorio ſimplici, & de endiuiam ſimplici. Quod ſi in aliquibus ſcripturis intybus & cichorium requirantur, uel ipſum auge, uel ſatiuum & erraticum, anguſtifolium, aut latifolium, uel alias cichorij ſpecies miſce.

Syr. arthemiſiæ Matthæi Gradi in cap. de menſibus ciendis lib. 9. ad Almanſorem, recipit arthemiſiæ manipulos duos, pulegij, calaminthes, origani, meliſſophyli, perſicariæ, ſabinæ, ſampſuchi, chamædryos, hyperici, chamæpityoc, matricariæ cum flore, centaurij parui, rutæ, bethonicæ, bugloßi.

Radicum fœniculi, apij, petroſelini, aſparagi, ruſci, ſaxifragiæ, enule, dictãni, cyperi, rubiæ, iridis, pæoniæ ana manipulum unum.

Seminis iuniperi, libyſtici, petroſelini, apij, aniſi, melanthij, carpobalſami, coſti, aſari, pyrethri, caßiæ lignææ, cardamomi, calami aromatici, phu, ana unc. ſemiſſam. Quaſſata infundantur aquæ fluuiali ſufficienti horas 24. poſt coque ad aquæ dimidiæ conſumptionẽ. Tunc aufer igni, dum aqua tepuerit, frica manibus omnia & cola, expreſſum percoque in ſyrupum cum mellis & ſacchari quantitate ſufficienti. Additur inter
dum

dum acetum acerrimum, uel ſcillites largius, parcius pro ſcopis uarijs, aromatizatur cinomomo & ſpica.

In aquæ libras octo coque primum radices noſtrates, deinde ſemina, poſt herbas, poſtremò pyrethrum, & aromata. Coſtum, aſarum, caſsiam, cardamomum, calamum aromaticum, phu ubi libræ quatuor ſupererunt, fiat ut in cæteris, & cum ſacchari & mellis ana libra una, & dimidia percoquatur, ut ſit efficacius, quanuis plurima multum amara recipiat, pauco melle & ſaccharo dulcoratur, perſicariam aſtringentem & frigidam quę maculato eſt folio nonnulli miſcent: ego autẽ acrem & non maculatam uſurpandam cenſeo, ut acria & menſes mouentia ſint omnia nulla temperantia. Alius ſimplicior iſto eſt in uſu,

Syr. cichorij ex Gulielmo Placentino, recipit cichorij manipulos duos. Idem plæriſque fit ſimplex ablato rha barbaro.

Foliorum bugloßi utriuſque, lactucæ, cichorij hortenſis, oxalydis, uiolæ nigræ, ſereneos tricariæ ana manipulum unum, rha barbari drach duas.

Herbæ, tritæ coquantur in lib. duabus, aquæ ad partis tertiæ conſumptionem, colẽtur. Adde expreſſo ſaccharo libras duas, clarificetur, & iterum coletur, reddatur igni, adde rha barbarum pulueratum panno lineo ligatum, & ſæpe confrica, donec ſyrupus erit percoctus.

Syr. cichorij alter ex Nicolao Florentino, recipit intybi ſatiui & erratici ana manipulos duos cucurbitæ, lichenis, lactucæ ſylueſtris, & ſatiuæ, fumariæ, lupulorum, ana manipulum unum, hordei integri, halicacabi ana unc. quatuor, glycyrrhizæ, adianti albi & nigri, & uulgaris, aſplenij caſſuthæ, ana drach. ſex, radicũ fœniculi, apij, aſparagi, ana unc. duas, coque in aqua ſufficienti, cola, cum ſaccharo claraficatum & rurſus colatum percoque in ſyrupum confricando in eius libris ſingulis rha barbari, drach. quatuor, panno raro ligatas cum ſpicæ nardi ſcrupulis quatuor. Dantur unciæ tres cum emulſione ſeminum quatuor frigidorum maiorum.

Hi duo ſyrupi hepatis obſtructionibus, & intemperaturæ calidæ deſtinati, quia nominibus Barbaris & nemini intellectis cõſtant, pellagus opinionum pepererunt. Nam endiuia ſylueſtris & domeſtica, taraxacon, batiſſoſere, ſcariola, cichorium, quid apud hos ſit Barbaros nunquam poſsis ex ipſorum ſcriptis didiciſſe tam ſunt ea plena craſſa ignorantia. Proptetea mihi uidetur ſatius cũ cichorij ſeu ſeridis genus omne eadem ſit facultate, cichorium autẽ quod ſylueſtre eſt ſtomacho utilius & efficacius ſit, ut ſyrupus hic ex ſolo fiat cichorio, aut cichorij ſucco, ſed largiore, ut ſit ſimpliciſsimus, cui ſi ad pompam uoles alias ſeridis ſpecies miſcere, & lactucam ſatiuam & agreſtem, & ſohelum utrunque, & hieracium utrunque, & chondrillam luteam, ac ceruleam, & ſi quid aliud tam ſatiuum quàm agreſte lacteum eſt, ac cichorij generis, nihil repugno, modo tam non ſis an-

ſis anxius in harum uocum Barbaris cum re corruptarum inquiſitione. Aſſueſce igitur uocibus Dioſcoridis, nec te afflicta deſiderio barbararũ uocum, quæ quid ſignificent ne ipſi quidem qui hos ſyrupos ſcripſerunt, nec ipſorum alius quiſquam unquam pernouit, aut certò definiuit.

Endiuia (quod nomen ex intybo corruperunt) Barbaris eſt quæ lactuca ſylueſtris Dioſcoridis uidetur. Thuſcis autem uulgò endiuia eſt intybus, ſeu ſeris, lato folio: ſcariola uerò ex ſeride etiam deprauatum eſt, intybus eſt ſatiuus anguſtifolius.

Taraxacon ſeu altaracon, etiam Gatinariæ aut cichorium eſt, aut dens leonis ſeu cichoriũ erraticum, latifolium Plinio dictum. Batiſſoſeris Hermolao corruptum uidetur ex baptiſecula, quæ illi cyanus eſt, ruribus ſic dicta quod ſeculam, id eſt, falcem meſſoriã remoretur. alij malunt batiſſoſerim eſſe ſerim, i. cichorium quoddam erraticum, in tritico frequens flore cyanum referente, quibus magis accedo.

SECTIO TERTIA DE ECLEGMATIBVS.

ECLEGMATVM ſeu lintuum materię ferè ſunt Meſuę partes plantarũ.

E Radices, ut glycyrrhizę, ſcillæ, iridis, bryoniæ: alij, ari, dracontij, cannæ uſtę, quod ſpodium Arabibus dicitur. Lohoc.

Herbæ, hyſſopus, praſsium, adiantum albũ, calaminthę, braſsica. Flos croci. Fructus, uuę paſſę, ficus paſſę, dactyli, myxa, zizypha, capita papaueris albi.

Succi

Succi radicum, glycyrrhizæ, ſcillæ,

Succi herbarum, braſsicæ, praſsij, fœniculi, cannarum ſacchari.i.ſaccharum, & ex hoc penidia, mel.

Succi fructuum, mororum, batinorum, nucum, myrtarum, pulpa caſsiæ, ſapa.

Gummi, tragacanthi, arabicum, myrrha.

Semina, papaueris albi, & inde ſyrupus, pſyllij, cydoniorum, maluæ, melonum, cucumeris, citreoli, amygdalæ dulces, amaræ, ſtrobyli, auellanæ, lactucæ, portulacæ lini, fœnigræci, fœniculi, aniſi, naſturcij, amylum, farina fabarum.

Cortices cinamomum, & alij cortices, radicis capparis, tamaricis, ellebori, petroſelini, &c. Præter hæc aqua cui multa horum infunduntur, incoquuntúrue, & ex animalibus pulmo uulpis, butyrum.

Ex his radices & herbæ teruntur ſi ſunt ſiccæ, uel aqua incoctæ & tritæ, & cretæ alijs miſcentur, ſpodium ducendo friatur.

Fructus purgati teruntur, cernuntur: ſed dactyli intus & foris purgati ante decocto thoracico aliquo macerãtur: capita papaueris albi macerantur, coquuntur, exprimuntur, abijciuntur.

Succi omnes ferè hoc loco liquidi ſunt, & ob id promptè miſcentur: glycyrrhizæ autem ſuccus, uel diſſoluitur, uel in taleolas ſectus, inter papyros ſiccatus, ut aliter calfactas, ſcilicet aliquoties piſtillo & mortario teritur.

Gummi teruntur calfactis piſtillo & mortario ſi eſt ſiccatione opus, uel in muccaginem ſoluuntur.

Semina ſi maiora ſint, deppellata cultello incidun tur, ut amygdalæ, ſtrobilli, piſtacia, auellanæ, fabæ, melo-

melonum, cucumeris, citreoli, si parua puluerantur, & si uis horum quædam ut papaueris post inciduntur, ex alijs etiam muccago extrahi, & reliquis misceri potest, ut ex semine lini, fœnigræci, cydoniorum, psyllij.

Huius uerò tempestatis eclegmatum materiæ magis sunt penidia, pilulæ albæ, bechicæ, electariũ, uel pulueris E.diatragacanthi fri. diairis simplicis, & Salomonis diacalaminthes, diahyssopi, diaprasij, saccharum candefactum, succus glycyrrhizæ, casia, cum syr. adianti, glycyrrhizæ, zizyphorum, uel alio thoracico magis & minus calido, tergente incidente, pro medici indicationibus. Quibus misceri possunt etiam alia simplicia prius dicta dulcia, amara, acria.

Tamen ex ueterũ eclegmatis hodie quidam retinẽt eclegma sanum, ex pulmone uulpis, diacodion, diamoron, diacarion. De quibus quia est abunde nobis dictum sectione tertia Mesuæ, frustra hic repetenda non fuerunt.

Sunt etiam qui compositum hoc medicamentum eclegma casiæ pro enematibus uocant, & sic parant. In libra una decocti uiolarum, maluæ mercurialis, betæ parietariæ, absynthij coquunt mellis lib. dimidiam, & sub finem inijciunt pulpæ casiæ fistulæ purgatæ libram unam.

Sectio

SECTIO QVARTA.

S ECTIO quarta de apozematibus, & infusis est: quia tamen horum nullum hodie in usu est, satius fuerit si quem utendi cupiditas cœperit, Mesuem consulere. Quæ autem infusa & apozemata in rem præsentem hodie facimus, longe sunt ab illis diuersa, & tam paratu facilia, ut uel puero perspicua sint. Quapropter de his supersedere malui quàm parum necessaria, etiam intelligentibus inculcare, pręsertim cum statuerimus aliquando dare typographis commentarium quẽdam nostrum de remedijs medicis omnibus sumẽdis & admouendis: inter quem multa congerimus exempla apozematum, & infusorum hac ætate consuetorum, quę ad medicũ magis quàm ad pharmacopœũ pertinẽt.

SECTIO QVINTA.

S ECTIO quinta de antidotis seu electarijs quorum materiæ ex omni medicamentorum simpliciũ genere petuntur. Hęc formis quatuor præcipue parantur, sicca seu puluere, melle excepta, uel saccharo, uel alio humore.

Quoniam uerò puluis horum est materia reliquarum trium formarum de puluere prius mihi fusius dicendum, quoniam hic uario fit modo, ut mox audies.

Vt autem planius intelligas, pauca quædam capita ex

pita ex

pita ex trituræ ratione mihi ſunt leuiter perſtringenda, ne in compoſitionibus ſingulis hæc ſint inculcanda.

Teruntur primum radices acori, cyperi, coſti, phu, gentianæ, glycyrrhizæ, mei, zingiberis, & ſimilium, & interdum coquuntur, ſi electarium præſertim molle eſt futurum, ſed ante leuiter fractæ.

His mediocriter tritis ſemina fœniculi, apij, petroſelini, aniſi, dauci, ameos, ſeſeleos, amomi, cardamomi, & ſimilia adduntur.

Semina autem cucumeris, cucurbitæ, melonis, citrioli, cnici, ut nuclei pinei, amygdalæ inciduntur cultello per ſe, aut etiam ſaccharo pauco, ne pinguescant adiecto.

Poſtea herbę ſiccæ, caſsia, cinamomum, aſpalathum, calamus odoratus, caryophylla, ſpica nardi, ſchœnuanthos.

Poſtremò flores roſarum, croci, epitymi, forpicibus ante conſecti.

Vuæ, dactyli & ſimiles fructus, uel per ſe triti cernuntur impulſu manuum, aut cochlearis, ut caſſia, thamar Indi: uel ſecti cum ſiccioribus teruntur.

Bdellium, opopanax, hammoniacũ, opium, myrrha, uino, melle, uel alio humore ſoluuntur, uel parua portione cum alijs ſiccioribus multis terũtur minutim prius ſecta, ſic os cordis cerui, raſura eboris. Turbith modice quaſſatum ubi erit in diaphœnico, electario Indo utroque & ſimilibus, tunc ſicciora miſceantur zingiber, piper & ſimilia, ut puluerari poſsit. Nam per ſe lateſcit non pulueratur ſi ſit legitimum. Quæ induſtria ſcammonio, opio, & liquoribus, gum

bus, gummis, resinis terendo latescentibus cunfert: uel pistillo & mortario calfactis illa siccare: sed id multum uirium à medicamento digerit.

Terenda præterea tenuissime calida cum urinas mouere studemus, ut thymum, asarum, cyminum, ut in aurea, athanasia, esdra, hæmagogo, diacurcuma, dialacca maioribus B. aromatico: crassius uerò cum purgare studemus, ut in antidoto hamech utraque, in electario Indo maiore.

Per se teruntur rhabarbarum, scammonium, nisi quòd oleum amygdalarũ dulcium utrique à quibusdam miscetur, & postrema miscentur ac è propinquo, & clementer ne euolent, aut exhalent. Seorsum quoque thus masculum, myrrha, mastiche, succinum, gummi Arabicum, tragacãtha, moschus, caphura, ambra: sed hæc tria ferè cum pauca aqua rosarum, & postrema miscẽtur etiam è propinquo. Prioqua ratione rha barbarum, & scammonium. Priora autem minutim secta mortarium siccius postulant, ut euphorbium, styrax, calamites, sal gemma, sericum, anacardi etiam per se terantur.

Vniones, corallium utrunque, lapidum preciosorum fragmenta in mortario lapideo uel æreo primum crassius teruntur, postea super marmor, porphyrium, uel alium lapidem durissimum ducentur, friantur, affusa identidem pauca aqua rosarum, aut buglossi.

Lẽnia terra, ut bolus armenia per se est friabilis, & hũore aliquo soluta mox liquiescit modo calcis.

Multa alia huc pertinẽtia ex modo cõponendi theriacem scripto nobis lib. 4. methodi medicamenta

compo-

componendi possunt huc transferri, quale est illud quod mortarium in quo prædicta omnia teruntur, & cætera alia præsertim preciosiora, est tegendum etiam duobus operculis, ne quod est tenuissimũ exhalet ac euolet. eadem ratione quod iam est cretum curiose inuoluatur. Si electarijs succi, uel humida alia ascribuntur, tolẽda sunt si hæc sicca & puluere seruaturus es pyxidibus uitreis, ut ferè hodie fit: si uerò electarium formare libet molle, sunt usui quæ forma ueteribus magis placuit. nã quæ hodie est electarij sicci, & solidi forma, minus est usu frequens, nisi ad palati gratiam.

Si etiam dactylos, uuas, ficus recipit medicamentum, tollantur, si puluerem uis, nisi pauca cum magna siccorum copia puluerari posse uideãtur, si autem electarium mole conaris, purgentur, secentur, terantur, cernantur, & alijs misceantur.

Si puluis ante electarij solidi compositionẽ amygdalas, strobilos, semina frigida maiora, & similia reci pit. Hęc utendi & electariũ parandi tẽpore misceantur, quia diebus paucis rãcida fiũt, et cõpositũ uitiãt.

Pulueris unc. una, uel etiam drach. sex, uni libræ sacchari ferè miscentur in electario solido: sunt qui parcius inijciunt, nõ ut grassius sit electarium, sed ut ipsis constet minoris, præsertim cum preciosa recipit, ut electarium de gemmis, diambra exhilarans.

Pulueris uerò unc. 3. ferè tradũtur libræ uni mellis despumati: sic tamen ut saccharum, penidia, dactyli, amygdalæ, strobili, & similia, pulueris appellatione tũc nõ ueniant. Mel tamẽ crudũ quadruplũ omniũ puluerũ miscet Mesues in antidoto diamoschu.

Cum ue-

Cum uerò pulueres miſcentur, ſit mel tepidum adeo, ut digitos admittat mel ipſum uel fundum ſartaginis, quę mortario uel alterius manibus firmata ſit oportet, quando pulueres piſtillo ligneo ſunt commiſcendi. Id quod etiam ſeruandum eſt, ſi electarium ſolidum es facturus, quod primum in offas mazæ modo cogunt, deinde manibus & piſtillo ligneo ſuper papyrum puram complanant in flaminicæ placentæ figuram, mox cultello ſecant in bucellas, & teſſellas, nunc rhomboides, nunc quadratas, nunc triangulas (quas lozengas uocant) nunc longiores digitorum forma quas ob id manus Christi uulgus uocat. Quibus præterea pondus circumſcribunt, ut drach. unius uel plurium.

Porrò in antidotis mollibus, ut catholico, diaprunо, antidoto, hamech cum caſsia & thamar Indi, cum humore aliquo ſoluta cernuntur, thamar Indi ante per horam ſunt macerandi quam cernantur, utraque uerò antequam ſoluatur, humor eſt pēdendus, ut intelligas an cum eo pōdus iuſtū thamar Indorum & caſsiæ poſtquam creuiſti, retinueris. Eodem modo in manna & alijs eiuſdem generis, quod etiam in pilulis ſeruandum audies, dum lachrymas humore ſolutas cernes, aut colabis.

Antidotus diambra Meſuæ recipit cinamomi, doronici, caryophyllorum, macis, nucis moſchatæ, folij, galangæ ana drach. tres ſpicæ nardi, cardamomi maioris, & minoris ana drach unā. zingiberis drach. unā; & ſemiſſem, ſantali flaui, ligni aloes, piperis lōgi ana drach. duas, ambræ aureum unum, moſchi drach.

dimidiam

dimidiam. Ant. *de gemmis* Meſuæ *recipit fragmentorum ſaphyri, hyacinthi, ſardinis, granatorum, ſmaragdi ana drach. unam & ſemiſſem, zedoarie, doronici, macis, corticis citri, ſem. ozymi caryophyllati, ana drach. duas, corallij rubri, ſuccini, limaturæ eboris ana ſcript. duo been albi & rubri, caryophyllorũ, zingiberis, piperis longi, ſpicæ, folij, croci, cardamomi minoris ana drach. unam, trochiſcorum, diarhodon, ligni aloes, ana drach. quinque, cinamomi, galangæ, zurumbet ana drach. unam & ſemiſſem, foliorum argenti & auri ana aureum dimidium, moſchi boni drach. ſemiſſem, ambræ drach. duas.*

Ambra moſchus per ſe terantur, coraliũ & precioſi lapides, aut per ſe ſinguli, aut omnes ſimul quo dixi modo, cętera ſimul terenda, ſed ordine ſeruato.

Ant. exhilarans Galeno *aſcripta recipit apud* Nico*laum, ſucci pomorum dulcium & odoriferorum, ſucci cydoniorũ, ſucci florum borraginis, *florũ baſilici.* *ſeminis alij.
Vini ueteris
Croci, macis, zedoariæ.
Xylobalſami, caryophyllorum.
Corticis citri, galangæ.
Nucis moſchatæ, ſtyracis calamitæ.
} *ana drach. quinque.*
Caphuræ, ambræ, moſchi ana drac. unam, aniſi, thymi, epithymi, raſuræ eboris ana drach. duas, margaritarum, oßis à corde cerui ana drach. unam, auri & argenti puri ana ſcript. unum, ſacchari quãtum ſufficit.

Antidotum hanc non esse Galeni plane conuincunt macis, zedoaria, caryophylla, galanga, moschocarion, caphura, ambra, moschus, simplicia Galeno ignorata, & ebur, margaritæ, os à corde cerui, aurum, argentum, saccharum, sumi nondum cœpta Galeni seculo, aut saltem infrequentia. Saccharum cum succis coquendum, cui percocto & refrigerato pulueres miscendi sunt.

Sacch. lib. 7. in aqua dissolutæ & coctæ, additis ad postremum his succis coquantur quantum satis est ad comprehendendas uncias circiter septẽ huius pulueris. Electarium lætificans Nicolai Alexandrini ab hoc est diuersissimum.

Hi pulueres tres antidotorum præcipuè nobis sunt in usu, quanuis Mesue & Nicolao humore aliquo excipiantur in electarium molle, ut nobis tempore utendi in electarium solidum saccharo per humorem idoneum, sed paucum soluto percocto, ut pulueris unc. una habeat sacch. unc 12. uel pul. horũ iuribus & condimentis miscetur. Præter hos autem alij, quia usu rari à nobis consulto prætermituntur, præsertim ea fusius in Mesue & Nicolao interpretatis, unde poterit pharmacopœus corrogare, si quando parare imperetur. Tales sunt antidotus diacalaminthæ, diatrion pipereon, diospoliticum, diahyssopum, diasennę, diacostum, diairis Salomonis, diapenidion, diacomeron, diatragacanthum calidum, diamargariton calidum, alia eius generis permulta.

Nunc de antidotis dicendum quę ob id opiatę uocãtur, quod harum multæ opium recipiunt, quibus alię cõsistentia similes nomen idẽ uulgò sunt sortitę.

Antido-

*Antidotum catholicum Nicolai, Galeno aſcriptum, recipit folliculorũ ſennæ, caßiæ fiſtulæ purgatæ, thamar Indorum ana unc. octo, rha barbari, uiolarum, polypodij, aniſi ana unc. quatuor, glycyrrhizæ, raſæ, penidiorum, ſacchari candefacti ana drac. quatuor, ſeminum quatuor frigidorum, purgatorum ana unciã unam. Polypodij * alterius lib. unam, tritam, in aqua coque diu, colatum percoque in ſyrupum cum libris octo ſacchari. Caßiam & thamar Indos in colati parte diſſolue, cola, ſyrupo iam percocto adde, poſtremo pulueres adijce.*

Põderibus uariat Nicolaus Alexandrinus, exquo Salernitanus exſcripſit, necGaleni meminit.

*recẽtes a quo tãtum humiditas excremẽto ſa exhalarit aquæ libris 12. ad lib. 4. conſumptionẽ.

Senna, polypodium, glycyrrhiza, aniſum, uiolæ ſimul terantur, rha barbarum per ſe * ſemina. 4. frigida maiora excorticata ſcapello minutim concidantur cum ſaccharo & penidijs, ne pingueſcant. Caſsia & ſi recentes ſunt thamar Indi per ſe cernantur potius, quàm cum decocti, portione ſoluantur, ne ſint ad accepti humoris conſumptionẽ coquenda.* Vbi ex decocto polypodij ſyrupus erit percoctus, & ab igne depoſitus, iam modicè refrixerit, caſsia & thamar Indi creta parte ſyrupi diſſoluantur, mox ſyrupo miſceantur, poſtea puluis prædictorum, poſtremò rha barbarum & conciſa ſemina paulatim addantur piſtillo ligneo probè permiſcendo. Si uerò caſsiam & thamar Indos decocti portione, ut unc. duabus ſolueris & colaris, propè percocto ipſi ſyrupò miſceantur, ut coctione acceptum humorem deponant. Hodie ſunt qui delicatius, & efficacius componunt, ſed ſumptuoſius, ſennę enim unc. ſexdecim in libris quatuor, rha barbari unc. octo, in libra dimi-

*Nihil tamẽ tenuiſſ. quia purgatorium eſt medicamẽtũ non ureticum.

*Si uero thamar Indi decocto ſoluũtur & cernuntur, id penden-

dum, ut in telligas ſi cretorum thamar Indorũ pondus quæſitu habes. Diadamaſcenõ dicitur Nicolao Alexãdrino & uiridia damaſcena eligit. *& colata. Vel potius ſi potes ſine humore cernando purgentur, ut in catholico dixi.

dimidia decoctis radicis polypodij infundunt, ſenne expreſſum cum ſacch. coquũt in electarij prope conſiſtentiam, expreſſum rha barbari miſcent paulatim extra ignem, deinde caſsiam thamar Indos creta & pulueres.

*Diaprunum ſimplex Nicolai recipit pruna Damaſcena matura centum. Hæc aqua ad diſſolutionem percocta ubi modicè refrixerunt, exempta inde & manibus confricata per cribrum cernuntur, cortices & oſſa abijciuntur. Aqua hæc cum dimidia uncia uiolarum recocta * cum ſacchari libris duabus in ſyrupum per coquitur addendo pulpæ prunorum prædictæ libram unam. Hæc ubi coquendo craſſeſcere incipient, caßiæ recenter extractæ, thamar Indorum ana uncia una in portione parua prædictæ aquæ diſſoluatur, coletur, admiſceatur, ſemper ſpathula mouẽdo. dum perfectè omnia hæc erũt cocta, aufer igni & adde ſpathula ſemper miſcẽdo puluerem ſequentem ſantali albi, & rubri, ſpodij, rha barbari ana drac. tres: roſarum, uiolarum, ſeminis portulacæ, intybi, oxyacanthæ, ſucci glycyrrhizæ, tragacanthi ana drach. duas: quatuor ſeminum frigidorum maiorum purgatorum ana drachmã unam. Si uerò purgatorium uis medicamentũ ab igne ubi abſtuleris, adde ſcammonij præparati unc. dimidiam in libras ſingulas.*

Nicolaus. Alexãdri ſcãmonij drach. 7. in lib. ſingulas miſcet.

Sunt qui ſcammonij drach. ſex, alij unciã unam miſcent libris ſingulis, ſicque neſcientibus medicis imponunt. fit enim, ut medicamentum ualentius purget, quod tamen clementius exiſtimabat medicus inſti-

cus intiſtuiſſe.

Ant. diaphœnicon Meſuæ recipit phœnicō cirrhon, id eſt dactylorum fuluorum aceto per triduum maceratorum partes centum, penidiorum cum aqua hordei coctorum partes quadraginta, turbith partes triginta quinque, amygdalarum purgatarum partes triginta, ſcammonij partes duodecim: zingiberis, piperis longi, cinamomi, macis, galangæ, ligni aloes, foliorum rutæ ſiccorum, aniſi, fœniculi, dauci ana partes duas & ſemiſſem. Probè trita hæc omnia melle deſpumato excipiantur. Lib. tribus

Dactyli intus & foris purgati quo ſunt ſicciores, eò diutius & largiore aceto ſunt macerandi, quo recentiores & humidiores, minus diu & parciore aceto macerentur. Quin ſi præhumidi ſunt, citra macerationem teri poſſunt aceto pauco interim affuſo: ferè autem nobis ſunt paſſi, purgati igitur, & particulatim ſecti aceto parciore * ſine igni macerentur, triduo in uaſe ſiliceo, uel uitrato tecto, piſtillo ligneo in mortario lapideo curioſè terantur, manu cernantur per cribrum ſetaceum, uel ſtamen, uel reliquæ pelliculæ eximantur. Potes cum his amygdalas depellatas terere & cernere, aut cultello minutim concidere, uti & nucleos pineos (quos nonnulli penidiorum loco adhibent) ſed cum culpa dactylorum ad aceti conſumptionem ſit parum coquenda amygdalæ pingueſcerent, ob id melius inciduntur & cum puluere reliquo miſcentur. Mellis lib. ſex aqua dupla deſpumatæ dum aqua conſumpta ad libras tres * redierint, & cydoniati liquidi conſiſtentiam habeant,

*nam largius ante triturā effundēdum facultatis dactylorū aliquid ſecū trahit.

*ſunt enim

beant,

pulueris un ciç nouem ſi drac. par tẽ accipis.

beant, dactylos miſce, parum diu coque, ut acetum exhalet. Quidam ſaccharo excipiunt in electarium ſolidum, ut & diacnicum bene tamen coquatur, & loco ſicciore reponatur, ne rancidum fiat. Nicolai Alexandrini diaphœnicon carnium dactylorũ drac. centum recipit, cętera multum ab hoc diuerſum eſt.

Ant. hamech apud Meſuem, recipit myrobalanorum flauarum unc. quatuor, cepularum Indarum, rha barbari ana drachmas duas, agarici, colocynthidos, polypodij querni ana drach. ſexdecim, abſynthij, thymi, ſennæ ana unc. unam. uiolarnm drach. quindecim. epithymi unc, duas. aniſi, roſarum, fœniculi ana drach. ſex, ſucci fumariæ lib. unam. pruna numero ſexaginta. uuarum purgatarum unc. ſex. macera omnia ſero lactis dies quinque in uaſe uitrato, oris anguſti, obturati. Poſt hos ſemel feruefac, cola, in colato diſſolue caſsiæ fiſtulæ purgatæ unc. quatuor, thamar Indorum unc. quinque, mannæ unc. duas. frica manibus, iterum cola, colato adde ſacchari lib. unam & dimidiam, ſcammonij unc. unam & dimidiam, coque ad mellis craßitudinem, tunc paulatim puluerem hunc inſperge. Myrobalanorum flauarun, cepularum Indarum ana unc. dimidiam, bellericarum, amblicarum, rha barbari, ſeminis fumariæ ana drach. tres, ſeminis, aniſi, ſpicæ nardi, ana drach. duas.

Hodie melius expreſſum cũ ſaccharo in ſyrup. percoquitur & refrigerato miſcentur caſsia & thamar indi cretæ cum parte decocti, poſtea penſi & ſcãmoniũ coctum.

Polypodium, ſenna, myrobalani, aniſum craſsiuſcule terantur, agaricus raptim minuatur, colocynthis, roſæ, thymus, epithymus, abſynthium, minute forpicibus incidantur, rha barbarum cultello: uel for

uel forcipe in taleolas. pruna, uuæ intus purgentur: uiolæ integræ, agaricus, rha barbarum, colocynthis cum cæteris: quinque dies macerentur ſucco fumariæ, reſidentia, & inſolatu etiam poſt unam ferueſactionem purgato, & ſero lactis colato quantum omnia tegat, ut libris tribus: ſed agaricum, & colocynthidem nodulo ligare præſtiterit. Sexto die id totum leuiter coquatur, coletur mediocriter exprimendo. (Fortis enim expreſsio ex materia illa macerando & coquendo uelut putrefacta terreũ quoque extrahet.) Colati portione idonea diſſolutam caſsiam & thamar Indos, alia portiuncula mannam cocto ex reliqua colati parte ſyrupo, cum ſacchari lib. una & dimidia miſce, minimum coque: his enim coctio longior, aut uehementior uires adimit. quapropter ne omnino coquantur, quidam ſine humore purgatam caſsiam, & thamar Indos percocto & tepenti ſyrupo miſcent, quo ſcilicet tempore addun tur pulueres aliorum & ſcammonium coctum. Serum ſit lactis caprini recens multi, & in rem præſen tem coagulati immiſſo ſemine cardui beatæ Mariæ confracto. Eius ſeri lib. ſex ſemel ferueſiant, albuminibus duobus purgentur: ubi refrinxerint, colentur: aut ſi celerandum eſt, ter colabis etiam calidum. Capræ autem nigræ, & ex cornis ſerum hîc quidam expetunt, ut lac practici ad calculum frangendum.

Ant. benedicta Nicolai *recipit turbith electi, ſacchari ana drach. decem, ſcammonij cocti, hermodactylorum roſarum ana drachmas quinque, caryophyllorum, ſpi*

 rum, ſpi

rum, spice nardi, zingiberis, croci, saxifragiæ, macropiperis, amomi, cardamomi, seminis apij, salis gemmæ, galangæ, macis, cari, fœniculi, sem. asparagi, rusci, lithospermi ana drachmam unam, mellis quantum sufficit.

Turbith, scammonium, hermodactylos trita negligentius, ut purgent magis: reliqua tenuius, ut in corpus magis ferantur, ex trituræ disciplina rectè quidam uolunt. Turbith, esulæ, sacchari ana drach. decem, scammonij drach. quinque, quædam exemplaria habent, cum esula in Nicolao Alexandrino taceatur, in eodem scribitur turbith saccharique ana drach. uiginti, scammonij drach. decem, sed reliquorum omnium ana drach. duæ, quæ pondera omnia dimidio diminuit Nicolaus Salernitanus. sunt qui etiam scammonij drach. duas, alij drach. duas & semissem miscent.

Hiera picra, id est sacra amara Galeni, recipit cinamomi, mastiches, asari, spicæ nardi, xylobalsami, croci ana drach. sex: aloes drach. centum, mellis quantum sufficit.

Sic Galenus Romæ componi solitam suo tẽpore scribit: & aloen, nunc lotã, nũc illotam, nunc largiorem, nunc parciorem miscendam pro uarijs medicorum scopis: & croci sufficere drach. quinque. Plura de hac antidoto leges in Mesue.

Scribonius largus. *Ant. hiera diacolocynthidos Pactij recipit stœchados, marrubij, chamædryos, agarici, colocynthidos ana drachmas decem, opopanacis, sagapeni, petroselini, ari-*

ni, aristolochiæ rotundæ, piperis albi ana drachmas quinque, cinamomi, spicæ nardi, myrrhæ, polij, croci, ana drachmas quatuor. Opopanax *& sagapenum mortario terantur adiecto melle tenui, id est quàm liquidissimo: trita cætera & cribrata melle ad comprehendendum sufficienti excipiantur.*

Quę ad hanc hieram hodie celebrari cœptã magno mortalium commodo pertinent, fusissimè in Mesue docuimus. Si puluerem & siccam hieram cupis, liquores fractos purgatos alijs particulatim iniectos, cum his puluerantur. Si autem uis electarium molle, liquidissimo melle dissoluti colantur.

Ant. *Philonis recipit piperis albi, hyoscyami albi ana drach. uiginti, opij drach. decem, croci drac quinque, spicæ, pyrethri, castorij ana drachmam unã, mellis despumati quadruplo omnium excipe.* Addunt *aliqui moschi scriptulum unum.*

De philonio Romano & Persico lege Mesuem, mihi satis est hæc ueterum descriptio. In hac antidoto pulueris unciæ tres mellis lib. singulis miscentur, ut in alijs plurimis, à Philone Iudeo philosopho Platonico doctissimo, ut scribit Nicolaus Alexãdrinus, dicta.

Ant. *de baccis lauri* Rasi *recipit foliorum rutæ siccorum drach. decem, seminis ameos, cumini, melanthij, ligustici, origani, cari, dauci, amygdalarum amararum, piperis nigri & longi, mentastri, acori baccharum lauri, castorij ana drach. duas, opopanacis drach tres, sagapeni drach. quatuor, mellis cocti pondus o=*

dus omnium, tritis terendis fac electarium molle.

Hoc electarium pilularum consistentiam habebit ex tam pauco melle, nisi sagapenum & opopanax alio melle liquidissimo dissoluãtur & colentur, ut in hiera diacolocyntidos. Hodie mel pulueribus quadruplum miscent, sed pulnerum nomine opopanacem & sagapenum non censent, sic est gratius, sed imbecillius.

Diacarthami. ℞. *diacnicũ Arnaldi uillanouani recipit pul.* ℞. *diatragacanthi frigidi unc. semissem, carnium cydoniorum unc. unam, medullæ cnici, hermodactylorum ana drachmas quatuor, zingiberis albi drachmas duas, scammonij cocti drachmas tres, turbith albi drac. sex, mannæ, granatæ drach duas, mellis rosati colati unc, unam, sacchari unc. octo cum saccharo sufficienti fiat electarium.*

Caro cydoniorum siue cydonia in partes. 4. plures pauciores diuisa, & ut sunt integra saccharo condita terantur, & per stamen colentur, cuius loco si cum nostratibus cydoniatum capias in drach. eius duabus una erit sacchari, aut mellis drach. uel etiam largius. Tunc uerò id ut manna melle rosato soluta colatur per stamen, semen cnici excorticatum, uel inciditur, uel cum saccharo teritur, & pulueri turbith. hermodactylorum & zingib. simul tritorum miscetur, scammonium uerò per se. Vbi saccharum paulo ultra quàm electario conuenit est coctũ, (quia liquida mox addenda ipsum ut sic dicam recrudabunt) adde cydonium, mannam, mel rosatum simul trita & colata. Sunt qui pul. diatragacanthi omittunt, &

tunt, & cydoniatũ cum melle ſubactum immittunt in ſacchari lib. unam percoctam cum aquę uncijs 4. uel ſex, ſi impurius eſt ſaccharum, & ob id deſpumandum, poſtea pulueres reliquos. Alij aliter.

Elec. de ſucco roſarum Nicolai recipit ſacchari, ſucci roſarũ rubrarum perfectarum ana lib. unam uncias quatuor ſantalorum alborum & rubrarum & citreorum, ana drachmas ſex, ſpodij drach. tres, ſcammonij cocti drach. duodecim, caphuræ ſcript. unum, ad excipiendum ſuccus cum ſaccharo in ſyrupum percoquatur.

Cui miſce ſantala & ſpodiũ puluerata, poſtremo ſcãmonium & caphuram, utrunque per ſe tritum.

Cum Meſuę ſit ſolenne uncijs ſingulis compoſitionum ſcammoniatarum dare ſcammonij cocti circiter ſcruptulum unum, hic Nicolaus dat propemodum ſcriptula duo, ob id rectè quibuſdam uidentur ſcammonij drach. octo huic compoſito ſufficere, tamen etiam drach. duodecim ſcribit Nicolaus Alexandrinus cap. 309. lib. de compoſitione medicamentorum ſecundum locos, ex quo Nicolaus Salernitanus & alter Nicolaus præpoſitus ſua deſcripſerunt. Succo parciori commodius fieret. Alij etiam componunt E. roſatum colagogum Meſuæ.

E. *diarhodon abbatis Nicolai recipit, ſantali albi & rubri ana drachmas duas & ſemiſſem, tragacanthi, gũmi arabici, ſpodij ana ſcriptula duo. aſari, maſtic. es, ſpicæ nardi, cardamomi, ſucci glycyrrizæ, croci, xylaloes, caryohyllorum, galliæ moſchatæ, aniſi,*

marathri

marathri, cinamomi, rha barbari, seminis basilici, oxy-acanthes, cichorij, portulacæ, curcubitæ, cucumeris, melonis, citreoli, ana scriptulum unum, margarita-rum, osis à corde cerui ana scriptulum dimidium, sac chari candefacti, rosarum ana unciam unam, drach. tres, caphuræ grana septem, moschi grana tria & di-midium, confice cum syrupo facto ex aqua rosarum.

Pluis huius ut aliorum uitrea pyxide opercula-ta seruatur, & utendi tempore excipitur syrupo ro sato percocto. Vel sacchari delecti lib. una dissolui-tur, lib. dimidia aquæ ex rosis albis recentibus destil-latæ, uel rosarum siccarũ decocti, uel succi rosarũ ru brarum recentiũ, & coquitur ad iustam crasitiem. Vbi refrigerando iam multum concreuit, pulueris prædicti drach. sex inijciuntur, raro plures: & cu-riosè pistillo ligneo, ut prædixi, miscentur: semina quia cito rancescunt & cætera corrumpunt, misce tantum utendi tempore. Moschum plerisque abomi nabilem, & cephalagicum, ne misce, uti neque ca phuram, nisi doctus est medicus qui imperet.

E. *aromaticum rosatum* Gabrielis *apud* Mesuem *re cipit rosarum rub. drachmas quatuordecim, glycyr-rhizæ rasæ drachmas septem, ligni aloes, santali fla-ui ana drach tres, cinamomi drachmas quinque, ma-cis, caryophyllorum ana drachmas duas & semissem, gummi* Arabici, *tragacanthi ana drachmas duas, & partes duas drachmæ unius, nucis moschatæ, carda-momi maioris, galangæ ana drach. unam, spicæ nar di, ambræ cineritiæ ana script. duo, moschi scriptu-*

lum unum

lum unum, ſyrupi roſati quantum ſufficit.

E. diamargariton frigidum recipit ſantalorum omnium florum uiolarum, ſeminis melonum excorticati, trochiſcorum diarhodō ana drach. duas, ſerici crudi oſsis à corde cerui, ſpodij, doronici Romani, been albi & rubri, ſpicæ nardi, croci ana ſcriptula duo, margaritarū integrarum & pertuſarum, raſuræ eboris, ſaphyrorum, hyacinthorum, ſmaragdorum, iaſpidum uiridium, ligni aloes, ſeminis intybi & oxalydis, ambræ cineritiæ ana drachmā ſemiſſem, auri optimi drachmam unam, caphuræ ſcriptulum unum, moſchi grana duo.

Aliter Nicolao, aliter alijs, ſed hoc nobis eſt in uſu frequentiore.

E. diatrionſantalon Nicolai recipit, ſantali albi, rubri, flaui, roſarum, pſyllij ana ſolidos duos, rha barbari, ſpodij, ſucci glycyrrhizæ, ſeminis portulacæ, ana ſolidum unum & dimidium, amyli, gummi Arabici, tragacanthi, ſeminis melonis, citreoli, cucumeris, cucurbitæ, cichorij domeſtici ana ſolidum unum, caphuræ ſcriptulum unum & dimidium, ſyrupi roſati quantum ſufficit, alij pondus roſarum quadruplum miſcent.

Dimidium eſt deſcriptionis Nicolai Alexandrini, niſi quod ſaccharū habet pro pſyllio, & cichorij domeſtici non meminit loco ſyrupi: fit cum ſaccharo in aqua communi aut roſata ſoluto.

E. Diatragacanthon frigidum Nicolai recipit, tragacan-

gacanthi albi unc. duas, gummi arabici unc. unam, drachmas duas, amyli unc. unam, penidiorum uncias tres, glycyrrhizæ, ſeminum melonis, cucurbitæ, cucumeris, citreoli ana drachmas duas, caphuræ ſcriptuli ſemiſſem, ſyrupi uiolati, aut iulepi uiolati quantum ſufficit.

Saccharo aqua communi, uel roſata ſoluto excipitur hodie.

E. Diairis *ſimplex* Meſuæ *recipit radicis iridis unc. ſemiſſem, ſacchari candefacti.* E. *diatragacanthi frigidi ana drachmas duas.*

Saccharum aliud aqua roſarum ſoluitur ad hæc comprehendenda, libræ autem uni ſacchari unciam pulueris unam capienti dum refrigeratur, ſi albumē oui unius uel potius ſucci limonum unc. duæ, fortiter & diu miſceas, untrunque hoc electarium euadet lōgè albiſsimum. Sacchari unc. una, aqua roſarum ſoluta, cū margaritarum pul. tenuiſsimi drach. una. fit manus Chriſti perlata uulgò dicta.

SECTIO SEXTA DE PILVLIS.

MEDICAMENTVM cur forma pilularum fingatur interdum, abundè diximus in Meſue, initio ſectionis ſextæ: hoc autem loco dicenda ſunt quæ ad modum pilulas ſeu potius pilularum offas & magdalias componendi pertinent. Vel

electa-

electaria humore aliquo egebant cõprehendi presertim mollia, sic & pilulæ, & trochisci. Is autem est magna parte mel despumatum uel rosatum, syrupus rosatus uel similis, interdum muccago tragacanthi, ita ut omnino sit glutinosum, quod pilulas debet cõprehendere, ut melius uelut in mazam misceantur, & mista cohæreant, ac ne simplicium facultas promptè exhalet, si offa siccitate interhiet, sed intus probè conclusa melius fermẽtetur. Ob eam causam quas pilularum species aqua, aut succo uult comprehendi Mesues aut Nicolaus, hodie nos excipimus melle, in quo succus hic ad sui consumptionem sit percoctus. Quod succo comprehensæ non cohærent, sed hordeacei, aut furfuracei panis modo promptè friantur, mox siccantur, & canescunt situmque ducunt putredinis indicem & authorem. Ob eam rem uidetur Nicolaus pilulas sine quibus, fœniculi succo exceptas manibus oleo rosato, aut communi inunctis formari, & nos alutam, aut pergamenam offæ inuoluẽdæ debitam oleo quoque oblinimus.

Si tamen in usum presentem fiant pilulæ, possunt succo excipi, quod in multis uidentur scriptores innuisse, dum ciceris scilicet orobei, aut orobi, aut piperis magnitudine pilulas formandas imperant. Est tamen quando succi emplasticam efficiunt materiam, quando scilicet his emplastica alia soluuntur, ut aloe, scammonium, sagapenum, hammoniacum, gummi arabicum, tragacantha. Tunc etiam pilularum massam rectè comprehenderint. Omnia in pilulis crassius terẽda quã in electarijs, nisi

quod

quòd utrobique lapides preciosi, & cum generia tenuissimè sunt pulueranda, & colocynthis ne partes quas permeat ulceret.

Quę uerò lachrymæ, siue liquores suis, siue gummi, siue resinæ, si sunt adhuc molliculæ, pistillo calido, in mortario calido terentur & puluerabuntur. aut humore idoneo dissoluentur, ut alia capiant. De succis recentibus iam diximus, de siccatis seu sapis idem iudicium quod de lachrymis, interdum tamen prædictæ lachrymæ, si puræ sunt, pistillo calido in mortario calido humore pauco superdato subiguntur, fiuntque idoneæ pulueribus alijs comprehendendis, ut in pilulis fœtidis, sagapeni & similibus. Si autem sint impuræ, dissoluuntur humore quæsito, colantur, coquuntur ad humoris consumptionem, pulueres tunc adduntur & permiscentur.

Magdalia seu offa, seu massa inuoluitur, ubi siccata est quantum satis est, aluta, alba, potius quàm rubra, ut uires illas infectricum materiarum pilulæ in se non trahant, aut pergamena, sed utraque, oleo rosato, aut communi est ante subigenda, ut massam diu mollem seruet & transpirare uires eius prohibeat, obstructis oleo emplastico poris, non tamen ita quin humiditas, siqua adhuc superest excrementosa digeratur. In usum autem non ueniant pilulæ si potes, nisi iam fermentatæ, non tamen uetustate exuccæ, & exanimatæ: sed nec ita molles, ut in ore diffluant, sed consistentia mediocri fiant, aut plures, pauciores, maiores, minores pro eius, qui sumit natura, & alijs medici scopis. Si autē deuorare nequit, minimæ fiant, & syrupo aliquo inuolutæ cochleari

aliquo

aliquo ſimul deuorentur. Alij ne ingratum earum ſaporem percipiant, ſyrupo remollitas ſaccharo tegunt. alij folijs auri æquius, quàm nonnulli membrana prunorum, aut uuarum, aut cerato liquido. Nam carne prunorum, aut pomorum coctorum inuolui non magis prohibeo, quàm pane miſſali in uinum merſo. Os quoque ante & poſt ablui poteſt uino, aqua, alio, ut lingua hoc imbuta ſaporem tetrum non ſentiat: & ſi quid ei hæſerit, tergeatur. poteſt etiam uini loco pomi buccellã mandere & ſuccum deglutire, aut aliud aliquid iucundum præſertim aſtringens. Sunt quoque qui os uino uel alio implent, & pilulam ori immittunt, cum uino illo deuorandam, idque toties repetunt, donec omnes deuorarint: quod ad celeriorem pilularum actionẽ facit, non ad diuturniorem, & uentriculũ lędi pilularũ pręſertim durarum cõtactu uetat, & quibus friget uẽtriculus confert, ut quibus is aut hepar inſigniter calet, cũ ptiſſana, uel humore alio deuorari poſſunt, manus etiam ligare, & eas ac nares aceto, aut frigida aut oxycrato madefacere eſt utile. Quæ præcepta ſunt communia etiã his qui medicamenta alia quauis forma ſumpſerint, quãdo uomitus eorum timetur, Et præter hæc alia multa doctè à Meſue decripta libro primo.

Pilulæ aureæ Nicolai *recipiunt aloes, ſcammonij costi ana drachmas quinque, roſarum, ſeminis apij ana drachmas duas, & ſemiſſem, aniſi, fœniculi, maſtiches ana drachmam unam, & ſemiſſem, croci, pulpæ colocynthidos ana drachmam unam, cum aqua infuſionis tragacanthi fac maſſam.*

Tragacanthi drach. una aquę unc. duabus maceretur ad diſſolutionem ſuper cineres calidos coletur pãno raro: hac muccagine paulatim affuſa cõprehẽde pulueres. hodie tamen ſyrupo uel melle roſato cõprehendũt omiſſa tragacantha, neque mea ſententia infeliciter, aloe, ſcammonium, colocynthis, maſtiche ſeorſum quo ſæpe dixi modo terentur, ſimul autem ſemina, roſæ, crocus, ambo hæc prius minutim cõciſa dimidium eſt compoſitionis Nicolai Alexandrini, in quo etiam maſtiche non ſcribitur.

Pilulæ cocciæ Raſis & Meſuæ recipiunt, pulueris hieræ picræ Galeni drach. decem, colocynthidis drachmas tres, & ſcriptulum unum, ſcammonij drach. duas & ſemiſſem, turbith, ſtœchados ana drach. quinque.

Syrupo uel melle roſato excipe, turbith, & ſtœchas ſimul teruntur, cernantur. Nam ſtœchas ægre teritur licet florulenta ſit, niſi inter papyros ſiccetur antè, quo modo etiam uis eius facilè exhalat.

pil. Gal. ex aloe lib. 1. c. ph. p.

Alij ex Nicolao Galeni coccia ſic parant, aloes, abſynthij, colocynthidos, ſcammonij ana partem unam, maſtiches partem dimidiam, cum ſucco fœniculi uel abſynthij, uel ſolani, forma maſſam.

Nicolaus Alexandrinus Galeni non meminit, & uocat pilulas diacolocynthidos, hiſque miſcet aloes, ſcammonij cocti ana drachmas quatuor, colocynthidos, maſtiches ana drachmas duas, bdelij drachmã unam cum ſucco abſynthij fac orobea catapotia.

In Nicolao Alexãdrino nõ in inuenio.

Pilulæ ſine quibus eſſe nollo apud Nicolaum recipiunt, aloes lotæ drachmas quatuordecim, mirobalanorum, flauarum, ſepularum, bellericarum, emblicarum, In

carū, Indarum, rha barbari, masticbes, absynthij, rosarum, uiolarum, sennæ, agarici, cassuthæ ana drachmam unam. Temperentur scammonij bene tritæ & pulueratæ drachmæ sex & dimidia succo fœniculi, quantus scammonio per pannum colando, & pulueribus alijs ad pilulas comprehendendas sufficere uidebitur, quæ manibus unctis oleo uiolato uel communi, sed arte dicta loto formentur.

Senna, myrobalani, absynthium, rosæ, uiolæ, casuptha simul: rha barbarum, aloe, scammonium, mastiche per se pulueréntur, licet autem succo fœniculi purgato parua coctione & residentia, in quo dissolutum sit scammonium comprehendi posśint, tamen fere scammonium per se tritum & cretum alijs pulueribus miscent, omnesque simul mistos excipiunt melle, cum quo succus fœniculi coquendo sit consumptus.

Pilulæ rha barbari Mesuæ, *recipiunt rha barbari drachmas tres, succi glycyrrhizæ, succi absynthij, mastiches ana drachmam unam, myrobalanorum flauarum drachmas duas & semissem, seminis apij, fœniculi ana drachmam semissem, trochiscorum dia rhodum drachmas tres & semissem, hiære picræ drachmas decem, forma cum aqua fœniculi.*

Succus absynthij siccatus hodie nō seruatur, igne tamē in rē præsentem siccetur. Hi trochisci ex Mes. sectione.7. repetendi.

Succus fœniculi, hic ut in alijs cum melle coquēdo est consumendus, myrobalani, succi concisi simul terenda, rha barbarum, mastiche, trochisci per se.

Pilulæ aromaticæ Mesuæ, *recipiunt cinamomi,*

elephãginæ

aqua sex-tupla. Mesue in aloe.

*aloes unc sex seu se-libræ dat ibidem expressi lib. unã, ergo aloes unc. 12. seu lib. recte dat expressi lib. 2. unc. semissem. Mes. ibidẽ.

*cubebæ, ligni aloes, calami aromatici, macis, nucis moschatæ, cardamomi, caryophyllorum, asari, mastiches, schœnanthi, spicæ, carpobalsami ana unciam unam, absynthij sicci rosarum ana drachmas quinque, trita crassius coque ex aquæ libris duodecim ad partium duarum consumptionem, frica, cola, exprime. Expressi huius libris duabus macera libram unam aloes, prius aqua pluuia sæpe lotam & siccatam tribula, sicca. Illi misce myrrhæ, mastiches ana drachmas quinque, croci drachmas * tres, omnia macera, reliquo expresso, tribula, sicca.*

Siccatur aloe primùm in umbra, post in sole Mesue cap. de aloe. Hæc uerò omnia, uel seorsum quassanda, uel dura crassa cum duris crassis, mollia tenuia cum mollibus tenuibus, postea in aquã mittenda omnia hæc tantum confracta, ut promptius aqua permeet, & uires ipsorum in se trahat, macerantur, igni lento coquuntur ex aquæ libris octo ad dimidias (nam tam larga aqua longã postulat coctionem, quæ his aromatibus uires aut minuit aut adimit) reliquarum quatuor librarum dimidium aloe primùm per se ebibet, prius tamen aqua fontana lota & siccata, reliquum dimidium cum puluere tenuissimo myrrhæ, mastiches, croci semel aut potius paulatim combibet eadem aloe, & priusquam siccetur, massa fingatur. æstate potius fiant, quàm parte anni alia, ut promptius siccetur aloe.

Pilulæ lucis maiores Mesuæ, recipiũt rosarum, uiolarum,

*larum absynthij, turbith, colocynthidos, cubebarum, calami aromatici, nucis moschatæ, spicæ, epithymi, carpobalsami, xylobalsami, schœnanthi, mastiches, asari, caryophyllorum, cinamomi, cassiæ, croci, seminis rutæ, anisi, apij, fœniculi ana drac. duas, myrobalanorũ quinque, rha barbari ana drac. quatuor, agarici, sennæ ana drach. quinque, * euphrasiæ drach. septem, aloes bonæ pondus omnium, excipe succo fœniculi.*

* Surculi summi cũ floribus siccati.

Colocynthis, agaricus, aloe, mastiche per se terantur: cætera simul misce omnia & comprehende melle cocto, cum succo fœniculi ad ipsius consumptionem, seu donec mel ualde glutinosum euaserit.

*Pilulæ fœtidæ maiores Mesuæ recipiunt sagapeni, hammoniaci, opopanacis, bdellij, colocynthidos * rutæ agrestis, aloes, epythymi ana drachmas quinque, hermodactylorum, esulæ ana drachmas duas, scammonij drachmas tres, cinamomi, spicæ croci, castorij ana drachmam unam, turbith drachmas quatuor, zingyberis drachmam unam & semissem, euphorbij drach. unius partes duas, dissolue lachrymas succo porri, & colato comprehende omnia.*

* Eius penuria hortensem substituimus siccam.

Liquores quatuor primi succo porri calfacto dissoluti & colati, coquuntur ad consumptionem multi succi, deinde cætera mista comprehendunt. Scammonium tamen & euphorbium liquores per se puluerantur, nisi recentia sunt, & mollia: talia enim etiam dissolui possunt.

Pilulæ de hermodactylis maiores, recipiunt hermo

Mesues. *dactylorum, aloes, turbith, colocynthidos, myrobalanorum flauarum, bdellij mollis, sagapeni ana drachmas sex, opopanacis, euphorbij, sarcocollæ, castorij, rutæ agrestis, apij ana drachmas tres, croci drachmas duas & semissem, comprehende succo brassicæ.*

Melle cui incoctus sit hic succus excipiuntur omnia hæc puluerata: nam etiam puluerari possunt hi liquores pauci & sicciores cum multis siccis: uel potius ut prius, liquores hi succo brassicæ calfacto soluti, colati, recocti omnia alia comprehendant.

* Vulgaris cinamomi.

seminis in bacca eius rubra conditi

Pilulæ arthriticæ Nicolao *recipiunt hermodactylorum, turbith, agarici ana drachmas quatuor, *cassiæ ligneæ, spicæ, caryophyllorum, xylobalsami, carpobalsami, zingiberis, mastiches, fœniculi, seminis lithospermi, seminis asparagi, rusci, rosarum, salis gemmæ ana drachmam semissem, aloes pōdus omnium, comprehende succo fœniculi.*

Succus in melle coquendo consumitur, quo melle uires succi adepto cætera excipiuntur. pilulas ex semine cucumeris agrestis & alexandrinas podagricis & arthriticis utiles scribit Nicolaus Alexādrinus. hanc uerò descriptionem non habet.

Pilulæ fumariæ Auicennæ *recipiunt myrobalanorum flauarum, cepularum nigrarum, scammonij ana drachmas quinque, aloes drach. septem, omnia ter imbuantur succo fumariæ, & toties siccentur, postremò fac massam.*

Imbui debent succo fumariæ non excipi, sed melle cui

le cui ſuccus hic incoctus fuerit, multo facilius ob myrobalanorum ſiccitatem, ſole ſiccantur quàm aromaticæ.

Pilulæ aſſeieret Auicennæ recipiunt pulueris hieræ picræ unciam unam, maſtiches, myrobalanorum citrearum ana unc. ſemiſſem, aloes unc. duas, cum ſyrupo ſtœchados. forma offam.

Hic ſyrupus ut cæteris ob lentorẽ idoneus eſt his pulueribus comprehendendis, & ſeruandis à ſitu ac putredine.

Pilulæ ex agarico Meſuæ recipiunt agarici drachmas tres, radicis ireos, praßij, myrrhæ ana drachmam unam, turbith drachmas quinque, hieræ picræ drachmas quatuor, colocynthidos, ſarcocollæ ana drachmas duas, excipe ſapa.

Iris Illyrica aut florentina.

Vinum ad dimidias ait tertias coctum, id eſt ſapa craſsitie & lentore eſt idoneum his comprehendendis, & à putredine ac trãſpiratione in aërem uindicandis.

Pilulæ ex hiera recipiunt, pulueris hieræ picræ Galeni unciam unam, cum melle roſato, fac maſſam.

Similiter ex omnibus hieris & antidotis alijs fieri poſſunt maſſæ pilularum, ſed melle opus eſt tanto parciore ad pilulas quàm ad electaria, quanto pilulas electarijs eſſe oportet duriores.

Pilulæ maſtichinæ conſiliatoris recipiunt maſtiches drachmas quatuor, aloes drachmas decem, agarici drach. tres, cum ſucco artemiſiæ, finge maſſam.

Hæc tria seorsum trita mastichæ, si uis cum pauca aqua dulci, melle excipiuntur, cui succum arthemisiæ incoxeris.

Pil. ante cibum.

Pilulæ stomachicæ Mesuæ recipiunt aloes drachmas sex, mastiches rosarum ana drachmas duas, syrupo rosato excipe.

Aloe æstate, & statu pestilēti lauanda.

Pilulæ rufæ, seu communes recipiunt croci, myrrhæ ana unciam unam, aloes uncias duas, comprehende uino aromatico.

Nunc melle rosato comprehenduntur.

Pilulæ bechicæ Mesuæ recipiunt succi glycyrrhizæ, sacchari ana aureos sex, amyli, tragacanthi, amygdalarum dulcium ana aureos quatuor, comprehende muccagine seminis psyllij, aut cydoniorum.

Possunt comprehendi muccagine tragacāt hi, ut sequentes.

Pilulæ albæ fiunt ex sacchari libra una, in uncia muccaginis tracacanthi soluta, & diu tribulata,

SECTIO SEPTIMA DE TROCHISCIS.

QVId trochiscus & cur hoc nomine, & alijs appellatus, abūdè nobis dictū est sectione septima Mesuæ. Horum autē uel cōpositio hic fieri non potest ut trochiscorū theriacorū, uel usus intercidit, ut iam paucissimi sint in officinis cōpositi. Quia uerò cōponendi rationem habent pilulis finitimā (in ambobus enim pulueres humore aliquo exci

piun-

piuntur) longo ſermone mihi egere non uidetur. Ob id paucis eos perſtringam, quòd adhuc ſunt uſu quotidiano, quibus uerò aliorum erit neceſsitas, Meſuen & Nicolaum Alexandrinum conſulant.

Trochiſci de gallia moſchata Meſuæ *recipiunt ligni aloes crudi partes quinque, ambræ partes tres, moſchi partem unam, glutinis, tragacāthi, cum aqua roſata extracti, quantitatem illam comprehendere ſufficientem: fiant trochiſci magnitudine foliorum myrti, ſigillentur, reponātur in uaſe uitreo. alij ambram oleo balanino in uaſe uitreo ſoluunt, & hoc oleo cætera comprehendunt.*

Trochiſci de gallia moſchata Nicolai Alexandrini, *recipiunt maſtiches uncias duas, gummi unciam unam, caphuræ ſcriptulum unum, quod trita molliſsimè, cum aqua roſarum formentur in trochiſcos, in umbra ſiccentur, terentur ſubtiliſsimè oleo iaſmino, ſambaceum uocant, incoquantur, adde cinamomi, caryophylorum, nucis moſchatæ, ana ſemiunciam, fac trochiſcos, illine moſcho aqua roſarum ſoluto.* De ben & muſtelinū uocant.

Malè in Nicolao, olei ſambucini unciæ quatuor et malè coquit ad dimidias, hodie maſtiche trita ſuper cineres calidos ex olei drach. una ſoluitur, pul. gummi & caphuræ additur affuſa pauca aqua roſarum. Nicolai Alexandrini

Trochiſci aliptæ moſchatæ, recipiunt ladani puriſſimi, unc. tres, ſtyracis calamitæ unc. unā & ſemiſſem, ſtyracis rubri unciam unā, ligni aloes drachmas duas, ambræ drachmam unam, caphuræ ſcript. unum & dimidium, moſchi ſcript. dimidium, aquæ roſarum quantum

tum ſufficit.

Ladanum per ſe negligentem &craſsius teratur, ſtyrax uterque ſimul parum teratur,&per cribrum rarum cernẽdo purgetur:deinde tria hæc catino impoſita ſole æſtiuo uel ſine hoc uaſe duplici liquentur potius,quàm mortarij, aut piſtilli calliditate uehemẽti,mox,ut liquata ſunt piſtillo in mortario, ſole uel igni probe ſiccatis,diu tundantur addendo paulatim puluerem ligni aloes. In mortario alio tere amygdalas aliquot oleoſas,eaſque ubi mortarium, & piſtillum illeuerint,abijce: ibi tere primùm ambram,deinde caphuram, & moſchum aqua roſarũ pauca affuſa,miſce reliquis,&forma trochiſcos,Hæc parandi ratio propè tota ex eodem Nicolao eſt ſumpta.

Trochiſci de myrrha Nicolai recipiunt myrrhæ, foliorum rutæ,mentaſtri, pulegij ceruini, rubiæ, opi Parthici, ſagapeni,opopanacis,ana drach.tres, lupinorum pertritorum,drach. quinque fiãt trochiſci cum ſucco rutæ ponderis drach.duarum.*

* aſſa fœtida.

Trochiſci de agarico Meſuæ recipiũt agaricum electum pulueratum,qui cum uino cui infuſum ſit zingiber formatur in trochiſcos.

Trochiſci de ſpodio recipiunt ſpodij drach.quatuor roſarum rubrarum drach. ſeptem, ſeminis portulacæ, ſucci glycyrrhizæ,ana drach.duas,muccagine ſeminis pſylij comprehende in trochiſcos drach.unius.

Spodium arabum ſit uerum non ebur uſtum, ne autem accipe ſpodium Græcorum rem fornicariam pompholygi affinem nunquam ſumendam : ſed ſolùm

lium admouendam.

Trochisci de terra sigillata Mesuæ recipiunt sanguinis draconis, gummi Arabici aßi,* ramich, rosarum, seminis rosarum, amyli aßi, spodij, acaciæ, hypocisthidos, balaustij, boli armeniæ, terræ sigillatæ, id est sigilli Lemnij, corallij, unionum, succini, tragacanti, papaueris nigri ana drach. tres, & semissem, sem. portulacæ aßi, cornu cerui usti, thuris, nucum cypreßi, ana drach. duas, cum aqua arnoglossi fac trochiscos. * in troch. Mes.

Trochisci de succino Mesuæ recipiũt succini aureos sex, cornu cerui usti, gummi Arabici aßi, corallij usti, tragacãthæ, acaciæ, hypocisthidos, balaustij, masticher, cancami loti, papaueris nigri aßi ana aureos duos, thuris, croci, opij ana aureum unum & semissem, fac trochiscos cum muccagine seminis psylij. Dia electra seu de carabe.

SECTIO OCTAVA DE PVLVERIBVS.

PVLVERES initio antidotorũ nonnihil attigimus, ubi horum pulueres pyxidibus uitreis ferè seruari diximus, & interdum præsertim utendi tempore in electario solida formari. Sæpe etiam initio melle, uel alio excipi, seruari, coqui, ea suo calore natiuo, seu (ut cum uulgo dicam) fermentari. De pulueribus alijs siquid es solicitus: ex Mesuę sectione octaua repete, tantum addam pulueres condimentis destinatos.

Puluis minutarum specierum recipit zingiberis albi

albi lib. unã, piperis boni unc. quatuor, nucis moſchatæ unc. duas, caryophyllorum, granorũ paradiſi ana unc. unam, cinamomi electi ſemiunciam fiat puluis.

Puluis albus recipit zingiberis albi & purgati lib. unam fiat puluis. Puluis eximius finis uulgò dictus, recipit zingiberis albi ſelibram, granorum paradiſi unc. duas. tritis his ſimul miſce croci drach. duas, & acetum paulatim affunde, ut croci colorem induat, diu & multum tunde ſimul omnia.

Libræ uni ſacchari miſce cinamomi unciã unam. habes pulurem ducis

SECTIO NONA DE OLEIS,

OLEI genera quatuor demonſtrauimus in Meſue, quorum primum eſt oleum ex oliuis maturis, aut immaturis expreſſum, quod oleum abſolutè dicitur, aut cum uulgo oleum commune. Alterum eſt quod ex ſeminibus oleaginis exprimitur. Tertium quod ui ignis tollitur aut deſcendit. Quartum quod oleo cõſtat: ſed qui plantarum partes ac animalium ſunt incoctæ.

Primum genus tanquam cuiuis perſpicuũ ſciens omitto, reliqua tria perſequar.

Secundum genus.

Oleum igitur amygdalarum dulciũ fit ex amygdalis non depellatis, in mortario lapideo pertritis, in offas collectis, quæ calentis aquæ uapore, in quo diu ſubiguntur manibus, ubi calent calatho ſpartaceo, aut ſacco cannabino calenti inuolutæ, torculari calido exprimuntur in oleum clariſsimum & dulciſsimum

mum. Aliter quoque fieri in Mesue docuimus,

Sic fit oleum ex amygdalis amaris, pistatijs, strobilis, nucibus auellanis, Indicis, balano myrepsica, nucleis persicorum, cerasorum, seminibus cucurbitæ, cucumeris, melonum, ricini, staphidos agriæ, cnici, cannabis, lini, papaueris, hyoscyami, & cæteris oleaginis, quæ etiam per genus tertium extrahi possunt.

Oleũ laurinũ fit ex baccis lauri maturis recẽtibus tritis in pila, incoctis aquæ, & torculari expreßis. Mes.

Sic ex baccis recẽtibus myrti, iuniperi, terebinthi, lentisci fieri potest oleum simplex. In usu autem frequẽtiore est compositum, de quo in quarto genere. Laurinum autem id ex Gallia Narbonensi ubi magnus est harum baccharum recentium prouentus, ad nos mittitur.

Oleum ouorum fit ex uitellis ouorũ elixando duratis triginta aut circiter, qui manibus friati in sartagine plumbata frigantur igni mediocri, mouẽdo cochleari donec rubescant, & oleum ab his resoluatur & profluat. Tertium genus. Mesues

Alios huius olei modos lege in Mesue. alij sacculo & torculari exprimunt.

Oleum iuniperi fit segmentis ligni iuniperi, uase solido conclusis, incenso circa id igni luculento, ut in uas subiectum descendat oleum. Mes.

Cætera ad hoc oleum pertinentia & ad alia, quæ eodem fiunt modo ex Mesue repete, item qua ratione fiat oleum philosophorum tartari, & alia eius generis permulta, quæ, quia ibi fusius sunt explicata, neque multo usu non celebrata, nunc putaui pluribus

bus uerbis explicanda.

Quartum genus.

Olea quarti generis ex plantarum, & animalium quorundam partibus, ubi harum uires macerando, & coquendo traxerunt, colantur, exprimũturq́ue, & humor siquis in oleum largior transijt, coctione absumitur. Et quæ olea cum succis liquidis fiunt, aut siccis quidem uel liquoribus: sed humore, ut uino solutis ad humoris consumptionem percoquuntur, ne humor ille excremẽtosus oleo putrendi & situm ducendi occasionem afferat. succi consumptionem indicat oleum spathula iniectum igni. nã si ardet, purum est: si crepitat succum habet adhuc reliquum. Ad hæc feruendo in lebete crepitat cũ succo, & bullas egerit: ubi absumptus, tranquillum est, & gutta in manu succum subiectũ ostendit oleũ supernatãs.

Olea quibus flores miscentur æstiuo insolatu magis coquuntur, aut igni lento, aut utroque.

Olea ex animalibus facienda, uiua ipsa recipiunt, ut in his moriantur scorpiones, serpentes, ranæ, formicæ, uulpes.

Quartum genus olei per impressionem Mes.

Oleum rosatum Nicolao *sic fit, Rosarum tritarum sesquilibra coquitur diu in olei loti libris duabus uase duplici, tela alba exprimatur & torculari.*

Hodie rosas recentes, etiam nõ exunguatas oleo omphacino, aut loto, dies, aut etiam menses aliquot in sole macerant uase uitreo, aut siliceo. Postea hyeme, aut uẽdi tempore, pauco succo rosarum aut uino adiecto coquunt in uase duplici ne urendo graueolentiam acquirat, sicq́ue reponunt. Similiter ex floribus uiolarum chamæmeli fit Mesuæ chamæmelinum

inum cum oleo dulci, etiam in uaſe duplici coquendum, & ex floribus meliloti, aneti, liliorum, iridis, leucoij lutei, nymphęæ: ſed à lilijs apices crocati tollēdi.

Oleum melinum fit ex cydonijs acerbis tritis, in oleo omphacino ſufficienti inſolatus dies quindecim, dein cum ſucco cydoniorum coctis in uaſe duplici ad horas circiter quatuor. Carmen & ſuccum muta, rurſus inſola, & coque ut dixi, idque bis aut ter repete, cola, repone. Oleum cydoniorum. Meſ.

Cydonia ſunt qui cortice & ſemine purgent, purgatione tamen nihil opus eſt, niſi impura ſint aut ſemiputria.

Oleum maſtichinum recipit olei roſati unc. duodecim, maſtiches unc. tres, uini boni unc. octo, coque ad uini conſumptionem. Meſ.

Fit hodie ex oleo uulgari cum tamen aut roſato, aut omphacino, aut ſaltem loto confici debeat in uaſe duplici. Conſumptoque propemodum uino maſtiche pertrita paulatim affunditur continenter mouendo, donec erit liquata & permiſta. Coctione longiore examinatur.

Oleum myrtinum recipit myrtarum recētium ſelibram, olei omphacini, aut loti ſeſquilibram: inſola, aut coque cum uini albi auſteri uncijs quatuor ad uini conſumptionem. Fit etiam per expreſſionem, & per decoctionem in aqua, donec oleum ſupernatet quod concha ſeparandum eſt.

Oleum nardinum Meſuæ *recipit ſpicæ nardi unc. tres, uini & aquæ ana unc. duas & dimidiam, olei ſe-*

ſamini

ſamini ſelibram,coque in uaſe duplici lento igne horis circiter quatuor, ſæpe mouendo.

Seu ad aquæ & uini conſumptionẽ: ſed prius infundatur ſpica aquæ & uino. Fit etiam ſæpe oleum nardinum deſcriptione Nicolai Alexandrini efficax: ſed ſumptuoſum magis,à quo etiã componendi modus abundè explicatur.

Meſues. * unc. octo aut circiter.

*Oleum coſtinum recipit coſti amari unc. duas,caſiæ unciam unam,extremitatum ſampſuchi unc. octo, uini odori quantum * ſufficit infundere hoc biduo, olei ſeſamini lib. duas,coque horis ſeptem,ſeu ad uini conſumptionem,exprime,repone.*

Aut coſtum uerum, galanga maior hodie dictũ, ſumendum,aut eius loco radix enulæ campanæ, aut ſilphij,aut ſimilis potius quàm quæ uulgò eſt in officinis qualitatum inſignium expers.

Oleum rutaceum fit ex folijs rutæ recentibus, oleo maceratis,& æſtate tota inſolatis, qua exacta coquitur,exprimitur, reponitur, ſic fit oleum menthæ, abſynthij.

Oleum euphorbij fit ut oleum maſtichinum. Euphorbium enim tritum,aut ſi recens & molle eſt, minutim conſectum oleo cum uino feruenti paulatim immittatur, & ad uini conſumptionem ſemper mouendo coquatur.

Oleum caſtorij Nicolai *fit ex caſtorij unc. una,cocta in olei lib. una,ad conſumptionem tertiæ partis caſtorem retinenda.*

Coquitur etiam id oleum cum pauco uini,ut unc.

duabus

duabus. Nam ſi per ſe coquatur, & oleum urendo nigreſcit, & caſtorium uaneſcit. Poteſt tamen ſine uino in ſole coqui ſæpe mouendo.

Oleum uulpinum Meſuæ ſic fit, Vulpes integra tantum exenterata coquitur in aque fluuialis & marinæ aut ſalſæ, ana ſextario uno, olei antiqui clari ſextarijs duobus & dimidio, coque ad aquæ conſumptionem, & uulpis carnium diſſolutionem exprime & repone.

Oleum lumbricorũ fit ex lũbricis in uino albo diligẽter lotis, & oleo, & pauco uini rubri incoctis ad uini conſumptionẽ, deinde colatur & exprimitur leuiter oleũ, ac reponitur. Sũt qui tritos deinde lumbricos eidẽ oleo permiſcent in unguenti formam, nec inutiliter.

DE VNGVENTIS SECTIO DECIMA.

VNGVENTVM, quia partibus inungitur, dictum, craſsius eſt oleo, liquidius cerato, ut ex unguentis Galeni, & aliorum cõſtat. huius materię ſunt plãtarum partes, & multę animalium, metallica etiam & terrea quædam in his ſucci recentes, & fluidi coquendo abſumuntur, ut in oleis, ijdẽ ſi ſunt ſicci, aliquo ſunt humore diſſoluendi. Paulus c. 20. lib. 7.

Si herbæ in unguenta recipiantur, uel puluerantur ſi ſunt ſiccę & alijs miſcẽtur, ut metallica & terrea, & alia plurima: uel hũore aliquo, ut uino macerantur, etiã uirides coquuntur. exprimuntur: deinde reliquis uinum id uel aliud incoquitur, ad ſui conſumptionem. Liquores ſicci, & gummi, & reſinę, uel

teruntur quando sunt sicciora: uel pistillo calido soluuntur, uel humore idoneo, quãdo præsertim sunt humidiora.

Fiunt autem unguenta nunc igni, nunc sola subactione, sed longa, ut unguentum ex lithargyro nutritum cum oleo, aceto, alijs, & quę alia similiter nutriri diximus lib. 2. Sic argentum uiuum citra ignem aliis miscetur, quod in uaporẽ promptè totũ abeat.

Vnguentis, ceratis, emplastris, æstate minus olei, ceræ, & similium corpus dantium miscemus: hyme plus quod huius frigiditate etiam liquidiora cogantur, & duriora appareãt, æstate contra etiam sicciora per colliquationem mollescant.

Cera cum oleo liquata igni aufertur, & refrigerando continenter mouetur, ubi iam modicè coiuit pulueres paulatim permiscentur, idque ne fiat grumosum unguentum. Alii ubj refrigerando coiuit, in sartagine cochleari, aut spatha ferrea in bracteolas deradunt, in mortarium imponunt, & adiectis paulatim pulueribus diu tribulant. Quod præceptum plurimis his unguentis est commune.

Vng. regis. *Vnguẽtum aureum Mesuæ recipit ceræ flauæ unc. sex, olei boni lib. duas & semissem, terebinthinæ unc. duas, resinæ pineæ & colophoniæ ana unc. unã & semissem, thuris, mastiches ana unc. unã, croci drac. unã.*

Cera ex oleo liquata pulueratæ resinæ affunduntur, his liquatis terebinthina mox igni aufertur, ubi refrixit, puluis reliquorum adiicitur.

Vnguentum pompholygos spurium recipit olei rosati unc. decẽ, ceræ albæ unc. quinque, cerusæ lotæ unc.

quatuor

quatuor, plũbi usti, pompholygos ana unc. duas, thuris unc. unam. Coque oleum rosatum cum succo solani ad ipsius consumptionem, tunc adde ceram: deinde reliquorum puluerẽ tenuißimum misce in mortario, ubi refrixit, quo dixi modo.

Ceræ unc. duæ, aut unc. duę, & dimidia satis sunt unguento. Hæc enim quantitas emplastrum fecerit, pompholyx uera misceatur non ut hodie cadmia.

Vnguentum basilicum minus Mesuæ *recipit resinæ, picis, ceræ, ana olei quantum sufficit.*

Tetrapharmacum hoc Galeno & Paulo aliter fieri docuimus in Mesue. Cera in oleo liquata, pix & resina puluerata iniiciuntur, quibus liquatis igni aufer. Si uerò crassius tritam picem immittas, quia tardius liquatur, ob id diutius ignem tolerat, & uelut uritur, nigrumque facit tunc unguentum. Ceræ & resinæ unc. dimidia, olei unc. duæ, picis unc. una.

Vnguẽtum Aegyptiacũ Mesuæ *recipit æruginis aureos quinque, mellis aureos quatuordecim, aceti acerrimi aureos septem coquenda igni ad iustam craßitiẽ.*

Mel cum aceto primùm aliquandiu coquitur, deinde additur ęrugo & percoquitur. Iusta autem crassities ex notis prius dictis intelligitur. hoc est, si eius portio uasi stanneo, aut marmori imposita & refrigerata coeat, nec adhæreat. Aerugo coctione transmutatur in rubrum, sicque minus terret unguẽtum ægros quàm uiride. Gal. lib. c. ph. 9.

Vnguentũ album Rasis *recipit ceræ albæ unc. unã, cerusæ in aqua rosarũ lotæ unc. duas*, olei rosati unc.* *unc. unã.

quatuor. Sũt qui addunt paucũ aceti, alij etiã unc. unã lithargyri, alij caphuræ drac. duas, alij duo albumina ouorum, omnes rectè pro uario medici scopo.

Hodie plærique addũt omnia hęc pręter lithargyrũ. Alii olei unc. 12. cerusę, ceræ albæ ana unc. 4.

Vnguentum desiccatiuũ rubrũ nothum recipit cadmiæ lapidosæ, terræ sigillatæ, ana unc. 4. lithargyri auri, cerusæ, ana unc. tres, caphuræ drach. unã, ceræ unc. quinque, olei rosati & uiolati ana uncias sex.

Pręstãtius esset cum solo oleo rosato, & eo facto ex oleo õphacino, quia magis stringeret & siccaret.

Lithargyros cum oleis aliquandiu nutritur super ignem, cera deinde liquatur in his, deinde reliquorum puluis tenuiss. paulatim adijcitur.

Vnguentum enulatum spurium recipit radicis enulæ campanæ coctæ cum aceto, & tritæ, & cretæ lib. unam, axũgiæ porci, olei cõmunis, ana unc. tres, ceræ nouæ, argenti uiui, saliua hominis ieiuni extincti, terebinthinæ lotæ ana unc. duas, salis communis puluerati unc. semissem.

Cera in oleo liquatur, axungia, deinde post additur enulæ pulpa, deinde argentum uiuũ, & sal, post id terebinthina. Sunt qui argenti uiui loco salubrius miscent sulfur, alij utrunque omittunt.

A multis huic dupla aut tripla cõponitur.

Vnguentũ populeum Nicolai recipit oculorũ populi lib. dimidiam foliorũ papaueris nigri, mãdragoræ, hyoscyami, solani, semperuiui parui et magni, lactucæ, personatæ, cotyledonis, uiolæ nigræ, summitatũ rubi tenerrimarũ, ana unc. 3. axũgiæ porci sine sale lib. 3.

In hac

In hac regiõe populi flores & herbę in idem tẽpus non incidũt. Nam oculi populi Martio erũpunt, herbę Iunio uigẽt: ob id oculos ipsos in mortario per se terimus, deinde cum dimidio axungię porci purgatę (sæuum dulce uocamus) multũ diuque tũdimus, in uase operculato recõdimus hebdomadas 5.6. mẽses duos, dũ herbæ uigeant. Hæ incisę & per se pistillo ligneo tritę, quia simul ob lentorem, & multitudinem non possunt cum oculis populi, & sepo coquuntur, cernũtur omnia, & si opus est parũ recoquuntur, reponuntur: ut tamen uireat magis, superadde coctioni solani triti manipulos duos, non maleficorum more æruginem.

Vnguẽtum tripharmacũ Mesuæ recipit lithargyrum leuissimè tritum in mortario ad iustã crassitiem, tribulandum cum aceto & oleo uicissim & paulatim affusis: si uerò coquis ad aceti consumptionẽ, & lithargyri fusionem, ut crassescat magis, fiet emplastrum. Vng. de lithargyro nutrito,

Vnguentũ **apostolorum Auicennæ 5. can. recipit terebinthinæ, ceræ albæ, resinæ, hãmoniaci ana drac. quatuordecim, æruginis, opopanacis ana drac. duas, aristolochiæ lõgæ, thuris masculi, bdellij ana drac. sex, myrrhæ, galbani ana drac. quatuor, lithargyri drac. nouẽ, bdelliũ si molle est, hãmoniacum, opopanacẽ cum aceto macerabis nocte una, postridie calefac, cola, iterũ pende: & ponderi horũ legitimo, terebinthinã permisce, que tam bellè hæc, ac cætera comprehendet, ut uix sis erraturus: lithargyrum autẽ in oleo nutries aliquãdiu sine igni friatum. Post igni trade: ubi calet, ceram immitte. Hac liquata igni aufer, liquores, ut dixi, para-*

*dictũ quia simpliciter 12. constat quot fuerũt apostoli

Olei libræ sint æstate duę hyeme tres.

tos misce: ubi refrixit, reliquorum puluerem paulatim adijce, et bdellij si est siccius, quale nobis est adulterinũ.

Rarum usu, tamen ob componendi & miscendi magnam difficultatem sæpe ad operis specimen probandis seplasiariis parari imperatur.

Emplastrum apostolicum Nicolai Alexãdrini ab hoc diuersissimũ est, & constat simpl. uiginti et uno

Vnguentum martiatum cum Hermolao, uel Marcianum cum aliis, & de althea, & Arragon, & Agrippæ (quæ quatuor uulgus olea 4. calida uocat) quia raró componuntur, omisi, ex Nicolao petenda si componendi necessitas inciderit, & unguentum in gratiam comitis cuiusdã ad menses cohibendos scriptũ, quia omnibus & solis astringentibus constat, ut emplastrum contra rupturam. si tamen componẽdi cupiditas tibi incesserit, aut etiam necessitas, nobis scribitur in fine unguentorum Mesuæ cum unguento citreo, & aliis non paucis hodie obsoletis: quãquam & unguentum citreum, etiam hodie quidam componunt, incerti tamen quid amentum dulce sit.

Nam sunt qui lapidem uitri (quem axungiã uitri uulgò uocant) alii gypsum lucidum, alii aliud. Forte autẽ corrupta uox ex amianto lapide quo adulterant hodie alumen scissile illi aspectu similimũ, sed alumen urit, amiantus est dulcis. Eadem ambiguitate tenentur in antalli lapide & in gersa serpẽtaria quã uocem ex cerusa, syncope, n, corruptã esse est perspicuum. Est enim uelut aut cerusa, aut amylum (sic enim etiã quidã uocant) ex radice ari, uel dracũculi depellata, trita, siccata citra lotionẽ his aliis post lotionem cum aqua rosarum.

Cerote & cerelæon Græcis,nobis ceratum à cera dictum, medicamentum consistentia quodãmodo medium inter unguenta & emplastra.

Ceratum Galeni refrigerans recipit ceræ albæ per ablutionem unciam unam,olei rosati ex omphacyno facti uncias quatuor, fiat ceratum in uase duplici, quod dum est refrigeratum, multum diúque ex aqua frigidissima, & postremò pauco aceto albo puro subigatur. Mesue.

Non esse autem ceratum hoc aqua & aceto imbuendum,nisi tempore utendi,abundè ex Galeno in Mesue sectiõe undecima docuimus. Postremò aqua rosarum imbuunt hodie quod probo, sed diu seruari nolo, præsertim aëre calido,quia uires suas perdit, & graueolentiam acquirit.

Ceratũ santalatum Mesuæ recipit ceræ albæ, drac. triginta,olei rosati lib. unã,rosarum drach. duodecim, santali rubri drac. decẽ,santali albi et flaui ana drac. 6 boli Armeniacæ drac. 7. spodij dra. 4. caphuræ drac. 2.

Refrigerato iam cerato & raso puluerem in mortario miscẽt, paulatim potius quàm inter refrigerandum, ut ante unguenta dixi. Spodiũ Arabum non Græcorũ Calidum.

Ceratum Galeni stomachicum recipit ungueuti nardini optimi, ceræ odoræ & pinguis, & lotæ ana unc. unam,si hyems est: si uerò æstas ceræ drach. septem, liqua in uase duplici, refrigerato deinde & raso adde pulueris mollißimi aloes, & mastiches ana drac. unã.

Succus omphacij aut absynthij quando addenda, in Mesue dixi. Hoc aliter Mesues componit ex Galeno, sed mutatis aliquot simplicibus & ipsorũ põdere. Refrigerãs

Ceratum Galeni ſtomachicum alterum recipit olei melini, ceræ albæ lotæ ana unciam unam, hypociſthidos unc. ſemiſſem. fiat ceratum.

Hæc duo cerata ſtomachica ex Galeno uſurpanda potius ſuaſerim, quàm quæ hodie fiunt ex Nicolao & Meſue, quanquam & id clemẽs, & efficax fuerit. Illud calidiſsimum quod non eſſe Galeni caryophylla, nux moſchata, macis, cubebæ, galanga, planè indicant.

Ceratum ſtomachicum Galeni ex Nicolao recipit mẽthæ, abſynthij, maioranæ, ſtœchados Arabicæ, foliorum lauri, chamæmeli, roſarum, ana manip. unum, cinamomi, ſpicæ nardi, nucis moſchatæ, caryophyllorum, macis, cubebæ, galãgæ ana unc. dimidiã, thuris, maſtiches ana unc. unam, puluerata excipe ladani, ceræ ana unc. octo, olei chamæmeli, laurini, ſpicini, maſtichini, roſati, ana unc. una & dimidia.

Oleum laurinum, roſatum, chamæmeli, cum cera & ladano liquãtur, mox igni aufer, & trade mortario, cætera miſce multum, & diu tundendo, donec erit glutinoſum cum oleo ſpicino, & maſtichino.

Ceratum aliud Meſuæ recipit roſarum, maſtiches ana drachmas uiginti, foliorum abſynthij ſiccorum drachmas quindecim, ſpicæ Indæ drachmas decem, excipe ceræ puræ uncias quatuor, olei roſati lib. una, & ſemiſſe ſimul igni liquatis, mox aqua roſarum aliquoties lotis, deinde uino ueteri, ſucco, cydoniorum, & pauco aceti.

De empla-

DE EMPLASTRIS.

H AE C emplaſtrus cum r, & adiectiuè medicamentum, emplaſtum ſine r, Galeno dicitur, Latinis tamen placuit potius dicere neutro genere emplaſtrũ, quos hîc ſequemur. Emplaſtrũ autem eſt medicamentum corpori admouendũ, durum ualde & ſolidum ex omnibus propè medicamẽtis, præſertim pinguibus & ſiccis coactum.

In emplaſtra enim recipiũtur omnes plantarum partes, metallica item & terrea omnia. Multæ etiam partes animalium ac interdum animalia tota.

Ex his autem quædam uires ſolas emplaſtro diſtribuunt, ut uinum, acetum, aqua, ſucci liquidi, hæc enim ad ſui conſumptionem coquuntur. Alia corpus tantum, & materiam emplaſtro conferunt, nullam uerò aut minimam uirtutem largiuntur, ut lithargyrus, cera, oleum cõmune, recens, & frequenter reſinæ. Reliqua propè omnia & corpus & facultatem aliquam emplaſtro impertiuntur. Ex quibus patet ſcopos componendorum emplaſtrorum præcipuos eſſe duos facultatem, & conſiſtentiam craſſam, duram, glutinoſam. Duos uerò alios odorum & colorum minus eſſe præcipuos, & magis in ægrorum gratiam quàm medicamenti naturam, recipit tamen ob apprehenſionem, magni quoque ſunt momenti. præcipuè odor. Is enim bonus cerebro, cordi, utero, commodare poſsit: malus nocere, in ſumendis uerò coloris, & præter hos ſaporis magni quoque ratio eſt habenda, ut in methodo componendi medicamẽta oſten-

ta oſtendimus.

Ex his radices, cortices, ligna, folia, ſurculi, flores, fructus, ſemina ſicca, & ſimul puluerata, uel cũ alijs, ferè poſtrema miſcentur cocto emplaſtro cum ariſtolochia, gentiana, chamæleon remoto ab igni emplaſtro à Galeno miſcentur. ſi qua uerò ex his recentia & uiridia ſumantur, uel ex humore aliquo coquũtur, cernuntur, miſcentur: uel ſuccus ex his ſi ſucculenta ſint tritis expreſſus incoquendis alijs ſeruit, & in uaporem exhalat, uiribus tamen relictis, ut in emplaſtro de genua. Id quod etiam muccaginibus commune eſt, ſed minus hæ ob lentorem exhalant.

Oleum tamen & mel adhuc multũ abſolutis emplaſtris ſupereſt.

Qui uerò ſucci conſtãtes & corpulenti (ut aloe, hypociſthis, glycyrrhizæ ſuccus, acacia, glaucium, lycium, elaterium, meconium) in emplaſtra ueniunt, ſi recentes ſunt, aliquo rei propoſitæ idoneo humore ſoluuntur, qui coctione prius eſt conſumendus quàm illi compoſito miſceantur, aut ſaltem ſimul incoquendo conſumetur. Si autem ſicciores ſunt, tamen adhuc teri contumaces, piſtillo calido, & ob calorem ſiccante terantur, niſi ſiqui ſint friabiles, ut aloe, ſcammonium, tam ſuccus quàm liquor. Dicti uerò ſucci omnes refrigerari iam incipienti emplaſtro miſcendi ſunt, uel dum cerati conſiſtentiam habet emplaſtrum, ſi illorum ſuccorum ſubſtantiam & facultatem manere uolumus in emplaſtro.

Sed ſucci ſicciores, ut rarius in emplaſtra recipiũtur: ſic liquores, gũmi, reſinæ, metallica omnino frequentiſsimè.

Liquores

Liquores autem ut galbanum, opopanax, ſagapenum, hammoniacum aceto uel uino uel alio competenti humore macerati diſſoluuntur, colantur, coquuntur ad humoris illius conſumptionem, in emplaſtrique conſiſtentiam coguntur, tuncque pondus illorum quæſitum in ſcriptura ſumitur. Si uerò horum duo, tres, quatuor in idem emplaſtrum recipiũtur: ſed pondere diuerſo, ut in emplaſtro diuino, ſeparatim liquores ſinguli ſunt macerãdi, diſſoluendi, colandi, coquendi, ut cuiuſque per ſe pondus legitimũ accipiatur id quod ante hanc per colum purgationẽ fieri probè nõ poteſt ob ramentorũ, ſeminũ, ſordiũ, & aliorum largam in multis horum miſtionem. Si uerò puri ſint, aut cultello purgati, potes initio ſtatim pendere, & mox ſimul diſſoluere, colare, & emplaſtro propemodum cocto incoquere ad humoris accititij conſumptionem. Quod ſi iam diſſoluti, colati, appenſi, & per ſe cocti ad emplaſtri craſsitudinem, ut dictum eſt, uenerint, percocto iam emplaſtro inijciuntur. Sunt qui terebinthina pauca, ſi hanc recipit emplaſtrum, percoctos prius reſoluant quàm inijciant.

Galbanum ligneo piſtillo tuſum aliquando cæteris ab igne depoſitis inijcitur, aliquando parum incoquitur, raro multum: hammoniacum ſæpe multũ coquitur, aut ſeparatim, aut cum emplaſtro, interdũ minus: eſt quando digitis ad ignem, uel ſolem dilatatum mox ubi alia, ſed remota ſunt ab igne ſublata inijcitur, donec liqueſcat.

Hammoniacum ſolum impoſitum ſqualida & arida reddit emplaſtra, niſi cera & reſina, uel alia ad em-

plaſticam

plasticam confectionem idonea misceantur.

Vinum uerò, acetum & alia id genus coquendo tota consumuntur, uiribus tamen (ut dixi) in medicamento relictis pro uaria aceti & uini natura. Neque enim idem potest acetum ex uino austero, & acetum ex uino ualenti. ad hæc tenue, purum, album ualentius est, in tenuando & penetrando quàm contrariũ: sic uina medicamentis uaria expetuntur, nũc austera in emplastris epuloticis: nunc generosa, quale Falernum, si digerẽdum ualentius est. Ob ib à medico sunt hæc distinguenda in suis scripturis.

Oleum emplastris prima ratione miscetur ad coctionem, deinde ut emplastrum fiat anodynum, resoluens, molliens, utque medicamenti uis acris, uel austera obtundatur.

Oleum commune emplastris miscetur, ut materiam præstet: sitque cum cera liquatum, & mistum emplastrorum corpus, cui euphorbium uel alia misceantur. Sæpe autem ad metallicorum coctionem adhibetur, uel solum, uel cum aqua, uel aceto, uel uino. Solum cum axungia in emplastro diachalciteos ad lithargyri & chalciteos coctionem: solo item uel cum dictis humoribus lithargyros læuissima ferè ueteribus coquitur ad sordium consistentiã, metallicis quibusdam, ut squamma æris, cerussa, nunc initio adiectis, nunc postea, pro uarijs medici scopis.

Oleum uerò uetus quanquam & materiam præbeat, tamen ad digerendum miscetur: id quod quanto uetustius est, tanto in id efficacius. Eadem ratione omphacinum oleum, uel simile ad astringendum & refrigerandum miscetur: lotum ad refrigerandum,

& dealban-

& dealbandum. Composita quoque olea omnia, & unguenta in emplastra immitti possunt, ut præter materiam, facultatem quoque suam immittant.

Additur etiam oleum, ut resinarum siccciorum, & ceræ uetustioris siccitatem corrigat: id quod resinæ recentiores quoque præstant.

Oleum hyeme unguentis quibusdam, ceratis, emplastris largius miscendum quàm æstate, à cuius calore semifusum, mollius reddit unguentum ceratum, emplastrum, ut durius idem oleum ab hyemis frigore concretum. Eadem ratio resinarum, liquidarum, & siccarum, minus & ceræ, ut olei partẽ cotylæ quartam hyeme, æstate octauam: miscet Galenus, interdum cotylas olei quatuor hyeme, tres æstate idem miscuit. Resina tamen & cera quanto pinguior, humidior, recentior, tanto parcior tam hyeme quàm æstate miscenda est: sed tamen parcior adhuc æstate quàm hyeme.

Mel panaciæ & alijs quibusdam emplastris miscetur, ut corpus præbeat emplasticum, & præterea siccet, tergeat, digerat, à putredine uendicet.

Cera in emplastris solum materiæ locũ habet nõ efficaciam uirtutis adiuuat, ut interdum resina, non tamen omnibus, utpote materiam aliunde sortitis cera miscetur, aut resina. Nam emplastrum diachalciteos neutram recipit, quòd consistentiam emplastri iustam suppeditent lithargyros, chalcitis, & axungia à membranis purgata, cum oleo cocta. Ad hæc quibus ladanum miscetur si largum est, ceræ uicem sustinet, ut ea non sit addenda.

Quanuis enim emolliendi uis exigua ceræ adsit, tamen illius causa non iniicitur.

Porrò cera uel est recens, & ob id pinguis & glutinosa

tinosa magis. Hæcque æstate parcior est miscēda, ut oleum hyeme, largiori manu utrūque, & ratione eadem pices, & resinæ. Quæ uerò cera est siccior, uel natura, uel tempore, hæc minus diu coquenda, & sæpe oleo aliquo uel resina liquidiore humectanda. Adde, quod cera alba seu natura, seu lotione ad candorē quoque interdū additur. Propoleos ferè eadem quæ ceræ consistentia & ratio, sed facultate trahendi uehementi est prędita, quàm cera, uel nullā uel minimam obtinet, quanuis nonnihil digerit, sed inter digerens & tractorium aliquid interest Galeno initio lib. 7. c. ph. g. Propolis ob id ferè semper remoto ab igni emplastro miscetur, ne uis eius attractrix exhalet.

Gummi — Gummi thuris omnium frequentissimè in emplastra Gręcis ueteribus recipitur, myrrha & sarcocolla non rarò, bdellium & styrax interdum, cætera rarissimè, nisi quod caphuram, & alia quædā Arabes ac neoterici frequēter hodie suis emplastris cōmiscēt.

Vt lib. 5. meth. Manna Græcorū. — Thus autem persæpe miscetur emplastris ad obtundendam aliorum ualentiorum uiolentiam, nonnunquā ut materiam præbeat emplasticam, præsertim quod recentissimum est ac pinguissimum, nonnunquā ut affectus causam coquat, & modicè digerat. Rationibus ijsdem manna ipsis miscetur, ac præter eas ut modicè astringat. Gummi alia ferè miscentur quo emplastris facultatem aliquam suam largiantur, ac nō multo ante resinas inijciuntur, idque quia substantia sint aquea & crassiore cum resinæ sint aereæ magis & tenuiores, ut in simplicibus diximus. Si uerò gummi sint liquida & recentia eorum quæ humiditatem multam, & uirtutem in emplastro manere uelimus

re uelimus,parum diu incoquantur. Quod præceptum ſuccis,liquoribus,reſinis, & alijs permultis eſt commune:quia coquendo ſicciora euadunt, & uiribus uelut exanimantur.

Gummi liquores ſemper in fine miſceantur, & ſucci ſicci:quæ ſi humore aliquo fuerũt ſoluenda, ad illius conſumptionem prius coquantur,poſt miſceãtur,quando emplaſtrum incipit refrigerari. Succi liquidi in emplaſtro de ianua coquendi cum oleo.Herbæ uirides in emplaſtro gratia dei cum uino coquuntur ad eius conſumptionem. Ex oleo coquuntur emplaſtra,ut apoſtolicum,ceroneum,oxycroceum,diuinum,& contra rupturam, diachylon, uel ex ſuccis, ut emplaſtrum de ianua: uel lacte, ut emplaſtrum gratia dei.

Chalcanthum aceto ſolutũ depoſitis ab igne paulatim miſcetur Galeno cauenti ne efferueſcat. Aes uſtũ,ærugo,chalcitis,magnes, bolus Armenica,terra Lemnia,ſulfur,auripigmentum,& cætera puluerabilia in fine depoſitis ab igne miſcentur. Adeps ſuper ignem miſcetur ſemper agitando,crocus humore ſolutus dũ fiunt magdaliæ & moſchus miſcẽtur.

Reſina lentiſcina,terebinthina,laricea,pitynia ſeu pinea,picea,abietina, cupreſsina emplaſtris miſcentur ſæpe ad conſiſtentiam ipſorum conſtituendam tantum,ſeu ut materiam & corpus emplaſtro cum alijs præbeant,interdum ut lentorem & glutinoſam qualitatem impertiantur, cum per alia emplaſtrum pinguis expers,nec adhærens per ſe partibus eſt, at per ſe promptè excidens. Reſinæ.

Eſt quando ut uirtutem aliquam emplaſtro afferant

rant

rant digerendi, tergendi, ſiccandi, uel aliam cuique ſeorſum reſinæ peculiarem, ut in ipſarũ hiſtoria docui in ſimplicibus. Quantum autem uniuſcuiuſque ſit miſcendum, & quãdo coctioni ſit unaquæuis miſcenda, poſtea ſuis locis audies.

Terebinthina quanuis ualẽtius quàm cera emollit, ac præterea calfacit, & digerit: ſæpe tamen emplaſtris inijcitur, ut ea tantum reddat glutinoſa, non ut facultatem aliquam, uel nouam tribuat, uel augeat. Aliæ item reſinæ ſimiliter pingues eadem ratione.

Quando autem ea miſcetur, & ſimul liquores, aut ſucci ſicci. His humore idoneo ſolutis, colatis, ad humoris conſumptionem coctis, rectè commiſcetur terebinthina, deinde ambo percocto emplaſtro, & ab igni depoſito permiſcentur, ut ignem nullum, uel minimum ſentiat terebinthina. Siue per ſe ſiue cum alijs in emplaſtrum ueniat, ut in emplaſtris diachylo maiore, de meliloto, de muccaginibus

METALLICA.

METALLICA ſunt ante admodum curioſè terenda, & cribro tenui cernẽda, ut promptius liquentur ſi liquabilia ſunt, uel ne contactu nos offendant ſi non liquantur, etiã ſi liquabilia ſint.

Ex his uerò quæ liquantur libro ſuperiore docui in liquatione.

Liquatur lithargyros cum aqua, uel oleo, uel uino, uel aceto, uel oleo iunctis horum aliquibus, quæ tamen coquendo abſumentur, & liquandi celeritatẽ

lithargyro

lithargyro afferunt, ut post audies.

Lithargyri & cerusæ ana lib. 1. si cum olei & aquę ana lib. una, parum diu aëre puro igni splendente coquantur, album fiet emplastrum: sed ut adhæreat parum terebinthinæ, uel resinæ similis addendum, si molybdæna addatur fiet cineritiũ, si lithargyros & oleum sint lota, albius fiet emplastrum. albedinẽ præter dicta emplastro conciliat cera alba, oleum lotione albatum, pompholyx, spodium, calx, ossa usta, & pisciũ testæ ustæ, farinæ. si plus cerusæ accipiat quàm lithargyri albius fiet: sed minus tenax.

Aerugo citra coctionem cerato mista emplastrum facit uiride: melius fiet si ærugo in sole ex aceto acri pluribus diebus læuigetur, quod enim est in ea mordax, sic mitescit. Si uerò æruginem cum alijs initio mediocriter coxeris emplastrum facies melinum, id est coloris mali cydonij: si liberalius, rufum fiet. Rufa item & fusca efficiunt chalcitis usta, auripigmẽtum, sandaracha, pix nigra, bitumen, gagates lapis, & alia ante mistionem nigricantia, quæ si largiora miscentur, nigrum faciũt emplastrum. Melinum etiam fiet si ærugo lithargyro ad spissitudinem cocto addatur, & iterum coquatur, donec urendo rufescat.

Cadmia fornacaria, ut etiam lapidosa prius ex uino, uel alio liquore idoneo diu trita fit melior, & ad fusionem aptior.

Cerusa interdum additur emplastris, ut refrigeret, siccet.

Interdum ad albedinem conciliandã, interdũ ceu apta tantum conficiendo emplastro materia, ut in emplastro heræ ex duabus aristolochijs.

x Si can

Si candidum uis emplaſtrum lithargyri loti & ceruſæ ana lib. 1. cum olei uncijs nouem coquitur parũ diu ob paucum liquorem (coctio enim longa nigredinem affert) ſed medicamentum tunc minus eſt glutinoſum, & adhærens: quale ut fiat quidam terebinthinam, uel colophoniam maximè perlucentem miſcent, ne colorem uitient, aut medicamẽti uirtutem. Alij eadem ratione ceram albam adijciunt, ut ceruſa emplaſtris multis ad albedinem conciliandam miſcetur: ſic ad ruborem minium ſinopicũ. ueteres miſcuiſſe docet Gal. lib. 6. c. ph. g. ut autem ſit fuſcum emplaſtrum, ſquamma æris additur, & ignis fit ex tæda loco lignorum, ibidem.

Interdum per ſe ex oleo coquitur lithargyros ad ſpiſsitudinem, tuncque puluerata ceruſa ſpergitur, ut fiat emplaſtrum album. Ceruſa poteſt initio miſceri, ut ſal, & alia metallica, & terrea, & cum lithargyro coqui quando nihil ad albedinem cõferet, ſed neque ad aliud quàm materiam, niſi quod ualẽtius ſiccat quo diutius coquitur: ſic lithargyros & metallica ac terrea alia.

Lithargyri enim uſus in emplaſtris duplex, ſi. n. non liquetur, materiæ ſolùm habet rationem: ſi liquetur præterquam quod corpus glutinoſum emplaſtro præbet, etiam ſiccat, idque magis quo diutius cocta erit, fitque ſic medicamentum glutinantius.

Si lithargyros ex oleo coquenda ſit, & ei emplaſtro addantur muccagines, lythargyron prius extra ignem pauco oleo nutrias: deinde igni trade, & muccaginem paucam, ut unc. duas affunde, prohibebit oleum & lithargyron uri: ſi non requiritur muccago igni

go, igni lento diu coquatur.

Lithargyros oleo duplo incocta: satis glutinosum facit emplastrum sine resinoso, aut ceroso corpore, multo magis si triplo.

Si emplastrum recipit lithargyrum, cerusam cũ uino, aceto, aqua, oleo, uel succo alio fluxili, prius sine igni illa nutriantur in mortario cum pistillo: dein de coquantur igni lento, donec corpus (ut dicunt) sumat, & crassum glutinosumque euadat. Lithargyros enim coquenda diu ex humore aliquo, ut siccans magis, & glutinosum reddat emplastrum. Eadem ratione metallici reliqua, & terrea coctione longa ficciora euadunt, non tamen glutinosa, nisi quæ liquantur. Nam quæ glutinosa prius erant cum his cocta, liquores, gummi, resinæ cera, mel, siccata magis lentorem glutinumque amittuut. Oleum uerò lentum sed minus ob iunctam humiditatem multam glutinosius euadit, ut uetustate sic coctione. Adde quòd fusè coquendo lithargyros, & oleo unita probè, olei glutinositatem auget, tum quòd in pristinam duritiem non redit, tum quod siccando liquiditatem olei consumit. Vnde etiam citra fusionem lithargyros læuissimè trita, diu cum oleo mediocri subacta, in emplastri formam perducitur, præsertim si id in sole, uel aëre aliter calido fiat.

Contra, ærugo, chalcitis, squamma æris, & similia diu coquuntur, ut uires eorum uehementes coctione longa obtundantur.

Ladanum autem & galbanum, & propolis, & plurima alia uires tantas non habent: quæ obtundendo ueniant ob id nihil, aut minimum coquuntur. Quantitas

Lithargyri libr. tres, chalcitheos uncias quatuor cum olei lib. tribus, & axungiæ lib. duabus coquantur: præstat tamen prius in mortario miscere illa omnia, quàm in cacabo coquantur. Lithargyrus et cerusa ex pari sibi oleo & aqua si coquantur, medicamentum fiet fragile, cuti non hærens, si maiorem liquidorum mensuram acceperint, & ob id diutius coquantur, glutinosum euadet medicamentum. Lithargyros fusa cum aqua & oleo largo blandum, & glutinosum, & album facit emplastrum.

Lithargyri libr. una ex aceti & olei ana lib. duabus, cocta ad liquationem, glutinosum admodum facit emplastrum, magis si ex utriusque ana lib. tribus coquatur: quòd si uno die toto coquatur, nigrũ fiet ac splendens.

Eadem ratione si cum largo uino & oleo liquetur. Viribus tamen maximè uariat pro coctionis mensura, & aceti, uini, aquæ, olei uaria in differentijs suis natura: quas differentias medicus pharmacopæo in scripturis suis explicare debet. Præstantius autem fiet horum quodque, si lithargyros ex his liquoribus, uel singulis, uel coniugatis æstate sole calido multùm teratur singulis diebus quindecim.

Oleum hyeme largius emplastris miscetur quàm æstate, à cuius calore semifusum fit mollius emplastrum, ut à frigore concretum durius. eadem ratio est resinarũ liquidarũ, aut minus siccarum & ceræ.

Resina aut cera quanto pinguior, humidior, & recentior, tanto parcior tam hyeme, quàm æstate miscenda est.

Si medicamentum facturus es simile acopis un-

guentis, & ceratis liquidis, oleum ſit quadruplum ceræ. Si ad emplaſtri ſpeciem durum, ceram oleo æqualem miſce, maximè ſi cera ſit uetuſta & ſicca: ſi uerò recens eſt ac pinguis, pauciore oleo quàm cera opus eſt, ut ceratum emplaſtri conſiſtentia fiat, maximè per æſtatem: ut ſi facis ceratum diaeuphorbij, accipe cerę drach. 6. olei drac. 6. uel drach. quinque, euphorbij drachmam unam. Quòd ſi reſinam miſcebis, ut glutinoſius ſit medicamentum, oleum minue. Cera enim ad liquiditatem multo pingui eget: reſinæ uerò ſi ſint aridæ, pauco: ſi liquidæ, ſiccam aliquam ſubſtantiam ad emplaſtri conſiſtentiam poſtulant. Quantum autem reſinæ cerato miſceas, coniectabis experientia. Terebinthina enim triplicata ceræ miſta, uide an emplaſtri habet ſpiſsitudinem, ſi erit ſiccius, auge reſinam: ſi mollius minue, uel ceram auge.

De propoli eadem quæ de cera ratio. ſi enim pinguis & recens eſt, parcior miſcenda eſt ad emplaſtri formam. ſi uetus & ſicca, largior poteſt miſceri.

Si medicamentum iam cerati habet cõſiſtentiam ut emplaſtrum fiat, cerę tantùm tertia pars uel quarta miſceatur: ſi adeps miſcenda eſt, & ea humidior, ceræ dimidium addendum eſt,

Si ceram parem miſcebis oleo, emplaſton medicamentum fiet aëre temperato. Si uerò cera uetus eſt, & arida, & aër frigidus, paulò plus olei: ſi autem cera pinguis, & aër calidus, paulò minus olei quàm ceræ, ut ceræ pinguis lib. uni, olei unc. duodecim, ceræ uerò ſiccæ unc. tredecim, pro ceræ cõſiſtentia, quantitate, & aëris in calido & frigido temperatura. Vt

autem pinguedine lenta cuti adhærere poſsit. reſina additur præcipuè terebinthina liquida parte ad ceram tertia, uel quarta.

Quando ceræ miſcentur liquabilia, quæ frigida ubi concreuerint ſolida ſunt, pauca cera opus eſt, ut in baſilico tetrapharmaco recipiēti ceræ, reſinę ſimp. colophoniæ picis, ſeu taurini pares portiones.

Quando præterea ceræ miſta ſicca ſunt, ut metallicorum pulueres, farinæ, pauca miſcetur, ut emp. ex ſemi. lini. Olei ueteris libr. duæ, ceræ unc. 20. reſinæ colophoniæ, adipis ſuilli ana lib. 1. & dimid. lithargyri lib. 1. ceruſæ, & muccaginis ſeminis lini ana unc. ſex thuris unc. quatuor, farinæ tenuiſsi. unc. una. Muccaginis, ſem. fœniculi, lini, radi. althęæ, & oleum incoquit Paulus in diaphilo, dum bullire deſierint, id eſt ad muccaginis conſumptionem.

Ex metallicis præſertim ſi pauca liquida addantur, ſtatim duriſsima euadunt emplaſtra, ob id parua quantitate paranda, præſertim ſi hyeme paranda ſunt, ceræ, olei, adipum, medullarum, gummium, reſinarum, butyri, liquorum recentium, & ſuccorum glutinoſorum miſturam cum ſiccis. primam coniectura quadam artificioſa ex ſingulorum quantitate & conſiſtentia præſumimus: non planè ſcientes quale craſsitudine tandem medicamentum ſit futurum: Sed cum miſta ſint omnia, clarum fit an tenerius, uel durius æquo ſit redditum: quare in ſecunda compoſitione diligentius à nobis coniectanda eſt legitima cuiuſque quantitas.

Olei menſura eſt coniectanda ex his quibus miſcetur, & coctionis quantitate, & aëris temperie: nā

metallica

metallica ſunt coquenda diutius quæ ſiccare ſine morſu uolumus, ac glutinoſiora eſſe, ob id largius oleum requirunt: quod ſi paucum habent, & minus diu coquenda & friabilia ſunt, niſi reſina ali qua coeant. Quod ſi cum oleo & aceto uel uino coquitur, quo plus aceti uel olei accipit, eo magis ſiccabit emplaſtrum.

Quæ ladanum accipiunt, non egent cera & contra, quia ladanum ceræ loco ad ſiccorum medicamentorũ unitatem faciendã uſurpatur. Multæ ceræ miſtura medicamenti uim aufert. cera recentiſsima molliſsima, pinguiſsima, pauco humore oleoſo eget. Vnus coquendi modus in omnibus emplaſtris non eſt ſimiliter utilis, ſed colorem, & ſæpe facultatem immutat. Poſsis enim ceruſam ab initio cum lithargyro coquere, ſed candorem ex longiore coctione perdet, & aſtrictionem, & refrigerationem: magis tamen ſiccabit, ſi cruda inijcitur, contrà, ſi cocto iam lithargyro ad mellis conſiſtentiam, omnia hæc mediocriter. Coquendi modus & ordo.

Dum lithargyrum & alia metallica coquis igni, ſpatha ferrea moue ne urantur, quod fundum ob inſitam grauitatem promptè petunt.

Litargyro ad conſiſtentiam cocta adduntur adipes, reſinæ, gummi, manna, cera, dum cocta adeò ſunt omnia, ut digitos non inquinent, galbanum, et ærugo, & opopanax, ariſtolochia, panacis radix, chamæleontis radix, gentiana, myrrha.

Lithargyro ex oleo liquata cera, & terebinthina adduntur, ubi cocta ſunt adeò, ut manus non inquinent, hammoniacũ manibus dilatatum additur, dein

de lana ſuccida, uſta.

Quod ſi ſepum & mannam thuris accipiat, illa ante ceram miſcentur, & aſsiduè mouentur: poſt ubi mutata erunt & liquata, ceram, & picem aridam, & terebinthinam, donec amplius manus nō inquinent: tunc adde galbanum, poſt æruginem, & opopanacē aceto diſſoluta.

Lithargyro ex oleo cocta ſquāma leuiſsima miſcetur ſemper mouēdo, deinde chalcites ex uino calido acrimoniā exuta, uel aceto trita, paulatim miſcetur.

Si bitumen, pix, cera, reſina, propolis ſpiſſato illi addantur, quibus liquatis ærugo, & pyritis lapis ab igni ſublato, & modicè refrigerato alumen, galbanū ſubactum manna inijcitur.

Myrrha, bdellium, thus, opopanax ex aceto terūtur, interdum & ichthyocolla minutim conciſa prius. puluis lanæ ſuccidæ, manna, galbanum, extra ignem inijciuntur.

Terebinthina & cera adduntur lithargyro ad cōſiſtentiam cocto, deinde hammoniacum digitis dilatatum, tunc & ærugo & ſquamma æris: poſt hæc ipſum æs uſtum, pityinam, & cerā: poſt hęc metallica.

Coquendi finis.

Finis coctionis emplaſtrorū eſt, cū ſcopos prius dictos attigit: conſiſtentiam ſcilicet legitimā cū uiribus expectatis, colorem quoque quæſitū ac odorē. Conſiſtētia autē iuſta, hoc eſt craſſa, dura, glutinoſa, & adhærēs cognoſcitur, quādo emplaſtri portio exēpta, & refrigerata in aëre, marmore, metallo, uel aqua, uel alio, digitos nō inficit, & omnia in unū probè coierunt: nec fragile, ſed tenax, ductile, rumpi cōtumax, duritiæ ceræ igni, uel alio calore mollitæ.

Vires

Vires autẽ emplaſtri expetitas cognoſces ſi quas frangi noluit medicus, integræ ſunt, nec igni diſſolutæ, quas auctas uoluit, uel fractas, coctione longa, uel aliorum miſtione auctas & fractas coniectura quadam colligis, quæ an certa fuerit, experientia & uſu ẽplaſtri probabit medicus, & tibi poſtea inſinuabit. Ignis ipſe nõ modò uehemẽs aut clemens, ſed ſubiectorum ratione, & diuturnitate emplaſtri, uim aliam alia mutat: nam uehementior urit, & denigrat: uti & diuturnior & fumoſus, & qui ex tedis fit, uel alijs fumũ multum & craſſum ob reſinoſam ſubſtantiam edentibus, & in aëre craſſo, & nebuloſo factus. Contrà uerò clementior coquit, & qui ex lignis fit ſiccis, ac ſine fumo, ſinceram & ſplendidam flammam edentibus in aëre puro.

Lithargyros flamma acri & continua interdũ coquitur, interdum igni lento. Probè coctum eſt emplaſtrum diachilon Nicolai Alexandrini, quando in eo ueſiculas ebullare & ſubſiſtere uideris, cap. eiuſdem. 104.

Pyxide rubra quædam, alia lignea, alia pelle excepta reponuntur, ferè tamen hodie Damocratis exemplo lib. 5. c. ph. g. μαγδαλίας manibus facimus, quas papyro circundamus. Repoſitio.

*Emplaſtron diachylon commune Meſuæ ſic fit, lithargyri tenuiſsimè triti, & à plumbo, & ſcoria purgati unc. una & dimidia, cũ olei antiqui clari unc. tribus in mortario *lapideo piſtillo ferreo diu conquaſſetur & agitetur, poſt igni lẽto coque, rudicula ſemper mouendo, donec lithargyrum craſſeſcat: tunc igni aufer, ut* Diachylõ album. *æreo hodie.

fer, ut paulatim frigescat, sine. Interim unc. tres muccaginis ex semine lini, & fœnigræci & radice maluæ, extractæ parum feruefac, deinde illam paulatim lithargyro & oleo probè pistillo ligneo permisce: postremò percoque omnia simul ad iustam spißitudinem. si uis ireatum facere, misce, aut oleum irinum pro communi, aut pulueris ireos unciam unam in lib. singulas, si addatur muccago, se. meliloti, anodynũ magis euadet.

Si puluerẽ ireos misceas oleũ aliquod ẽt tum miscẽdum.

Hodie sic paramus. sunt qui semina lini & fœnigræci purgata sordibus, & radicem maluæ mũdam & contusam nonnulli triduo aqua macerant, super prunas clementes, deinde semper mouendo coquũt ad dimidias, & colant. Eius colati libram unam cum oleo aliquantisper coquunt, postea puluerem lithargyri miscent, & continenter rudicula mouentes coquunt, donec bullas & stridorem edere desinat, seu donec marmori uel aquæ frigidæ infusa portiuncula & refrigerata idoneam habere consistentiam uideatur.

Si lithargyros & oleũ diligenter sint abluta, multò albius erit emplastrum. Nicolao Alexandrino recipit olei ueteris unc. 42. lithargyri unc. 36. radicis maluæ agrestis, & ibisci, fœnigræci, seminis lini ana unc. 12. radices & semina in aquæ phialis tribus triduo infusas, igni lento coque ad dimidias, cola: expressi libram unã cum oleo aliquandiu coque, dein puluerem lithargyri quantum satis est incoque semper mouendo: dum percoctum erit, hoc est, dum uesiculas bullare & subsidere uideris aufer ignĩ: dum refrixerit, conde. Lithargyrum cum oleo uidi diu

agitari in mortario metallico pistillo ferreo, abluit: sed dum ignem attigit, nigruit, maximè ut diachylo ineptissimum uideretur.

Lithargyrum ubi in uas igni impositum miseris, oleum paulatim affundatur, semper miscendo pistillo ligneo ubi probè erunt mista, partem meliorem muccaginis affunde & coque, dum ea uidebitur consumpta: reliquorũ paulatim adijce semper mouẽdo.

Cum autem lithargyrum promptè uratur motu per spatham ligneam latam assiduo est opus, qui eam à fundo uasis separet: ignis præterea sit blãdus, & affundatur ut dictum est, muccago.

Album autem fiet ut uulgò expetitur, si muccago parum habeat se. fœnig. id enim largius flauum facit emplastrum. addunt nonnulli salem paucũ initio extrahendę muccaginis, ut clarior & albior sit. Lithargyros item benè lota aqua communi uel salsa, albedinem addit, & coctio mediocris. Nam multa & ustioni propinqua flauitiem & ruborẽ & nigrorem impartit. Si uerò uiolenta est flamma, etiam mox nigredinem dat lithargyro.

Empl. diachylon magnum Mesuæ *recipit lithargyri puri, triti & creti unc. 12. olei irini, anethini, chamæmelini ana unc. octo, muccaginis, seminis lini et fœnigræci, & radicis althææ, & ficuũ pinguium & uuarum passarum, succi ireos, & scillæ, œsypi, ichthyocollæ ana drach. duodecim & semissem, terebinthinæ unc. tres, resinæ, pini, ceræ flauæ ana unc. duas, compone ut diachylon commune.* Proportio lithargyri ad oleum hic eadẽ, quæ prius.

Muccagines ut prius emulgeãtur, oleoque lithargyros

gyros in mortario uel uaſe in quo coquenda eſt diu ante coctionem nutriatur ſemper mouendo, deinde igni lento coquatur, dum craſſeſcere incipit muccago paulatim affundatur, hac propè conſumpta igni auferatur emplaſtrum, affundatur ſuccus ireos & ſcillæ, & ichthyocollæ glutinis muccago, cum uino & aqua ſimul miſtis & coctis extracta. His conſumptis coctum eſt emplaſtrum, & cera minutim ſecta & pini reſina miſcendæ his liquatis, terebinthina & œſypus extra ignem miſcenda, quia coctionem non ſuſtinent.

Ichthiocolla etiã piſcis eſt.

Empl. de muccaginibus ſpurium recipit muccaginem, ſem. lini & fœnigræci, & althææ, & mediani corticis ulmi ana unc. quatuor et ſemiſſem, olei, liliorum, anethi, chamæmeli ana unc unam, hammoniaci, galbani, opopanacis, ſagapeni ana unc. ſemiſſem, ceræ nouæ unc. uiginti, terebinthinæ uncias duas, croci drachmas duas. fac emplaſtrum.

Muccagines ut dictum eſt extrahantur cortice ulmi medio benè prius contuſo, eædem oleis incoquendo conſumantur, olea reſidendo purgẽtur, uel linteo ſine expreſsione colentur: his calentibus cera particulatim ſecta liqueſiat, & liquores iſti quatuor aceto*ſoluti, & linteo colati cerelęo calido miſceantur: poſtremò extra ignem terebinthina probeq́ue omnia commiſceantur, & caue ne in grumos abeat. Crocus tritus marmori inſpergitur & manibus fingendo magdalias immiſcetur.

uel chamæmeli & meliloti decocto.

Empl. de meliloto Meſuæ *recipit, meliloti unc. ſex, florum chamæmeli, ſe. fœnigræci, rad althææ, abſynthij,*

absynthij, sampsuchi, baccarum lauri ana drach. tres, cardamomi, cyperi, ireos, cassiæ, spicæ nardi, seminis apij, ameos, anisi ana drch. duas & semissem, hammoniaci drach. decem, styracis, bdellij ana drac. quinque, terebinthinæ unc. unam & dimid. ficus pingues duodecim, sepi hircini, resinæ ana unc. duas & semissem, ceræ unc. sex, olei sampsuchini & de spica ana. q. sufficit infundendis & extendendis omnibus. Vt ana unciam unã.

Sepum hirci colatum resina, cera in oleis liquentur, ficus pingues aut parùm humectatæ probè tritę per mantile, aut stamen, aut cribrum setaceũ cernantur, prædictis misceantur, deinde hãmoniacum & bdellium in aceto soluta & colata, postea terebinthina, postremò ubi refrixerit, pulueres creti radicum, herbarũ, florum, aromatum, & simul cum his styrax per se diligẽter tritus. Si uerò ficus essent pauciores, & puluis largior, nec is cernẽdus, possunt hæ minutim cocisę cum alijs teri, baccę lauri excorticandæ. Sunt qui Hammoniacum & bdellium aqua (cui melilotus, chamæmelum, & fœnumgræcum sint incocta) dissolui malunt, ut emplastrum fiat emolliens magis: sed aqua illa ægrius soluuntur: quàm aceto essentiæ tenuitate promptius ipsa tota penetrante & dissoluente.

Empl. ceroneum Nicolai *recipit picis naualis colatæ, ceræ ana unc. duas, & drach. tres, sagapeni unc. duas, hãmoniaci, terebinthinæ, colophoniæ, croci, ana unc. unam, & drach. tres, aloes, thuris, myrrhæ ana unc. unam, opopanacis, styracis, galbani, mastiches, aluminis* Emplastrũ ceroma Nicolaus Alexandrinus. & primę clasſis drach. 7. 2. drac. 6. ter

tię.4.quartę.3.quintę duas & galbanum, ex qua bdellium & cõfitentem.i. styriacẽ rubrã in sextã separet drach. una utriúsque contentus, ut lithargyri drac.dimidia.

minis fœnigræci, styracis rubri, bdellij ana drac. tres, lithargyri drach. unam & dimidiam, sagapenum, galbanum, opopanax, hammoniacum fracta uel potius incisa uino tecta nocte macerentur: coquantur ad uini dimidij consumptionem, colentur, tunc picem colatam misce, spathula moue, hac liquata ceram: qua fusa colophoniam colatam, postea styracem pistillo calido tritum frustatim adde: hinc mastichen, thus, myrrham, bdellium, trita, creta aliquandiu post inijce, terebinthinam, alumen, lithargyrum, fœnumgræcum percoctum affunde in aquam frigidam, extracto aquam omnem manibus exprime cum puluere, aloes super marmor oleo laurino unctum subige, cum pulverato croco finge offas manibus eodem oleo unctis.

Sed Nicolaus Alexandrinus lithargyrum tenuissimè tritum, cum oleo quantum satis est, percoquit, deinde picem addit: hac liquata, ceram, aqua fusa lachrymas colatas, hammoniacum, sagapenũ, opopanacem, galbanũ, styracem utrũque, terebinthinã, & spathula probè miscet. Hinc colophoniæ, thuris, mastiches, bdellii, aluminis, myrrhę, fœnigræci, puluerẽ paulatim miscet, ubi percoctũ est, in aquã iniicit. Cęroma autẽ propriè oleũ quo luctaturi se perfundũt.

Hodie melius picem & colophoniam liquatã colant, ceram in ea liquant, sagapenum, hammoniacũ, galbanum, opopanacem, bdelliũ, uino soluta & collata coctáque ad uini propè totius consumptionem, paulatim miscent, deinde terebinthinam, postremò puluerem reliquorum tenuissimè tritorum & cretorum, crocum uerò inter subigendum super marmor

mor & oleo manus ungunt, ne his emplastrũ adhęreat. Vel potius liquoribus, ut dixi, coctis particulatim miscetur cera, resina, colophonia liquata, uel cera particulatim iisdem miscetur: & hac fusa, reliqua duo liquata paulatim miscentur: sic enim citius & perfectius in corpus unũ coeunt. Si uerò simul uel liquores ceræ, pici, colophonię, uel cõtrà liquoribus, ceram, picem colophoniam affatim iniicis, liquores fundum ob grauitatẽ petentes urentur: & cũ aquosi sint ægrius, alijs pinguibus summum leuitate sua petentibus miscebuntur: nisi fortè tandem iam uel usti uel semiusti. Vide diligẽter, ne aloe, & myrrha urantur, & grumosum reddant emplastrum.

Alii secreto quodam modo hammoniacum, sagapenum, opoponacem, galbanum, bdellium uino soluta, colata, cocta ad emplastri cõsistentiam, terebinthina paulatim mista sine igni remolliunt, non modo in ceroneo hoc, sed etiã emplastro præcedenti de meliloto & aliis, deinde liquatam ceram cum pice & colophonia miscent, postremò reliqua.

Empl. oxycroceum Nicolai recipit picis naualis, croci, colophoniæ, ceræ ana unc. quatuor, terebinthinæ, galbani, hãmoniaci, myrrhæ, mastiches, thuris ana unc. unam, & drach. tres: Galbanum & hammoniacũ aceto nocte una macerentur, postridie liquantur igni, colantur, iterum coquuntur ad partis aceti cõsumptionem: addit tũc picem naualem colatã, hac fusa, ceram, qua liquata colophoniã, deinde terebinthinam aliquãdiu post mastichen, thus, myrrham, semper spathula mouendo. Cocta in aquam frigidam immitte, manibus

Nico. Alexan. in prima classe unc. duodecim, in secunda. 4. aceti phialã unam miscet.

hanc

hanc totam exprime, super marmor oleo inunctum cum puluere croci molli, & offas finge.

Alij picem naualem colatã, colophoniam ceram liquant, his adhuc calidis galbanũ & hammoniacum in aceto dissoluta & colata miscent. His coctis masti-chen, thus, myrrham, postremò terebinthinam, & ubi iam refrixit manibus molliendo & subigẽdo su per marmor, puluerem croci confundunt: hyemẽ uerò addi potest olei unc. una ob emplastri siccitatẽ.

Nicolaus Alexandrinus picem cum parte aceti, in olla noua coquit ad aceti consumptionem, cum re liqua hammoniacum. thus in mortario terit & sol-uit, & coquit semper mouẽdo, cauens ne acetũ exi-liat. Cum acetum est consumptum, galbanum, myr rham, masstichen addit, his feruefactis crocum pul-ueratũ miscet, deinde in mortarium fundit, & fingit magdaliones. Sed modi alij placent magis.

Oxycroceum uocatur ab aceto macerante, gal-banum & hammoniacum & croco largiore. Nam eius uncias quatuor recipit, ceroneũ uerò tantùm unciam unam & drachmas tres. In ceroneo præter-ea liquores uino macerantur, cætera multùm con-ueniũt, sed illud ualentius, hoc propter crocum lar giorem sumptuosius, quem uariè minuunt. Ob id ut uilius sit, croci unc. tantùm duas hodie miscent, dolo parum malo cum crocus uires medicamento maiores non largiatur, quàm ceroneo, ut causa sit nulla, cur hic adeo augeatur sumptu parum necessa rio, nec uiribus adeo æstimandis.

Empl. de Ianua Nicolai recipit succorum apij, plan taginis

taginis, betonicæ ana lib. unam: ceræ, picis, resinæ, terebinthinæ ana libr. semissem, forma emplastrum.

In succis his reliqua tria sunt igni lento coquẽda, & continenter mouenda ad succorum consumptionem, postremò terebinthina mista semel, aut bis feruefacienda. Alij terebinthinæ partem dictis simul incoquunt, reliquam extra ignem miscent, ut siccitatẽ aliorum emendent. sicque formam emplastro meliorem impertiunt. Succos per se in sapas coquerem potius, deinde liquatis alijs miscerem. In neutro Nicolao inuenio hoc emplastrum, ut neque tria sequẽtia: sed tantùm ex his ceroneũ, oxycroceũ, apostolicũ.

Empl. gratia dei Nicolao recipit, terebinthinæ lib. semissem, resinæ lib. unam, ceræ unc. quatuor, mastiches unc. unam, uerbenæ, bipinnellæ, betonicæ ana manipu. unum. herbæ hæ tusæ ex uino albo ualenti coquantur ad uini tertiæ partis consumptionem, cola, herbarum substantiã abijce, in colato cera, resina, mastiche coquãtur ad corporis idonei constitutionem. aufer igni, terebinthinam adde, spathula moue, fac emplastrum.

Herbę hæ recentes incisæ, tusæ in uino albo potenti ad sui dissolutionem percoquãtur, colentur, in colato uini reliquo cera & resina ad colati propè consumptionem coquantur: tũc mastichen adde, postremò terebinthinam, semel feruefac, aufer igni, ubi refrixit finge in offas cylindrales.

Alij in colato resinam solam coquunt: hoc propè consumpto ceram addunt, postremò terebinthinam extra ignem, & ubi refrigerari incipit, mastichen pulueratam permiscent. Vterque hic modus, quàm Ni

colai est præstantior, quod mastiche coctionem non sustineat ob essentiæ tenuitatem.

Hodie ut sit albius, addita paulò largiore terebinthina trahunt modo penidiorum.

Empl. ad herniam Nicolao recipit picis naualis, aloes ana uncias tres, lithargyri, ceræ rubræ, colophoniæ, galbani, hammoniaci, ana unc. duas. Visci à quercu uncias sex. Boli armeniæ, utriusque simphyti, gypsi, utriusque aristolochiæ, lumbricorum terræ, gallarum ana uncias quatuor, myrrhæ, thuris ana uncias sex, terebinthinæ unc. duas, sanguinis humani lib. unam. Pellis à ueruece mox ubi ablata est, horis. 24. coquatur, deinde expressa pelle & abiecta uiscum quernũ in hoc iure diu coctum ubi fuerit, igni auferatur, addatúrque terebinthina, lithargyros, colophonia, hinc mastiche, thus, myrrha, galbanum, hammoniacũ, lumbrici terræ, paulopost symphytum maius & minus, gypsum, bolus armenia: igni tunc redde, & adde sanguinem humanũ, aristolochiam longam & rotundam, postremo aloen, semper spatha agitando, impone marmori, quod oleo uiolato inunxeris & manibus subige. Iterum biduo aut triduo in mortario continenter teratur.

Aliud est Arnoldi Villanoua

In decocto prædicto pellis aretinæ recentis uisci baccæ ad sui dissolutionem percoctę, colando expressæ abijciuntur, additur lithargyros, aliquanto post cera, pix, colophonia, coquendo semper mouenda ne urantur: coctis his, & aqua prope consumpta, galbanum hammoniacum, uino soluta & creta, myrrha, terebinthina, ab igne depositis, sed adhuc calentibus, thus mastiche, lumbrici in uino purgati & uino alio probe

probè ſeorſum coᶜti. Tempore nimis dureſcit, niſi addatur oleum. Alij poſt colatũ uiſcum extra ignem addunt ceram, colophoniam, terebinthinam, aliquan to poſt inijciunt liquores diſſolutos, colatos, coᶜtos, ut ſępe diᶜtũ eſt. Lithargyros, gypſum, thus, myrrha bolus armenia, ſanguis humanus &c. teri habilia.

Empl. diuinũ Nicolai recipit galbani, myrrhæ ana: unc. unam & drach. duas, hammoniaci uncias tres & drach. tres, opopanacis, maſtiches, ariſtoloch. longæ, æruginis ana unc. unam, lithargyri & olei communis ana lib. unam & ſemiſſem, ceræ nouæ unc. octo, thuris unc. unam & drach. unam, bdellij uncias duas, magnetis unc. tres, miſce omnia ut decet.

Lithargyrum cum oleo diu ante coᶜtionem nutriatur, poſtea ad ſpiſsitudinem uſque * coquatur: tunc adde ceram minutim cõciſam: qua liquata aufer igni, & adde galbanum, hammoniacum, opopanax, bdellium, ſi molle eſt in aceto uel uino diſſoluta & colata & coᶜta: deinde puluis myrrhæ, bdellij, ſi eſt ſiccum, maſtiches, thuris, ariſtolochiæ, magnetis: poſtremò ęrugo, ne ſi diu coquatur, emplaſtrum fiat rubrum, ſit tamen medicamentum adhuc ualde calidum, alioqui, ob ipſius ſolidam duritiem ęgre permiſcerentur omnia. Si uerò flauum uis ſemiuſtam ęruginem impone, uel coquẽdo talem redde: ſi rubrum (quale Narbonenſis Gallia præfert) eius æruginis drach. duas, uel quatuor dum coqui cœpit lithargyros immitte, reliquas eius drach. in fine, ſi non uis ita coloratum, totam miſce poſtremum.

* Id quod ei cito, quia paucũ eſt oleum, accidit.

Emplaſtri forma per coᶜtionem fiunt hodie un-

guentum tripharmacum, & unguentum de cerusa.

*Empl. apostolicum Nicolai recipit, lithargyri unc. sex, ceræ mauricæ, colophoniæ ana unc. duas, propoleos, uisci querni ana unc. unam, hammoniaci, cadmiæ lapidis ana drach. sex, mastiches, thuris ana unc. semis. terebinthinæ, bdellij opopanacis, galbani, myrrhæ, sarcocollæ, æris usti, squammæ æris, æruginis, dictamni, aristolochiæ rotundæ, * mumiæ ana drach. tres.*

*Prasij uiridis Nicol. Alex. cætera consentit, nisi ponderibus omnibus uariaret.

Lithargyrum & oleum diu simul nutrita, coquantur, semper mouendo ad emplastri consistẽtiam, seu donec scutellæ imposita, ceræ, aut mellis modo coacta sint: tũc cera, colophonia, mastiche, thus, myrrha, bdellium, propolis, uiscum quernũ, terebinthina in his quo scribuntur ordine liquentur. His fusis igni auferatur, adde paulatim: ne efferueãt liquores hammoniacum, opopanacem, galbanũ dissolutos aceto aut uino, colatos, coctos ad aceti aut uini cõsumptionem, ut dictum est, recoque, deinde pulueres sarcocollæ, cadmiæ lapidosæ, æruginis, squammæ æris, æris usti, dictanni, aristolochiæ, dum erit percoctum, hoc est aquæ frigidæ portione iniectum duratur, & digitos tractatu non inquinat glutinoso adhęsu, tunc totum aquæ frigidæ iniiciatur: dum refrixit, exemptum manibus, oleo laurino inunctis, fac magdalias. Nicolaus Alexandrinus lithargyro, cum oleo ad emplastri consistentiam percocto, ceram, galbanum, terebinthinam, propolim, colophoniã seorsum & modico interuallo addit: postea, æs ustum, cadmiam cõmiscet, probè semper feruefaciendo, deinde opopanacem, hammoniacum, bdelliũ, uiscum, myrrham,

thus

thus, maſtichen, ſarcocollam, ſquãmam æris cũ pau co aceto trita in mortario, & in lactis formam dedu cta miſcet, & coquit ſpathula certatim mouendo.

Empl. de uigo recipit olei chamæmeli, anethi, de ſpica, de lilio ana unc. duas, adipis porci uitul. ana lib. unam. euphorbij drach. quinque, thuris drach. decem, olei laurini, ſeſcunciam, adipis uiperæ unc. duas & ſe= miſſem, ranas uiuentes ſex, lumbricorum in uino loto= rum unc. tres & ſemiſſem: ſucci radicum, ebuli & enu læ ana uncias duas, ſchœnanthi, ſtœchadis, matricariæ ana manip. unum, uini odoriferi lib. duas, coque omnia ſimul ad uini conſumptionem: coletur, colato adde li= thargyri auri lib. unam, terebinthinæ claræ unc. duas; cum cera alba, fiat ceratum, aut unguentum, addendo in fine, ſtyracis calamitæ ſeſcunciam, & igni ablatum pi= ſtillo tribuletur, donec tepidum erit, tunc adde argenti uiui ſaliua extincti unc. quatuor, miſce diu piſtillo.

Hoc emplaſtrum aſcripturus non eram, quod ar gentum habeat uiuum à cuius uſu omnium maximè adhorreo, propter noxas à prioribus deſignatas, à re centioribus experientia quotidiana pluſquam uellẽt cognitas. Sed publica utendi eius conſuetudo, ne o- mitterem effecit. acceſsit ad id Petri Gruſellij olim mi hi in re medica condiſcipuli, nunc uerò medici lon- gè præſtantiſsimi elogium de hoc emplaſtro à ſe nõ ſemel magnis ſucceſsibus uſurpato in articulorũ & reliquarum partium neruoſarum doloribus etiam hæreditarijs, non ſolis Hiſpanam luem concomitan- tibus in corporibus carnoſis. Plura compoſita medi camenta deſcribere, mihi uiſum non eſt, quod etiam

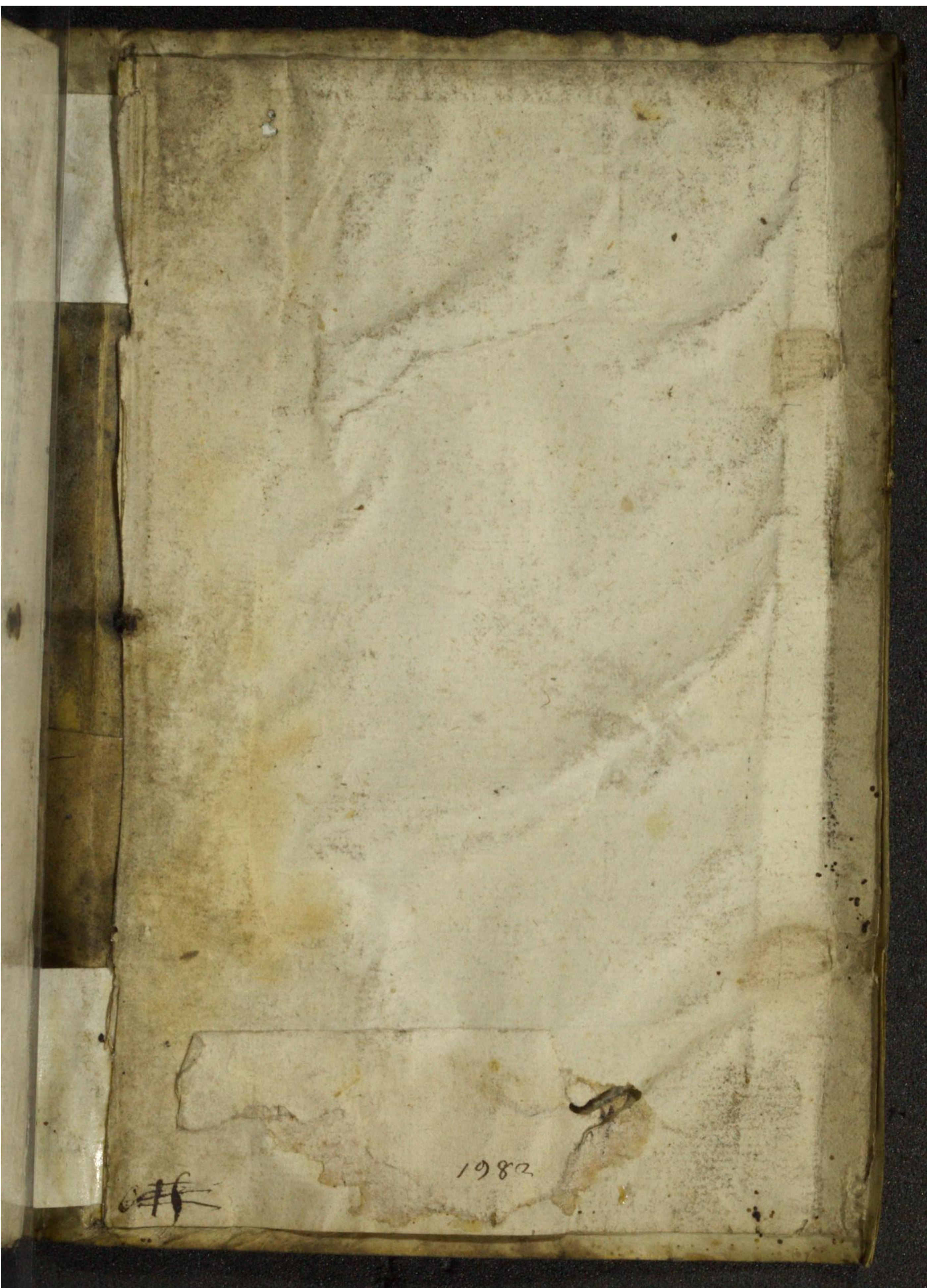
in his multa idem promittunt, & præſtant, ob idq́ue ocioſa uideri poſsint. Integrum autem cuiuis docto, uel noua adijcere, uel ex his quædam expungere, aut ſaltem mutare, ut ſimplicibus conſtent, uel pluribus, uel paucioribus, uel non idem pollentibus. Huc pertinet quod nullo negotio quiuis poteſt ex Meſue & Nicolao Alexandrino potius quã ex Salernitano quoties opus erit, alia corrogare. Nobis hoc labore ſuffecit experiri quid hac in re aliquãdo præſtare poterimus. Quapropter paucis ſingula tantumq́ue leuiter perſtrinximus, cum plurima ſuperaddere nobis licuiſſet, niſi uoluiſſemus prolixitate auditorem deterrere nouitium uel obruere. Eſt autem id totũ uelut imago quædam rudis tantùm eorum quæ poſt ſcribemus: ſed paulatim mihi pharmacopœi ſunt melioribus aſſuefaciendi, ut poſtea non fugiant maiora. Cúm non ignorem in horum fęce plurimos omnino & indoctos, & rerũ omnium imperitos, & ſtolidos, dicam audacius, & maleficos, & haud dubiè ueneficos, qui hunc laborem noſtrum accuſabunt tanquã parum utilem, imò noxium, ſcio, calumniabuntur, quod hactenus miſeris mortalibus ægris rectè eſſe conſultum per Arabicæ familiæ placita planè mentiẽtur. Sed hi non ita multò poſt etiam inuiti intelligẽt quàm fuerit in hunc diem iniqua ipſorum conditio. & uolent non uolent, ſub noſtra hæc præcepta cogentur, ne frugibus inuentis glandes defendere amplius illis liceat. Interea uerò quia nihil ſuibus his cũ amaracino unguẽto eſt, muſis & purioris pharmacopœetices ſtudioſis ſcribo id quãtulum quantulũ eſt: quod oro manu grata accipiãt, & ſecũ repetent, quã

non fue-

non fuerit facilè rem hactenus intētatam excitasse. Id quod iudicare facillimum his est, qui scripta sua aliquando publicarunt multo studio, cura, industria, uigilijs, ingenij summis uiribus comparata, Qui uerò nihil adhuc ediderunt, ignari nostrorum laborum, ad calumnias sunt propensissimi, sed hæc seges ingratos tulit, & feret omnibus annis. Hisque ingratis seruire nephas est, ut est apud poetas. Boni igitur consule: & fronte non ingrata sume lector candide nostrũ hoc tirocinium, interea dum huius medicinæ partis specimen apparamus, longè pulcherrimum, fœcundissimum, posteritatis memoria dignissimum.

FINIS.

1982